

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

SEARCH LIBRARIES

06913121 1

STEMMEN

UIT DE

HOLLANDSCH-GEREFORMEERDE KERK

IN DE

VEREENIGDE STATEN VAN AMERIKA,

DOOR

B. DE BEIJ & A. ZWEMER,

Predikanten te Chicago en Lage Prairie (Illinois.)

TE GRONINGEN BIJ G. J. REITS.

1871.

7. 1. 1966 - 1967

STEMMEN

UIT DE

HOLLANDSCH-GEREFORMEERDE KERK.

STEMMEN

UIT DE

HOLLANDSCH-GEREFORMEERDE KERK

IN DE

Vereenigde Staten van Amerika,

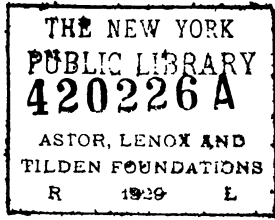
DOOR

B. DE BEIJ & A. ZWEMER,

Predikanten te Chicago en Lago Prairie (Illinois.)

GRONINGEN. — G. J. REITS. — 1871.

Indien in dit werk eene enkele fout mogt voorkomen, is het wijten aan den verren afstand der schrijvers van de drukpers, die het niet mogelijk was, hun de drukproeven toe te zenden.

Goedgunstig verschoone de deskundige lezer dus hetgeen hem and tot ergernis kon strekken.

GRONINGEN (NEDERLAND), 1871.

G. J. REITS.
Uitgever.

VOORREDE.

Het schijnt uit de werken van vroegeren en lateren tijd te blijken, dat ieder boek eens voorrede hebben moet. Wij althans gevoelen behoefte, om aan het onze een woord vooraf te zeggen omtrent het beginsel, de waarde en het doel van ons schrijven.

Wij hebben de pen opgenomen tegen de afscheiding in Amerika. Wij zijn tot in het diepst onzer ziel overtuigd, dat de afscheiding van de Gereformeerde kerk in Amerika, door eenige Hollanders, sinds de laatste 23 jaren hier gekomen, bewerkt, geen zweem van waarheid ten grondslag heeft, gelijk ze dien niet hebben kan, omdat ze niet om de kerk bestaat, maar bloot op willekeur en onedele beginselen berust; waarom wij ook niet gelooven, dat openlegging der waarheid haar genezen of opheffen zal; want die den weg der dwaling bewandelt, omdat hij het wil, staat buiten de klasse der menschen, die voor teregtwijzing vatbaar zijn.

Echter hebben wij gemeend, niet te mogen zwijgen, toen ons de brochure der Afgescheidenen in handen kwam, omdat het ons bleek, dat dit boekje onhistorisch is, dat het de constitutie onzer kerk en de notulen der synode in een kwaad daglicht plaatst, en achter het schild van „officieel” deszelfs jammerlijke misleiding verbergt, om zodoende vele onkundigen omtrent de Gereformeerde kerk in dit land van haar los te scheuren en in hunne dwaling met zich te voeren.

Wat wij nu met eenig uitzigt op vrucht hier tegen meenden te moeten doen is, dat wij aan ons Hollandsch volk aanbieden: Eene beknopte geschiedenis van de Gereformeerde kerk in dit land; eene historische beoordeeling van de brochure der Afgescheidenen; een geschiedkundig bericht van de Afscheiding van de Gereformeerde kerk; eene Hollandsche vertaling van de constitutie dier kerk, met een bericht van de scheuring, in 1822 geschied.

De bronnen, waaruit wij hebben geput, zijn:

1. *De notulen der synoden, classissen en kerkeraden.*
2. *Getuigenissen van kerkeraden en kerkeraadsliden.*
3. *David D. Demarest's History and characteristics of the Protestant Dutch Church, uitgegeven in 1856.*
4. *C. T. Corwin's Manual, 1869.*
5. *Belcher's Religious Denominations, 1869.*
6. *E. Wilson's History of the United States; — bronnen die, of officieel zijn, of tot de geaccrediteerde autoriteiten behooren in Amerika. Leeraars en hoogleeraars, in de brochure bij name genoemd en als kettters veroordeeld, laten wij zoo veel mogelijk zelven spreken;*

en de onpartijdige lezer zal gevoelen, wat waarde, als getuigenis der waarheid, een geschrift heeft, dat op de getuigenis van zulke getuigen berust.

En nu de vraag: Wat willen wij met ons geschrift? Dit: indien mogelijk, de heillooze scheuring heelen, die er bestaat tusschen het godsdienstig gedeelte der Hollandsche natie in Amerika, ofschoon wij daaromtrent zoo goed als geene verwachting hebben. Maar wij willen dan toch eene poging aanwenden, om, zoo veel in ons is, den voortgang dier scheuring te beletten, opdat niet onze natie, tot hare stoffelijke en geestelijke mislukking verscheurd en verdeeld, en in hare eigene ingewanden wroetend, aan het nageslacht worde overgeleverd. Wij willen Nederland, dat weinig bekend is met den werkelijken, waren toestand der Gereformeerde kerk, voorlichten, en de gelegenheid geven, om haar van nabij te leeren kennen en te kunnen waarderen, opdat zij, die nog van tijd tot tijd van uit Nederland hier komen, niet genoodzaakt zullen zijn, om aan allerlei onware verzinselen, valsche beschuldigingen en lasterlijke tafereelen, die men van de kerk te voorschijn brengt, gehoor te moeten geven. En in elk geval hebben wij willen trachten, een deel van onze roeping te vervullen, door ook in dit opzigt der waarheid getuigenis te geven.

Valt straks op ons de beschuldiging, gelijk wij wel verwachten, dat geest, toon en inhoud van ons schrijven niet strookt met ons uitgedrukt doel, zoo zij opgemerkt, dat ieder mensch zijne gave heeft, die hij niet voor eene andere verwisselen kan; dat wij bezwaarlijk anders konden, dan het kind bij zijn naam noemen, ofschoon wij nog het diepe van onze verontwaardiging omtrent de leiders der scheuring hebben weêrhouden. Waar ons echter een minder geschikt, of schijnbaar beleedigend woord mogt ontvallen zijn, verzoeken wij den lezer, er een beter voor in de plaats te schuiven in zijne gedachten, bedenkend: Die in woorden niet struikelt, is een volmaakt man. Heelen — niet kwetsen — hebben wij gewild.

Wat wij echter verzekeren, is bovenal dit: dat ons het lot van ons Hollandsch volk ter harte gaat; dat wij de waarheid en den vrede liefhebben; dat ons niets meer smart dan die jammerlijke scheuring, verbittering en verdeeldheid, die er tusschen ons Hollandsch volk bestaat, en dat wij niets hartelijker wenschen en vuriger bidden, dan dat wij allen één mogen worden. Met die bestemming trede ons werkje de wereld in, en zij het Gode met zijn genadigen zegen bevelen, — en wij zullen, zoo de Heere ons leven spaart, wachten, wat Hij doen zal.

De Schrijvers.

I N H O U D.

HOOFDSTUK I.

HET HOLLANDSCHE VOLK EN DE GEREFORMEERDE KERK IN AMERIKA.

	Blz.
I. Planting en Organisatie. 1609—1664	1.
II. Worstelingen en Reddingen. 1664—1792	15.
III. Groei en Arbeid. 1792—1847	38.
IV. Latere Hollandsche emigratie of groei in het Westen. 1847	53.

HOOFDSTUK II.

HISTORISCHE CRITIEK VAN DE BROCHURE DER AFGESCHIEDENEN.

1. Het doel der Brochure	79.
2. Hare acht beschuldigingen tegen de Hollandsch-Gereformeerde kerk	81.
I. Van het niet verbindende der formulieren van eenheid	82.
II. Van het niet verhinderen, dat dwalende leeraars hunne dwalingen voortplanten	89.
III & IV. Omtrent onkundige, goddelooze en biddeloze leeraars en leden enz.	81 en 112.
V. Van verachting en versmading van getrouwe leeraars .	112.
VI. Van het gemis van het regt van protest	114.
VII. Van verzuim der kerkelijke tucht	114.
VIII. Van wangebruiken in de kerk: (koorgezang enz.) . .	125.

 HOOFDSTUK III.

**HISTORISCH BERIGT DER AFSCHIEDING VAN DE HOLLANDSCH-
GEREFORMEERDE KERK.**

	Blz.
I. Het kenmerkende der Hollandsch-Gereformeerde kerk . . .	130.
II. De beginselen, die bij de Afscheiding hebben geheerscht	135.

GESCHIEDENIS DER AFSCHIEDING.

1. In de gemeente Graafschap, 1852	136.
2. > > Grand Rapids	138.
3. > > Noordeloos	141.
4. > > Graafschap	142.
5. > > Friesland	146.
6. > > Zeeland	149.
7. > > Drenthe	150.
8. > > Holland	152.
9. > > Chicago	154.
10. > > Kalamazoo	156.
III. De waarde der Afgescheidene kerk, door vergelijking met de Hollandsch-Gereformeerde, in oorsprong, leer, leven, arbeid en toekomst	158.
IV. Onze christelijke roeping	166.

 HOOFDSTUK IV.

DE CONSTITUTIE VAN DE GEREFORMEERDE KERK IN AMERIKA.

Van de bedieningen in de kerk	177.
Van de kerkelijke vergaderingen in het algemeen	188.
Van gewoonten en gebruiken	203.
Van de discipline	204.

AANHANGSEL TOT DE CONSTITUTIE.

Bijdragen uit de geschiedenis van 1822	212.
--	------

HOOFDSTUK I.

HET HOLLANDSCHE VOLK EN DE GEREFORMEERDE KERK IN AMERIKA.

I.

Planting en Organisatie. 1609—1664.

De Heere regeert! Zijn scepter uitgestrekt over de natiën, zijne leiding der volken, zijne goddelijke bedoelingen met de geslachten der aarde worden kenbaar in de geschiedenis, naar de mate wij die geschiedenis zien in het licht der Openbaring. De wereld- en kerkgeschiedenis, die alleen beschrijft, wat gebeurd is, is slechts eene wetenschap; de geschiedenis, die in de gebeurtenissen der volken voetstappen Gods vindt en de gangen zijner Majesteit poogt na te sporen, is eene bezielde magt, die licht verspreidt over de vaak donkere raadsels der menschheid, en die geloof en vastheid geeft aan het hart van den Christen, om zijn pad met God te bewandelen. — In de weinige bladzijden, die wij ons bemind Hollandsch volk hier en in het vaderland aanbieden, laat de kleine ruimte niet toe, al onze gedachten over de leiding Gods met het Hollandsche volk in dit werelddeel, of al de geschiedenissen mede te deelen. Slechts hoofdtrekken van beiden kunnen wij geven. Indien deze mogen dienstbaar zijn, om de leidingen Gods eene hoogere plaats te geven in onze schatting dan de bedoelingen van menschen, zoo zullen wij ook

het pad, dat de Heere in zijne Voorzienigheid geopend heeft, liever bewandelen dan dien weg, die eigen verstand voorschrijft en eigen wil begeert. Dit is het doel, waarmede wij deze geschiedenis te boek stellen.

Door de bestanddeelen dezer natie en Gods te zamensmelten en ondereen mengen van dezelve te overwegen, leeren wij zien, dat de Heer een groot doel met, en een groot werk voor dit volk heeft. — De begeerte naar rijkdommen in het hart van den Spanjaard; — de zucht naar uitbreiding van gezag en landpalen in den boezem der vorsten van Engeland en Frankrijk; — de koopmans-praktijk van den Hollander; — Jezuiten-begeerte om Rome groot te maken; — en de hijgende zielen der vromen naar een hoekje gronds, waar men God met een vrij geweten dienen kon, zijn onder het Godsbestuur de oorzaken, de drijfveeren geweest, die massa's de gemakken van het beschaafde leven in Europa deden verlaten, om in een vreemd klimaat, onder veelvuldige bezwaren, de reuzenwouden met zweet en uitputting neêr te houwen, en den bloot gemaakten grond bloedig te ontwingen aan het wreede geweld van den Indiaanschen heiden, of hem te maken tot de begraafplaats van te vroeg onder de moeite bezwekene betrekkingen, die onmisbaar en dierbaar geschat werden als het leven zelf.

Die bijzondere bestanddeelen had God noodig voor zijn doel. Zij hebben ieder zijn onuitwischaar merk gedrukt op het karakter der natie. De eerste permanente volkplanting was die der Spanjaarden in den staat Florida, in 1565; doch zij werd gevestigd in bloed. Negen honderd Fransche Protestanten, die aldaar door den admiraal Coligny, om het verbolgen zwaard te ontwijken, geplaatst waren, werden op last van Filips II in zijn ijver tegen de ketters koelbloedig en verraderlijk vermoord — mannen, vrouwen en kindertjes; — en hun zuur ontgonnen land werd in erfelijke bezitting genomen. Zorgt God dan niet meer voor zijn volk? Kunnen wij dezen weg Gods doorgronden? Misschien niet. Maar door geschiedenissen als deze, heeft een erfelijke afkeer tegen Rome's conscientie-dwang zich geplant in den boezem van het oude Amerikaansche volk; — nu wel smeulende als vuur onder de asch, beteugeld door overweldigende emigratie uit den vreemde; — maar misschien bestemd om eenmaal weêr te ontvlammen, wanneer Rome's aanmatigheden in dit land genoeg brandstoffen over haar

eigen hoofd gehoopt zal hebben, om er door verteerd te worden.

De London-Compagnie zocht winst en land in het nieuwe werelddeel, in 1607. Onder lijden en worsteling groeide uit dit beginsel eene kolonie in den staat Virginia van 1608—1620. In laatstgemeld jaar kwam een Hollandsch schip van Afrika met slaven, die door deze kolonie aangekocht werden. „Dit was het begin van de negerslavernij in de United States,” zegt de geschiedenis. Vruchtbaar Virginia! De tranen, die het slavenstelsel heeft doen vloeijen, zou haren grond wel kunnen doorweken, ook bij eene zomerdroogte. Het bloed der verdrukking en de wraak van God is een stroom geworden, die dit gansche land in den laatsten oorlog heeft gekleurd. Wat zijn beginselen der zonde toch bittere wortels met wrange vruchten! Op den 11 September 1609 wierp het schip „De Halve Maan,” gekommandeerd door den kapitein H. Hudson, het anker in den mond der rivier, die naar zijn naam genoemd is. De kapitein was een Engelschman, in dienst der Hollandsche Oost-Indische Compagnie. Het doel der O. I. Compagnie was eene noord-westelijke passage naar Oost-Indië te zoeken. Die werd niet gevonden. God had een ander doel. Zij moest de Hollandsche kerk hier planten. In het volgend jaar werden meer schepen van Holland gezonden, om handelsbetrekkingen met de inboorlingen te sluiten. Engeland ontkende aan het kleine Holland het regt daartoe; doch de Hollanders wilden niet gebonden zijn door het patent (vergunning) van koningin Elizabeth, door welke hare Britsche Majesteit in 1578 aan sir Humphrey Gilbert geschonken had „al die verre gelegene, heidensche en barbaarsche landen,” die hij zou ontdekken en in bezitnemen in Amerika. Zij hielden de hand aan de schoone landstreek, gelegen aan de prachtigste rivier van Amerika, en bouwden er de forten „Amsterdam”, aan den mond der rivier, en „Oranje”, 150 mijlen verder noordwaarts de rivier op. Fort Amsterdam is de geboorteplaats van de groote stad New-York, en Oranje het beginsel van Albany geworden.

Eene Puriteinsche gemeente uit het noorden van Engeland ontvlugtte in 1608 met haren leeraar John Robinson, de conscientie bindende en verbanning dreigende wet van het moederland, om in de Vereenigde Nederlanden die vrijheid te

genieten, zonder welke geen genot op aarde hun zoet was. Het grijze Leiden gaf hun inwoning; doch taal, zeden en levensbezigheid van Holland bleven hun grootendeels vreemd. Het gerucht van Amerika, dat in Holland door de O. I. Compagnie gebragt werd, wekte in hunne zielen eene onuitbluschbare begeerte op, om in dat ruime land ook eene plaats te mogen bezitten, om er God in vrijheid te dienen en hunne eigene kerk onder het nageslacht voort te planten. De O. I. Compagnie wenschte hen te hebben in hare koloniën; doch zij verkozen onafhankelijk te zijn, ook van de Hollandsche natie, die hen geherbergd had. — Eene moeder blijft moeder voor het kind, al is ze ook onvriendelijk. De arme vreemdelingen zochten en kregen hulp van hun moederland, en vrijheid om onder het gebied van de Virginia-Compagnie in Amerika te wonen. In twee partijen zouden de emigranten vertrekken; de jonge en sterke eerst, de oudere met den leeraar later, wanneer de eersten goed berigt van het nieuwe land zouden gezonden hebben. Den 3 Augustus 1620 lag de gemeente met hunnen herder op de knieën te Delfshaven, om „een regten weg voor hen en hunne kindertjes” van den Heere te verzoeken, en dan — met gewonde en toch hopende harten te scheiden; de eene helft zeewaarts, de andere stadwaarts gaande. — Den 12 December deszelve jaars landden zij op Plymouth Rock, verdeelden het gezelschap in negentien huisgezinnen, leden tallooze ellende in den volgenden winter, en toen den 5 April de „May Flower” terugzeilde, om de achtergeblevenen af te halen, lagen de helft hunner van hunne vreemdelingschap te rusten in het graf. Toch dankten zij de „Wonderdoende Voorzienigheid,” en bemoedigden de anderen tot de overkomst. In 1682 arriveerde William Penn in dat „tract of land,” dat bij patent hem geschonken was door de kroon van Engeland, om daarmede de 16,000 ponden, die zij aan zijnen vader verschuldigd was, te voldoen. Pennsylvania, zooals dat land genoemd werd, is bijna tweemaal zoo groot als Nederland en België te zamen. Des mans invloed op het volk en de toekomst was nog veel grooter dan zijne bezittingen; de geschiedenis erkent in hem den eersten wetgever in dit land; alle andere koloniën stonden onder de wetten van Europesche magten. Penn's wetboek had 59 wetsartikelen.

Uit deze beginselen is de natie gegroeid, die tegenwoordig

meer dan 30 miljoen zielen telt. — Die verschillende beïnvloeden hebben ieder zijn eigen invloed gegeven in het formeren van het karakter dezer natie. De winst- en landzoekenden en handeldrijvenden hebben geboorte gegeven aan een voorbeeldeloozen ijver, om in stoffelijke bezittingen vooruit te gaan. De Amerikaan koopt eene wildernis voor kleinen prijs, maakt die met groote inspanning tot vruchtbaren akker, en verkoopt zijn Home (tehuis) met groote winsten, om weêr op nieuw de overwonnen moeiten te beginnen. Landman, koopman en handwerksman offeren de dierbaarste genoegens op van huiselijk en familieleven, om meer te winnen en toch is de Amerikaan er verre af van gierig te zijn. — De godsdienstige beïnvloeden der eerste bevolking hebben niet minder het karakter der natie gevormd. De United States is een land vol kerken; „alleszins godsdienstiger” is het volk. Zelfs de rijke wereldling, die zijne landerijen wenscht te verkoopen of zijn groeiend dorp grooter wil maken, bouwt eene kerk, al bemint hij die niet, en tracht er een prediker in te krijgen, al gelooft hij hem niet, omdat godsdienst zijn doel begunstigt. —

Ook de bijzondere godsdienststemming, kerkvorm en leerbegrippen der eerste koloniën hebben sporen nagelaten, die door niets anders dan door den invloed der emigratie worden uitgewischt. De Puriteinen gaven deze natie haar herbergzaam, den vreemdeling erkennend, hulpvaardig karakter; en hunne strenge, door wet en regel bepaalde vroomheid was langen tijd een gunstig onderscheidingsmerk tusschen het volk van de United States en het volk van Europa. — Het karakter van William Penn, dat zoo juist instemde met het denkbeeld, dat de Kwaker heeft van godsvrucht, „regtvaardigheid en broederlijke liefde,” heeft veel gedaan ten goede voor het maatschappelijk leven; en misschien ook veel ter bevordering van dat godsdienstbegrip, zoo eigen aan ons verdorven hart, hetwelk de gehoorzaamheid aan de tweede tafel der wet tot fundament en kroonwerk van het gebouw onzer hoop maakt, en het dienen van God „in nieuwigheid des geestes” slechts rekent als sieraad, dat er bijgevoegd of gemist kan worden naar welgevallen. — De Episcopaalsche kerk, de staatskerk van Engeland, bragt met zich kerkelijke orde en strenge vormelijkheid en leerde dit volk geene kosten te ontzien, die voor prachtige kerken en sierlijke godsdienstoefening geëischt

worden. — En de Hollandsche kerk gaf haren invloed aan de zijde van regtzinnigheid en dogmatiek. Instemming met de leer, die in hare standaards uitgedrukt is, is bij haar, gelijk bij de Presbyterian-kerk, het eerste vereischte van leeraars en leden. Belcher zegt in zijne *History of the Religions Denominations of the United States*, uitgegeven in 1867, „dat de prediking (in de Hollandsche Geref. kerk) gewoonlijk meer leerstellig is dan die van andere kerken.” Wij gelooven, dat van de verschillende beginselen en begrippen van godsdienst, die in dit land wel zóó vrij zich ontwikkelen, maar toch ook zóó nabij naast elkander geplaatst zijn, elk zijne eigene bestemming en invloed heeft op de godsdienst des volks als een geheel. Iedere Christenkerk heeft zijn bijzonder punt, waaraan het grootste gewigt gehecht wordt. De Puritein zet godsvrucht en vroomheid boven aan. De navolgers van Penn zoeken het bewijs van vroomheid in de beoefening van regtvaardigheid en liefde in het dagelijksch leven. De Episcopaalsche kerk waakt over de ordening der evangeliedienaars en kerkelijke vormen; de congregationalistische kerkvorm daarentegen ijvert voor de regten van de lidmaten. De Baptistenkerk schrijft op hare banier: „Die geloofd zal hebben;” en de Methodist dringt aan op ondervindelijk leven. Onze met de andere Presbyterian-kerken heft als haar standaard op de leer en het verbond der genade. — Geve de Heere, dat iedere ware Christenkerk „leve door geloof”, en „aanbidding in geest en waarheid” alleen van boven moge zoeken, en al wat daar benevens goed is van elkander leeren en leenen.

Vergeef ons, beminde lezer, dat wij deze weinige hoofdtrekken van de geschiedenis en de kerken dezes lands gaven; wij dachten, dat het noodig was om te beter de positie der Gereformeerde kerk in dit land te kunnen verstaan.

Van de Gereformeerde kerk in de Nederlanden kan met regt gezegd worden: „Zij is een vruchtbare wijnstok, elk een der takken loopt over den muur.” De Gereformeerde kerken in Oost-Indisch Nederland, in Zuid-Afrika, in West-Indië en in Noord-Amerika zijn ranken van hare eerste groeikracht; zeker niet allen even vruchtbaar, maar toch allen kenbaar als takken van den moederstam. Ds. E. T. Corwin zegt in zijn „Manual,” sprekende van dien vroegen zendelingsarbeid der kerk in de Nederlandsche bezittingen, „dat de getuigenissen,

welke de geschiedschrijvers van 1615—1720 geven van het werk der Nederlandsche kerk in hare Overzeesche bezittingen, den indruk geven, dat zij schuldig was aan ongewone dwaasheid..... In 1620 was de kerkdienst in Batavia gevestigd.... DDs. Dubbeldijk en Candidius schijnen de eerste leeraars geweest te zijn. De eerstgenoemde werd spoedig afgezet om wangedrag; de andere werd in 1627 verplaatst naar Formosa, omdat de inboorlingen tegen hem waren, dewijl hij de veelweverij tegenstond; het gouvernement waarschuwde hem, om de Chinese en Japansche keizers geene ergernis te geven..... In overeenstemming met de algemeene praktijk der kerk van dien tijd werden allen, die bekwaam waren de hoofstukken der leer te belijden en die als hun geloof uitdrukten, onverstandiglijk (unwisely) toegelaten tot de gemeenschap der kerk. Bewijzen van bekeering en Christen-ondervinding werden nergens geëischt. Daarbenevens alleen die inboorlingen, welke belijdenis gedaan hadden, konden in dienst van het gouvernement komen.... Dit, bedoeld als eene bemoediging, werkte voornamelijk, bijna uitsluitend, als een lokaas."

De rank, die nieuwe wortelen geschoten heeft in dit werelddeel en tot een zelfstandigen wijnstok gegroeid is, is de oudste Protestantische kerk van de Presbyterische orde in dit land. Zoo vroeg als 1619 was er in Nieuw-Amsterdam (nu New-York) eene aanmerkelijke gemeente. Eene naamlijst van kerkliden van 1622 en geregelde kerkerads-notulen van af 1639 zijn nog in aanwezig. De eerste vaste kolonie van landbouwers en landbezitters kwam omstreeks het jaar 1623 tot stand. Twee krankbezoekers, Sebastiaan Jansen Krol en Jan Huijck kwamen kort daarna in de kolonie; deze mannen leidden de godsdienstoefeningen van 1626—1633 door het lezen der Schrift (en waarschijnlijk ook door het lezen van gedrukte preeken). Zij vergaderden op een zolder boven een paardemolen. Volgens een brief, gevonden in 1857 in de archieven van den Haag (Nederland), kwam ds. Jonas Michaëlius, op last der klassis Amsterdam, van Guinea naar Nieuw-Amsterdam, den 7 April 1628. Hoe lang hij de gemeente gediend heeft, is onbekend. Bij zijne eerste Avondmaalsbediening kwamen er vijftig tot de tafel. Zijn brief teekent warme godsvrucht; hij spreekt van de evangelieprediking aan de Indianen als van een hopeloos werk, en gaf den raad, de ouden

te laten rusten en pogingen aan te wenden, om de kinderen te onderwijzen.

In 1633 kwam ds. Everardus Bogardus, vergezeld van den schoolmeester Adam Roelandse. Eene kerk werd nu gebouwd voor de gemeente en eene pastorie voor den leeraar. Ds. Bogardus kwam als weduwnaar uit Holland, en trad hier in 1638 in het huwelijk met Anneke, weduwe van Roelof Jansen, die in zijn leven opzigter was van de boerderijen te Renselaer. De directeur van Twiller (aangesteld door de O. I. Compagnie), gaf den leeraar 62 acres land. Het voornaamste deel van New-York is tegenwoordig op dat land gebouwd en de grond heeft vele millioenen waarde. Dit land is aan de Episcopaalsche „Trinitykerk” gekomen. De vele nazaten van Anneke Jansen hebben sedert lang hun regt op dit rijke erfdeel voor de regtbanken dezes lands bepleit: het is nog niet uitgewezen. Hun grond voor deze aanspraak op dat land ligt in de onvormelijkheid of onwettigheid van de acte, waardoor de Episcopaalsche kerk het als haar eigendom heeft aangenomen. Zoo kleeft de mensch met eene Naboths gehechtheid aan het ouderlijk erfgoed; Gods kinderen hebben een onbetwistbaren koopbrief van hemelschatten. O! dat wij veel mogen pleiten voor den genadetroon om ons volle aandeel van de eerstelingen. — De bediening van ds. Bogardus heeft geene blinkende getuigenissen nagelaten. Hij schijnt niet genoeg het voorbeeld van den Meester nagevolgd te hebben, om „met zachtmoedigheid het regt voort te brengen.” Hij kwam in botsing met den directeur van Twiller, op wiens administratie veel aanmerking te maken was, en misbruikte de vrijheid van den preekstoel, om van daar op den directeur te schelden. — In 1642 bij gelegenheid van een huwelijk van eene der dochters van ds. Bogardus, werd bij den gouverneur Kieft, die Twiller opgevolgd was, aangedrongen om zijn invloed en zijne ondersteuning voor het bouwen eener nieuwe kerk. De leeraar zeide beschaamd te moeten zijn, wanneer die van de Engelsche kolonie (de Puriteinen) zouden komen en zien, dat de Hollanders niet veel beter dan eene schuur hadden voor hunne godsdienstoefeningen, terwijl de Puriteinen terstond na de oprigting van hunne eigene woningen eene schoone kerk voor de dienst des Evangelies gebouwd hadden. Dit was zeker eene edele bezorgdheid en schaamte van een herder der kudde; — de leeraar,

die tevreden kan zijn met zijne bezoldiging, eene rijke gemeente en eene vervallene kerk, is den naam van herder naauwelijks waardig. — Doch ds. Bogardus of de gouverneur (wij weten niet waar de schuld ligt) gebruikte middelen, die het vleesch wijsheid, maar de Heere zonde noemt. Er werd rijkelijk ingeschonken en onder dien invloed eene inschrijving gedaan, die door opgewondenheid zoo hoog was, dat naderhand velen er berouw van hadden. Wij denken echter minder, dat zij te veel gaven, dan wel, dat zij te weinig liefde hadden. Laat dit eerste inschrijven voor de kerk der vaderen in dit land al het Hollandsche volk tot leering dienen. Kerkbouwen is het dagelijksch werk der gemeente des Heeren; de Christen, die ten grave daalt, zonder op aarde geholpen te hebben aan kerkbouwen, verliest het beste monument, dat aan zijne nagedachtenis gewijd kon zijn. Begint kerkbouwen in de binnenkamer, hebt een hart vervuld met geloof en liefde, dan is de inschrijving niet te klein, en het berouwt u niet. In het volgende jaar bevlekte gouverneur Kieft de eer der Hollandsche natie, door het moorddadig ombrengen van naburige Indianen. Bogardus had tegen dien maatregel geprotesteerd. Kieft rekende dit buiten den werkkring van den leeraar, en beschuldigde hem van dronkenschap en het staan aan de zijde van ontevreden. Bogardus publiceerde de zonden van den gouverneur van den preekstoel, en Kieft bemoeijelijkte den leeraar overal, waar hij kon. Gouverneur Stuivesant kwam in de plaats van Kieft, en deze ging met ds. Bogardus den 16 Augustus 1647 onder zeil, om zich voor hunne autoriteiten in Holland te verantwoorden. Zij leden schipbreuk op de kusten van Engeland. De leeraar en de gouverneur vonden beiden hun graf in de zee, en stonden — ter verantwoording voor die Hoogste Autoriteit, van Wien zij beiden hunne dienst en hun gezag ontvangen hadden. — De geschiedenis zwijgt van den staat dier eerste Hollandsche gemeente, maar wij hebben ook haar getuigenis niet noodig. Een volk, onder burgerlijke en godsdienstige leiding als de bovenbeschrevene, moet noodzakelijk schade lijden in godsvrucht en het werken voor Gods Koninkrijk. Gelukkig, dat verkeerde leidlieden niet voor altijd blijven leven. Er rust eene groote verantwoordelijkheid op hen, aan wien God de grondlegging van gemeente of burgerstaat heeft toevertrouwd. De Satan verderft gaarne alles, maar de

beginselen liefst. Laten wij waken over beginselen! Die eerste kerk in New-York was 72 voet lang en 50 breed. Zij kostte 2500 guldens en werd gebruikt tot in 1693. Na 1664 werd het gebruik er van gedeeltelijk afgestaan aan de Engelschen. In 1693 kwam de kerk in het bezit van het Engelsche gouvernement, en diende ten gebruike van het garnizoen. In 1741 werd zij door brand vernield.

Eene tweede gemeente groeide uit eene nederzetting van Hollanders in de nabijheid van het fort Oranje. Kiliaan van Renselaer, een diamantslijper, kocht in 1630 te dier plaatse een groot deel lands en plantte er eene kolonie. In 1642 beriep hij ds. J. Megapolensis, om zijne kolonie zes jaren te dienen, belovende een traktement van duizend gulden jaarlijksch en vrije woning, met de bepaling, dat hij op alle mogelijke wijzen de vriendschap en het belang van zijn patroon (Renselaer) zou voorstaan. De classis van Amsterdam gaf approbatie aan deze roeping, en de leeraar kwam met een getal landverhuizers in Augustus deszelven jaars. Die kolonie bevatte toen ongeveer honderd personen. In het volgend jaar werd eene kerk gebouwd, die 34 voeten lang en 19 breed was. In 1665 werd eene grootere kerk gebouwd. Eene eikenhouten preekstoel werd uit Nederland gekocht; de gemeente betaalde die met 25 bevervellen, waard *f* 200; de Amsterdamsche kamer voegde bij die som *f* 25 en begiftigde de gemeente nog bovendien met eene bel. De oude preekstoel en een stuk van de bel dragende het opschrift: „Anno 1601” zijn nog aanwezig. De derde kerk werd in 1715 over de oude heen gebouwd, in welke laatste, met uitzondering van slechts drie Zondagen, godsdienstoefening gehouden werd, tot de nieuwe voltooid was. Een zonderling doch begeerlijk feit in het kerkbouwen; die gemeente groeit voorspoedig, welker nieuwe kerk zoo groot moet zijn, dat de oude er in kan verborgen worden. — Maar het nieuwe leven groeit in de binnenzijde des harten, en niet zelden worden meer dan drie sabbatten de gemeenschap met God gehinderd door het buitengebouw des vleesches. — Ds. Megapolensis is in de geschiedenis bekend als een bekwaam, ijverig en godvruchtig man. Ds. Selijns noemde hem, in een vers op zijn overlijden vervaardigd, „Zuij van Nieuw-Nederlandt.” Zijn arbeid en invloed werd spoedig gezien in het leven der kolonisten. Met ernst legde hij zich toe, om de taal der Mohawk-

Indianen te verstaan. Hij leerde haar vloeiend spreken en arbeidde onder de Amerikaansche heidenen drie of vier jaren eerder dan de beroemde zendeling Elliot. Hij toonde bij meer dan eene gelegenheid, dat hij grooten invloed had bij die „kinderen des wouds”, en een aanmerkelijk getal van hen waren lidmaten zijner gemeente. Na de zes jaren verzocht en verkreeg hij verlof, om naar Nederland terug te keeren. In Nieuw-Amsterdam gekomen zijnde, om van daar de Atlantische Oceaan over te steken, werd hij door den gouverneur Stuivesant dringend verzocht daar te blijven en niet uit de provincie te gaan en die herderloos en zonder evangeliebediening te laten. Dit deed hem van voornemen veranderen, en hij bleef aldaar. Hij leefde om de kindschheid te zien der „Nieuw-Nederlandt Provintie;” hij zag haren groei en haar overgaan in de magt der Engelschen, in 1664. — Toen ds. Megapolensis uit Renselaarswijck vertrokken was, kwam zijn schoonzoon ds. W. Grasmeeer zonder geroepen te zijn en (zoo het schijnt) zonder getuigschriften, in April 1650 naar de oude gemeente van zijn vader, en arbeidde in de bediening tot groot genoegen van het volk. Dit onordelijk uit Nederland vertrekken was te meer bezwarend, daar hij reeds door de klassis van Alkmaar gecensureerd was, nog in Nederland zijnde; de gemeente te Nieuw-Amsterdam werd door de klassis gewaarschuwd en gelast, hem de bediening te verbieden. In 1652 keerde hij naar Nederland terug, om ontslag der censuur te verzoeken en eene aanstelling als leeraar te Nieuw-Amsterdam te erlangen. De classis weigerde zulks. In stede van hem zond de classis ds. S. Drisius als tweede leeraar te Nieuw-Amsterdam en de schoolmeester G. Schaats, na alvorens geordend te zijn, als leeraar te Renselaarswijck. Ds. Drisius kon ook in de Fransche en Engelsche talen spreken; bij gelegenheid arbeidde hij daarom onder de Fransche Hugenoten, die op Staten-Island gevestigd waren. Ds. Schaats diende de gemeente 42 jaren lang. In zijn ouderdom had hij moeilijkheden in zijne gemeente. De politieke bewegingen van Engeland werden ook in Amerika vraagstukken, die dikwijls de eene evangelienaar van de andere of ook van zijne gemeente deden verschillen.

De derde gemeente werd georganiseerd te Midwout (nu Flatbush) op Long-Island, vier of vijf uren gaans van Nieuw-Amsterdam, den 9 Februarij 1654. De behoefte aan een

teurs der West-Indische Compagnie hadden nog wel veel gezag, of liever invloed; doch de hoogst erkende magt berustte bij den gouverneur. Nieuw-Amsterdam en omstreken van kaap Cod tot kaap May droeg nu den naam van de „Provintie Nieuw Nederlandt.” Aangenaam moet de toekomst zich nu voorgedaan hebben aan het Hollandsche volk; zij hadden vrijheid, ruimte van land, overvloed van levensmiddelen en bronnen van rijkdom, forten te New-Amsterdam, Oranje en aan de Delaware. — Een nieuw Nederlandsch volk in de nieuwe wereld, Hollandsche taal, zeden en wetten tot in verscheidene geslachten en geenszins de kleinste magt of minste invloed scheen hunne bestemming te zullen worden; maar de Heere denkt anders dan de menschen, en zijne wegen zijn vaak anders dan onze plannen. — Karel II had aan zijn broeder James, toen hertog van York en Albany, de geheele landstreek van de rivier Connecticut tot de Delaware gegeven; sir Robert Nichols werd met eene vloot afgezonden, om het in bezit te nemen. Nieuw-Amsterdam werd opgeëischt. Gouverneur Stuyvesant verklaarde: „liever dood uit de stad gedragen te worden, dan die over te geven;” maar de stadsraad was anders van gevoelen, en op den 8 September 1664 ging de regering van Nieuw-Nederland over in de handen der Engelschen, onder voorwaarde van de vrije oefening van godsdienst en kerkdiscipline. De forten Oranje aan de Hudson-rivier en Nassau aan de Delaware werden mede ingenomen. Nieuw-Amsterdam werd nu New-York en Oranje Albany genoemd. — In 1673 zond Holland, toen in oorlog met Engeland, eene vloot en hernam New-York en omstreken uit zijne hand, doch toen in het volgend jaar de oorlog met Engeland eindigde, kwam het weêr in de magt der Engelschen. — God schreef toen het „*Mene Mene*” op de Hollandsche regering in Amerika, om redenen, die zijne Majesteit alleen onfeilbaar kent. Misschien mogen wij gissen, dat de regering der directeurs en gouverneurs te willekeurig, te heerszuchtig en winstzoekend was. Ware de Hollandsche regering gebleven, dan was Amerika's geschiedenis waarschijnlijk geheel anders geweest dan het nu is. — Al wat wij met zekerheid zeggen kunnen, is: God had de directeurs en gouverneurs niet noodig voor zijn plan met dit volk, en daarom zette Hij ze ter zijde.

Ten tijde der overgave wordt het getal der Hollanders in

Amerika berekend op tien duizend. Negen gemeenten waren in aanwezig, waarvan vijf grootere: New-York (Nieuw-Amsterdam), Albany (Renselaer), Flatbush, Wiltwijk en Breukelen; en vier kleinere Flatland, Bushwick, Gravesend en Bergen, en de vergadering te Nieuw-Amstel, aan de Delaware, welks bestaan als gemeente echter twijfelachtig was. Zes leeraars dienden toen deze gemeenten J. Megapolensis, S. Megapolensis, Drisius, Schaats, Polhemus en Blom; nog zes andere hadden korter of langer tijd de gemeenten vroeger gediend.

II.

Worstelingen en Reddingen. 1664—1792.

„Men heeft mij dikwijls benaauwd van mijne jeugd af, „zegge nu Israël;” doch de oorzaken dier wonden lagen in den boezem van Israël zelf van zijne jeugd af. Zoo kan men ook getuigen van de Gereformeerde kerk en het Hollandsche volk in dit land. Het is een wonder, dat de naam van kerk en volk overgebleven is tot op dezen dag. Het tijdperk, waaruit wij nu eenige hoofdtrekken geven, was voor de Hollandsche kerk, gelijk de crisis in eene ziekte, twijfelachtig, of de worsteling op leven of sterven zou uitloopen. Met de nieuwe regering werd de geschiedenis geheel anders dan te voren. Onder de Hollandsche regering zag zij op de wereldlijke magt als een kind op zijn voogd, en wachtte bescherming en hulp van haar. Op de Engelsche regering moest zij zien als een overwonnenne op zijn overwinnaar en haar danken, als zij mogt blijven leven. Daarbenevens moest hare Hollandsche taal, hoe eigen en dierbaar ook aan de kerk, allengs sterven; de Hollandsche ronde klank smoorde tusschen de holle *w* en de sissende *th* der Engelsche. Hierbij kwamen de worstelingen, die de geboorte van onafhankelijke kerkelijke magt en eigene opvoeding vooraf gingen. Al deze moeiten werden nog smartelijker door eigene zonde en zwakheid, te weinig liefde voor het wezenlijke

en te veel gehechtheid aan het vormelijke van de godsdienst.

Vóór de overgave der provincie aan de Engelschen hadden de leiders der Hollandsche kerk nauwe waakzaamheid aan den dag gelegd, dat geene andere dan de Gereformeerde leer en eeredienst in de kolonie zou gevonden worden. De leeraars bewogen gouverneur Stuivesant tot het uitgeven van proclamatiën, waarbij verboden werd het houden van vergaderingen tot godsdienstoefeningen, door hen, die niet Gereformeerde waren. Lutherschen, Mennisten en Kwakers werden beboet en gevangen gezet bij de overtreding dier proclamatiën, zoowel door de Hollanders als door de strenge Puriteinen. Heel spoedig evenwel moest de Gereformeerde kerk ondervinden, dat de wereldlijke magt niet de arm is, waarop de kerk standvastig leunen kan. Die arm feilde, en verloor spoedig zijne kracht. De goede beloften van vrije godsdienstoefening werden wel niet openlijk verbroken, maar toch feitelijk bekort en ondermijnd. Ds. N. van Renselaer, die door de Episcopaalsche kerk tot leeraar geordend, en vroeger ambassadeur van de Staten-Generaal, en leeraar der Hollandsche kerk in Westminster (Engeland) geweest was, kwam in 1675 naar Amerika. Hij werd door den Engelschen gouverneur, Andros, aan de gemeente Albany opgedrongen, om naast haren ouden leeraar Schaats te arbeiden. De gemeente van Albany verzette zich hier tegen, doch te vergeefs. Ds. Nieuwenhuijsen van New-York kwam eenigen tijd in Albany wonen, om Schaats te helpen en Renselaer de bediening der sacramenten te verbieden; doch de Hollandsche kerk moest door ondervinding leeren, dat zij de magt om te weeren (misschien vroeger misbruikt) thans verloren had. Ds. Renselaer werd verdacht van een Papist te zijn. Zijn bewegelijke loopbaan was echter niet lang. De woelige Leisler zette hem, na een jaar pogingen aangewend te hebben, om in de kerk eene plaats te bekomen, in de gevangenis; en niet langen tijd, nadat hij weér vrij kwam, werd hij door den dood weggenomen.

In 1683 kwam gouverneur Dongan in de plaats van Andros. Hij was een voorstander van godsdienstvrijheid. Wetten werden er gemaakt, om gezindheden buiten de Episcopaalsche kerk, die tot hertoe slechts toegelaten werden, wettige erkenning te verleen en de vrijheid om hare eigene leeraars te kiezen. Deze wetten kwamen evenwel nimmer in werking en vermeer-

derde slechts de worstelingen om godsdienstvrijheid. Toen in 1689 Willem III en Maria den troon van Engeland bestegen, wist Leisler, militaire kapitein en politieke woelgeest, ondersteund door de lagere en onwetende volksklasse, het fort in te nemen, de publieke fondsen meester te worden en zich zelve tot gouverneur te verheffen. Hij gaf voor, dit te doen uit liefde voor de Protestantsche godsdienst, die hij in Amerika wilde handhaven, gelijk koning Willem in Engeland. De Engelsche gouverneur Nicholson nam de vlugt voor hem, daar hij zich onder de Hollanders niet betrouwde. De Hollandsche leeraars gaven openlijk hunne afkeuring over Leislers aanmatigheden te kennen, waarom hij geweld tegen hen gebruikte. Ds. Varick werd zes maanden lang in het fort gevangen gehouden, en zoo slecht behandeld, dat hij aan de gevolgen daarvan later bezwaken is. Velen van het Hollandsche volk zagen op hunne leeraars met een boos oog, denkende dat zij de troonsbeklimming van koning Willem afkeurden. In Mei 1691 werd Leisler veroordeeld en ter dood gebracht. Ds. Selijns preekte bij die gelegenheid over Ps. 27 : 13, en deed zijne blijdschap over Leislers dood kenbaar worden. Dit veroorzaakte eene scheuring in zijne gemeente, en een gedeelte er van weigerde verscheidene jaren lang hem te bezoldigen. Traktament weigeren was dus van oude dagen af, in Amerika, de eerste en gemakkelijkste roede, waarmede ontevredenen hunne leeraars kastijdden. Ook is het van oude dagen af gevaarlijk voor den herder en nadeelig voor de kudde geweest, wanneer de dienaren van dat koninkrijk, hetwelk niet van deze wereld is, zich meer met de politiek inlaten, dan te staan aan de zijde van regt en waarheid, naar eigene overtuiging, overeenkomstig de uitspraken van Gods woord. Onder de administratie van gouverneur Fletcher, die een ijverig Episcopaal was, werd er eene wet gemaakt voor de stad en het graafschap New-York, en de graafschappen Westchester, Queens en Richmond, waarin bepaald werd, dat door jaarlijksche verkiezing van het volk een zeker getal churchwardens (kerkvoogden) zouden aangesteld worden, die het regt zouden hebben om leeraars voor de gemeente te kiezen, en al de inwoners eene schatting op te leggen ter onderhouding van die leeraars. Deze wet eischte wel niet, dat de leeraars Episcopaausch moesten zijn, doch werd zóó ten uitvoer gelegd, dat geene dan Episcopaausche gekozen werden. De Hollanders

en te veel gehechtheid aan het vormelijke van de godsdienst.

Vóór de overgave der provincie aan de Engelschen hadden de leiders der Hollandsche kerk naauwe waakzaamheid aan den dag gelegd, dat geene andere dan de Gereformeerde leer en eeredienst in de kolonie zou gevonden worden. De leeraars bewogen gouverneur Stuivesant tot het uitgeven van proclamatiën, waarbij verboden werd het houden van vergaderingen tot godsdienstoefeningen, door hen, die niet Gereformeed waren. Lutherschen, Mennisten en Kwakers werden beboet en gevangen gezet bij de overtreding dier proclamatiën, zoowel door de Hollanders als door de strenge Puriteinen. Heel spoedig evenwel moest de Gereformeerde kerk ondervinden, dat de wereldlijke magt niet de arm is, waarop de kerk standvastig leunen kan. Die arm feilde, en verloor spoedig zijne kracht. De goede beloften van vrije godsdienstoefening werden wel niet openlijk verbroken, maar toch feitelijk bekort en ondermijnd. Ds. N. van Renselaer, die door de Episcopaalsche kerk tot leeraar geordend, en vroeger ambassadeur van de Staten-Generaal, en leeraar der Hollandsche kerk in Westminster (Engeland) geweest was, kwam in 1675 naar Amerika. Hij werd door den Engelschen gouverneur, Andros, aan de gemeente Albany opgedrongen, om naast haren ouden leeraar Schaats te arbeiden. De gemeente van Albany verzette zich hier tegen, doch te vergeefs. Ds. Nieuwenhuijsen van New-York kwam eenigen tijd in Albany wonen, om Schaats te helpen en Renselaer de bediening der sacramenten te verbieden; doch de Hollandsche kerk moest door ondervinding leeren, dat zij de magt om te weeren (misschien vroeger misbruikt) thans verloren had. Ds. Renselaer werd verdacht van een Papist te zijn. Zijn bewegelijke loopbaan was echter niet lang. De woelige Leisler zette hem, na een jaar pogingen aangewend te hebben, om in de kerk eene plaats te bekomen, in de gevangenis; en niet langen tijd, nadat hij weér vrij kwam, werd hij door den dood weggenomen.

In 1683 kwam gouverneur Dongan in de plaats van Andros. Hij was een voorstander van godsdienstvrijheid. Wetten werden er gemaakt, om gezindheden buiten de Episcopaalsche kerk, die tot hertoe slechts toegelaten werden, wettige erkenning te verleenen en de vrijheid om hare eigene leeraars te kiezen. Deze wetten kwamen evenwel nimmer in werking en vermeer-

derde slechts de worstelingen om godsdienstvrijheid. Toen in 1689 Willem III en Maria den troon van Engeland bestegen, wist Leisler, militaire kapitein en politieke woelgeest, ondersteund door de lagere en onwetende volksklasse, het fort in te nemen, de publieke fondsen meester te worden en zich zelven tot gouverneur te verheffen. Hij gaf voor, dit te doen uit liefde voor de Protestantsche godsdienst, die hij in Amerika wilde handhaven, gelijk koning Willem in Engeland. De Engelsche gouverneur Nicholson nam de vlugt voor hem, daar hij zich onder de Hollanders niet betrouwde. De Hollandsche leeraars gaven openlijk hunne afkeuring over Leislers aanmatigheden te kennen, waarom hij geweld tegen hen gebruikte. Ds. Varick werd zes maanden lang in het fort gevangen gehouden, en zoo slecht behandeld, dat hij aan de gevolgen daarvan later bezweken is. Velen van het Hollandsche volk zagen op hunne leeraars met een boos oog, denkende dat zij de troonsbeklimming van koning Willem afkeurden. In Mei 1691 werd Leisler veroordeeld en ter dood gebracht. Ds. Selijs preekte bij die gelegenheid over Ps. 27: 13, en deed zijne blijdschap over Leislers dood kenbaar worden. Dit veroorzaakte eene scheuring in zijne gemeente, en een gedeelte er van weigerde verscheidene jaren lang hem te bezoldigen. Traktement weigeren was dus van oude dagen af, in Amerika, de eerste en gemakkelijkste roede, waarmede ontevredenen hunne leeraars kastijdden. Ook is het van oude dagen af gevaarlijk voor den herder en nadeelig voor de kudde geweest, wanneer de dienaren van dat koninkrijk, hetwelk niet van deze wereld is, zich meer met de politiek inlaten, dan te staan aan de zijde van regt en waarheid, naar eigene overtuiging, overeenkomstig de uitspraken van Gods woord. Onder de administratie van gouverneur Fletcher, die een ijverig Episcopaal was, werd er eene wet gemaakt voor de stad en het graafschap New-York, en de graafschappen Westchester, Queens en Richmond, waarin bepaald werd, dat door jaarlijksche verkiezing van het volk een zeker getal churchwardens (kerkvoogden) zouden aangesteld worden, die het regt zouden hebben om leeraars voor de gemeente te kiezen, en al de inwoners eene schatting op te leggen ter onderhouding van die leeraars. Deze wet eischte wel niet, dat de leeraars Episcopaausch moesten zijn, doch werd zóó ten uitvoer gelegd, dat geene dan Episcopaausche gekozen werden. De Hollanders

maakten toen nog de groote massa van de bevolking dezer graafschappen uit; zij waren de kooplieden en de rijke landeigenaars. De opperregter Lewis Morris, die zelf een Episcopaal was, schreef hierover naar Engeland: „Zij (de Hollanders) denken, dat deze wet ten hunnen voordeele gemaakt is, en dat zij alleen er regt toe hebben. Daar is geene vergelijking in getal tusschen ons en hen. Zij kunnen, wanneer de geplaatste leeraars sterven, overal leeraars van hunne eigene gezindheid kiezen, uitgezonderd in New-York; en wanneer het traktement hun met geweld wordt afgenomen, om er de leeraars der kerk (d. i. der Episcopaalsche) mede te bezoldigen, zal het wel dien leeraars onderhoud verschaffen, maar zij zullen niet vele bekeerlingen maken uit een volk, dat zich zoo zeer verongelijkt gevoelt.” Hij schreef verder, dat er met de Engelsche bevolking in New-York en omstreken niet veel in het belang der godsdienst kon gedaan worden, behalve met de kinderen, „want,” schreef hij, „gelijk Nieuw-Engeland (de Puriteinen, meende hij) met uitzondering van eenige weinige huisgezinnen het schuim was van Oud-Engeland, zoo is nu het grootste deel van het Engelsche volk in deze provincie het schuim van Nieuw-Engeland, daar zij bijna zoovele gevoelens medebragten als personen, maar geene godsdienst of deugd, welke zij sedert hunne komst alhier ook zeer weinig verkregen hebben.”

Toch zond diezelfde „Society ter verspreiding van het evangelie in vreemde landen”, waaraan hij dit schreef, toen en voortdurend een groot getal zendelingen, die geplaatst werden in de voornaamste nederzettingen, en die er de beginselen van Episcopaalsche kerken stichtten.

Wilden nu de Hollanders hunne Gereformeerde godsdienst in stand houden, dan moesten zij, onder toelating, zich tot de classis van Amsterdam wenden met verzoek om een leeraar; en wanneer die er een vond en heenstuurde, zoo moest de Hollandsche gemeente voor reiskosten, traktement, kerk en pastorie zorgen, en boven dit alles nog de prachtige eeredienst van de Episcopaalsche kerk en den door de wet aangestelden leeraar, al had die ook maar tien of twintig kerkgangers, onderhouden. Geen wonder derhalve, dat in dien tijd in Nederland weinig leeraars gevonden werden, die gewillig waren om de gemeenten in Amerika te dienen. Geen wonder ook, dat onder zulke omstandigheden de emigratie uit Nederland naar

Amerika zeer verminderde. Ds. Selijns zag met bezorgdheid, dat ook die toelating om voor eene eigene kerk te zorgen, door geene wet gewaarborgd zijnde, elk oogenblik kon ingetrokken worden. Hij deed met zijnen kerkeraad daarom aanvraag aan den gouverneur om een charter (erkenning der wet), waarbij de onafhankelijkheid der gemeente in New-York, haar régt om zelve hare leeraars te roepen, en leeraarstraktement van de leden te vorderen, verzekerd werd. Een zilveren servies van aanmerkelijke waarde, gepresenteerd aan den gouverneur, baande den weg tot het verkrijgen dier voorregten. De acte is geteekend, 11 Mei 1696. Deze was de eerste en voor langen tijd de eenige onafhankelijke gemeente. Ds. Selijns was oud geworden in den arbeid en de worstelingen. Hij had alleen gestaan in eene groote gemeente, en in eene stad, waarvan de geschiedenis zegt, dat zij onder Fletchers administratie „voorbeeldeloos verdorven was door den invloed van vrijbuiters en privaters, die door Fletcher aangemoedigd werden daar hunne wijkplaats te nemen.” Eene beroeping werd gedaan, doch de oude breuk was nog niet genezen; de vrienden van Leisler stonden de roeping tegen. Men gaf de zaak over in de handen van de classis van Amsterdam. Ds. Verdieren, die geroepen was, bedankte, en de classis beriep en zond ds. Gualterus du Bois, van Streefkerk. Hij kwam en diende de gemeente en de geheele Hollandsche kerk met ijver, wijsheid en godsvrucht. Smith zegt in zijne *History of New-York*: „Hij geleek meer een bisschop over de Hollandsche kerken, dan een leeraar van eene bijzondere gemeente.” Op 85jarigen leeftijd, 25 Sept. 1751, preekte hij voor de laatste maal; zijn voornemen was den volgenden Maandag, naar aloude gewoonte, te Bergen te gaan preken en avondmaal te houden. Dienzelfden Zondagavond werd hij ziek, en tien dagen later ging hij de rust des hemels in. Het verkrijgen van leeraars was moeilijk; niet alleen, omdat de Engelsche kerk bezwarende lasten oplegde aan andere genootschappen, en dat onder eene wetgeving, die tachtig jaren lang in kracht bleef, en die velen van de latere geslachten, die er onder geboren waren en er dus niet zoo veel vooroordeel tegen hadden, bewoog om tot de Episcopaausche kerk over te gaan, — maar ook, omdat men afhankelijk was van Nederland in het verkrijgen van leeraars. Guillian Bertholf, vroegtijdig met de emigranten als school-

en katechiseermeester overgekomen, diende in New-Yersey zoo getrouw en met zoo veel begaafdheid, dat het volk hem als haren leeraar begeerde; doch ofschoon er geordende en begaafde leeraars waren te New-York, Albany en Long-Island, moest hij toch terug naar Nederland, waar hij in 1693 door de classis van Middelburg geordend werd. Dit was de tweede, die uit Amerika naar Nederland ging, om ordening en handoplegging te bekomen.

Een ander bezwaar, dat den bloei der Hollandsche kerk in den weg stond, was de taal. De emigratie uit Holland werd schaarsch, terwijl die uit Engeland grootelijks toenam. Er was tusschen onze kerk en de Presbyterianen uit Schotland en Engeland wel goede verstandhouding, maar daar in de Hollandsche gemeenten uitsluitend de Hollandsche taal gebruikt werd, kon zij door leden uit de andere kerk geen groei erlangen; zelfs al woonden ook maar tien of twintig Schotsche of Engelsche huisgezinnen in een Hollandsch dorp, dan poogden die toch godsdienstoefening voor zich zelven te bekomen, om de eenvoudige reden, dat zij in de Hollandsche kerken niet gesticht konden worden. Hadden de Hollandsche gemeenten van af 1664 een gedeelte van de dienst in de Engelsche taal gehad, dan zouden ongetwijfeld de Schotten en anderen, die toen de minsten en zwaksten waren, met blijdschap zich er bij gevoegd hebben, maar deze weg tot vooruitgang werd toen niet ingeslagen, en zulks te laat betreurd.

Deze kerkelijke politie is streng veroordeeld geworden door de nazaten. Ongetwijfeld lag er zwakheid en overdrevene gehechtheid aan den vorm in; doch niet de hier geborene geslachten, maar de ingekomen vreemdeling kan alleen regtmatig oordeelen over de waarde van dat kleinood „de moedertaal.” Daarbij kwam nog dat de Engelschen de regering, de regten, en het vooruitzicht op eene groote toekomst, aan de Hollanders ontroofd hadden, waardoor er een prikkel in den boezem gevoeld werd, die zelfs voor den klank van hunne taal tegenzin inboezemde. Doch hoezeer de Hollanders de taal in hunne godsdienst en huisgezinnen bewaarden, in de wetten, administratie, scholen, en al spoedig ook in de massa des volks werd niets dan Engelsch gehoord. De jeugdigen konden wel Engelsch, doch niet, of ten minste bezwaarlijker Hollandsch lezen. De geschiedschrijver, wien wij hier volgen, zegt: „Het werd de fatsoen-

lijke taal (nl. de Engelsche); en velen van de zwakkeren waren beschaamd, dat men van hen denken zou, dat zij hunne moedertaal nog voorstonden." Wat is de menschelijke natuur aan zich zelve gelijk. Gelijk toen, zoo ook nu hebben wij jongelieden gezien, die zich hunne moedertaal schaamden, en veinsden, die niet meer te verstaan. Een regten naam geeft hun die schrijver: Zwakken zijn zij; te zwak voor de kerk, daar zij haar ootteren; te zwak voor de maatschappij, daar deze mannen moet hebben, die zoo ligt niet beschaamd worden; en meestal te zwak voor hun huisgezin, om datzelve genoegzame stoffelijke of zedelijke ondersteuning te geven.

Behoefte aan prediking in de Engelsche taal werd gevoeld en geloofend; — door sommigen met ernst gezocht, door anderen met kracht tegengestaan. In New-York veroorzaakte dit een hevig en bitter verschil, waarbij de gemeente vele leden verloor. De heethoofden voor de Engelsche prediking hadden geen geduld, om het einde van den strijd af te wachten en liepen heen; — de vredelievenden werden moedeloos en zochten rust in andere kerken; — en toen eindelijk de Engelsche prediking ingevoerd was, werden er sommigen gevonden, die zeiden: „als de taal Engelsch moet zijn, dan moet alles Engelsch zijn”, en zij verlieten ook de Gereformeerde Hollandsche kerk. De kerkeraad van New-York zond eene roeping om een leeraar, die Engelsch kon preken, naar de classis van Amsterdam; doch zonder naam te noemen. Zij liet de keuze van een geschikt persoon over aan de classis, die de roeping uitbragt op Archibald Laidlie, een Schot, en leeraar bij de Engelsche gemeente te Vlissingen in Zeeland. Hij kwam in 1764. Zijn intreë-tekst, die hij in de Engelsche en in de Hollandsche taal voorlas, was 2 Cor. 5: 11. Het zingen bleef nog op Hollandsche zangwijze en met Hollandsche woorden. Ds. Laidlie was een godvruchtig en zachtmoedig man; en naauw verkleefd aan de standaards en gewoonten der Hollandsche kerk. Dit nam wel veel vooroordeel weg, maar er bleven toch nog ontevreden genoeg, om het den kerkeraad en den leeraar zoo moeilijk te maken, als mogelijk was. Men maakte aanmerking op de oude manier van kiezen der kerkeraadsliden, nl. door den afgaanden kerkeraad, die de nieuw gekozen kerkeraadsliden drie achtereenvolgende Zondagen aan de gemeente voorstelde, om te vernemen, of er wettige bezwaren tegen hunne bevesti-

ging konden ingebracht worden. Eene algemeene stemming door de leden der gemeente werd gevraagd. De meerderheid der gemeente stond aan de zijde van den kerkeraad en de oude gewoonte. Om te zien, welk regt de kerkeraad had, kwam een der ontevredene leden en gaf zijn stembriefje, toen de kerkeraad vergaderd was, om nieuwe kerkeraadsliden te kiezen. De kerkeraad weigerde het aan te nemen. De ontevredene partij verklaagde den kerkeraad bij den regter, die ten gunste van den kerkeraad uitwees. Sommigen verlieten nu de kerk; de overigen waren zoo wijs, om stil te zijn en te volgen. Hoe vaak is de kerk gebruikt als de schuurpaal, waaraan men zijn eigen vuil en gebreken afwrijft, en wanneer dan met eigen schuld en eigen zonden de kerk genoeg bemorst is, ontvlugt men haar, omdat zij niet meer zuiver is, zoo als dat dan heeten moet.

Dit was het beginsel van Engelsche prediking; en daar het vreemd klonk bij de Engelsche preek Hollandsch psalmgezang te hebben, werd door den kerkeraad van New-York een Engelsch psalmboek voor hare kerk en scholen uitgegeven. De meeste psalmen waren genomen uit berijmingen van dr. Brady en mr. Tate, zoo veel omgewerkt als noodig was, om voor de Hollandsche zangwijzen te kunnen dienen. In 1787 benoemde de Algemeene Synode eene commissie, om een psalmboek zamen te stellen uit andere Engelsche berijmingen, die in achting waren bij, en aangenomen door de Gereformeerde kerken; — gemeenten, waar het boek van de gemeente New-York in gebruik is, zijn niet verplicht dat der Synode aan te nemen. In het volgende jaar kreeg die commissie den bijgevoegden last om „eenige goed zamengestelde geestelijke gezangen, in vereeniging met de psalmen” te drukken. Dit werd echter niet uitgevoerd, dan nadat in eene buitengewone zitting der Synode die gezangen goedgekeurd waren. Het bevatte een honderdtal gezangen. Gezang 1 tot 52 waren ten gebruike bij de katechismusverklaring; van 53 tot 73 bij de sacramentenbediening; van 73 tot het einde voor feestdagen en over verschillende onderwerpen. De Hollandsche taal bleef nog lang in de meeste gemeenten in gebruik, en in de beroepingsbrieven aan leeraars werd uitdrukkelijk gemeld, dat zij zich moesten onderwerpen aan het verlangen, indien er — en zooveel als er dienst in elke taal gevorderd werd. Tot in het begin der tegenwoordige eeuw werd in sommige gemeenten nog in de beide talen gepreekt; en nog

later werd door sommige der oude leeraars eene aanspraak aan de avondmaalstafel gedaan in de Hollandsche taal. Nog heden vindt men in New-Jersey en Oostersch New-York vele oude vaders en moeders, die gaarne nog in hun (verouderd) Hollandsch spreken tot de later gekomen Hollandsche broeders.

In het laatst der zeventiende en het begin der achttiende eeuw kwamen er groote scharen van Hugenoten in dit land, die uit Frankrijk verbannen waren, of vlugten voor het zwaard der vervolging. Velen van die vestigden zich in New-Jersey en New-York naast het Hollandsche volk. Drie evangeliedienaars, die onder hen arbeidden, zijn met name bekend, nl. Daille, Bonrepos en Perret. Aangaande ds. Daille schreef ds. Selijns aan de classis van Amsterdam: „Ds. Daille, vroeger professor te Salmurs, is mijn collega geworden. Hij is een man vol vuur, godsvrucht en geleerdheid. Gebannen ter oorzake van zijne religie, is hij een voorstander van de zaak van Jezus Christus, met onvermoeiden ijver.” Deze Fransche leeraars en gemeenten stonden in broederlijke betrekking tot de Gereformeerde kerk, en werden in verloop van tijd er in opgenomen. Nog ten dezen dage zijn er velen in onze kerk, die door naan en geslachtsrekening hunne afkomst van de Fransche Hugenoten kunnen bewijzen. Bouwstoffen gelijk deze, opgenomen in eene kerk, zijn gelijk eiken en cederen pilaren in een gebouw; zij dragen veel, duren lang en zijn tot sieraad.

De gemeenten groeiden langzaam in aantal, in vergelijking met andere kerken; doch ziende op haar moeilijk en afgezonderd pad, dat voor haar open was, moeten wij nog met dankbare bewondering erkennen, dat zij als eene spruite van Gods planting wortelen heeft mogen schieten en hare takken uitbreiden. Somtjids werden de gemeenten jammerlijk geteisterd door de Indianen, die, of met elkander, of met de blanken in strijd waren. Zoo meldt onder anderen de geschiedenis van een moorddadigen aanval der Indianen op de gemeente te Scheneetady, op Zaturdagnacht, 8 Februarij 1690, waarbij een zestigtal personen omkwamen. De Chefs hadden hun volk gelast ds. P. Tassenmacher, die in Utrecht gestudeerd had, en toen leeraar dier gemeente was, te sparen, om informatiën van hem in te winnen. Doch zijn huis was hun niet bekend, en hij was reeds vermoord, eer men hem herkende. Zijn huis en zijne papieren werden verbrand. Zijn hoofd vond men in tweeën

gekloofd, en zijn ligchaam gedeeltelijk verbrand. Tien jaren later was die gemeente weër sterk genoeg geworden om een eigen leeraar te onderhouden. Ds. B. Freeman kwam tot haar in 1700, en diende haar vijf jaren. Tevens arbeide hij onder de Mohawk-Indianen, wier taal hij beter dan menigeen meester was. Hij heeft in 1721 een groot boekdeel uitgegeven, bevattende preken in de Hollandsche taal. Het had tot titel: „De weegschaal van Gods genade.”

Omstreeks het jaar 1700 en later begonnen velen der Hollanders, om den overweldigenden invloed der Engelschen te ontwijken, van New-York en omstreken verder landwaarts in en naar New-Jersey te verhuizen. Door kolonisatie, natuurlijke aanwas en een weinig emigratie, waren de Hollandsche gemeenten omtrent het jaar 1737 aangegroeid tot een zestigtal. Een derde gedeelte er van was gevestigd langs de oevers der Hudson- en Mohawk-rivieren, een veertiental in New-Jersey, en de overige in de Counties van Oranje, Shoharie en Ulster, en op Long-Island en Staten-Island (Lang- en Staten-Eiland) New-York en omstreken. Zeventien leeraars dienden deze kerken.

In de eerste helft der 18^e eeuw kwam eene groote emigratie uit de Paltz naar Amerika. In 1709 vertrokken er vierduizend, van welke er zeventienhonderd gedurende den overtocht stierven. In 1727 kwam ds. G. Weiss van Heidelberg met 400 van zijne landgenooten. Toen in 1731 achthonderd ballingen uit de Paltz door Dordrecht passeerden, om te Rotterdam scheep te gaan, hield de Synode juist hare zittingen. Als één ligchaam bezocht zij hen, en hield godsdienstoefening met hen, en verzorgde hen van benoodigdheden voor de reis. Omstreeks dien tijd waren er 15,000 uit de Paltz en Zwitserland in Amerika. Deze konden uit hun vaderland geene hulp wachten, dewijl hunne kerken aan vervolging bloot stonden. Daar zij in Shoharie, Columbia-Counties en aan de Mohawk-rivier naast de Hollandsche gemeenten woonden, en zagen, dat de classis van Amsterdam zoo veel zorg en hulp verleende, wendden ook zij zich daarhenen. De kerk van de Paltz had ook aan die classis vriendelijk verzocht, dewijl zij aan de zeekust woonde, de emigranten zoo veel in hun vermogen was te helpen. In 1729 ging ds. Weiss terug naar Holland, om hulp te verzoeken, hetwelk verleend werd op voorwaarde, dat de Duitsche ge-

gemeenten in Amerika zich zouden houden aan den Heidelberg-schen katechismus, de geloofsbelijdenis van de Paltz, en de canons en kerkorde van Dordrecht. De provinciale Synode van Noord- en Zuid-Holland zond in 1746 ds. M. Schatter, een Zwitsersch leeraar, naar de Hoogduitsch-Gereformeerde gemeenten in Amerika. Deze ziende de groote behoeften van die kerken aan leeraars en scholen, keerde in 1751 terug naar Holland, en verzamelde daar en in Engeland collecten ten bedrage van 30.000 pond. In 1730 begon eene correspondentie tusschen de provinciale Synode van Noord- en Zuid-Holland, de classis van Amsterdam en de Hoogduitsche kerken in Amerika, welke meer dan vijftig jaren duurde. Omtrent honderd leeraars in de Hoogduitsche kerken zijn onder toezigt der classis van Amsterdam geweest. In 1743 werd door de Synode van Noord- en Zuid-Holland een brief gezonden aan de Presbyteriaansche Synode van Philadelphia, met verzoek haar te schrijven aangaande den toestand der Gereformeerde kerken (zoowel Duit-sche als Hollandsche) in die provincie, en ook den toestand van hare eigene kerken; en te melden, of niet al die kerken tot één ligchaam zouden kunnen vereenigd worden. In haar antwoord gaf zij de begeerde informatie, en verklaarde gewillig te zijn, zich met die kerken te vereenigen in alle pogingen om de belangen van de godsdienst te bevorderen. In de Counties van Shoharie en Columbia en langs de Mohawk-rivier waren de Hoogduitschers met de Hollanders onder elkander gemengd te zamen wonende, en de meeste zijn in de Hollandsch-Gereformeerde kerk ingelijfd. Welk een heerlijk werk was der Nederlandsche kerk van die dagen aan-vertrouwd: beschermende voogdes te zijn over de verdrukten; — de handen zegenend te moeten uitstrekken tot over de zeeën, om gemeenten te planten; — geen wonder, dat Nederland toen rijk en geacht was. De Koning der gemeente geeft altijd de noodige kracht voor het opgedragen werk; en waar Gods gemeente gewillig is, de handen uit te steken naar een groot werk, daar steekt God handen vol met gaven en middelen uit naar zijne gemeente.

In het latere gedeelte van dit tijdvak, van 1737—1792 kwam de grootste worsteling, die onze kerk in dit land heeft moeten doorstaan. Het verlies van vrijheid onder eigen bestuur, en de terugzetting der taal kwam van buiten, maar

deze latere ontsproot uit den boezem, en verdubbelde daarom het bittere er van. Wij merkten reeds op, dat het verkrijgen van leeraars aan veel moeiten en bezwaren onderworpen was. Eerst moesten de gemeenten die ontvangen door de hand der Directeurs, die niet altijd de kerk eene plaats boven den koophandel gaven. Daar de bestuurders der West-Indische Compagnie meest in Amsterdam woonden, wendden zich de gemeenten, toen de Hollandsche regering opgehouden had te bestaan, tot bekende leeraars in die stad om raad en hulp, en wanneer door hunne bemiddeling een leeraar of kandidaat naar Amerika vertrok, kwam zulk een gezonden of geëxamineerd door de classis van Amsterdam. Zoo werd die classis door den loop der geschiedenis de voedster van de Gereformeerde kerken in Amerika, welke vele jaren lang zich ondergeschikt rekenden aan haar gezag. Er is geen twijfel aan, of de classis van Amsterdam een heerlijk, en in het eerst volstrekt noodig werk deed, met de kerk hier gedurende haren kindschen staat onder hare zorg en haar toezigt te hebben; en de goede bedoeling daarvan te betwijfelen zou ondankbaar zijn. Doch de toestand der kerken alhier, en de aanwas van het volk, zoo als die hier plaats vond, eischten dat, wanneer de kerk tot meerderjarigheid opgegroeid was, zij ook een op zich zelf staand onafhankelijk huisgezin moest zijn. Dit werd niet ingezien door leeraars, die van Holland hier heên gezonden werden, van welke sommigen nimmer de landstaal genoeg leerden verstaan, om volledig de behoeften en omstandigheden van de Gereformeerde kerk, op Amerikaanschen bodem overgeplant, te kunnen doorzien. Misschien heeft ook de classis van Amsterdam, — gelijk onverstandige ouders uit kwalijk geplaatste liefde somtijds doen — het kind onnatuurlijk lang onder eigen dak willen houden.

De moeilijke toestand der gemeenten kan verstaan worden, wanneer men in aanmerking neemt, dat er aan deze zijde van den Oceaan geen hooger kerkelijke regtbank was dan de kerkeraadsvergadering. Leeraars, die uit Nederland beroepen werden, konden alleen door de Overzeesche classis aan de gemeenten gegeven worden. Jonge lieden, die in hun hart gevoelden, geroepen te zijn tot de evangeliebediening, en op de scholen van dit land eene opleiding verkregen hadden,

moesten om de theologische studiën , of om hunne ordening naar Nederland , dat hun zoo vreemd was als eenig ander land van Europa. Wanneer tucht geëischt werd , hooger dan de kerkeraad mag gaan volgens kerkorde , of over leeraars en opzieners , kon die niet uitgevoerd worden , voordat de classis van Amsterdam die gewettigd had ; en dit kwam zoo laat na het misdrijf , dat de zonde weêr bijna vergeten was ; want er moest op scheepsgelegenheid gewacht worden ; dewijl er geene geregelde stoomboot- of zeilschipdienst was. Dit leidde natuurlijk tot stoornis der gezonde tuchtoefening. Door sommige leeraars werden deze moeilijkheden in het verzorgen en besturen der gemeenten diep gevoeld. Vijf leeraars , dds. G. du Bois , G. Haeghoort , B. Freeman , C. van Santvoort en A. Curtenius maakten , te New-York vergaderd zijnde , in 1737 een plan , om eene organisatie voor „advies en broederlijke conferentie” daar te stellen. Dit plan leidden zij eerst aan hunne gemeenten voor , die het goedkeurden , en daarna aan eene vergadering van negen leeraars en een aantal ouderlingen , die het ontwerp aannamen en opzonden naar de classis van Amsterdam , ter approbatie. Negen jaren lang werd in Nederland dit plan in overweging genomen , en toen eindelijk goedgekeurd. In 1747 , den 8 September , kwam die organisatie tot stand onder den naam van „de Coetus.”

De Coetus had evenwel geene onafhankelijke kerkelijke magt. Zij handelden namens de classis van Amsterdam , en slechts raadgevende. In enkele gevallen werd haar toegestaan , examen af te nemen , en te ordenen voor de H. bediening. B. van der Linde , een Amerikaan van geboorte uit een Hollandsch geslacht , dat reeds een halve eeuw vroeger was overgekomen , had geschreven naar de classis van Amsterdam , die in haar antwoord van 3 October 1746 hem toestond , om door de leeraars in Amerika , vergaderd als de Coetus , te worden geëxamineerd. Hij bragt nu zijn verzoek voor de Coetus , die hem examineerde , en zijne beroeping door de gemeente van Paramus goedkeurde. Dit was het eerste examen , en de eerste ordening en beroeping , die niet door de handen van de classis van Amsterdam ging. Velen zagen er op met twijfelachtige goedkeuring , en vreesden er de eerste stap in te zien van losmaking en verwijdering van de moederkerk. Ds. J. van Driessen was geboren in België , en had daar gestudeerd. Hij kwam

met getuigschriften van den patroon van Renselaer naar Amerika, en ging naar Yale Collegie, om zijne studie voort te zetten. In 1727 werd hij door de Congregationalistische kerk, waartoe dat Collegie behoorde, geordend, omdat hij de moeite en onkosten van naar Nederland te gaan wilde vermijden. Hij arbeidde vervolgens in verschillende Hollandsche gemeenten als evangeliedienaar, zonder dat eenige aanmerking ten kwade op hem gemaakt was. Toen in 1748 de gemeente van Pompton en Tairfield eene beroeping op hem wilde uitbrengen, werd dit door sommigen tegengewerkt, alleen op grond, dat hij niet geregeld door onze kerk geordend was. Men beschuldigde hem, dat hij door valsche papieren te vertoonen, die hem als bevriend met de Coetus deden voorkomen, zou getracht hebben, om zich die gemeente te verzekeren. De classis van Amsterdam er kennis van gekregen hebbende, verbood de Hollandsche kerk, hem aan te nemen. Zoo werd hij aan die gemeente, en de gemeente aan den leeraar, dien zij begeerde, onthouden. Gevallen gelijk dit maakten het al of niet begeerlijke en noodzakelijke van onafhankelijke kerkelijke magt voor de Gereformeerde kerk in Amerika een vraagstuk van hoog belang. Dat het aanstellen van classikale besturen, onafhankelijk van de kerk in Nederland, zou leiden tot geheele en volstreckte onafhankelijkheid van de moederkerk, was zeker niet onwaarschijnlijk; maar ook was het duidelijk geworden, dat de kerk in dit land opgegroeid was tot eene sterkte, die haar bekwaam maakte om haar eigen werk te kunnen doen. De leeraars, die in Amerika studie en ordening ontvangen hadden, waren niet minder nuttig voor de kerk dan die, welke door de classis overgezonden waren; van welke sommigen uit onkunde, wat de taal en gewoonten des lands betreft, niet zeer geschikt voor hun arbeidsveld, en enkelen de bediening des evangelies onwaardig waren. In 1754 werd een plan ontworpen, om de Coetus te veranderen in eene geregelde classis, met volle classikale magt. Men besloot om de gevoelens van de gemeenten hieromtrent in te winnen. Deze actie was het begin van een bitteren strijd der verschillende partijen, die vijftien jaren lang duurde.

De leeraars, die hier geordend waren, voelden geene bijzondere verkleefdheid aan de classis van Amsterdam; en onder hun invloed stonden de gemeenten, die zij dienden, gewoonlijk

aan hunne zijde. Vacante gemeenten gevoelden, dat indien examineren en ordenen in Amerika kon geschieden, zij een veel beter kans hadden, om spoediger een leeraar te hebben, en vrijer te kunnen kiezen, dan wanneer zij naar Holland moesten zenden. Zulken stonden de voorgestelde verandering met kracht voor. Daarentegen de leeraars, die in Nederland geboren waren, en door de classis van Amsterdam gezonden waren, en die nog gevoelden, dat over de zee hun vaderland en hunne moederkerk was, stonden het heftig tegen. Het scheen hun toe, dat kerkelijke ordening nauwelijks waarde hebben kon, tenzij die uit Holland kwam. Inzonderheid waren zij bevreesd, dat, dewijl de Gereformeerde kerk in Amerika geene academische of theologische scholen bezat, de toekomstige evangeliedienaars ongeleerd en onkundig zouden zijn. De leeraars Haeghoort, Curtenius, Ritzema, de Ronde, van der Linde, Schuijler, van Sinderen, Rubel, Freijenmoet, Kock, Kern en Rijdsijk organiseerden in 1755 eene partij, die zij „de Conferentie” noemden. Zij openden eene correspondentie met de classis van Amsterdam, waarin zij de Coetuspartij beschuldigden van pogingen aan te wenden om het gezag der moederkerk af te werpen.

De beide partijen waren bijna gelijk in getalsterkte. Wetenschap en geleerdheid waren meest aan de zijde der conferentie; praktikale godsvrucht en ijver meest aan de zijde van de Coetus. De verschillen werden niet met bedaardheid en verstand, maar met hevigheid en geestdrift besproken, en in sommige gevallen sloeg het volk tot openbaar geweld over. Een schrijver in het „*Christians Magazine*,” deel 2, blz. 10, zegt hiervan: „De vrede der gemeenten was vernietigd. Niet slechts waren naburige leeraars en gemeenten verdeeld, maar in vele plaatsen was de gemeente zelve verdeeld, en waar in zulke gevallen de getallen of de invloedhebbenden van beide zijden bijna gelijk stonden, waren de gevolgen jammerlijk. De kerken werden door de eene partij der gemeente voor de andere gesloten. Opschuddingen voor de deuren der kerk op den dag des Heeren vielen dikwijls voor. Twisten over de diensten en het regt daartoe door de verschillende leeraars en partijen der gemeenten waren veelvuldig. Soms werden leeraars op den preekstoel aangevallen, en de godsdienstoefening werd verstoord of met geweld geëindigd. De conferentiepartij werd gehouden

dergang der Gereformeerde kerk in Amerika nabij. Velen weken uit, en zochten in andere Christenkerken de rust, waarnaar zij verlangden, maar waarop zij in de moederkerk geene hoop meer hadden. Hoeveel inzicht in het menschelijk hart, en in het wezenlijk zwak der kerk levert deze bladzijde uit de geschiedenis der Hollandsche kerk. Hoe duidelijk zien wij hier de kronkelwegen, waarop de verleider ons vervoert. Als leugenaar poogt hij altijd de gemeente Gods van de waarheid te berooven. Gelukt dit niet, dan maakt hij van de waarheid een twistappel, en blaast een twistvuur aan onder de belijders, die dan zich zelve tegen elkander zoo afworstelen in den strijd, voor de ingebeelde bekwaamheid van alleen dat kleinood te kunnen bewaren, dat zij geene kracht meer overhouden om Gods werk te doen, of om de waarheid ten goede te gebruiken. Niet zelden ook maakt de duivel van de waarheid een afgod, die door arme, onvernieuwde zielen in steenharde regtzinnigheid wordt aanbeden, zich zelve vleijende, dat deze vormdienst magtig genoeg is, om de slapende conscientie en het doode hart in den hemel te brengen. Arm Sion, in deze vreemdelingswereld! Aan hoe vele gevaren is het niet blootgesteld, indien zelfs de waarheid, waardoor zij leeft en gevoed wordt, misbruikt kan worden, om hare levenssappen van godsvrucht en liefde te doen uitdroogen. Kunnen evangeliedienaars, belijdenissen en goede kerkordeningen de gemeente niet bewaren tegen verwarring en verwoesting? Is het mogelijk, dat Jezus' herders doen als de herders van Abraham en Loth? En willen Christengemeenten liever vergaderen, om te vechten dan om met elkander te bidden? Als de geschiedenis zulke vragen bevestigend beantwoordt, welk gewigt krijgen dan de woorden der schrift: „Gij nu, o mijne schapen . . . *gij zijt menschen*, Ezech. 34: 31.” „Hoe zwak is uw hart, als gij al deze dingen doet, Ezech. 16: 30.” „Zonder Mij kunt gij niets doen, Joh. 15: 5.”

Maar het was Gods voornemen niet, om de Gereformeerde kerk toe te laten, zich zelve te vermoorden. Al konden de bezorgde, zuchtende zielen niet zien, van waar redding zou komen voor de kerk, de Heere wist toch daartoe den man zijns raads te vinden. De man, die onder Gods zegen de kerk uit deze worsteling hielp, was ds. John H. Livingston. Hij was uit het geslacht van den geachten John Livingston van Ancram

in Schotland, wiens bediening bijzonder gezegend is geweest tot bekeering van zondaren, en die, om de vervolging te ontgaan, naar Rotterdam gevlugt is, waar hij tot aan zijn dood gepredikt heeft. Zijn kleinzoon, J. H. Livingston, was geboren te Poughkeepsie, in 1746. Hij eindigde zijne letterkundige studiën in Yale Collegie, en begon zich op de regtsgeleerdheid toe te leggen, doch God had hem voor eene andere loopbaan bestemd. Zwakte en ziekelijkheid noodzaakten hem de studie der wetten op te geven. In dezen toestand werd hij met zichzelf en met Christus bekend. Toen zijn hart voor den Heere gewonnen was, gevoelde hij het ook zijne roeping te zijn, zijn levensarbeid den Heere te wijden en het evangelie te verkondigen. Hij verkoos in de Gereformeerde kerk te dienen, boven de Episcopaaalsche of Presbyteriaansche (Schotsche) kerken, omdat eerstgenoemde kerk in grooten nood was en ook zijne ouders er leden van waren. — In 1766 ging hij naar de hoogeschool te Utrecht, en keerde in 1770 als geordend leeraar terug, om als tweede Engelsche leeraar in de gemeente van New-York te arbeiden. Tijdens zijne studiejaren te Utrecht heeft hij de genezing van de krankheid der Gereformeerde kerk in Amerika in beginselen althans mogen bewerken; want hij droeg als student reeds de belangen der kerk op zijn hart. Met zorgende liefde bearbeidde hij de leden der classis van Amsterdam en bragt hen op de hoogte van den maatschappelijken toestand en van den staat der kerk in Amerika. Met voorzigtigheid en terughouding deelde hij hun zooveel mede van het plan, dat reeds in zijn eigen geest gerijpt was, als hij noodig oordeelde tot zijn voornemen. Hij verzocht en verkreeg van de provinciale synode van Noord-Holland, dat de classis van Amsterdam zou gemagtigd zijn, om in de zaken der Gereformeerde gemeenten in Amerika te beslissen. Dit maakte de zaak eenvoudiger, daar er nu maar één ligchaam was, waarnaar de Amerikaansche kerken te zien hadden. Hij bragt toen een plan van vereeniging voor de classis, die het goedkeurde. De leden der classis beloofden hem, door partikuliere correspondentie met de conferentiepartij, pogingen aan te wenden, om de geoederen in Amerika te bewerken tot vereeniging der partijen. Ook hij zelve correspondeerde met de leeraars dier partij, en daar de classis van Amsterdam steeds als autoriteit door de conferentiepartij erkend was, en hij door die classis ondersteund

werd in zijn plannen, won hij het vertrouwen van het meerendeel der beide partijen. Dit was al wat in Nederland kon gedaan worden. Hij kwam naar Amerika, met de volste getuigenissen van de hoogeschool en de classis, en als doctor in de godgeleerdheid, om als herder en leeraar de gemeente te New-York in de Engelsche taal te dienen. De gemeente te New-York was te groot voor den arbeid van één leeraar. Drie of vier leeraars en meer dan eene vergaderplaats behoorden tot de gemeente. Deze navolging van Nederland in gemeentelijk leven bestaat nog in de Collegiate Church van New-York, de eenige in hare soort in Amerika. De eerste drie jaren arbeide dr. Livingston alleen en had een aanwinst van 400 leden, die op belijdenis aangenomen werden. Kort na zijne komst in die gemeente deelde Livingston zijne plannen tot vereeniging mede aan den kerkeraad. New-York was de grootste en meest invloedrijke gemeente, en dewijl zij door hare oude voorregten meer onafhankelijker was, had zij zich, gelijk ook de gemeente van Albany, betrekkelijk onzijdig gehouden in den twist der partijen. Geene gemeente was derhalve zoo geschikt als deze, om de eerste besliste stappen te doen tot het wegnemen der verschillende gevoelens. Eene uitnoodiging werd door dien kerkeraad gezonden aan al de gemeenten, om twee afgevaardigden, een leeraar en een ouderling, te zenden tot de vergadering, die in October 1771 in New-York zou te zamen komen, om over de vereeniging der partijen te handelen. Het was nu des Heeren tijd om te genezen. Twee-en-twintig leeraars en vijf-en-twintig ouderlingen, vertegenwoordigende vier-en-dertig gemeenten, zaten te zamen, met behoefte aan vrede en broederlijke vereeniging in het hart. Zeker is deze vergadering de gewichtigste geweest in onze kerkgeschiedenis. Zij was een kerkelijke wedergeboorte; de aanvankelijke genezing van Sions wonden. — Is de drie-en-twintigste psalm het zoetste lied voor het nieuwe leven des Christens, de honderd drie-en-dertigste psalm is het lied der liefde, dat de leden van het huisgezin te zamen snoert met banden des vredes. — Dr. Livingston, president zijnde van den kerkeraad, werd gekozen tot president dezer vergadering. Eene commissie van twaalf leden werd benoemd, bestaande uit twee leeraars en twee ouderlingen, zoo van de conferentie als van de Coetus en van de onzijdige partij, om een plan van vereeniging voor te stellen.

Dr. Livingston was lid van die commissie, en bragt nu voor de eerste maal zijn lang overdacht plan te voorschijn. Het bepaalde drie onderwerpen: 1) De regeling van de regering en orde in de gemeenten; de vestiging van synodale en classikale kerkbesturen; professoraat en scholen. 2) De wegneming van de grieven en verschillen in de verschillende gemeenten. 3) Correspondentie met de kerk in Nederland; waartoe bepaald werd, dat synodale en classikale notulen altijd zouden verzonden worden naar de classis van Amsterdam, en dat het regt bleef bestaan voor de kerken in Amerika, om in moeilijke gevallen zich te beroepen op de classis van Amsterdam en op de synode van Noord-Holland. — Dit plan werd door de vergadering aangenomen en ter approbatie verzonden naar de classis van Amsterdam. Toen in October 1772 het goedkeurend antwoord kwam van die classis, vergaderden de leeraars en ouderlingen andermaal. De classis betuigde op het nadrukkelijkst te begeeren, dat dit plan door alle gemeenten, ook door die, welke op de vergadering niet vertegenwoordigd waren geweest, zou aangenomen worden; dat de grieven zouden hersteld worden; dat de gemeente te Kingston met haren leeraar H. Meijer mogt verzoend worden, opdat „onze Gereformeerde kerk”, aldus schreef zij, „in uw land, te midden van zoo vele gezindheden, die haar omringen, het schoone en aantrekkelijke voorkomen van de Bruidskerk des Lams moge vertoonen: schoon als de maan, zuiver als de zon en schrikkelijk als slagorden met banieren.” Onze Gereformeerde kerk telde in dien tijd omtrent negentig gemeenten en vier-en-dertig leeraars. Niet al die gemeenten vereenigden zich; sommige bleven nog van ter zijde staan. Doch de wond was genoeg genezen, om de handen te kunnen slaan aan het noodige werk, dat voorhanden was. De eerst roepende behoefte was de kweeking van leeraren voor de kerk. Ten opzichte van eene geleerde en wetenschappelijke evangeliebediening had onze kerk zich altijd gunstig onderscheiden boven de andere gezindheden dezes lands. Met vermeerderd genot van vrijheid, vrede en sterkte mogt dit niet veronachtzaamd worden. In 1773 werd op eene vergadering te Kingston besloten de classis van Amsterdam te verzoeken, dat zij van Holland een professor in theologie zou zenden. De classis raadpleegde met de professoren te Utrecht, en stemde

met hen in, om niet iemand te zenden, maar dr. Livingston voor die bediening aan te bevelen.

In 1775 kwamen de leeraars weêr te zamen en zouden toen dr. Livingston benoemd hebben tot professor, maar de revolutieoorlog was juist uitgebroken, en de vergadering scheidde, na een vast- en biddag uitgeschreven te hebben. Eerst in 1784, toen de rust in New-York hersteld was, begon hij zijn werk als professor in de godgeleerdheid. Men gevoelde nu ook behoefte aan eene vertaling van de handelingen der synode van Dordrecht. Dit werk werd opgedragen aan dr. Livingston en dr. F. Romein. Veel was er in die verschillende bepalingen der kerkorde, wat alleen gepast en uitvoerbaar was voor en in Nederland, en onder eene burgerregering als die in Nederland; dit werd natuurlijk in de vertaling niet opgenomen. Eenige artikelen ter verklaring werden er bijgevoegd. In 1792 werd deze vertaling als het kerkelijk handboek voor de Gereformeerde kerk in Amerika aangenomen, en te zamen met den katechismus, de belijdenis des geloofs en de liturgie in één boekdeel uitgegeven.

De gemeenten waren toen aangegroeid tot een getal van honderddertig, die door vijftig leeraars bediend werden. Waarlijk „het zijn de goedertierenheden des Heeren, dat wij niet vernield zijn.” Hoe duidelijk is het, dat God juist in tijds den vrede gebood, en de breuk heelde, eer Hij deze natie den beproevenden beker aan de lippen zette, die het kerkelijk en zedelijk leven allerwege zoo zeer benadeelde. De koloniën in Amerika waren aangewassen tot eene bevolking van drie millioen zielen. Engeland strekte er den scepter over uit, en had de manschappen der koloniën gebruikt in den oorlog tegen Frankrijk; de Engelsche kooplieden waren verrijkt geworden door handel te drijven met de kolonisten. Nog een stap verder wilde Engeland den voet zetten in die groeiende natie, en, ofschoon Amerika's koloniën niet vertegenwoordigd waren in Englands parlement, en geene stem hadden in de wetgeving, toch wilde het door zware belastingen de welvaart en voordeelen van Amerika in 's rijks schatkist doen vloeijen. De kolonisten rekenden zich niet verplicht om, terwijl zij gedwongen werden eene vreemde regering te erkennen, ook nog hun zuur gewonnen brood met Engeland te moeten deelen. Verzet tegen de wetten, die Engeland aan Amerika voorschreef, begon in 1775. Den 18 April van dat jaar

nam het bloedvergieten een aanvang. Na eene lange, wisselvallige en bloedige worsteling van eene jeugdige, ongeoeffende natie tegen een magtig en strijdbaar volk, werd op den 19 April 1783 de vrede gesloten, waarbij Amerika voor een onafhankelijk volk werd verklaard.

Viel misschien de schepter uit de handen der Hollanders, omdat zij dien te willekeurig en te zelfzuchtig vasthielden; aan Englands hand ontviel hij, omdat het dien te drukkend en te onverstandig uitstreckte over een volk, welks geschiedenis geen dwang gedoogde. En beiden verloren zij hun gezag, omdat God wilde toelaten, dat in deze latere eeuw der wereld de geschiedenis nog eens de proef zou leveren, of eene natie, waar de volkswil regeert, zich zelve met die regering zegenen of verderven zal. De meeste gezindheden waren in hun kerkelijk leven jammerlijk gebroken en verwoest tijdens den oorlog, en insgelijks waren de zeden des volks zeer verbasterd. De Gereformeerde kerken werden nu niet meer verdeeld door partijgeest, maar het verdelgend zwaard scheidde vele herders van de kudden, en ontbond en verstrooide sommige gemeenten zoo zeer, dat er geene gelegenheid meer was om te vergaderen. Dat doet God wel meer: als eerst de kinderen des huizes, die als broeders moesten te zamen wonen, elkander geplaagd en Gods naam ontheiligd hebben, stuurt hij een vreemde met eene roede, om die kinderen te kastijden. Wee dien, door welchen de ergernis komt! In New-York bleef slechts een klein gedeelte der groote gemeente in de stad. Hare vier leeraars, L. de Ronde, J. Ritzema, A. Laidlie en J. Livingston, weken naar veiliger plaatsen. Toen de oorlog ten einde was, waren de Ronde en Ritzema te zwak geworden, om terug te keeren tot hun arbeidsveld. Ds. Laidlie was gestorven; alleen dr. Livingston keerde terug om de verwoestingen te betreuren. De Noordkerk was als gevangenis gebruikt, de Middelkerk als militaire gevangenis en als rijdschool. Beiden waren onbruikbaar geworden voor de godsdienstoefening. De Zuidkerk was alleen overgebleven, en daar verzamelden zich nu de verstrooide leden, totdat de andere kerken weêr opgebouwd waren, en de gemeente weêr genoeg aangegroeid was, om ze noodig te hebben. De Heere laat niet varen het werk zijner handen. Hij kastijdt, en zijne handen heelen.

III.

Groei en Arbeid. 1792—1847.

Elk bijzonder tijdperk der kerk heeft zijn bijzonder werk aan dat tijdperk eigen. Dit werk te kennen is de wijsheid, — het te verrigten is het leven der gemeente. Arbeiden tot innerlijke versterking en uitbreiding naar buiten, of lijden om Christus naams wil en lijden aan de gevolgen van eigene zonden, ziet men in de geschiedenis der gemeente elkander afwisselen, gelijk in de natuurwereld voor- en tegenspoed, vruchtbare en onvruchtbare tijden elkander vervangen, zonder vooraf door menschen berekend of gezocht te zijn. Maar in voor- of in tegenspoed, hetzij wij geroepen worden tot arbeid of tot lijden, er is maar ééne kracht, die bekwaam maakt, om Gods werk te doen, nl. de kracht, die voortspruit uit geloof aan het woord van den levenden God. Sedert het begin der tegenwoordige eeuw is de kerk bij vernieuwing ontwaakt, om acht te geven op het bevel des Heeren: „Gaat heen in de geheele wereld, en predikt het evangelie.” Op het tijdperk der reformatie volgde dat van strijd over en vaststelling van de leerbegrippen der Gereformeerde kerk, en daarna het tijdperk van arbeid en uitbreiding. Dé Hollandsch-Gereformeerde kerk in dit land was toen juist hare kindschheid ontwassen, en hare moeiten ontworsteld. Nieuwe kracht schonk de Heere aan de Amerikaansche kerken; eene zeer algemeene uitstorting van zijn Geest, iets vóór en eenige jaren na 1800, gaf in vele plaatsen nieuw leven aan Sion, en menige vroegere wildernis stond thans in bloei. Ook onze gemeenten deelden in dien geestelijken zegen. Te Helderberg, te Salem en te Jerusalem, welke gemeenten door ds. H. van Huijsen bediend werden, van 1794—1825, waren in de eerste jaren zijner bediening groote godsdienstige opwekkingen, en zeer velen werden er bekeerd. Ds. W. Eltinge, leeraar te Kingston, die later in de scheidingskwestie van 1822 met kracht tegenover dr. S. Troeligh stond, had van 1798—1808 een geestelijken oogsttijd, die een getal van driehonderd personen op belijdenis tot zijne kudde toevoegde. Dr. S. Troeligh van Hackensack, die de leider van de latere scheiding geworden is, zag in het jaar 1800 zijn arbeid

dermate gezegend, dat in dat ééne jaar zijne gemeente met tweehonderd nieuwe bekeerlingen vermeerderd werd. De verlevendiging was zeer algemeen; echter zijn de bijzonderheden niet allen bewaard gebleven.

Gemeentelijke of persoonlijke bijzonderheden zijn niet bekend. Behalve den groei der gemeenten; — het komen en gaan der leeraars en eenige overgeblevene gedachtenissen van hun arbeid, hunne gaven of hun karakter, was er niets bijzonders dat de geschiedenis te bewaren had. Dit is altijd zoo, als de kerk in vrede leeft: zij verblijdt zich dan in haren voorspoed, dankt God voor de gaven, houdt de nagelaten zegen des regtvaardigen in gedachtenis, maar vergeet menschen. Dat is regt ook. Als de kerk vervolgd wordt, of in zonde leeft, of onderling twist, dan worden namen bewaard, en karakters geteekend, zoo ten goede als ten kwade. Men ziet dit weér terstond in de tijdelijke worsteling der kerk in 1822, waar de handelende personen voor en tegen de scheiding in werk en karakter door geschiedschrijvers geteekend zijn. F. Corwin, zegt in zijn *Manual*, blz. 69 van ds. C. F. Demarest, die bij dr. S. Troeligh gestudeerd had, en wiens arbeidsveld, van 1813—1839, in de nabuurschap van Hackensack was, „dat zijn arbeid in de eerste jaren zeer gezegend was, en dat in de eerste vijf jaren alles vreedzaam was: Toen werd hij gewikkeld in de ongelukkige moeilijkheden van de Hackensacksche gemeente, door te sterk de zijde te kiezen van dr. Troeligh. Hij werd beschuldigd de notulen van de classis van Bergen, die betrekking hadden op de verschillen, te hebben veranderd. (Hij was waarschijnlijk klerk der classis). Dit leidde hem op dien weg voort, totdat hij in 1824 zich afscheidde. Hij werd toen door de classis (waarvoor hij weigerde te verschijnen) geschorst, om het vervalschen van hare notulen, om listige handelingen, en het privaat en publiek abuseren van de classis, en om publieke scheuring. (Zoo luidden de notulen der classis). Zijn kerkeraad ging eenstemmig met hem over tot de scheiding, en poogde kerkelijke eigendommen met zich te nemen. Dit gaf aanleiding tot een pleidooi, daar twee-en-zestig leden der gemeente tegen die afscheiding protesteerden. De regter Ewing deed uitspraak in het geschil tegen de gescheidenen, en wees de kerkelijke goederen toe aan hen, die gebleven waren in de oude gemeenschap. Ds. Demarest

bleef in de kerk der afscheiding dienen tot aan zijn dood in 1863. Hij scheen de plaats van dr. S. Troeligh, na diens dood, in 1827, als de hoofdleider van de afscheiding ingenomen te hebben. Hij hield een rouwpreek, die gedrukt werd onder den titel van „Een klaaglied over den Weleerw. Salomon Troeligh,” bevattende overvloedige historische bijzonderheden in betrekking tot hen, die in eenige connectie met deze scheiding gestaan hadden. De preek verraaft veelvuldig een bitteren geest.”

Betere historische herinneringen vinden wij van den arbeid van ds. J. Bassett, leeraar te Albany, die in 1801 het bekende werk van P. Immens, „*De godvruchtige avondmaalganger*,” vertaalde en uitgaf in twee deelen. Dergelijk voordeel ontving de kerk uit den arbeid van ds. J. M. van Harlingen, leeraar te Millstone en Six Mile Ruw, van 1787—1795, die in 1810 J. van der Kemps preken over den katechismus vertaalde en uitgaf in twee deelen. Van ds. van Harlingen zegt de geschiedenis, dat hij een buitengewoon liefhebber was van boeken en studiën, eene grondige kennis bezat van de oude talen, inzonderheid der Hebreuwsche, en zeer geoefend was in de theologie; doch daarbij zoo afgetrokken, dat hij nimmer met een lagchend of vrolijk gelaat gezien was. Predikgaven bezat hij niet; hij sprak wijze en krachtige woorden, zonder eenig schrift vóór zich, doch stond doodstil, hield zijne oogen naar beneden, en scheen er zelfs niet aan te denken, dat hij tegen menschen sprak. Dit is misschien de oorzaak, waarom hij na 1795 zich van zijne gemeente losmaakte en geene roeping meer als herder wilde aannemen. Hij bleef echter nu en dan in vacante gemeenten preken. In 1812 benoemde de synode hem tot professor in de Hebreuwsche taal en kerkgeschiedenis. Zeker was ds. van Harlingen een wijs man. Vrijwillig terugtreden uit eene betrekking, waarvoor men geene bekwaamheid heeft, is een bewijs van grootmoedigheid, wijsheid en zelfverloochening, zooals maar weinig gevonden wordt. De maatschappij en de kerk is al zoo dikwijls bedorven geworden door hen, die geplaatst waren in een werkkring, waarvoor hun het verstand en de kracht ontbrak. O, dat zulken de wijsheid hadden, om uit te vinden, voor welke loopbaan hun voet geschoeid was! Voor alle menschen op aarde is er een werk te doen; maar niet alle werk kan door iedereen gedaan worden. Doch wij

moeten een weinig teruggaan, om het begin en den voortgang te schetsen van den tweeledigen arbeid der kerk in dit tijdperk: de vorming tot de evangeliebediening, en het brengen van het evangelie tot de heidenen. Ds. Brisius had in zijn tijd, 1652—1682, reeds een voorstel gedaan aan de West-Indische Compagnie om te Nieuw-Amsterdam eene Latijnsche school op te rigten, opdat de jeugd niet langer genoodzaakt zou zijn, naar Boston te gaan voor eene hoogere opvoeding; doch die Compagnie schijnt toen meer bedacht te zijn geweest op de hoogere winsten van den koophandel dan op de belangen van het godsrijk. In lateren tijd werd de poging, om hoogere kweeking in Amerika te bevorderen, vereenzelvigd met de Coetus- en conferentiegeschillen, en velen zagen er met een boos oog op neder. In 1761 verzocht ds. S. Verbriek van Fappan en New-Hempstead aan den gouverneur van New-Jersey, de vergunning, om eene academie te mogen stichten, waardoor vele leden van zijne gemeente zoo geërgerd waren, dat zij weigerden hun aandeel in het leeraarstraktement te betalen. Het stichten van wetenschappelijke en godgeleerde instituten was het werk voor den vreedestijd der kerk, en voor meer invloedrijke personen.

Dr. Livingston zagen wij reeds in de hand Gods het werktuig zijn, om den vrede te brengen in den zoo geschokten boezem der kerk. Zijn leven en arbeid is voor de Gereformeerde kerk van grooten invloed geweest. Wij geven daarom nog eenige trekken uit zijne geschiedenis. Van het begin zijner loopbaan was hij een bijzonder mensch. Dr. Alexander van Princeton Collegie verhaalt, uit dr. Livingstons mond gehoord te hebben, dat tijdens hij in Utrecht studeerde, een godvruchtig gezelschap van studenten gewoon was, onder elkander te vergaderen tot vrij spreken en bidden; op eene dezer vergaderingen werd gesproken over de eenzelvigheid van het genadewerk in het hart, bij de meest verschillende levenswegen en leidingen, en besloten, dat door vier personen, die uit de vier werelddeelen daar tegenwoordig waren, — Livingston uit Amerika, een godvreezend jongeling van de Kaap de Goede Hoop, een student van Java, in Oost-Indiën, en een vroom jongman uit Holland, — op de volgende vergadering zou gesproken worden over den weg hunner bekeering, hunne ondervindingen, verzoeking, enz. Velen woonden deze vergadering bij, en getuigden nimmer te voren een spreken

zoo belangrijk als dat te hebben gehoord. Één Heer, één geloof. Op aarde wordt dit door de kerk beleden, in den hemel zal dit door de kerk gezien worden. Een ander voorval toont zijne christelijke vrijmoedigheid. Eens als passagier op eene stoomboot zijnde, die op de Hudson-rivier voer, was hij met zonsopgang op het dek, en sprak een hem onbekend heer aan over de heerlijkheid der zon en de nog grooter heerlijkheid van haren Maker en van de Zon der gerechtigheid. Iemand, die hem hoorde spreken, en hen beiden kende, zeide toen aan dr. Livingston, dat die heer de exkoning Louis Bonaparte was, waarop Livingston zich terstond weder tot Bonaparte wendde met de vriendelijke en tevens bepaalde uitnoodiging, om tot het morgengebed te komen, waarin hij zou voorgaan, en tot welk doel hij de passagiers zocht bijeen te krijgen. Hij was lang van persoon, en zeer deftig in voorkomen; droeg eene groote, witte pruik en een wandelstok, dien hij ter ondersteuning niet noodig had, daar hij tot aan zijn ouderdom toe eene rechte gestalte en vasten gang bleef houden. Als prediker had hij grooten lof; het werd een voorregt gerekend, hem te mogen hooren. Zijne predikwijze was bijzonder aan hem eigen; bij voorkeur nam hij groote afdeelingen, somtijds buitengewoon groote, tot tekst; en toch was zijn groote tekst hem nooit tot bemoeijelijking. Hoeveel verschillende deelen zijn tekst mogt bevatten, hij wist ze tot één middenpunt te zamen te trekken, hetwelk duidelijk, krachtvol en onuitwischbaar aan den hoorder werd ingedrukt. Hij preekte tekstueel, dat is, hij preekte, wat zijn tekst leerde, en zocht nooit een tekst, om wat te kunnen preken. Zijne uitdrukking in het spreken was zeer verschillend; hij haatte eentoonigheid. Zijne lichaamsbewegingen onder het preken stemden overeen met den gloed zijner ziel, en zouden, door anderen nagebootst, buitensporig geweest zijn, maar het was hem natuurlijk eigen. Zijne godgeleerde kennis was diep. De studenten, die hij onderwees, werden meer geleid om al de waarheden in haar verband te verstaan, en haar eigen doel te leeren kennen, dan om de eene of andere zijde der waarheid tot hunne bijzondere en geliefkoosde studie te maken. Hij wilde niet, dat zijne leerlingen alleen maar hun geheugen tot een pakhuis voor theologische waarheden zouden maken, maar hij leerde hun ook hun oordeel te gebruiken. Hij legde grondslagen — zij moesten

daarop voortbouwen. Die aan zijne voeten gezeten hebben, bleven dit levenslang als een voorregt rekenen. Bijna tweehonderd studenten zijn door hem onderwezen gedurende de vier-en-vijftig jaren zijner bediening.

De instituten onzer kerk, waarvan het collegie en het seminarie te New-Brunswick, in den staat New-Jersey, de eerste en langen tijd de eenige waren, zijn bijna gelijktijdig geboren. In 1770 werd door bemiddeling van gouverneur Franklin eene vergunning verkregen van koning George III, om een collegie te stichten „ter opleiding van jongelingen voor de bediening in de Gereformeerde Hollandsche kerk.” Ter eere van de koningin van Engeland werd haar den naam van „Queen’s collegio” gegeven. Dit was een werk van de Coetus-partij. Ds. Jacobus R. Hardenberg werd tot president er van benoemd, en ontving tegelijk eene roeping als herder en leeraar naar de gemeente te New-Brunswick, welke beide roepingen hij aannam. John Taylor werd benoemd tot professor in de talen. Na het overlijden van dr. Hardenberg in 1790, werden achtereenvolgens dr. J. H. Livingston en dr. F. Romein benoemd tot president van het collegie, doch beiden weigerden het aan te nemen. Tot aan 1795 werd er onderwijs gegeven door ds. W. Linn en ds. J. Condict; van toen af tot 1807 was het collegie gesloten. Sommigen wilden vereenigd hooger onderwijs met het Princeton-Collegie (van de Presbyteriaansche kerk), doch de Trustees begrepen, dat dit de ineensmelting en versmelting van ons collegie met dat van Princeton zou worden; zij behielden daarom hunne vergunning en wachtten op gunstiger tijden. Dr. Livingston was in 1784 benoemd tot professor in de godgeleerdheid. De Trustees van het collegie zouden dat professoraat gaarne vereenigd gezien hebben met hun instituut. Doch dewijl het collegie haar bestaan gekregen had door ééne der partijen en de wond nog maar even genezen was, werd het niet voorzigtig geoordeeld, en men liet het godgeleerd onderwijs onafhankelijk op zich zelve staan. Daar men de middelen niet wist bijeen te krijgen om dr. Livingston te bezoldigen, bleef hij zijne gemeente te New-York bedienen en een aantal studenten kregen lessen aan zijn huis. Daar het voor vele jongelieden te kostbaar was, om in New-York kostgeld en logies te betalen, benoemde de synode in 1792 dr. F. Romein van de gemeente Schenectady aan de Mohawk-rivier, voor het noorderdeel en

dr. Salomon Trueligh van de gemeenten Hackensack en Schramberg, in den staat N.-Jersey, voor het zuiderdeel der kerk, tot hulpprofessoren, met bepaling, dat studenten, die bij hen lessen namen, hunne eind-studie moesten ontvangen van dr. Livingston, of ten minste door hem geëxamineerd worden. Daar dr. Livingston door zijn gemeentelijken arbeid zeer bezwaard werd, om genoegzamen tijd te kunnen wijden aan de studiën, werd in 1796 tusschen de gemeente van New-York en de synode eene overeenkomst getroffen, dat de gemeente slechts de halve dienst van hem zou hebben, dat eene helft van het salaris door de synode zou betaald worden, en dat eene godgeleerde school te Bedford, op Long-Island, een kleinen afstand van New-York, zou geopend worden. Daar de synode het beloofde halve traktement niet bij elkander wist te krijgen, werd dit contract in het volgend jaar weer verbroken, en de synode gaf aan Romein en Trueligh volle professorale functie. Dr. Livingston keerde weer tot zijne gemeente terug. Ook dit plan werkte niet gunstig. In 1804 besloot de synode weer terug te komen op het oude plan n.l. de oprigting eener godgeleerde hoogeschool, voor het tegenwoordige in New-York. Drie jaren later werd eene overeenkomst getroffen tusschen de synode en de Frustees van Queens-Collegie, die de vereeniging van het wetenschappelijk en het godgeleerd onderwijs daarstelde. Het collegie zou ondergeschikt zijn aan het doel van deszelfs oprigting, „de opleiding voor de evangeliebediening.” De Frustees namen op zich, te zorgen voor het onderhoud van den theologischen professor, die zijne school in het collegie moest hebben en het presidentschap er van aannemen. Onder het losmaken van vele en dierbare banden verliet dr. Livingston in 1810, toen vierenzestig jaren oud zijnde, de gemeente in New-York, die hij omtrent veertig jaren gediend had, en nam zijne woonplaats in New-Brunswick, om geheel als professor de kerk te dienen. Hij getuigde, dat geene andere reden hem ooit zou kunnen bewegen hebben, New-York en zijne kudde te verlaten, dan zijne overtuiging van de kerk in dien weg meer nuttig te kunnen zijn. De theologische school werd geopend met vijf studenten. Ook het geloof der sterken moet nog beproefd worden. De door hem verlatene gemeente bevatte vele honderden zielen, nu was zijn last in eene vreemde, kleine plaats te arbeiden voor eene handvol. Spoedig trok hij er velen,

die onderwijs zochten van zijne lippen. Hij bleef zijn ambt met waardigheid bekleeden tot aan zijn dood, die plaats had in 1825. De dag vóór zijn dood gaf hij nog de gewone lessen aan de studenten. In den loop van zijn onderwijs op dien dag herinnerde hij aan de woorden van Christus: „Het is volbragt.” „Toen Christus zijn werk gedaan had”, merkte hij aan, „nam zijn Vader Hem tot zich, en zoo zal Hij ook met mij doen; als mijn werk gedaan is, zal mijn Vader ook mij te huis halen.” In gewonen, gezonden toestand ging hij naar bed, en toen zijn kleinzoon hem den volgenden morgen als naar gewoonte kwam wekken, lag zijn ligchaam in rustige houding, maar zijne ziel was boven, waar geen moeilijke arbeid hem meer afmat, en geen strijd hem meer vermoeit. Na hem hebben dr. Philip Milledoler, van 1825—1841, dr. S. A. van Vranken, van 1841—1861 en ds. J. F. Berg, 1861 tot heden den theologischen leerstoel bekleed. Het Seminarie heeft ook professoren voor herderlijke godgeleerdheid, kerkgeschiedenis, kerkregering, bijbelsche letterkunde en gewijde redekunde. In het collegie en de daarbij gevoegde taalschool wordt onderwijs gegeven in al die wetenschappen, die tot de hoogere opvoeding vereischt worden. Met arbeid en worsteling heeft de kerk deze instituten op die hoogte gekregen, dat zij nu, hoewel wij tot de kleinere kerkgenootschappen behooren, niet bij die van grootere kerken behoeven achter te staan. Indien de conferentiepartij van vroeger, die zoo overbezorgd was voor de instandhouding van eene geregeld geordende en wetenschappelijke evangeliebediening, nu eens kon zien, wat de eindresultaten van de pogingen der Coetuspartij geworden zijn, dan zou zij zeker gewilliger zijn, om de hand van gemeenschap tot zulk een groot werk te reiken. De vruchten van den arbeid der professoren en van de giften der kerk zijn een getal van ongeveer driehonderdvijftig personen, die voor de evangeliebediening zijn gekweekt, en ruim zeshonderdvijftig, die eene hoogere opvoeding hebben ontvangen. Van tijd tot tijd hebben milde harten den Heere gediend met hunne goederen, door groote bijdragen te schenken ter ondersteuning van die instituten. Mejufvrouw Anna Herzog van Philadelphia gaf, in 1856, eene som van 30.000 dollars voor het bouwen van eene theologische hall te New-Brunswick, ten gebruike van de studenten. Zij is niet de eenige geefster, maar kan onder de voornaamste worden geteld. In 1809

schreef dr. Livingston aan zijn vriend, ds. E. van Benschoten, die in hunne kindsche jaren in zijne nabijheid gewoond had, dat het diens pligt was een gedeelte zijner goederen af te staan aan de kerk en wel voor de opvoeding. Zijn antwoord was eene gift van 14.640 dollars, die volgens testament bij zijn dood tot 17.000 dollars vermeerderd werd. Hij maakte in zijn testament de bepaling, dat het legaat moest gelezen worden op alle kerkelijke vergaderingen, „niet om ijdelen roem te verwerven, maar om voor anderen tot een voorbeeld ter navolging te verstrekken.” Hij dringt in dat legaat sterk aan op bezuiniging, matigheid en milddadigheid, en drukte er als zijne gedachte in uit, „dat misschien binnen den leeftijd van het toen levende geslacht het beloofde Vrederijk komen kon.” Dit fonds is reeds gegroeid tot 20.000 dollars. Honderd-vijf-en-twintig jonge lieden zijn uit interesten van dit fonds voor de evangeliebediening gekweekt; sommigen van hen zijn zendelingen in de heidenwereld. Een „Board van Education”, aangesteld door de Algemeene Synode, bestuurt deze en vele andere fondsen, die tot opleiding voor de evangeliebediening gegeven zijn; en velen van de leeraars onzer kerk zijn er tijdens hunne studiën door ondersteund, daar zij anders geene middelen zouden gehad hebben om de kosten te dragen. De behoefte en verpligting, om binnen 's lands de gemeenten uit te breiden en te versterken, en buiten 's lands het evangelie te prediken, werd van het begin van dit tijdperk af gevoeld, en trapsgewijze kwam de Gereformeerde kerk er toe, om ook haar aandeel te hebben in dit werk. In het jaar 1793 werd de „New-York-Missionary-Society” gevormd, bestaande uit leden van de Associate Reformed, de Presbyteriaansche en Hollandsch-Gereformeerde kerk. Haar voornaamste doel was om den Indianen in den Staat New-York het evangelie te prediken. Dr. Livingston deed twee preken voor die Society, welke grootelijks dienstbaar waren, om een zendinggsgeest te doen ontwaken door het geheele land. In 1797 werden leeraars uitgezonden door de synode, om in de streken, die van evangeliebediening ontbloot waren, te gaan reizen en preken, terwijl hunne eigene gemeenten door beschikking der synode tijdens hun afwezen niet verwaarloosd werden. Sommigen bezochten Canada, anderen drongen door tot Kentucky, waar toen reeds nederzettingen van Hollanders waren. In 1817

besteedden dds. J. F. Schermerhorn en J. van Vechten drie maanden met eene zendingsreis in Opper-Canada, en berigttten, dat er toen elf Gereformeerde gemeenten waren, en dat twee leeraars er onder arbeidden; de meesten dezer gemeenten waren zeer zwak. Zij raadden de synode aan, om meer arbeid te besteden aan Westersch-New-York en Pensylvanië, waar het veld meer hoop gaf en meer behoefte had. Niet lang daarna werden de gemeenten in Canada aan zich zelve overgelaten, die toen spoedig door andere kerken opgenomen werden. Men begon nu te arbeiden in de staten New-York, New-Jersey en Pensylvanië; doch er was een groot gebrek aan stoffelijke middelen en aan leeraars. In 1822 werd door leden van onze kerk in New-York eene zendingsvereeniging opgericht, die veel goeds gedaan heeft. In 1828 werd nog een ander zendinggenootschap in het leven geroepen door de particuliere synode van Albany. De gemeenten begonnen zich nu uit te breiden tot in Westersch New-York. De tegenwoordige „Board van binnenlandsch zendingswerk” werd in 1831 georganiseerd. Haar werk is het planten van gemeenten, waar een geschikt veld gevonden wordt, en het ondersteunen van zwakke gemeenten in het onderhouden harer leeraars. Ook is voor weinige jaren een „kerkbouw-fonds” tot stand gekomen, dat onder het bestuur van de binnenlandsche Board staat, en aan zwakke gemeenten geld leent om kerken te bouwen. In 1836 sloeg de kerk het oog op de westersche staten en vestigde zendingsposten in de staten Michigan en Illinois, en later ook in Indiana en Wisconsin. De groote reden van den tragen voortgang in dit werk is geweest gebrek aan mannen en middelen, en misschien nog meer aan middelen dan aan mannen. De Christen, die zijne kinderen niet wil geven voor de dienst des woords, en de rijke, die zijn geld niet missen kan voor het rijk van God, zal in den dag der rekening ten laste gelegd worden het doen uitdroogen van de springaders der kerk, het ondermijnen van gemeentelijk leven en het afbreken, waar God gelegenheid gaf om te bouwen. Er is tegenwoordig een belangrijke en groeiende tak van onze kerk in het westen; doch voornamelijk is die gegroeid uit de latere emigratie van Nederland, die wij in een volgend hoofdstuk willen schetsen.

Het buitenlandsch zendingswerk werd niet formeel door onze kerk opgenomen vóór het jaar 1817. Dezelfde kerken, die in

1793 te zamen stemden voor binnenlandsch zendingswerk, formeerden nu een „Vereenigd buitenlandsch zendinggenootschap.” Dit bleef bestaan tot in 1826, toen het ingelijfd werd in de „American board of commissioners for foreign missions.” In 1832 werd door onze kerk eene schikking gemaakt met die board of commissioners, waarbij onze kerk het regt behield over haar eigen veld en hare eigene zendelingen; en de gemeenten, door hunnen arbeid in de heidenwereld gewonnen, bleven tot onze kerk behooren. Dit werkte gunstig én op de kerk, die ruimer bijdragen leverde voor het zendingswerk, én op de studenten, waarvan velen zich voor het werk onder de heidenen beschikbaar stelden. Onze zendingsvelden zijn: Borneo, in de Nederlandsche bezittingen; Amoy in China, Arcot in Indië, en Japan. Ds. David Abeel, die eene militaire opvoeding genoten had, gevoelde zich na zijne bekeering geroepen tot de evangeliebediening; in 1826 werd hij bevestigd in de gemeente Athene, doch hij gevoelde zich gedrongen tot een moeilijker arbeid. Onder het bestuur der board of commissioners werd hij zendeling, eerst in de West-Indiën en later in China. Hij stelde de synode voor, dat de zendingsarbeid in de Nederlandsch Oost-Indische bezittingen met groot voordeel door onze kerk kon uitgevoerd worden. Hij kreeg authorisatie van de synode in 1834 om naar Nederland te gaan, ten einde den weg daartoe te banen. In 1836 vertrokken de zendelingen E. Doty, E. Nevius, W. Yongblood en J. Ennis met hunne huisgezinnen, en later nog eenige anderen. Borneo was de plaats, gekozen voor den arbeid; doch de Nederlandsche regering noodzaakte iederen zendeling eerst een jaar op Batavia te blijven, eer zij naar hun arbeidsveld mogten gaan. De geruchten, die in Amerika kwamen van den staat der Gereformeerde kerk te Batavia, waren niet gunstig. Een der zendelingen stierf in 1842. Drie anderen moesten tot herstel hunner gezondheid terugkeeren; één stierf op reis. Twee hunner, dds. Pohlman en Doty staken over naar China. De laatste, die op zijn post bleef, was ds. Yongblood; doch ook hij moest wegens zwakheid het werk in 1849 opgeven, en kwam naar Amerika terug. Niemand werd later genegen bevonden, om naar de Nederlandsche bezittingen te gaan, en dat zendingsveld is sedert dien tijd opgegeven.

In 1842 was Amoy in China gemaakt tot eene van de vijf

opene havens van dat groote rijk. De zending D. Abeel bezocht die en schreef aan de zendingen op Borneo, dat die plaats een veel belovend zendingsveld was. Dds. Doty en Pohlman, die op Borneo onder de Chinesche bevolking hadden gearbeid, gingen er heên. Later volgden er nog velen, die met grooten voorspoed daar gearbeid hebben. Thans bearbeidt die zendingspost een district, dat meer dan drie millioen zielen telt. Er zijn drie gemeenten en zeven buitenposten, in welke te zamen 377 avondmaalgangers gevonden worden. Vijf zendingen bearbeiden de gemeenten, geven onderwijs in de scholen, en hebben eene klasse voor de godgeleerde studiën.

De Arcot-Mission in Oost-Indië is ontstaan door den arbeid van dr. J. Scudder. Hij was doctor in de medicijnen, hoog geacht, met uitgestrekte praktijk en ruime inkomsten, toen hij zich overgaf tot het werk in de heidenwereld. Een traktaat, dat hij las, terwijl hij in eene zijkamer wachtende was bij een zieke, deed de overtuiging, reeds lang gevoeld, tot rijpheid komen, dat de Heere hem tot een anderen werkkring geroepen had. Hij werd geordend aan boord van het schip, dat hem naar Indië zou voeren. Hij was een man van grooten moed en onweerstaanbare volharding in elk werk, waarvan het zijne overtuiging geworden was, dat het zijne roeping was het uit te voeren. Al zijne zes zonen zijn in de evangeliebediening en op het zendingsveld werkzaam; zijne dochter is met een zending gehuwd. De meesten zijner zonen hebben met hem in Indië gearbeid. Hun arbeid is zeer gezegend geworden. In 1854 werd door de particuliere synode van New-York de zendingspost Arcot als de classis van dien naam erkend. Zij bevat thans 14 gemeenten, 25 buitenposten, met 534 avondmaalgangers. Er zijn twee hoogere scholen, de eene om voor te bereiden voor de evangeliebediening met 47 studenten, de andere voor vrouwelijke opvoeding met 46 leerlingen. Gewone scholen zijn er 24 met 393 leerlingen. Het zielental der Christenen is 2094. Zes zendingen, zeven hulpzendingen, en tien inboorlinghelpers doen er het werk. Onlangs is de Heidelbergsche katechismus in de Familtaal overgezet; zij wordt nu ten gebruike van kerk en scholen daar uitgegeven.

In 1858 is de zending op Japan begonnen. Dds. S. R. Brown, J. H. Ballagh, G. F. Verbeek en H. Stout met hunne vrouwen zijn er in 't belang van onze kerk werkzaam. Weinig

meer is daar nog gedaan dan onderwijsgeven in scholen, en eenig privaat onderwijs in de godsdienst. Het is in Japan op doodstraf verboden aan de inboorlingen, om eenige vreemde godsdienst te omhelzen. Niettegenstaande dit verbod, rapporteerde ds. Ballagh, had hij op den eersten Zondag, in Februarij 1868, het genoeg gehad twee zijner leerlingen publiek te doopen. Ds. Verbeek is een Hollander van geboorte en thans werkzaam in een gouvernementsschool te Yeddo, waar hij dikwijls met personen van hoogen rang in aanraking komt.

Eenige jaren geleden bezocht de Heere andermaal, gelijk in het begin dezer eeuw, de Amerikaansche kerken met een werk van verlevendiging en bekeering. De beginselen, zoo ver die zichtbaar en menschelijk zijn, waren zeer eenvoudig: Mr. Lamphier, die als stedelijk zendeling in de stad New-York, in zijn eenvoudigen werkkring, onder toezigt der Hollandsch-Gereformeerde kerk arbeidde, bemerkte dat duizenden van klerken, winkelbedienden en kooplieden, die in het zuiden van de stad woonden en, dag aan dag verslonden in de beslommingen des levens, des Zondags uitspanning zochten, of door dat zij te ver verwijderd waren van de kerken, die meestal in het noordergedeelte der stad gebouwd zijn, zonder door eenige godsdienstoefening, of op andere wijze bearbeid te worden, hunne jaren doorbragten. Hij peinsde op middelen ter verbetering van het lot dier menschen, en bad om voorspoed op zijn plan. Hij verzocht — en verkreeg het gebruik van de lecture room van de Hollandsche kerk in Fulton Straat, eene der weinige kerken, die nog in zuider New-York voor godsdienstoefeningen open is. Zijn plan was eene vrije godsdienstoefening te houden, bestaande hoofdzakelijk in bidden, afgewisseld door spreken en zingen, tusschen twaalf en één ure elken middag. Geen plan kon, naar menschelijke berekening, minder geschikt zijn tot godsdienstige verwakking, dan dit. De korte middagure, in welke de arbeidenden alleen vrij waren van werken, en wanneer zij, die zulks konden, zich naar hunne woningen spoedden voor het middagmaal, scheen weinig geschikt te zijn, zoo min als de plaats ter vergadering in het meest drukke en woelige deel der groote wereldstad. De eerste middagure wachtte de zendeling, tot dat de tijd verre verstreken was; toen kwam er één binnen, en hij begon met die ééne het biduur, dat met snelheid is aangegroeid, en nu bekend is door het

geheele land als de „Fulton Street Prayer Meeting.” Het spreken en bidden was in den beginne niet om maar eene godsdienstoefening te houden, maar om zielen te treffen; zondaars en zonden werden regtstreeks, onbewimpeld en persoonlijk behandeld. In het bijzonder kenmerkte de vergadering zich door ontdekking en overtuiging; misschien is er in de Vereenigde Staten geen dak, waaronder dronkaards, zwendelaars, losbandigen en afvalligen, zoo openlijk en zonder terughouding hunne zonden bekend, en onderwijs, voorbidding en verzoening gezocht hebben. Het licht kon niet verborgen blijven; alle Christenkerken bemoeiden zich er mede en namen er deel in, en in het vervolg van tijd, toen de godvruchtige Lamphier zich vrijwillig terugtrok, opdat niet een mensch de eere mogt gegeven worden, die Gode alleen toekomt, werd dit biduur beurtelings geleid door leeraars van verschillende genootschappen. Het wordt nu nog dagelijks gehouden in de kerk der Hollandsch-Gereformeerde gemeente. Het gebouw is ons eigendom; de bidvergadering behoort aan de Christenen in het gemeen. De geschiedenis dezer bidvergadering levert de kennelijkste en dikwijls wondervolle bewijzen, dat God een Hoorder der gebeden is.

Dit werd gevolgd door eene groote verlevendiging in de meeste evangelische kerken dezès lands, en eene vermenigvuldiging van biduren en bidplaatsen. Het gerucht van die genadewerkingen liep tot over de zeeën. De Schotsche kerk zond leeraars om te zien, wat er gebeurde, en zij bragten een verblijdend getuigenis met zich terug. Ook werd er leven gevoeld en gezien in Ierland en Schotland. Gods Geest heeft dat gedaan; of de Amerikaansche kerk er het middel toe geweest is — zooals velen meenen geschiedkundig bewezen te zijn — willen wij niet beslissen. Er was leven, allerwege leven; ongetwijfeld ook zeer veel zaad in steenachtigen grond, en onder doornen; maar zulks belet den groei van dat in goede aarde niet. De kerk was blijde en dankte. De zendelingen schreven, en vraagden met hopende harten naar de waarheid, van hetgeen zij van verre hoorden. Ds. H. de Cock, van Kampen, schreef in een voorwoord voor een werkje van ds. J. Owen, uitgegeven in 1859: „Dat de Heere genadig wil zijn, dit betuigt ons niet alleen het woord Gods, maar ook de geschiedenis van de laatste dagen strekt hiervoor ten bewijze. Amerika

zoo belangrijk als dat te hebben gehoord. Één Heer, één geloof. Op aarde wordt dit door de kerk beleden, in den hemel zal dit door de kerk gezien worden. Een ander voorval toont zijne christelijke vrijmoedigheid. Eens als passagier op eene stoomboot zijnde, die op de Hudson-rivier voer, was hij met zonsopgang op het dek, en sprak een hem onbekend heer aan over de heerlijkheid der zon en de nog grooter heerlijkheid van haren Maker en van de Zon der gerechtigheid. Iemand, die hem hoorde spreken, en hen beiden kende, zeide toen aan dr. Livingston, dat die heer de exkoning Louis Bonaparte was, waarop Livingston zich terstond weder tot Bonaparte wendde met de vriendelijke en tevens bepaalde uitnoodiging, om tot het morgengebed te komen, waarin hij zou voorgaan, en tot welk doel hij de passagiers zocht bijeen te krijgen. Hij was lang van persoon, en zeer deftig in voorkomen; droeg eene groote, witte pruik en een wandelstok, dien hij ter ondersteuning niet noodig had, daar hij tot aan zijn ouderdom toe eene rechte gestalte en vasten gang bleef houden. Als prediker had hij grooten lof; het werd een voorregt gerekend, hem te mogen hooren. Zijne predikwijze was bijzonder aan hem eigen; bij voorkeur nam hij groote afdeelingen, somtijds buitengewoon groote, tot tekst; en toch was zijn groote tekst hem nooit tot bemoeijelijking. Hoeveel verschillende deelen zijn tekst mogt bevatten, hij wist ze tot één middenpunt te zamen te trekken, hetwelk duidelijk, krachtvol en onuitwischbaar aan den hoorder werd ingedrukt. Hij preekte tekstueel, dat is, hij preekte, wat zijn tekst leerde, en zocht nooit een tekst, om wat te kunnen preken. Zijne uitdrukking in het spreken was zeer verschillend; hij haatte eentoonigheid. Zijne lichaamsbewegingen onder het preken stemden overeen met den gloed zijner ziel, en zouden, door anderen nagebootst, buitensporig geweest zijn, maar het was hem natuurlijk eigen. Zijne godgeleerde kennis was diep. De studenten, die hij onderwees, werden meer geleid om al de waarheden in haar verband te verstaan, en haar eigen doel te leeren kennen, dan om de eene of andere zijde der waarheid tot hunne bijzondere en geliefkoosde studie te maken. Hij wilde niet, dat zijne leerlingen alleen maar hun geheugen tot een pakhuis voor theologische waarheden zouden maken, maar hij leerde hun ook hun oordeel te gebruiken. Hij legde grondslagen — zij moesten

daarop voortbouwen. Die aan zijne voeten gezeten hebben, bleven dit levenslang als een voorregt rekenen. Bijna tweehonderd studenten zijn door hem onderwezen gedurende de vier-en-vijftig jaren zijner bediening.

De instituten onzer kerk, waarvan het collegie en het seminarie te New-Brunswick, in den staat New-Jersey, de eerste en langen tijd de eenige waren, zijn bijna gelijktijdig geboren. In 1770 werd door bemiddeling van gouverneur Franklin eene vergunning verkregen van koning George III, om een collegie te stichten „ter opleiding van jongelingen voor de bediening in de Gereformeerde Hollandsche kerk.” Ter eere van de koningin van Engeland werd haar den naam van „Queen’s collegio” gegeven. Dit was een werk van de Coetus-partij. Ds. Jacobus R. Hardenberg werd tot president er van benoemd, en ontving tegelijk eene roeping als herder en leeraar naar de gemeente te New-Brunswick, welke beide roepingen hij aannam. John Taylor werd benoemd tot professor in de talen. Na het overlijden van dr. Hardenberg in 1790, werden achtereenvolgens dr. J. H. Livingston en dr. F. Romein benoemd tot president van het collegie, doch beiden weigerden het aan te nemen. Tot aan 1795 werd er onderwijs gegeven door ds. W. Linn en ds. J. Condict; van toen af tot 1807 was het collegie gesloten. Sommigen wilden vereenigd hooger onderwijs met het Princeton-Collegie (van de Presbyteriaansche kerk), doch de Trustees begrepen, dat dit de ineensmelting en versmelting van ons collegie met dat van Princeton zou worden; zij behielden daarom hunne vergunning en wachtten op gunstiger tijden. Dr. Livingston was in 1784 benoemd tot professor in de godgeleerdheid. De Trustees van het collegie zouden dat professoraat gaarne vereenigd gezien hebben met hun instituut. Doch dewijl het collegie haar bestaan gekregen had door ééne der partijen en de wond nog maar even genezen was, werd het niet voorzigtig geoordeeld, en men liet het godgeleerd onderwijs onafhankelijk op zich zelve staan. Daar men de middelen niet wist bijeen te krijgen om dr. Livingston te bezoldigen, bleef hij zijne gemeente te New-York bedienen en een aantal studenten kregen lessen aan zijn huis. Daar het voor vele jongelieden te kostbaar was, om in New-York kostgeld en logies te betalen, benoemde de synode in 1792 dr. F. Romein van de gemeente Schenectady aan de Mohawk-rivier, voor het noorderdeel en

dr. Salomon Troeligh van de gemeenten Hackensack en Schralenberg, in den staat N.-Jersey, voor het zuiderdeel der kerk, tot hulpprofessoren, met bepaling, dat studenten, die bij hen lessen namen, hunne eind-studie moesten ontvangen van dr. Livingston, of ten minste door hem geëxamineerd worden. Daar dr. Livingston door zijn gemeentelijken arbeid zeer bezwaard werd, om genoegzamen tijd te kunnen wijden aan de studiën, werd in 1796 tusschen de gemeente van New-York en de synode eene overeenkomst getroffen, dat de gemeente slechts de halve dienst van hem zou hebben, dat eene helft van het salaris door de synode zou betaald worden, en dat eene godgeleerde school te Bedford, op Long-Island, een kleinen afstand van New-York, zou geopend worden. Daar de synode het beloofde halve traktement niet bij elkander wist te krijgen, werd dit kontrakt in het volgend jaar weër verbroken, en de synode gaf aan Romein en Troeligh volle professorale functie. Dr. Livingston keerde weër tot zijne gemeente terug. Ook dit plan werkte niet gunstig. In 1804 besloot de synode weër terug te komen op het oude plan nl. de oprigting eener godgeleerde hoogeschool, voor het tegenwoordige in New-York. Drie jaren later werd eene overeenkomst getroffen tusschen de synode en de Frustees van Queens-Collegie, die de vereeniging van het wetenschappelijk en het godgeleerd onderwijs daarstelde. Het collegie zou ondergeschikt zijn aan het doel van deszelfs oprigting, „de opleiding voor de evangeliebediening.” De Frustees namen op zich, te zorgen voor het onderhoud van den theologischen professor, die zijne school in het collegie moest hebben en het presidentschap er van aannemen. Onder het losmaken van vele en dierbare banden verliet dr. Livingston in 1810, toen vierenzestig jaren oud zijnde, de gemeente in New-York, die hij omtrent veertig jaren gediend had, en nam zijne woonplaats in New-Brunswick, om geheel als professor de kerk te dienen. Hij getuigde, dat geene andere reden hem ooit zou kunnen bewegen hebben, New-York en zijne kudde te verlaten, dan zijne overtuiging van de kerk in dien weg meer nuttig te kunnen zijn. De theologische school werd geopend met vijf studenten. Ook het geloof der sterken moet nog beproefd worden. De door hem verlatene gemeente bevatte vele honderden zielen, nu was zijn last in eene vreemde, kleine plaats te arbeiden voor eene handvol. Spoedig trok hij er velen,

die onderwijs zochten van zijne lippen. Hij bleef zijn ambt met waardigheid bekleeden tot aan zijn dood, die plaats had in 1825. De dag vóór zijn dood gaf hij nog de gewone lessen aan de studenten. In den loop van zijn onderwijs op dien dag herinnerde hij aan de woorden van Christus: „Het is volbragt.” „Toen Christus zijn werk gedaan had”, merkte hij aan, „nam zijn Vader Hem tot zich, en zoo zal Hij ook met mij doen; als mijn werk gedaan is, zal mijn Vader ook mij te huis halen.” In gewonen, gezonden toestand ging hij naar bed, en toen zijn kleinzoon hem den volgenden morgen als naar gewoonte kwam wekken, lag zijn ligchaam in rustige houding, maar zijne ziel was boven, waar geen moeilijke arbeid hem meer afmat, en geen strijd hem meer vermoeit. Na hem hebben dr. Philip Milledoler, van 1825—1841, dr. S. A. van Vranken, van 1841—1861 en ds. J. F. Berg, 1861 tot heden den theologischen leerstoel bekleed. Het Seminarie heeft ook professoren voor herderlijke godgeleerdheid, kerkgeschiedenis, kerkregering, bijbelsche letterkunde en gewijde redekunde. In het collegie en de daarbij gevoegde taalschool wordt onderwijs gegeven in al die wetenschappen, die tot de hoogere opvoeding vereischt worden. Met arbeid en worsteling heeft de kerk deze instituten op die hoogte gekregen, dat zij nu, hoewel wij tot de kleinere kerkgenootschappen behooren, niet bij die van grootere kerken hoeven achter te staan. Indien de conferentiepartij van vroeger, die zoo overbezorgd was voor de instandhouding van eene geregeld geordende en wetenschappelijke evangeliebediening, nu eens kon zien, wat de eindresultaten van de pogingen der Coetuspartij geworden zijn, dan zou zij zeker gewilliger zijn, om de hand van gemeenschap tot zulk een groot werk te reiken. De vruchten van den arbeid der professoren en van de giften der kerk zijn een getal van ongeveer driehonderdvijftig personen, die voor de evangeliebediening zijn gekweekt, en ruim zeshonderdvijftig, die eene hoogere opvoeding hebben ontvangen. Van tijd tot tijd hebben milde harten den Heere gediend met hunne goederen, door groote bijdragen te schenken ter ondersteuning van die instituten. Mejufvrouw Anna Herzog van Philadelphia gaf, in 1856, eene som van 30.000 dollars voor het bouwen van eene theologische hall te New-Brunswick, ten gebruike van de studenten. Zij is niet de eenige geefster, maar kan onder de voornaamste worden geteld. In 1809

schreef dr. Livingston aan zijn vriend, ds. E. van Benschoten, die in hunne kindsche jaren in zijne nabijheid gewoond had, dat het diens pligt was een gedeelte zijner goederen af te staan aan de kerk en wel voor de opvoeding. Zijn antwoord was eene gift van 14.640 dollars, die volgens testament bij zijn dood tot 17.000 dollars vermeerderd werd. Hij maakte in zijn testament de bepaling, dat het legaat moest gelezen worden op alle kerkelijke vergaderingen, „niet om ijdel roem te verwerven, maar om voor anderen tot een voorbeeld ter navolging te verstrekken.” Hij dringt in dat legaat sterk aan op bezuiniging, matigheid en milddadigheid, en drukte er als zijne gedachte in uit, „dat misschien binnen den leeftijd van het toen levende geslacht het beloofde Vrederijk komen kon.” Dit fonds is reeds gegroeid tot 20.000 dollars. Honderd-vijf-en-twintig jonge lieden zijn uit interesten van dit fonds voor de evangeliebediening gekweekt; sommigen van hen zijn zendelingen in de heidenwereld. Een „Board van Education”, aangesteld door de Algemeene Synode, bestuurt deze en vele andere fondsen, die tot opleiding voor de evangeliebediening gegeven zijn; en velen van de leeraars onzer kerk zijn er tijdens hunne studiën door ondersteund, daar zij anders geene middelen zouden gehad hebben om de kosten te dragen. De behoefte en verpligting, om binnen 's lands de gemeenten uit te breiden en te versterken, en buiten 's lands het evangelie te prediken, werd van het begin van dit tijdperk af gevoeld, en trapsgewijze kwam de Gereformeerde kerk er toe, om ook haar aandeel te hebben in dit werk. In het jaar 1793 werd de „New-York-Missionary-Society” gevormd, bestaande uit leden van de Associate Reformed, de Presbyteriaansche en Hollandsch-Gereformeerde kerk. Haar voornaamste doel was om den Indianen in den Staat New-York het evangelie te prediken. Dr. Livingston deed twee preken voor die Society, welke grootelijks dienstbaar waren, om een zendingegeest te doen ontwaken door het geheele land. In 1797 werden leeraars uitgezonden door de synode, om in de streken, die van evangeliebediening ontbloot waren, te gaan reizen en preken, terwijl hunne eigene gemeenten door beschikking der synode tijdens hun afwezen niet verwaarloosd werden. Sommigen bezochten Canada, anderen drongen door tot Kentucky, waar toen reeds nederzettingen van Hollanders waren. In 1817

besteedden dds. J. F. Schermerhorn en J. van Vechten drie maanden met eene zendingsreis in Opper-Canada, en berigttten, dat er toen elf Gereformeerde gemeenten waren, en dat twee leeraars er onder arbeidden; de meesten dezer gemeenten waren zeer zwak. Zij raadden de synode aan, om meer arbeid te besteden aan Westersch-New-York en Pensylvanië, waar het veld meer hoop gaf en meer behoefte had. Niet lang daarna werden de gemeenten in Canada aan zich zelve overgelaten, die toen spoedig door andere kerken opgenomen werden. Men begon nu te arbeiden in de staten New-York, New-Jersey en Pensylvanië; doch er was een groot gebrek aan stoffelijke middelen en aan leeraars. In 1822 werd door leden van onze kerk in New-York eene zendingsvereniging opgericht, die veel goeds gedaan heeft. In 1828 werd nog een ander zendinggenootschap in het leven geroepen door de particuliere synode van Albany. De gemeenten begonnen zich nu uit te breiden tot in Westersch New-York. De tegenwoordige „Board van binnenlandsch zendingswerk” werd in 1831 georganiseerd. Haar werk is het planten van gemeenten, waar een geschikt veld gevonden wordt, en het ondersteunen van zwakke gemeenten in het onderhouden harer leeraars. Ook is voor weinige jaren een „kerkbouw-fonds” tot stand gekomen, dat onder het bestuur van de binnenlandsche Board staat, en aan zwakke gemeenten geld leent om kerken te bouwen. In 1836 sloeg de kerk het oog op de westersche staten en vestigde zendingsposten in de staten Michigan en Illinois, en later ook in Indiana en Wisconsin. De groote reden van den tragen voortgang in dit werk is geweest gebrek aan mannen en middelen, en misschien nog meer aan middelen dan aan mannen. De Christen, die zijne kinderen niet wil geven voor de dienst des woords, en de rijke, die zijn geld niet missen kan voor het rijk van God, zal in den dag der rekening ten laste gelegd worden het doen uitdroogen van de springaders der kerk, het ondermijnen van gemeentelijk leven en het afbreken, waar God gelegenheid gaf om te bouwen. Er is tegenwoordig een belangrijke en groeiende tak van onze kerk in het westen; doch voornamelijk is die gegroeid uit de latere emigratie van Nederland, die wij in een volgend hoofdstuk willen schetsen.

Het buitenlandsch zendingswerk werd niet formeel door onze kerk opgenomen vóór het jaar 1817. Dezelfde kerken, die in

1793 te zamen stemden voor binnenlandsch zendingswerk, for meerden nu een „Vereenigd buitenlandsch zendinggenootschap.” Dit bleef bestaan tot in 1826, toen het ingelijfd werd in de „American board of commissioners for toereign missions.” In 1832 werd door onze kerk eene schikking gemaakt met die board of commissioners, waarbij onze kerk het regt behield over haar eigen veld en hare eigene zendelingen; en de gemeenten, door hunnen arbeid in de heidenwereld gewonnen, bleven tot onze kerk behooren. Dit werkte gunstig én op de kerk, die ruimer bijdragen leverde voor het zendingswerk, én op de studenten, waarvan velen zich voor het werk onder de heidenen beschikbaar stelden. Onze zendingsvelden zijn: Borneo, in de Nederlandsche bezittingen; Amoy in China, Arcot in Indië, en Japan. Ds. David Abeel, die eene militaire opvoeding genoten had, gevoelde zich na zijne bekeering geroepen tot de evangeliebediening; in 1826 werd hij bevestigd in de gemeente Athene, doch hij gevoelde zich gedrongen tot een moeilijker arbeid. Onder het bestuur der board of commissioners werd hij zendeling, eerst in de West-Indiën en later in China. Hij stelde de synode voor, dat de zendingsarbeid in de Nederlandsch Oost-Indische bezittingen met groot voordeel door onze kerk kon uitgevoerd worden. Hij kreeg authorisatie van de synode in 1834 om naar Nederland te gaan, ten einde den weg daartoe te banen. In 1836 vertrokken de zendelingen E. Doty, E. Nevius, W. Yongblood en J. Ennis met hunne huisgezinnen, en later nog eenige anderen. Borneo was de plaats, gekozen voor den arbeid; doch de Nederlandsche regering noodzaakte iederen zendeling eerst een jaar op Batavia te blijven, eer zij naar hun arbeidsveld mogten gaan. De geruchten, die in Amerika kwamen van den staat der Gereformeerde kerk te Batavia, waren niet gunstig. Een der zendelingen stierf in 1842. Drie anderen moesten tot herstel hunner gezondheid terugkeeren; één stierf op reis. Twee hunner, dds. Pohlman en Doty staken over naar China. De laatste, die op zijn post bleef, was ds. Yongblood; doch ook hij moest wegens zwakheid het werk in 1849 opgeven, en kwam naar Amerika terug. Niemand werd later genegen bevonden, om naar de Nederlandsche bezittingen te gaan, en dat zendingsveld is sedert dien tijd opgegeven.

In 1842 was Amoy in China gemaakt tot eene van de vijf

opene havens van dat groote rijk. De zending D. Abeel bezocht die en schreef aan de zendelingen op Borneo, dat die plaats een veel belovend zendingsveld was. Dds. Doty en Pohlman, die op Borneo onder de Chinesche bevolking hadden gearbeid, gingen er heên. Later volgden er nog velen, die met grooten voorspoed daar gearbeid hebben. Thans bearbeidt die zendingspost een district, dat meer dan drie millioen zielen telt. Er zijn drie gemeenten en zeven buitenposten, in welke te zamen 377 avondmaalgangers gevonden worden. Vijf zendelingen bearbeiden de gemeenten, geven onderwijs in de scholen, en hebben eene klasse voor de godgeleerde studiën.

De Arcot-Mission in Oost-Indië is ontstaan door den arbeid van dr. J. Scudder. Hij was doctor in de medicijnen, hoog geacht, met uitgestrekte praktijk en ruime inkomsten, toen hij zich overgaf tot het werk in de heidenwereld. Een traktaat, dat hij las, terwijl hij in eene zijkamer wachtende was bij een zieke, deed de overtuiging, reeds lang gevoeld, tot rijpheid komen, dat de Heere hem tot een anderen werkkring geroepen had. Hij werd geordend aan boord van het schip, dat hem naar Indië zou voeren. Hij was een man van grooten moed en onweerstaanbare volharding in elk werk, waarvan het zijne overtuiging geworden was, dat het zijne roeping was het uit te voeren. Al zijne zes zonen zijn in de evangeliebediening en op het zendingsveld werkzaam; zijne dochter is met een zending gehuwd. De meesten zijner zonen hebben met hem in Indië gearbeid. Hun arbeid is zeer gezegend geworden. In 1854 werd door de particuliere synode van New-York de zendingspost Arcot als de classis van dien naam erkend. Zij bevat thans 14 gemeenten, 25 buitenposten, met 534 avondmaalgangers. Er zijn twee hoogere scholen, de eene om voor te bereiden voor de evangeliebediening met 47 studenten, de andere voor vrouwelijke opvoeding met 46 leerlingen. Gewone scholen zijn er 24 met 393 leerlingen. Het zielental der Christenen is 2094. Zes zendelingen, zeven hulpzendelingen, en tien inboorlinghelpers doen er het werk. Onlangs is de Heidelbergse katechismus in de Familtaal overgezet; zij wordt nu ten gebruike van kerk en scholen daar uitgegeven.

In 1858 is de zending op Japan begonnen. Dds. S. R. Brown, J. H. Ballagh, G. F. Verbeek en H. Stout met hunne vrouwen zijn er in 't belang van onze kerk werkzaam. Weinig

werd geslagen met een grooten geldnood, en ziet de Heere maakte het voor velen dienstbaar om Hem te zoeken. Hij gaf een milden regen van zijnen Geest. Nu ook vernemen wij zulks uit Ierland en Schotland. Wie weet, de Heere mogt zich ook onzer ontfermen en ons genadig zijn!" Het vond echter ook tegenstand en verachting: Sociniaansche, ongeloovige en Roomsche kerken zochten de geschiedenis van deze krachtige openbaring van Jezus Geest, en de onbewimpelde getuigenis van zijn verzoenenden dood te verdonkeren. Armzalige, menschelijke trotschheid heeft ook mr. Lamphier en de kleine Hollandsch-Gereformeerde kerk nog verder in de schaduw achteruit gedrongen, dan de goedhartige, vrome zending zich teruggetrokken had. Want die man wilde zelve de eere niet hebben, maar ze toch ook Gode niet laten ontrooven. De oude Afscheidenen van 1822 zijn verder gegaan dan velen. Een pamflet ligt voor ons, door hunne leeraars in den vorm van een herderlijken brief aan het kleine getal hunner gemeenten geschreven. Zij maakten eene commissie uit om te onderzoeken, en daar zij midden in de tooneelen der verlevendiging woonden, was dus het onderzoek niet naar de geschiedenis, maar „naar de waarde en de waarheid der zoo geroemde bekeeringen." Zij waarschuwen hunne gemeenten ernstig tegen deelneming in zulke bidvergaderingen, veroordeelen het werk in het algemeen, en omdat ook leeraars van de Methodistenkerk (de kerk van J. Wesley en Whitefield) er somtijds spraken, durven zij spottend vragen of „de H. Geest Arminiaansch geworden is." Wij beklagen die broeders en verfoeijen hun herderlijken brief, en bidden den Heere, dat onze kerk nooit zulk een herderlijk werk over de schapen uitoefene.

Wij geven nu nog eenige statistieke opgaven:

In 1622 waren de namen der eerste gemeenteleden bekend.

„ 1633	was	er	1	gemeente	en	1	leeraar.
„ 1664	waren	„	9	gemeenten	„	5	leeraars.
„ 1737	„	„	60	„	„	17	„
„ 1772	„	„	90	„	„	34	„
„ 1792	„	„	130	„	„	50	„
„ 1830	„	„	194	„	„	159	„
„ 1869	„	„	451	„	„	474	„

Zien wij nu, hoe in elk tijdvak, tusschen die jaartallen in, de kerk gegroeid is. Wij geven elk tijdvak een bijzonderen naam.

Geboortetijd,	24 j.,	van 1609—1633,	elke 24 j. eene n.gem.
Jeugdige zelfreg.	31 „ „	1633—1664 „	3 ¹ / ₂ „ „
Overheersching,	73 „ „	1664—1737 „	1 ¹ / ₂ „ „
Twisttijd,	35 „ „	1737—1772 „	14 m. „
Verzoening,	20 „ „	1772—1792 „	6 „ „
Stillen groei,	38 „ „	1792—1830 „	7 „ „
Zendingsarbeid,	40 „ „	1830—1870 „	2 „ „

De verzoeningstijd was de meest ongunstige voor den groei der kerk van wege de revolutie-oorlog, en toch breidde zij zich merkbaar sneller uit dan te voren. Innerlijke vrede en zendingswerk naar buiten zijn de heilzaamste middelen voor den wasdom der kerk.

Collecten voor het zendingswerk: Toen de Hollandsch-Gereformeerde kerk werkte met het New-Yorker zendinggenootschap van 1800—1810, werd jaarlijks van 1000—1500 dollars door het geheele genootschap gecollecteerd.

In vereeniging met de Amerikaansche Board werkende, gaven onze gemeenten in 1843 8748; in 1853 10.957 en in 1857 13.000 dollars. Toen de kerk alleen haar zendingwerk deed, werd van September 1857 tot Junij 1858 16.000 dollars gecollecteerd,

van April 1859 tot April 1860	33.000 dollars,
„ „ 1863 „ „	1864 35.494 „
„ „ 1866 „ „	1867 109.200 „
„ „ 1868 „ „	1869 79.669 „

In het berekenen van kerkelijke getallen liggen groote lessen.

IV.

Latere Hollandsche emigratie of groei in het Westen. 1847.

Wij zouden niet volledig zijn in deze schets van de geschiedenis van het Hollandsche volk en de Gereformeerde kerk in Amerika, indien wij de latere emigratie, die duizenden uit Nederland hier gebragt heeft, stilzwijgend voorbij gingen. Wij gevoelen, het is moeilijker te schrijven over het tegenwoor-

dige dan over een voorbijgegaan tijdperk. Terugziende op de wegen van vroegere geslachten, geeft de uitkomst van hun werk en de invloed van hunne handelingen genoegzaam licht, om met billijkheid te mogen oordeelen over het karakter, de bedoelingen en de bekwaamheid van hen, die in de geschiedenis als hoofdpersonen voorgekomen zijn. Dit licht ontbreekt, wanneer men schrijft over geschiedenissen, die nog aanhangig zijn. Ook verbiedt de bescheidenheid om in een publiek geschrift veel te zeggen van het prijzenswaardige of het zwakke der nog levende personen. Wij zullen daarom trachten, onzijdig en eenvoudig beknopt de geschiedenis te leveren.

Het is algemeen bekend, dat in Nederland eene uitwerping en daarmee verbonden afscheiding uit en van het Hervormd kerkgenootschap plaats had in en na 1834. Zulks gold zoodanigen, wier consciëntie hun verbod ontrouw te zijn, door onder het bestuur dier kerk te blijven. Deze, weldra Afscheidenen genoemd, moesten vele vervolgingen verduren en moeilijkheden ondervinden, om zich het genot van eene eigene kerk en opleiding te kunnen verzekeren. Voorgangers, die verder dachten dan op het begin dier scheiding, die met godsdienstigen ijver en geestdrift zich ontwikkelde, zagen groote bezwaren in de toekomst, om in Nederland, onder de toen bestaande omstandigheden geld en andere middelen te vinden tot het daarstellen van eene evangelische vrije kerk en school, die aan haar doel zouden kunnen beantwoorden. Deze en andere redenen leidden eenige leeraars en gemeenten om Nederland te verlaten en naar Amerika te verhuizen. Dit verhuizen in massa heeft den weg geopend voor de groote emigratie, sedert dien tijd begonnen. De vrijheid van godsdienst, die Amerika's wet aan al hare burgers verzekert, en de betere gelegenheid om ruimer bestaan te genieten, zijn de twee groote drijfveeren der emigratie; en zeker zijn beide wettige beweegredenen. Hier en daar schuilt er wel een in dit land, die om de straffende hand der wet, of het brandmerk van een bevleekten naam te ontwijken, of om zijne ongerechtigheid voor het oog der menschen bedekt te houden, Nederland ontvlugt is; maar gelukkig is die klasse van Nederlanders niet groot in getal.

Het was in den nazomer van 1846, dat ds. A. C. van Raalte uit Nederland vertrok naar de Vereenigde Staten van Amerika, om daar eene plaats te zoeken, geschikt voor eene Hollandsche

volkplanting. Het hoofddoel was, om naast de levensbehoef- ten burgerlijke en kerkelijke vrijheden te verkrijgen, en daarom was dit plan van kolonisatie ontworpen. Na het plan in Oostersche en Westersche staten aan leeraars en wetenschap- pelijke mannen voorgelegd en met hen geraadpleegd te heb- ben, besloot hij de streek rondom Black Lake en Black River, in Ottawa County, van den staat Michigan, te kiezen. Op Oudejaarsdag van 1846 kwam hij ten huize van ds. Smith, zendeling onder de Indianen, die zijne woning had in het midden van onmetelijke wouden der eeuwenoude boomen, aan. Het huis stond een groot uur gaans ten zuidoosten van het tegenwoordige Holland, en is heden nog in aanwezig. Het reisgezelschap, dat met ds. van Raalte meêgekomen was, en zijn eigen huisgezin was in het oosten, in meer herbergzame plaatsen achtergebleven. Alleen deed hij in den winter de noodige ver- kenningen in de wildernissen en aan de rivieroever; en alleen moest hij plannen maken met dikwijls grooten strijd in het hart en de gedachten. Den 13 Maart 1847 koos hij met nog een dertigtal der reisgenooten, die nu gekomen waren, zijne woonplaats aan de oevers van de Black-Lake. Dit was het begin der nederzetting, waaruit de Hollandsche kolonie gegroeid is. De plaats der nederzetting werd Holland ge- noemd. Den arbeid, de inspanningen, de moeilijkheden, de gevaren, de teleurstellingen, die ondervonden zijn; — de goddelijke zorg en reddende leidingen der Voorzienigheid, zoo kenbaar dikwijls betoond aan deze en de andere nederzettin- gen en leiders, wagen wij niet te schetsen, omdat wij te breed- voerig zouden worden voor dit werkje, en vooral, omdat alleen zij, die de onderwerpen dier geschiedenissen geweest zijn, aan hare beschrijving regt kunnen laten wedervaren. Wij weten uit levende getuigenissen, hoe de leiders met en aan het volk gearbeid hebben, en voor hen gezorgd hebben, gelijk vaders voor hunne huisgezinnen zorgen; en wij weten het uit den mond der leiders, hoe zij in vele nooden en in vele gevallen tusschen God en het volk gestaan hebben met zielsangsten, en in strijd en worstelingen, die niemand kan beschrijven dan zij alleen. En wij kunnen den wensch niet onderdrukken, dat ds. van Raalte of een ander der leeraars, die stichters en leiders der Hollandsche landverhuizing geweest zijn, de groote daden Gods en de geloofssterkte des volks, waardoor wilder-

nissen tot een lustig land zijn herschappen, nog eens zullen beschrijven, opdat het nageslacht moge weten, dat hun akker met gebed en worsteling en zweet gekocht is. Ds. C. van der Meulen nam in 1847, met een reisgezelschap van omtrent vierhonderd personen de reis aan, met hetzelfde doel als ds. A. C. van Raalte. Op drie schepen waren de emigranten verdeeld. Emigrant is de regte naam voor iemand, die van het eene naar het andere land verhuist, en daarom gebruiken wij dit woord. Wij weten, dat het hier wel wat vernederend klinkt, daar de emigrant in dit land, dewijl taal en zeden hem vreemd zijn, voor eenigen tijd op den benedensten trap staan moet. En de vrij algemeene minachting, waarmede men in den eersten tijd der volksverhuizing hen, die Nederland verlieten, nazag, is ook nog niet geheel vergeten, doch daartegen wordt genoegzame vergoeding gevonden.

Toen het schip, waarop ds. van der Meulen en zijn gezelschap zich bevonden, op den Oceaan door een terugzeilend schip ontmoet, en naar de lading gevraagd werd, gaf men ten antwoord, dat die bestond uit „valsche munt, die in Nederland niet meer gangbaar was.” Grievend als zulke taal moet geweest zijn voor eerlijke gemoederen, smartelijker nog was de beproeving, die van Boven kwam: eer nog het schip aan de overzijde des Oceaans ankerde, was een getal van zes-en-twintig personen onder de dooden gerekend, die onder het jammeren der vrienden en betrekkingen in de diepte der zee waren neêrgelaten. Niemand, dan die het ervaren heeft, weet hoe uiterst beroofd en hulpeloos eene moeder, — hoe volslagen gebroken en ontmoedigd een vader is, wanneer de wederhelpt, met wie de nieuwe levensbaan berekend was, in het ongewone graf der golven verzinkt, en men alleen met het kroost naar een ongekend land reist, om eene te voren ongekende loopbaan alleen te bewandelen. Den 4 Julij 1847 kwamen zij aan de plaats der bestemming. Als middelpunt hunner nederzetting kozen zij eene plaats omtrent zes mijlen ten oosten van Holland. Daar de meesten uit de provincie Zeeland gekomen waren, ontving de plaats den naam van Zeeland. De eerste woningen, waarin vrouw en kind, zieken en gezonden hun intrek moesten nemen, worden nu nog door hen, die er in gewoond hebben, met den naam van „takken tenten” bestempeld. Regte nieuwtestamentische loofhutten, waar menig pleitgebed en dankpsalm

uit gehoord is door Hem, wiens oogen de gansche aarde doorloopen.

In de nabijheid van de boomstammen-hut, voor ds. van der Meulen gebouwd, vergaderde de gemeente in de open lucht, en werden de harten door de prediking van haren herder gesterkt voor den arbeid en de moeite van den dag, zoo-wel als van het leven des geestes. Eerst in de maand November konden zij vergaderen onder het dak hunner kerk, die gelijk al de eerste kerken en huizen gebouwd was uit op elkander gelegde boomstammen.

Reeds vóór 1846 en in dat jaar waren er verscheidenen vertrokken uit Winterswijk, die zich neêrgezet hadden in den staat Wisconsin, en die de eerstelingen geworden zijn van gemeenten in dien staat. Hunne gunstige berigten wekte bij velen in Nederland steeds meer en meer de begeerte op om hen te volgen. Een honderdtal huisgezinnen besloot er toe, en ging op reis onder leiding van ds. S. Bolks, als hunnen leeraar. Den 24 Augustus 1847 vertrokken zij uit Rotterdam. Daar de wintertijd naderende was, eer zij zich op Amerika's bodem bevonden, en daar er goede gelegenheid was, bleef een deel van het gezelschap met den leeraar te Syracuse, in den staat New-York, om te overwinteren. Een ander gedeelte, waarvan de meesten uit Varseveld en Hellendoorn herkomstig waren, hadden meer haast om de voorgenomen plaatsen hunner bestemming te bereiken. Zij vonden het geraden door te reizen, en trokken voort. Op het meer Michigan zijnde, geraakte de stoomboot, waarop zij zich bevonden, in brand, en werd door het verslindend element totaal vernield. Dit geschiedde in de nabijheid van Sheboygan, aan de westzijde van het meer. Het meerendeel der aan boord zijnde reizigers zijn door deze ramp jammerlijk omgekomen en daaronder een zestigtal der Hollandsche vrienden. In het volgend jaar, 1848, kwam ds. S. Bolks met de achtergeblevenen naar den staat Michigan, en zette zich negen mijlen ten zuidoosten van Holland neder. Dit werd de gemeente Overijssel, die van af haar begin noch de zwakste noch de kleinste onder de gemeenten der koloniën geweest is.

In het jaar 1847 waren een aantal Friezen in hunne provincie vergaderd, om plannen te beramen voor het gezamenlijk vertrekken naar Amerika. Zij behoorden tot de Afgescheidene

kerk in Nederland, en bragten, nog daar zijnde, eene roeping uit op ds. M. A. Ypma, om als herder en leeraar meê te gaan en zijn lot met hen te deelen. Deze roeping nam hij bereidwillig aan. In Junij des volgenden jaars kwamen zij op de plaats hunner bestemming in Michigan aan, tien mijlen ten oosten van Holland, en stichtten er de gemeente Friesland.

Toen reeds was er eene kleine nederzetting, herkomstig uit Drenthe, ten zuiden van Friesland, die later versterkt werd door een aantal huisgezinnen uit Staphorst, die met ds. R. Smit meêkwamen.

Onder leiding van ds. H. G. Klijn en de ouderlingen J. Kotvis, J. de Pree en P. Lankester kwamen in 1849 een groot getal huisgezinnen uit de provincie Zeeland. Ds. Klijn was beroepen te Graafschap, in Michigan, vier mijlen ten zuiden van Holland, en ging naar zijne gemeente. Een deel van het gezelschap zette zich neêr in de kolonie, een ander gedeelte bleef in Wisconsin. De ouderlingen, Kotvis en Lankester, plantten met een vijf-en twintigtal huisgezinnen de gemeente Franklin, vijftien mijlen ten zuidwesten van Milwaukee. Zoo vonden die reizigers rust na de vermoeijenissen der reis en het doorstaan van een geweldigen storm op zee, die van Zaterdag tot Maandag, van 4 tot 6 Augustus, duurde, en die den tusschen invallenden rustdag voor hen tot een regten vast- en biddag maakte. De cholera heerschte toen in Amerika, en eenigen van het gezelschap werden er door weggemaaid, eer zij nog de plaats hunner bestemming hadden bereikt.

Omtrent dezen tijd kwam ook ds. Baay van Apeldoorn met een groot aantal emigranten uit Gelderland aan. Zij vestigden zich in Wisconsin. De leeraar diende het volk, dat wel te zamen woonde, doch zonder gemeentelijke organisatie. Al spoedig is hij overleden. Zooveel wij weten, was hij de eerste der leiders en leeraars, die uit het vreemdelingsland opgeroepen werd tot de ruste in het vaderland daar boven.

Ds. K. van der Schuur, door eenige ontevreden en uit Nederland beroepen, was reeds in de gemeente Graafschap, toen ds. Klijn daar in de gemeente aankwam. Eerstgenoemde is kort na zijne aankomst van daar vertrokken naar Oostburg, in Wisconsin, welke gemeente door hem is bediend geworden, tot dat ouderdom en zwakheid hem noodzaakten de bediening als herder neêr te leggen in 1866. Den 3 September 1848

werd door ds. W. C. Wust het Hollandsche volk, dat in de Lage Prairie, 20 mijlen ten zuiden van Chicago, zich had neêrgezet, tot gemeente georganiseerd. Zes mijlen noordelijker dan deze gemeente, bestond toen reeds eene buurtschap van Noord-Hollanders. Beiden zijn thans tot groote gemeenten aangegroeid. Dit waren de beginselen, waaruit de gemeenten van de classis Holland en Wisconsin gegroeid zijn. De groote steden Milwaukée en Chicago in de staten Wisconsin en Illinois, en de landelijke steden in Michigan, Kalamazoo en Grand Rapids namen van de steeds voortdurende landverhuizing meestal de handwerkslieden, en het platte land in het algemeen de landbouwers op, hetwelk de verschillende betrekkingen van zelf medebragten, en zoo werden in die staten de gemeenten vermenigvuldigd.

Eene andere groote emigratie naar den staat Iowa begon in 1847, onder de leiding van ds. H. P. Scholte. Een getal van ongeveer driehonderdvijftig personen, die in twee schepen overkwamen, was de eerste Hollandsche bevolking in den staat Marion County. Ds. Scholte verkoos de opene prairielanden van Iowa boven de bosschen van Michigan. Thans is het eene welbevolkte kolonie, waarvan Pella de hoofdplaats en het middelpunt is; reeds drie Gereformeerde gemeenten zijn als kinderen rondom de moederkerk gelegerd. De vruchtbaarheid van den grond en de schoonheid der ligging in de nabijheid van de Des Moines-Rivier, en tegenwoordig ook aan den spoorweg, die door de plaats loopt, hebben ook vele Amerikanen daarheen gelokt, hetwelk zeker uitbreiding in grootte, aanzien en handel teweeg gebragt, maar tevens ook veroorzaakt heeft, dat de landen, die nabij liggen, tot zulk eene hooge waarde geklommen zijn, dat het voor nieuwe aankomelingen voordeeliger en wijzer is, op goedkooper landen te beginnen, om zelf de rijzing der waarde te genieten. Eene nieuwe kolonie groeit tegenwoordig reeds uit het oudere Pella, in het noordwesten van den staat Iowa onder de leiding van mr. H. Hospers. De groote afstand van Pella van de overige Hollandsche nederzettingen in Michigan en Wisconsin, zijnde 300 à 400 mijlen, is de natuurlijke reden, dat Pella niet zoo veel gemeenschap kon oefenen met de andere Hollandsche nederzettingen dan die, welke nader bij elkander gelegen zijn.

Niet allen, die overkwamen, zochten het westen. Wij

zagen reeds ds. Bolks met een groot aantal overwinteren in Syracuse. Daar de steden, gelegen aan den gewonen weg naar het westen, voor twintig jaren nog sterk aangroeiende waren, zoo was er ook overvloedig werk te bekomen en een goed loon te verdienen; en dit deed velen daar blijven. Zoo groeiden er overal nieuwe gemeenten van Hollanders. Te Paterson, in den staat New-Jersey, zijn thans drie Gereformeerde gemeenten van Hollanders. Den geheelen weg langs, van New-York tot in het westen, vindt men Hollandsche gemeenten, op verschillende afstanden van elkander gelegen, zoo als te Albany, Rochester, Buffalo, Dunkirk, Clymar en Cleveland Detroit, alsof die daar geplaatst waren, om den reizenden vreemdelingen de vermoeide harten wat op te beuren en den verarmden, die maar naauwelijks het einde hunner reis kunnen bereiken, de handen wat te vullen; welke broederpligt verre is van geheel nagelaten te worden. Sommigen van die gemeenten zijn zoo oud als die in de westersche staten. Albany was reeds vóór 1849 bediend geworden door ds. A. B. Veenhuizen. In Rochester was het begin eener gemeente gesticht door een welwillend Engelsch leeraar van de Presbyteriaansche kerk, die een weinig Hollandsch kon spreken, en de geschiedenis van ons volk verstond. Van daar was het, dat die gemeente in de eerste jaren van haar bestaan aan de Presbyteriaansche kerk behoorde. In 1849 kwam ds. Veenhuizen in die gemeente, onder wiens bediening zij tot aanmerkelijke grootte en sterkte is aangegroeid. Na zijn vertrek, in 1854, is de gemeente bij de Hollandsch-Gereformeerde kerk aangesloten. Tegenwoordig kan zij onder de grootste gemeenten gerekend worden. De ouderling A. K. Kasse werd in 1851 door de classis van Geneva geordend tot herder en leeraar in de gemeente Pultneyville en Pickleville, op welke beide plaatsen toen reeds een belangrijk aantal Hollanders woonden. Thans is daar en in de omstreken bouwstof genoeg voor twee gemeenten. De ouderling J. W. Dunnewold werd in 1853 door dezelfde classis geëxamineerd en toegelaten tot de heilige bediening. Hij werd beroepen te Clymar, het meest westelijke deel van den staat New-York. In de vijf laatste jaren is de emigratie verder doorgedrongen, honderden mijlen ver ten westen van de Mississippi; Hollandsche nederzettingen worden nu gevonden in de staten Minnesota, Kansas en Nebraska.

Zonder aan leiders of nederzettingen eenige voorkeur te willen geven, spreken wij slechts de naakte waarheid der geschiedenis uit, wanneer wij zeggen, dat de Hollandsche kolonie in Michigan haren invloed deed gevoelen op het gebied van kerkelijk leven en opvoeding over bijna al de Hollandsche gemeenten. Haar voorgaan werd meestal gevolgd; en het zou niet moeilijk zijn te bewijzen, dat de arbeid, de zorg en het onderwijs der eerste leeraars er veel toe bijgedragen heeft, dat in Oost en West verre de meeste Hollandsche gemeenten bij de oude Gereformeerde kerk dezes lands zijn ingelijfd; dat zij niet onbearbeid bleven en verstrooid werden, noch op zich zelve bleven buiten de gemeenschap van andere gemeenten; geene van welke toestanden, zooals de geschiedenis bewezen heeft, voordelig zijn voor het kerkelijk of godsdienstig leven.

Wij schrijven dezen invloed liever niet aan menschen toe, hoeveel ijver en wijsheid ook in hun werk moge geweest zijn; maar geven de eer aan de van God ingestelde evangeliebediening en verordende opvoedingsmiddelen. Hierin was de kolonie, buiten eenige tegenspraak, de meest bevoorregte. Ten opzichte van uiterlijk bestaan en de gemakken des levens gelooven wij, dat zij, die zich in de bosschen nederzetten, tot grootere inspanning genoodzaakt zijn geweest dan zij, die op de opene prairies woonden, welke niet eerst te vechten hadden met de wouden, om elken voet grond aan de doorgevlochten boomwortels te ontwingen. De kolonie was in de eerste jaren geheel verwijderd van oudere bevolkte plaatsen, en leed daarom het meeste gebrek aan de gemakken der zamenleving, en aan den voorraad, dien de koophandel doet toevloeijen. Die zich in de steden nederzetten, voelden meer de vreemdelingschap, doch konden voor hun arbeid terstond al de voorregten van het burgerleven verkrijgen. De kolonisten daarentegen hebben menigmaal te vergeefs gewenscht, brood voor hongerige monden, of verkwikkingen voor zwakken en zieken voor hun geld te kunnen koopen. Zij moesten niet alleen aan veel zoets uit den levensbeker verloochend zijn, maar zij moesten veel, dat noodwendig is, ontberen. Doch de Heere zorgde: de winter van 1847 op 48 was buitengewoon zacht. Ware die naar gewoonte in dit land streng geweest, dan hadden ongetwijfeld velen moeten bevriezen. De zomer van '48 was buitengewoon vruchtbaar, ten minste in die bosschen en voor

hunnen oogst, nl. aardappelen, die in '47 nog moeilijker te verkrijgen waren dan de vaten meelbloem, die ingevoerd werden. De kleine akkers, die open gemaakt waren tusschen het geboomte, gaven eene ongehoorde opbrengst van koren en aardappelen. De volgende zomer was daarentegen vol van tegenspoed, daar de tengevolge van droogte reeds kleine oogst nog door het ongedierte opgegeten werd. Bang teekende zich de toekomst voor den naderenden winter, maar God heeft schathuizen, die, hoe wonderbaar, slechts ontsloten behoeven te worden, om overvloed te verschaffen. Zeker iemand was in de bosschen doorgedrongen tot op een „Cranberry field.” De kleine, roode, onbekende beziën, die daar in ontzettende hoeveelheid groeiden, werden geplukt medegenomen, en onderzocht, of zij eetbaar waren. Hoe verwonderd en tevens dankbaar was men, toen men vernam, dat deze vrucht, in plat Hollandsch kreuzen geheeten, gezond en zeer in Amerika gezocht was; dat ze bewaard en vervoerd kon worden en een goeden prijs opbragt. Man, vrouw en kinderen liepen nu uit, gelijk de Israëlieten, toen het manna geregend had. De voorraad scheen onuitputtelijk, en de prijzen, er voor gemaakt, voldeden aan de behoeften van het volk. De vrucht, waaraan ze niet gearbeid, en de voorraad, waarvoor ze niet gezorgd hadden, werd thans hun oogst. De Heere doet meermalen zoo. Och, hadden wij meer geloof, om op zijne zorg te vertrouwen! Krankheden en sterfte behoorden ook tot de beproevingslessen, die er te leeren waren. De weezen werden zoo zeer vermenigvuldigd, dat men sprak van een weeshuis te moeten bouwen, hetwelk ook geschied is; doch de weezen werden in gewillige huisgezinnen met liefde verpleegd, en het gebouw werd voor publieke aangelegenheden gebruikt. Dergelijke tegenspoeden, meer of minder drukkend, naar de omstandigheden gewijzigd, ondervonden al de nederzettingen in elken staat. Doch de Heere hielp door, en deed groeijen, en sterk worden, en welvaren verkrijgen te midden der worstelingen. In al de westersche staten maken de Hollandsche nederzettingen een duidelijk zichtbare, gunstige onderscheiding boven de andere inwoners rondom hen.

In den zomer van 1848 vergaderden de leeraars en opzieners der gemeenten Holland, Zeeland, Overijssel en Friesland voor de eerste maal in den vorm eener classikale vergadering.

In den volgenden zomer kwam ds. J. N. Wijckoff, leeraar der tweede Gereformeerde gemeente te Albany, door de algemeene synode afgezonden, naar de kolonie in Michigan, om naar den toestand der Hollandsche gemeenten te onderzoeken. Ds. Wijckoff was daartoe zeer geschikt, dewijl hij de Hollandsche taal verstond, en omdat hij door buitengewone bezorgdheid voor de Hollandsche emigranten in Albany getoond had, dat zijn gansche hart voor de zaak der Hollanders leefde. Dit bezoek was het begin van eene beslissende handeling tusschen de algemeene synode en de Hollandsche gemeenten, daar zij eindigde met de toetreding der Hollandsche kerken tot de gemeenschap met de oude Gereformeerde kerk in Amerika. Daar deze vereeniging nu nog hetzelfde gewigt heeft voor de gemeenten en het christelijk gemoed als te dien tijde, en dewijl deze onderhandeling aan de later aangekomenen niet volledig bekend is, en van eene ongenegene zijde dikwijls ongeschiedkundig voorgesteld wordt, vragen wij den lezer geduld, om er een afschrift van te willen lezen, zoo als dat in de notulen en archieven der classis bewaard is geworden. Voor ons ligt het document, dat toen door de opzieners der gemeenten ondertekend werd; een afschrift in de Engelsche taal werd ds. Wijckoff medegegeven. Het luidt als volgt:

„Hoofdinhoud van het behandelde in eene vergadering der predikanten en eenige ouderlingen der Hollandsche kolonie in Michigan, gehouden den .. Junij 1849 in Holland, Ottawa Co. Mich., ter oorzake van eenige onderzoekings-vragen, voorgesteld door ds. Wijckoff van Albany, daartoe afgevaardigd door de synodale vergadering der Hervormde kerken in Noord-Amerika.

1te vraag. Welke belijdenis en regeringsvorm bezitten de uit Nederland verhuisde en in Michigan zich nedergezet hebbende kerken; en hoedanig is de staat harer ontwikkeling?

Antwoord. De uit Nederland naar Michigan verhuisde kerken zijn kenbaar aan hunne geloofsbelijdenis-geschriften, t. w.: De belijdenis des geloofs der Gereformeerde kerken in Nederland, oorspronkelijk van Guido de Brès; de vijf artikelen tegen de Remonstranten, vastgesteld op de Dordsche synode in 1618 en 19; en de Heidelbergsche catechismus, of onderwijzing in de christelijke leer, in de Nederlandsch-Gereformeerde kerken en scholen in gebruik. De daarin vervatte leer omtrent

God en de zaligheid der zielen is haar dierbaar, en zij wenschen voor dit geloof, eenmaal den heiligen overgeleverd, te strijden. Deze kerken gebruiken insgelijks de liturgische schriften der Nederlandsch-Gereformeerde kerken, en de beginselen harer regeringsvorm worden gevonden in de gezamenlijke kerkordeningen, welke de kerken in Nederland van 1568 tot 1619 toe in het licht hebben gegeven; en dat wel in verband tot de beginselen in de voorrede ontwikkeld, welke door de kerken onder het kruis, bij de eerste kerkenorde te Wesel, A^o 1568 opgesteld, in het licht is gegeven; beginselen op den voorgrond gesteld ter voorkoming van misbruik, en ter beschaming van laster; waarin men handhaaft de noodzakelijkheid der huishoudelijke orde en regering in de kerk, ter wering van alle onbehoorlijke ongebondenheid en schadelijke vrijheid, opdat alle dingen eerlijk en met orde geschieden, en er bedacht moge worden al wat waarachtig, eerlijk, regtvaardig, rein, lieflijk en welluidend is; waarin zij verder wraken de vermenging der burgerlijke en kerkelijke regering, alsmede getuigen tegen de heerschappij van de eene gemeente over de andere, en tegen het juk leggen op de consciëntiën der menschen, door menschelijke wetten; verklarende alleen Gods wetten voor het geweten verbindende, zoodat, wanneer iemand eene kerkelijke wet overtreden, en evenwel geene verwarringen of ergernis gezocht, en de innerlijke godsdienst der eerste tafel onderhouden heeft, hij niet heeft gezondigd bij overtreding van eene kerkelijke wet.

Wat de ontwikkeling aangaat: Zes bijzondere georganiseerde gemeenten zijn hier aanwezig; bovendien is het noodzakelijk geworden op eenige omliggende plaatsen, als Grand Rapids, Kalamazoo enz. insgelijks uit te zien naar mannen, bekwaam voor het opzienersambt, om op de aldaar levende leden opzigt te houden; deze gemeenten worden door vier predikanten bediend, de vijfde predikant wordt in de eerste weken uit Nederland alhier verwacht, aan de zesde gemeente is het tot nog toe niet gelukt, een leeraar in haar midden te krijgen. Deze verschillende kerkeraden hebben tweemaal des jaars hunne classikale vergadering; daarenboven hebben de predikanten viermaal des jaars vergadering tot hunne onderlinge opscherping.

2° vraag. Begeeren die kerken zich te vereenigen met de Hollandsch-Gereformeerde kerken in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika?

Antwoord. Wij gevoelen zeer sterke behoefte aan de gemeenschap der heiligen. Wij haten sectegeest. Op grond van Gods Woord en door volkomene overreding beamen wij: „Het oog kan niet zeggen tot de hand, noch het hoofd tot de voet: ik heb u niet van noode”, en wij achten het een gruwel te zeggen: „Ik ben heiliger dan gij.” Daarom zoeken wij de meest mogelijke vereeniging met Gods gemeente, waar zij zich ook op aarde vertoont, indien zij den weg der zaligheid kent en belijdt. Doch hoeveel te meer gevoelen wij ons één met die kerken, die dezelfde uitdrukking des geloofs, dezelfde liturgie en regeringsvorm bezitten als wij, en die Gods waarheid tegenover den leugen openlijk verdedigen. Wij hebben ons nimmer anders beschouwd dan te zijn een gedeelte der Hollandsch-Gereformeerde kerk, verlangen daarom met die kerken in gemeenschap te leven, en wenschen naar derzelve kerkvergaderingen onze afgevaardigden te zenden.

3° Vraag. Hebben deze gemeenten behoefte?

Antwoord. Deze vraag zouden wij zeer onderscheiden kunnen beantwoorden. Wij komen uit druk en verguizing, ja uit vele banden, en gevoelen ons daardoor volkomen beslist, en ook in staat, om gemoedigd de veel beteekenende inbreking in de wildernis te doorworstelen. Wat zulk eene worsteling in heeft, kan door een Amerikaan zelve het best verstaan worden. Het is een wonder in onze oogen, dat God ons nu nagenoeg twee jaren heeft doorgeholfen, zonder hulp van buiten af; en wij gevoelen ons getroffen en diep verootmoedigd over Gods krachtige ondersteuning en de verblijdendste uitzigten in de toekomst. Voor een ieder echter, die weet en doorziet, wat verhuizing is naar het Westen, ja wat het is om met eenige duizenden, ongeleerd en zonder ondervinding in dit werk, meest arm volk, en de meer gegoeden van zeer beperkte middelen voorzien, in de volslagenste wildernis aan te landen, waar iedere bron tot onderhoud van huis, kerk en burgerstaat nog moet worden geopend, kan ligt beseffen, dat vele, zeer vele teedere belangen van kerk, school, enz. niet weinig lijden in de hier gevestigde en omliggende plaatsen. Wij willen onze veelvuldige behoeften niet verhelen; integendeel het verwondert ons, en is ons tot leed, dat deze teedere belangen der gemeenten Gods, die van wege veelsoortigen druk en banden het vaderland ontvloden, en schuil zochten in de wil-

dernissen van het Westen, aan de zorg dier oud-Hollandsche gemeenten van Christus Jezus nu meer dan twee jaren ontsnapt zijn; niettegenstaande dezelve aan uwe stranden landden, uwe steden doorreisden, en bekend stonden met u te leven onder dezelfde geloofsbanier. Echter met hartelijken dank, met een dank, die ons de tranen in de oogen doet opwellen, en die ons Gods zorgende hand doet kussen, erkennen wij, en willen wij altoos erkennen die vriendelijke broederhand, welke ons door eenige bijzondere kinderen Gods werd toegereikt in den bangen staat onzer vreemdelingschap, die zich onzer, vertoevende in uwe dokken, vermengd onder de duizenden der emigranten, niet schaamden, maar onze zielen verkwikten en verademing verschafften. Neen, wij willen ze niet vergeten, maar gedenken, en onze kinderen na ons; en hun loon zal zijn van dien God, die den vreemdeling bewaart, en van dien Heiland, die de geringste weldaad, bewezen aan den minsten der zijnen, zal vergelden en eeuwig gedenken.

De ondervinding, hier opgedaan, overtuigt ons, dat den in rust en volheid ter neder gezeten kerken van het Oosten eene geduchte en dure roeping is op de schouders gelegd, om de zwakkere deelen van het ligchaam van Christus, die door Gods bestel als een zout onder de landverhuizers verspreid zijn, te schragen, opdat ze niet onder een te grooten last wegzinken, en de dierbare instellingen der gemeente Gods verliezen. Ja, wij zouden ons van sluimering en ontrouw moeten beschuldigen, indien wij onzen broeders der oostersche kerken niet dringend baden, hunne harten op deze uitgebreide roeping te stellen, en met al de voorhanden zijnde middelen zich te werpen in dien stortvloed van volkeren, die in het Westen ter nederzinkt, en die — daar zij meestal vervreemd zijn van God en zijne waarheid, of, vol bij- en ongeloof, zonder rustdag en onderwijs, zich neigen tot Barbarisme — een vloek in stede van een zegen voor de Staten zullen worden. Intusschen zijn wij gevoelig voor de toereiking der broederhand; wij stellen haar op prijs. Deelneming in ons lot is ons in dit vreemdelingsland eene verkwikking, die wij te beter weten te schatten, na in ons eigen geboorteland een tijdperk van verguizing en druk doorworsteld te hebben; deze liefde is vruchtbaar in dankzegging aan God. Voorts bevelen wij ons met onze belangen aan uwe voorbede. Onze gemeenschap

zij met den Vader en den Zoon, door den H. Geest, opdat onze gemeenschap wederzijds bevordere geestelijken bloei en welvaren!

Uwlieders u liefhebbende broeders in Christus:

C. v. D. MEULEN.	A. C. VAN RAALTE.
M. A. YPMA.	J. VAN DER WERP.
S. BOLKS.	A. GLERUM.
J. G. VAN HEES.	J. KABOORT.
J. v. D. LUIJSTER.	H. W. DAM.
J. HOOGESTEGER.	K. J. DE VREE.
A. BORGERS.	E. ZIJLSTRA.
J. BOES.	G. DE GROOT.
M. WESTSTRAATE.	S. KASLANDER.
J. KRUIT.	H. O. YNTEMA.
A. VAN BREE.	H. LANKHEET.
J. STEKETEE, Cz.	G. J. WOLTERINK."

Uit deze antwoorden kon de synode dus terstond verstaan, dat de Hollandsche kerken in Michigan geen voornemen hadden, om in Amerika alleen maar voordeelen of vrijheid te zoeken, maar dat zij voornemens waren de roeping des evangelies voor zich zelve te beoefenen, en met christelijke vrijmoedigheid er anderen toe aan te sporen. Wij danken God, dat onze Hollandsche gemeenten in zekere mate ook aan dit, van den beginne af beledene beginsel hebben mogen getrouw blijven. Meer dan eenmaal heeft de synode de kerk gewezen op de Hollandsche gemeenten als voorbeelden van milddadigheid en werkdadigheid. Doch laten wij nimmer vergeten, dat niet „hij, die zich zelve prijst, maar dien God prijst, beproefd is.” In Augustus van datzelfde jaar zond de Board van binnenlandsche zending eenige geldelijke ondersteuning. Vóór de Afscheiding is, voor zooverre bekend is, nooit eenige aanmerking ten kwade gemaakt over deze gift; eerst na 1857 werd door de afgescheidene broeders dit geld beschouwd als een prijs, waarvoor de leeraars hunne gemeenten aan de synode verkocht hebben. Dit werd, om gewigt te hechten aan de Afscheiding onder het volk, waarvan het grootste deel na 1849 gekomen was, verspreid. Wij zijn er getuige van, dat leeraars dit voorstelden als eene reden, die de scheiding wettigde, en er van spraken op den predikstoel. In het schrijven dezer geschiede-

nis, ligt het geheel buiten ons plan die Afscheiding af te keuren of te wettigen. Doch daar het koopen van gemeenten door de synode, en het verkoopen er van door hare eerste leeraars, beiden, synode en leeraars hunne plaats in Christus kerk onwaardig zou maken, als nl. de afgescheidene broeders de zaak naar waarheid voorstelden, zoo laten wij nog, om die geschiedenis duidelijk te maken, den brief van den Board van binnenlandsche zending, geschreven in betrekking tot die gift, en het antwoord der classis van Holland aan dien Board, volgen. Tevens houde de lezer in het oog, dat de classis van Holland reeds bij de Gereformeerde kerk dezès lands aangesloten was, eer zij die gift ontving, en herinnere zich haar antwoord op de derde vraag der synode. De brieven luiden dus:

Belleville, New-Jersey, 10 Aug. 1849.

*Aan de broederen in Christus van de
classis van Holland, Mich., de
Board van Domestic-Missions van
de Ger. Holl. kerk, groete!*

Geliefde broeders!

Door broeder Wijckoff, van Albany, dien wij gezonden hebben, om naar uwen welstand en uwe behoeften te vernemen, hebben wij zulk een berigt ontvangen, dat onze harten verblijdt, en onze belangstelling (sympathies) opgewekt heeft, en tevens verstaan, dat eenige hulp niet onwelkom zou zijn te dezen tijde.

Eerstelijk danken wij God over u allen door Jezus Christus, dat Hij uwe harten verblijdt door de zegeningen en beloften zijner groote zaligheid; dat te midden van al uwe drukkende beproevingen en diepe smarten, Hij u gegeven heeft den vrede en de vertroosting des evangelies; dat Hij met ulieden geweest is, en u opgebeurd heeft door zijne tegenwoordigheid, en zijne genade in al uwe tegenspoeden; dat gij nu het voorregt geniet, God te mogen dienen naar zijnen wil, waarin gij u verheugt, het te doen; en eindelijk, dat Hij u gebragt heeft in een goed land.

Broeders! wij bidden, dat de dierbare Zaligmaker u meer en

meer uitgebreide, dat gij door zijnen Geest overvloedig moogt zijn in de hope, in de gemeenschap van het evangelie en in alle godzaligheid, en „dat gij welvaart en gezond zijt, gelijk als uwe zielen welvaren.”

De tijd is gekomen, broeders, dat uw toestand bekend geworden is aan deze, welke het een voorrecht zullen rekenen om u hun gevoel van christelijke vriendschap en liefde te toonen, en u te helpen, waar het in hun vermogen is.

Als het officiële orgaan van den Board van binnenlandsch zendingswerk, vergun mij ter uwer kennis te brengen, dat op het hooren van uwe behoeften, hij naar uwe classis de som van tweehonderdvijftig dollars gezonden heeft. Dit zult gij ontvangen door broeder Wijckoff.

Bij zijne aankomst in dit land zal ook aan den Eerw. mr. Klijn vijftig dollars uitbetaald worden.

Ik heb ook autorisatie om u te berigten, dat zoo spoedig als uwe classis een zending zal benoemd en verkregen hebben, om de plaatsen, gelegen in de nabijheid uwer kolonie te bezoeken en te bearbeiten, de Board van binnenlandsch zendingswerk dezelfde ondersteuning aan hem geven zal, die hij aan zijne andere zendelingen geeft.

Ontvangt dit, broeders, als eene blijde en gewillige gift onzer kerken, bestemd ter uwer verkwikking, en laat mij toe, u te verzekeren, dat de Board altijd gereed is te doen, wat hij kan, om de helpende hand tot u uit te strekken, daar hij hartelijk met u gevoelt, en voor u bidt.

Wij zullen ons gelukkig rekenen te eenigen tijde, als het u gelegen komt, van u te hooren, wanneer gij dit zult ontvangen hebben.

Mijn adres is

Ten besluite, vergun mij, namens den Board zijne christelijke hoogachting en liefde jegens u uit te drukken, en mij zelve te mogen onderteekenen als

Uw medearbeider in het evangelie,

JOHN GARRETSON.

Cor. Secretaris.

Onder aan dezen brief was het volgende van dr. Wijckoff geschreven :

Geliefde Broeders!

De secretaris heeft mij dezen brief ter lezing aangeboden, om te zien, of alles regt was. Gij zult zien, dat deze overeenstemt met den brief, dien ik aan broeder van Raalte gezonden heb, en waarin de wissel was ingesloten; met dit verschil, dat ik de vijftig dollars, die voor broeder Baay bestemd waren, regtstreeks naar hem gezonden heb; de overige tweehonderd dollars naar u vieren.

Ik vereenig mij met den secretaris, in u alle gezondheid en vrede toe te wenschen. Amen.

J. N. WIJCKHOFF.

Het volgende antwoord werd teruggeschreven:

„Aan den Board van binnenlandsch zendingswerk.

Geliefde broeders!

De vertraging van eene gemeenschappelijke vergadering der broederen opzieners (13 September 1849), deed de dankbare erkentenis van de ontvangst der ons gezondene gelden te lang uitgesteld worden. Na afloop dier vergadering haasten wij ons, namens de broederen, den dank te betuigen van wege het dragen onzer lasten; deze verlichting in iedere mate is ons aangenaam, en een dank aan God waardig; zoeter en verblijdender nog is de springader dezer verkwikking, t. w. de opgewekte broederliefde.

Wij hebben behoefte aan dezelve, en begeeren eene plaats in uwe harten Uwe liefde wekt ons tot wederliefde, en dringt ons lieflijk om uw voetspoor te drukken: alzoo zal onze gemeenschap de glorie Gods op aarde, en de welvaart van Sion bevorderen.

Het aanbod om een herder en leeraar te willen bekostigen, om de naburige plaatsen te bezoeken, is ons tot groote blijdschap; wij gevoelen, deze zwerfende schapen rusten op onze verantwoording, en onze gewigtvolle werkring te huis verbiedt het omzwerfen in de omstreken. Ten gevolge dan dezer welwillende aanbieding, hebben wij te zamen uitgezien naar vervulling in dezen dringenden nood, en het scheen ons

eenparig, dat broeder Buddingh een geschikt werktuig tot zulk een werk zoude zijn, zijnde talentvol, steeds genegen tot en bezig in zoodanig werk, en dikwijls hierin uitermate gezegend. Wij hebben Z.Eerw., eenigen tijd in ons midden vertoovende, de zaken blootgelegd, en uitgenoodigd tot dezen werkkring, waarin Z.Eerw. reeds eenigen tijd zich vrijwillig onledig gehouden had.

Voorts nemen wij de vrijmoedigheid om u WelEerwaarden opmerkzaam te maken op gelijksoortige behoefte aan de overzijde der Michigan-Lake (meer). Wij ontvingen dikwerf reeds uitnoodigingen derwaarts, doch onze roeping te huis en ontbrekende middelen waren hinderpalen, om volgens overtuiging te handelen. Men heeft getracht, aldaar broeder Buddingh te verbinden, doch Z.Eerw. gevoelt zich te zeer aan den werkkring in Michigan verbonden. Z.Eerw. heeft echter de broeders aldaar bezocht, en vond daar in drie of vier Towns een achthonderdtal zielen verspreid, zonder, doch verlangende naar bediening. Wij zouden ons zeer verblijden, te eenigen dage, wanneer de omstandigheden zulks gedoogden, verlof te ontvangen van den Board, om op gelijke wijze te mogen uitzien naar een geschikt persoon, ter vervulling der zielsbehoeften dier verstrooiden en tot vergadering der gemeenten.

Geliefde broeders! ontvangt namens mijne medebroeders de betuiging onzer hartelijke wederliefde en broedergemeenschap. Tevens bevelen wij ons ulieden als „nooddruftigen en ellendigen”, om ons te gedenken voor den troon van den levenden God, die de wereld uit niets geschapen heeft; die de dingen, die niet zijn, roept, als of ze waren; en die zijn Zoon gegeven heeft voor onze zonden; want onze hulpe is van Hem, van wien wij weten, dat Hij het gebed verhoort om zijns naams wil.”

Terwijl dus de geschiedenis, zoowel als onze conscientie, duidelijk getuigt van de onwaarheid dier booze beschuldiging van Simonie, erkennen wij thans met dankbare harten, dat menige kleine gemeente tot sterkte gegroeid is door de hulp, die de Board van binnenlandsch zendingswerk geeft in het bezoldigen van leeraars. De kleine gemeente zonder leeraar is voor godsdienstige landverhuizers de minst aantrekkelijke, en blijft daarom gewoonlijk klein, totdat zij onder herderlijke leiding komt, wanneer de groei gewoonlijk snel voortgaat aan elke plaats, waar de gewone bronnen van

bestaan aanwezig zijn. Tegenover deze ontvangene hulp is ook de Hollandsche landverhuizing ten zegen geweest voor de Gereformeerde kerk in dit land, door hare uitbreiding in het Westen te bevorderen, hetwelk ook door de kerk gezien en erkend wordt. Wij herinneren ons nog de toespraak van den afgevaardigde der Presbyteriaansche kerk, dr. W. M. Scott, aan onze algemeene synode in 1860, die onder anderen zeide: „Gij zijt de eersteling, de oudste zuster der Gereformeerde kerken in dit land, en behoortet naar uwen ouderdom meer gegroeid te zijn Ik ken uwe voorbijgegane geschiedenis . . . Ik beoordeel niet, in hoever gij door onvermijdelijke omstandigheden ten achteren gebleven zijt, doch nu heeft de Heere, in zijne goede voorzienigheid, eenige handvollen volks (a good deal of handfuls) geworpen rondom de oevers der Michigan-Lake; godsdienstig volk, dat in zijn eigen vaderland belemmerd werd, God naar zijn Woord volgens hunne conscientie te dienen; een volk, dat natuurlijk tot uwe gemeenschap behoort, elk een er van; gij zijt één met hen in belijdenis en kerkvorm; zij zijn daar; God gaf u in hen een vast uitgangspunt (a strong foothold) voor uw werk van uitbreiding in de groote West.”

Hoewel de Gereformeerde kerk reeds van 1834 af haar oog geslagen had op de westersche Staten, en er in 1843 reeds zeven gemeenten en even zoovele zendeling-leeraars telde, zoo waren toch de gemeenten zeer klein, en de vooruitgang langzaam. Onze kerk was toen nog weinig bekend in het Westen. Hare wetenschappelijke en godgeleerde school was nabij de stranden van den Oceaan, in den staat New-Jersey. De inkomende Hollandsche bevolking in het Westen deed in weinige jaren gemeente na gemeente geboren worden; gemeenten, die sterk en invloedrijk genoeg waren, om ons kerkelijk bestaan en leven te doen kennen en gevoeld worden; en die ter vervulling der dringende behoeften de kerk hare hoogeschoolen ook in het verre Westen deed planten. Het „Hope College” te Holland, Michigan, die uit eene taalschool, in der tijd als de „Holland Academy” bekend, gegroeid is, met de nu daarbij gevoegde theologische school, zijn instituten, die doen zien, dat onze kerk reeds een groeiend en krachtvol leven bezit in de West; — en die tevens monumenten zijn van den ijver, de volharding en de opofferingen der Hol-

landsche gemeenten en leeraars in het zoeken naar eene opvoedende evangeliebediening en de daartoe benoodigde scholen, welke buiten de Hollandsche emigratie, ten minste nu nog niet, als instituten der Gereformeerde kerk in het Westen zouden bestaan.

Wij geven eene korte historische schets van dat collegie, zoo als wij die kennen uit ondervindelijke wetenschap en uit de „First circular of Hope College”, uitgegeven door den president van het College in 1866. In 1843 nam de synode het besluit „om hare zendelingen en gemeenten in de West ernstig aan te bevelen, hunnen invloed aan te wenden ter oprigting van scholen voor hooger onderwijs, in welke het doel niet mag uit het oog verloren worden, om, benevens de voorregten eener goede opvoeding, de grondbeginselen van zuivere zedekunde en gezonde godsdienst in te scherpen.” De commissie voor zendingswerk rapporteerde in 1847 aan de synode: „Bij al de drangredenen, die vaderlands- en menschenliefde en godsdienst voortbrengen (nl. om scholen te stichten) doen wij een beroep op uwe toegenegenheid en symphathie, die gegrond zijn op liefdeweekende verwantschap. Een nieuw gezelschap van pelgrims heeft onze stranden bereikt uit Holland, het land onzer vaderen en de schuilplaats, in voorbijgegangene eeuwen, van de door vervolging uitgeworpenen.” Dezelfde commissie beval in 1848 de synode aan, „dat een instituut voor classical en theologisch onderwijs . . . zou worden gevestigd in de West, en dat ten minste twee mannen zouden worden benoemd, om het theologisch departement waar te nemen.” Dit waren de pogingen, die de kerk deed tot het daarstellen van scholen in de West, zonder welke geen voorspoed op haar werk aldaar kon gewacht worden. Doch het was de dringende behoefte aan opleiding voor de bediening, gevoeld door de Hollandsche gemeenten en leeraars, die het geboorteuur der hoogere school verhaastte (misschien kunnen wij zeggen: mogelijk maakte), en die hare bakermat deed zijn in den boezem dier nieuwgeplante Hollandsche gemeenten. In Augustus van 1850 bragt dr. John Garretson een officiël bezoek aan de kolonie, en had onderhandelingen met dr. A. C. van Raalte in betrekking tot opvoeding en scholen.

De berigtgever zegt: „Hunne (der Hollanders) verkleefdheid aan de christelijke waarheid, en hun vasthouden aan de vormen en leer, zoo lang bewaard in derzelve zuiverheid, in

dit land, wekte natuurlijk het medegevoel der Amerikaansch-Hollandsche kerk. Tevens hadden de kolonisten behoeften, inzonderheid zedelijke, die vervuld moesten worden. Goed gevormde leeraars, die èn in de Hollandsche èn in Engelsche taal konden preken, hadden zij noodig tot voortplanting hunner gemeenten. Geschikte onderwijzers voor het opkomend geslacht waren volstrekt noodig. En waar ergens kon eene plaats gevonden worden, meer uitnoodigend voor philanthropischen (menschlievenden) arbeid, (hoewel vergezeld met bijzondere opofferingen) en beter geschikt voor het oprigten, niet van wereldsche, maar van christelijke instituten? Het was tot deze plaats, en onder zulke omstandigheden, dat eene goede Voorzienigheid de weg van haar knecht (ds. Garretson) rigtte. Bij zijne terugkomst in het Oosten ontwierp ds. Garretson het plan eener hoogeschool onder de Hollanders in Ottawa County, Michigan, en omstreken, welker doel zou zijn om de zonen der kolonisten, herkomstig uit Holland, voor te bereiden voor eene opvoeding in Rutgers- (vroeger Queens) College, en ook de dochters der kolonisten te onderwijzen." Dr. van Raalte gaf toen vijf acres grond, gelegen aan de zuidoostzijde van Holland, die zeer geschikt waren voor de standplaats der toekomstige school; later, in 1860, werd deze gift vergroot tot zestien acres (omtrent zes bunders). Nog later zijn door Z.Eerw. nog zestig acres geschonken ten voordeele der hoogere opvoeding, de vrouwelijke opvoeding ingesloten. Deze gronden liggen aan de zuidwestzijde van Holland, en komen nu reeds als huisplaatsen in de markt; bij voortdurenden groei der plaats kunnen deze gronden tot zeer hooge waarde klimmen. In October 1851 kwam W. F. Taylor, een ouderling in de Gereformeerde gemeente te Geneva, New-York, die daar eigenaar was van eene bloeiende school, en begon hooger onderwijs te geven in de kolonie; hij werd geholpen door zijn zoon en zijne twee dochters, en bleef er drie jaren onder beproevingen, die noodwendig aan zulk een werk van grondlegging verbonden zijn. In 1854 zond de Board van opvoeding, ds. F. P. Broidler, die onderwijs gaf tot aan de komst van ds. John van Vleck, in 1855. Ds. Broidler was reeds begonnen te prediken in de Engelsche taal voor de Amerikaansche bevolking. Ds. van Vleck zette dit voort; hieruit is de tweede gemeente, waar men de Engelsche taal gebruikt, geboren in 1864.

Ds. van Vleck, wiens naam in zegenende gedachtenis is, wijdde zijn geheele hart aan de belangen der opvoeding; ten einde beter te kunnen onderwijzen, leerde hij de Hollandsche taal, die hij zoo ver magtig werd, dat hij er in preken kon. Hij ontwierp de teekening van het collegiegebouw, en het toezigt over de oprigting er van werd aan zijne zorg toevertrouwd. De noodige middelen werden gecollecteerd in het Oosten door dr. van Raalte, die er drie bijzondere reizen voor deed. Het gebouw is van gebakken steen, drie verdiepingen hoog, op eene benedenverdieping van hardsteen; het is vijftig voeten lang, bij veertig voeten breed. Het eerste publieke examen werd gehouden in 1857, in welk jaar een tweede onderwijzer, ds. A. Thompson, werd aangesteld. De studenten waren bijna uitsluitend Hollandsche jongelieden, waarvan de meeste niet door eigene middelen konden onderhouden worden gedurende hunnen studietijd. De leeraars en ouderlingen collecteerden vrijwillige giften in de gemeenten. In 1858 werd door de classis een Board gevormd, die de fondsen voor opvoeding bestuurt, bestaande uit al de leeraars der classis van Holland, en twee ouderlingen, die door de classis benoemd werden. De classis van Wisconsin is tot datzelfde plan toegetreden, en ook de later georganiseerde classis van Grand-River. Dr. Philip Phelps kwam in October 1859 als principaal der academie, en toen in 1863 het collegie, volgens de wetten van den Staat, gevestigd was, werd hij tot president er van benoemd. In 1866 werd door de synode toegestaan, dat in de godgeleerde wetenschap zou onderwezen worden; dit was het begin van de theologische school.

Thans zijn er vijf professors en eenige hulpen, die onderwijs geven in alle wetenschappen, die tot de hoogere opvoeding en godgeleerdheid behooren. Het godsdienstig weekblad „*de Hope*” behoort tot het collegie. Zoo is eene groote en goede instelling gegroeid uit geringe beginselen; — niet uit kleine: het beginsel des geloofs is altijd groot, want het is Gods schepping. De president van het collegie, dr. Philip Phelps schreef in zijn „Circular of Hope College” in 1866, aangaande het onderwijs, dat het collegie bedoelt te geven: „Het zal ingeprent worden als wetenschap (philosophie), al ware het geene godsdienst, dat geloof voortreffelijker is dan aanschouwen. Geloof wandelt onder de leiding der hoogste

Wijsheid. Aanschouwen gaat volgens haar eigen beperkt gezichtspunt. Daarom, het geloof moet de wetenschap leiden, en niet de wetenschap het geloof. Opvoeding (de ware, waarvan te voren gesproken was) bestaat niet enkel in kweeking, maar in verandering — niet in ontwikkeling alleen, maar in heiliging. Deze eenvoudige bijbelwaarheid is een sleutel, die de moeilijkheden van maatschappelijke, zielkundige en zedelijke filosofie ontknoopt. het zal geleerd worden als de verhevenste, onveranderlijke en wezenlijke *philosofie*: „Ziet de vreeze des Heeren, dat is wijsheid; en van het kwade te wijken, is verstand.””

In de drie departementen, de taalschool, het collegie en de theologische school zijn tegenwoordig honderd studenten, waarvan een derde deel ondersteuning ontvangt uit het opvoedingsfonds, dat door de Hollandsche gemeenten gecollecteerd wordt, en een paar duizend dollars 's jaars belooft. Bij al het goede, dat van het godsdienstig leven en den voorspoed onzer landgenooten zou kunnen gezegd worden, is deze liefdadigheid: „het kweken van dienaren voor de gemeenten en van getuigen voor Jezus” de dierbaarste, en meest vruchtgevende. De erkende, geachte en invloedrijke positie, die wij hebben onder de bevolking dezes lands, toont ons Gods goedkeuring hierover. Wij gevoelen ons gedrongen dank te zeggen aan de gemeenten, aan onze broeders in den Heere, voor de welwillendheid, waarmede zij zich door hare voorgangers lieten leiden op dit pad der liefdebetooning; — en wij zouden ontrouw zijn aan de geschiedenis, indien wij niet getuigden, dat de zorgende liefde voor den welstand van het Hollandsche volk, de ijver en opofferingen, inzonderheid van de eerstaangekomene leeraars en leiders, onder Gods zegen de oorzaken geweest zijn van de burgerlijke en kerkelijke welvaart, die wij als volk in dit land genieten.

Met nog eenige statistieke opgaven willen wij eindigen.

Het getal Hollanders in de Vereenigde Staten is waarschijnlijk niet ver van 50.000. De meeste der in kerkelijke gemeenschap levenden vindt men in de staten Michigan, Wisconsin, Illinois en Iowa.

Er zijn drie classissen, die uitsluitend uit Hollandsche gemeenten zijn zamengesteld.

De classis van Holland, georganiseerd in 1848, telt tegen-

woordig zestien gemeenten, waarvan er dertien in den staat Michigan en drie in Virginia zijn, die door twaalf leeraars bediend worden. Op haar veld is het „Hope College” en het weekblad „de Hope” gelegerd.

De classis van Wisconsin is georganiseerd den 12 Julij 1854. Op dien datum telde zij vier gemeenten en één leeraar, heden telt zij negentien gemeenten, waarvan er acht in den staat Wisconsin, tien in Illinois en één in Minesota gelegen zijn met twaalf leeraars. De classis van Wisconsin heeft van wege hare westelijke ligging de dierbare roeping, om moederlijke armen westwaarts uit te strekken, ten einde de daar verstrooiden te vergaderen en de zwakke hoopjes in den schoot der kerk over te brengen, met welk werk zij ook blijmoedig bezig is.

De classis van Grand-River is eene dochter van de classis van Holland, die in hare voorjaarszitting van 1869 met onderling goedvinden en op aanvraag der betrokkene gemeenten, de in het noorderdeel der classis gelegene kerken losliet, om tot eene zelfstandige classis geformeerd te worden. Zij telt thans acht gemeenten en zes leeraars. De gemeenten te Grand-Rapids, Grand-Haven, Muskegen en Kalamazoo zijn onder de grootste der Hollandsche gemeenten te tellen. Zij schijnt bestemd, om het noorderdeel van Michigan als haar werkveld te bearbeiten en om spoedig tot de sterkte en grootte der moeder te groeijen.

Tot de classis van Illinois behooren vier Hollandsche gemeenten met drie leeraars. De tijd kan niet ver meer af zijn, dat ook daar eene classis, uit Hollandsche gemeenten bestaande, zal geboren worden.

De classis van

		Holl. gem.	Leeraars.	Huisgez.	Avondmaalg.
Holland	telt	16	12	963	1576
Wisconsin	„	19	12	1026	1567
Grand-River	„	8	6	871	973
Illinois	„	4	4	350	415
Albany, New-York,	„	1	0	30	48
Genova, New-York,	„	9	4	521	894
Long-Island, N.-Y.	„	1	1	35	41
New-York	„	1	1	44	60
Paramus, N.-Jersey,	„	3	3	212	390
Totaal		62	44	4052	5964

Tot deze gemeenten en lidmaten moeten, als het gevolg der latere emigratie uit Nederland, nog gerekend worden de gemeenten der van onze kerk afgescheidenen, welker getal wij op ruim twintig gissen met een duizendtal huisgezinnen. Daarbenevens nog vier à vijfhonderd huisgezinnen, die tot andere kerkgenootschappen behooren, en de velen, die te verstrooid of te verwijderd zijn voor, of ongeneigd tot kerkelijke gemeenschap.

Met blijdschap en dankzegging aanschouwen wij altijd, hoe wij gegroeid zijn in het vreemdelingsland. Met genoegen en tevens met verootmoediging zien wij, op hetgeen wij hebben mogen doen voor den Heere, beide in arbeid en in offers, welke laatsten wij nog onlangs berekenden, dat in de tien jaren van 1859—69 alleen in de classis van Holland en Wisconsin meer dan 300.000 dollars bedroegen. Met hoop zien wij op eene toekomst, die nog sterker groei belooft, en bidden, dat de Heere ons noch ons nageslacht late verslonden worden door winstzucht en tijdgeest, maar dat wij aan onze bestemming als Christenen, „om als zout onder het verdervende kracht ter redding uit te oefenen”, mogen beantwoorden. Dan zal ook de latere emigratie uit Holland, gelijk de vroegere, deze natie ten goede gedijen, en den naam des Heeren tot verheerlijking zijn.

HOOFDSTUK II.

HISTORISCHE CRITIEK VAN DE BROCHURE DER AFGESCHIEDENEN.

1. *Het doel der Brochure.*

Wij gaan thans over om het publiek eene historische beoordeeling te geven van de brochure der Afscheidenen, of der „Ware Hollandsche Gereformeerde kerk.” Wij stellen ons niet voor, om stil te staan bij elke kleinigheid, van geene beteekenis voor de zaak in kwestie; maar alleen bij datgene, wat zij opgeeft als gronden voor de regtvaardiging der Afscheiding. De brochure is het product van eene twaalfjarige verzameling van fouten en zonden, die zij ziet in de Hollandsch-Gereformeerde kerk in Amerika. De redenen, reeds in het jaar 1857 opgegeven door leeraars, ouderlingen en leden aan classis en kerkeradsvergaderingen, zijn in hoofdzaak dezelfde, waarmede nu de brochure de Afscheiding regtvaardigt. Het spreekt van zelf, door alle dwalingen, die er in al die jaren openbaar geworden zijn, door alle zonden, die er in dien tijd zijn gezien, zijn de schrijvers der brochure — en door de kennis van de taal des lands, en door het onderzoek van de geschiedenis der kerk — door de notulen der generale synoden, het leerbegrip harer professoren en de predikatiën harer vroegere en tegenwoordige predikanten zeker in staat geweest om de meest geldige redenen voor de scheiding bij te brengen. Het zou niet mannelijk

en op kerkelijk en godsdienstig gebied onwaardig zijn, slechts eenige of de zwakste redenen op te geven, voor eene zaak, van zooveel gewigt in de geschiedenis der kerk en van zooveel invloed op het kerkelijk en godsdienstig leven, als deze Afscheiding is; — die toch woordelijk en feitelijk niets minder verklaart, dan dat de Hollandsch-Geref. kerk in dit land niet meer de ware kerk van Christus is. Wij begrijpen daarom niet, waarom men niet in het voorwoord het waarheidminnend publiek verzekert, dat, wanneer Zoilussen ¹⁾ het wagen, hun oog te slaan in en hun mond te openen tegen de brochure (Homerus, Plato, enz.), er nog meer wapenen voor handen zijn om te strijden. Wij verzekeren onzen broeders Afscheidenen, dat zij voor ons het arsenaal hunner wetenschap niet behoeven te openen; want strijden willen wij niet. Wij willen slechts teregtwijzen of teregt gewezen worden. Om waarheid is het ons te doen. De brochure is het waarheidminnend publiek aangeboden. Wij behooren ook tot het waarheidminnend publiek; doch de brochure heeft gefaald, ons te overtuigen van de regtvaardigheid der Afscheiding; zij heeft gefaald, ons de verpligting te doen zien, om van de Gereformeerde kerk, zoo als die hier is, ons te moeten afscheiden. Zoodra wij echter overtuigd worden, dat die kerk de leer der waarheid verlaten heeft, of onze consciëntie aan banden legt, hopen wij genade te ontvangen, om de banden met haar te breken en met God op ons zelve te staan. De brochure wenschen wij niet te doopen met kwade namen: zij is het kind van hen, die zich „de ware Gereformeerde kerk” noemen, en zal, wanneer zij door openbaardwording der geschiedenis oud genoeg geworden is, haar eigen naam uitspreken. Wij willen ook de brochure niet vleijen, om haar daarna te vertreden. Wij kunnen niet anders, dan haar aanzien als een zamenraapsel van beschuldigingen, die allen in de wezenlijke deelen onwaar en ongeschiedkundig zijn, en waarbij geschiedenissen, die er aanleiding toe gegeven hebben, verminkt, eenzijdig of trouweloos zijn voorgesteld.

¹⁾ Zoilus, een berucht redenaar en oordeelkundige, trachtte zich een naam te maken door Homerus te berispen, tegen Plato en Isocrates te schrijven, enz. Men geeft daarom den naam van Zoilus aan onredelijke tegensprekers.

Het hoofddoel der brochure is de Afscheiding te regtvaardigen voor de synode der Christelijk-Afgescheidene kerk in Nederland; — en tevens om de Hollandsche bevolking in de Vereenigde Staten opmerkzaam te maken op de gebreken der Gereformeerde kerk in dit land.

Op blz. 8 en 9 worden er een achttal gebreken en grieven genoemd, die den grondslag moeten uitmaken, waarop de scheiding berust; want zij worden voorgesteld als de scheidsmuur tusschen de „ware Gereformeerde” en onze kerk, die, wanneer hij weér afgebroken wordt, den weg tot hereeniging opent; want de broeders verklaren zich bereid tot terugkeer, wanneer zulks geschiedt. Wij verblijden ons in die bereidwilligheid. Het Hollandsche volk in dit land moet elkander niet kunnen missen. Waar de banden door den Heere gelegd in eenheid der geschiedenis en godsdienst niet meer aantrekken, daar is er eene fout in hoofd of hart, of in beiden.

2. Hare acht beschuldigingen tegen de Hollandsch-Gereformeerde kerk.

De brochure bedoelt door geschiedenissen en aanhalingen van geschriften de waarheid der acht beschuldigingen te bewijzen. Die bewijzen liggen verspreid door geheel het boekje heên, en in de drie bijlagen achter hetzelfde. Voor de derde en vierde beschuldiging zien wij niet, dat iets tot bewijs is bijgebracht dan alleen, dat in bijlage I: „Acte van Afscheiding in 1822”, gezegd wordt, dat kerkeraden en leden der Gereformeerde kerk van dien tijd waren „onkundige, biddeloze, goddelooze gedoopte leden” en „kerkelijke geregtshoven, voor het meerendeel zamengesteld uit onkundige en goddelooze menschen.” Hieromtrent kunnen wij niets zeggen; wij hebben de menschen van dien tijd niet gekend. Doch het is vreemd, dat dr. Froeligh de kerk dan niet vroeger verlaten heeft, of haar betere leiding, onderwijs en opkweeking gegeven heeft, dewijl hij zelf professor was en de meeste, of althans een groot deel der leeraars, die in 1822 in de kerk dienden, bij hem hunne opleiding genoten hadden. En dan moeten zeker de vijf gecensureerde leeraars en gemeenten, die zich toen afgescheiden hebben, alleen kundig en godvruchtig geweest zijn.

I. Van het niet verbindende der formulieren van eenheid.

De eerste beschuldiging is, dat de „formulieren van eenheid slechts in naam en niet in der daad en praktijk voor allen verbindend verklaard worden.”

Het wordt dus erkend, dat de kerk de formulieren van eenheid heeft. Dat te loochenen, zou eene te tastbare onwaarheid zijn; want de Heidelbergsche catechismus, de 37 artikelen des geloofs en de Dordsche leerregels zijn een groot deel van de constitutie, gelijk op haren titel is uitgedrukt, en zijn de uitdrukking van het geloof der kerk. Deze formulieren worden met het aloude Dordsche verbindingsformulier onderteekend door elken candidaat, leeraar en hoogleeraar in de kerk, alvorens hij als zoodanig erkend en tot de bediening toegelaten wordt. De notulenboeken van de classis hebben op de laatste bladzijde de formulieren duidelijk geschreven, onderteekend met de namen van al de candidaten, leeraars en professoren, die onder haar ressort behooren of behoord hebben; de namen van de schrijvers dezes, van de professoren van Hope College en van ds. Bolks, die dat, zoo als de brochure, blz. 32, verzekert, zou geweigerd hebben, mede ingesloten. Het spijte ons zeer, dat de schrijvers der brochure daarvan geene inzage genomen hebben, en alzoo op losse geruchten het publiek door grove onwaarheden misleiden.

Maar de brochure zegt verder, dat de kerk wel voorgeeft en eene groote vertooning maakt, dat de formulieren bij haar verbindend zijn; doch dat dit een huichelachtig voorgeven en vertoon maken is; want het tegendeel, naar zij meent te zien, verklaart zich zelve. Deze verklaring vindt zij: 1. In eene zinsnede van het onderteekningsformulier en in het verbod van protest tegen handelingen; 2. in mondelinge en uitdrukkelijke verklaring van ds. J. van Vleck, blz. 32; 3. in den strijd tegen Baxters Roepstem tot onbekeerden in 1856.

1. De zinsnede van het onderteekningsformulier en verbod van protest tegen handelingen.

a. De zinsnede van het onderteekningsformulier, blz. 10, luidt in het Hollandsch kerkelijk Handboekje: „en allen arbeid aan te wenden om dezelve (dwalingen nl.) uit de kerk te weren.” Dat is in het Engelsch vertaald door: „And to exert ourselves in keeping the Church pure from such errors.” Niemand, die

Engelsch verstaat, zal aanmerking maken op de juistheid dier vertaling. De brochure heeft echter die zinsnede vertaald als of er stond *to keep*, in stede van *in keeping*. De schrijvers der brochure hebben niet gevat de meening van het deelwoord *keeping*. Dikwijls moet het idiom (taaleigen) in acht genomen worden, om de meening eener uitdrukking goed te begrijpen. Een woordenboek in te zien, om de beteekenis van elk woord te kennen, stelt nog niet altijd in staat om de meening der volzin, door die woorden uitgedrukt, te vatten. De zinsnede zegt letterlijk: „en ons te benaarstigen, in houdende de kerk zuiver van zulke dwalingen”; en geeft niet het denkbeeld aan: om de kerk zuiver te houden, in den zin van te *doen blijven*, door haar zelf niet met dwalingen te besmetten, maar wel het denkbeeld haar zuiver te houden, dat is zulke dwalingen uit haar te weren. De eenvoudige meening is: in het werk, dat wij op ons genomen hebben en nemen, om de kerk zuiver te houden, dat zij nooit met zulke dwalingen worde besmet, zullen wij ons benaarstigen, ijverig allen arbeid aan te wenden. Het is juist hetzelfde, wat het Hollandsche formulier zegt. De misvatting van de schrijvers der brochure in het vertalen der zinsnede is van weinig aanbelang; maar hunne gevolgtrekking is stout, ongerijmd en niet opregt. Stout: omdat zij om eene enkele volzin, zoo als zij die verstaan, eene geheele kerk durven veroordeelen. Ongerijmd: omdat zij zich zelve wederlegt; want indien elk leeraar zich bij handteekening moest verplichten, de kerk zuiver te bewaren voor dwalingen, maar niet op een ander had toe te zien, wanneer die dwaalde, dan zou de Gereformeerde kerk in Amerika een toonbeeld van waanzin moeten zijn, door eene verbindtenis te hebben, die elk individuëel leeraar bij overtreding er van (ipso facto), van zijne bediening vervallen verklaarde, zonder verbindende kracht voor het ligchaam als een geheel. Niet opregt is de gevolgtrekking, om op rekening van de vrijzinnigen zulk eene vreeselijke beschuldiging te stellen, zonder eene vrijzinnige partij of personen bij name aan te wijzen. Op zoodanige wijze kan men zeggen, wat men verkiest.

b. Verbod van protest tegen handelingen is een tweede bewijs voor het niet verbindende der formulieren. Voor iedereen, die Hoofdstuk II der constitutie leest, wordt het terstond duidelijk, dat de Gereformeerde kerk in Amerika volkomen en

genoegzaam ruimte geeft tot beklag of beroep aan een iegelijk, die zich door eenig kerkelijk besluit bezwaard gevoelt, om zijn bezwaar voor eene hoogere en de hoogste kerkelijke vergadering te brengen. Men zie Hoofdstuk II, art. 1, sectie 7, hier achter. En toch verbiedt de constitutie, Hoofdstuk II, art. 1, sectie 8, protesteren tegen handelingen. Indien nu de kerk daardoor protest of plechtige verklaring verbiedt tegen zonde en dwalingen, of beroep op eene hoogere vergadering, — zoo als de brochure het doet voorkomen, en zoo als men het van die zijde in het algemeen neemt — dan moet de constitutie in sectie 8 met sectie 7 en 11 van Hoofdstuk II, art. 1 in de zonderlingste tegenspraak zijn, en is zij voor de oogen der andere kerken van Amerika de bespottelijkste contradictie. Hebben de schrijvers der brochure de geheele constitutie gelezen? Of is alleen sectie 8 hun voorgelouden door iemand, die haar lezen kon? Dit laatste komt ons het waarschijnlijkst voor, omdat wij niet kunnen aannemen, dat zij, zoo zij art. 1 geheel gekend hadden, zich bespottelijk zouden hebben gemaakt, met iets tot bewijs te nemen voor hunne beschuldiging, dat onmogelijk een bewijs kan zijn, en dat door een kind kan begrepen worden.

De uitdrukking „protest tegen handelingen” (acts), is geheel wat anders dan „appeal” (beroep) op eene hoogere vergadering over verongelijking of over een besluit (decision.) Handelingen zijn nog geene besluiten, maar leiden er toe. Omtrent handelingen (acts) is geen beroep mogelijk, omdat zij niets vaststellen en daarom niemand verongelijken of bezwaren. De uitdrukking „protest” heeft niet de minste betrekking op wat art. 31 der Dordsche kerkorde en sectie 7 van de constitutie zeggen, en staat dus in geen verband met beklag over verongelijking en belediging, dat daar wordt veroorloofd. Protest tegen handelingen is in dit land op kerkelijk gebied wederspannigheid, onregtmatig verzet, kibbelachtigheid tegen handelingen eener vergadering, waardoor de voortgang der zaken wordt belemmerd en de gemoederen worden ontstemd, juist hetzelfde, wat de Dordsche kerkorde verbiedt in art. 35: Den kibbelachtigen te bevelen, dat zij zwijgen, en over dezelve, geen gehoor gevende, de behoorlijke censuur telaten gaan. Wij vraagden een Amerikaansch leeraar, een man van wetenschap en talent, waarom toch het woord „protest” gebruikt

was, om rustverstorende heftigheid en onchristelijk verzet tegen handelingen uit te drukken. Hij antwoordde: „Protest beteekent eigenlijk eene sterke verklaring geven van niet instemming met eene zaak; maar in kerkelijk gebruik wordt het bij ons gerekend te kennen te geven contumacy (weêrspannigheid).” Dat dát zoo is, blijkt duidelijk uit de geschiedenis. Wij slaan op Corwin's *Manuel* (handboek.) Hij zegt: dat ds. Froeligh protesteerde (zich ten onregte verzette) tegen het zenden van afgevaardigden naar de classis, en het doen van een beroep op ds. Kuipers door zijne buurgemeente, die tegen zijn wil door de classis tot eene afzonderlijke gemeente georganiseerd was, en in dezelfde volzin, waarin hij dat onwillig verzet van ds. Froeligh protesteren noemt, zegt hij, dat de besluiten der classis omtrent de organisatie dier gemeenten door ds. Froeligh voor de synode gebragt werden door appeal (beroep). Deze laatstgenoemde handeling, beroep op de synode, was niet, de eerstgenoemde, verzet, wèl tegen de kerkorde. Froeligh was consulent dier gemeente en mogt niet protesteren (weigeren), het besluit der classis uit te voeren. Corwin zegt verder over de scheidingsgeschiedenis, die Froeligh bewerkte, dat deze zaak (beschuldiging van onregtzinnigheid) voor de algemeene synode gebragt werd door memorials van de verschillende partijen. De memorials van Froelighs partij waren zeker, wat wij gewoon zijn „protest”, dat is beroep op eene hogere vergadering te noemen; maar de kerkelijke schrijver noemt ze naar kerkelijk gebruik „memorials”, niet „protesten”. Zoo noemt de classis van Paramus in hare notulen van 21 April 1868 het heftig en onzinnig geschrift van ds. W. C. Wust tegen de naamsverandering eene communicatie, ofschoon zij er zeer goed een protest, zoo als wij dat noemen (verklaring van niet in te stemmen), in heeft gezien. Wanneer nu de synode van 1868 en 1869 de stukken van de classis Holland en Wisconsin tegen de vrijmetselaars „overtures (voorstellen) en communications” noemt, terwijl wij ze wel degelijk als protesten, dat is plegtige verklaringen met beroep op de hoogste vergadering, hebben ingezonden, dan is dat niet, omdat de synode die verzoogen ligt acht, en er daarom den naam „overture en communicatie” goed genoeg voor acht, dat zij verre; want onze protesten (voorstellen) waren zoo aangrijpend en verontrustend, dat de synode, door beroep op een oud gebruik van

abstracte kwestien niet te behandelen, een eerlijken weg van ontwijking heeft meenen te vinden — en door in het volgende jaar 1869 eene commissie te benoemen, die onderzoek moest doen, aangaande hetgeen de Hollandsche classen op nieuw ingebracht hebben tegen de vrijmetselarij, is het duidelijk gebleken, dat onze zoogenoemde protesten, door haar in 1868 overture genoemd, in 1869 communicatie, volstrekt geene bewijzen zijn, dat zij ze gering schat, of geen protesteren toelaat. Waarom willen toch de schrijvers der brochure het woord protest in de constitutie indringen en de plaats van appeal doen vervangen? Weten zij niet, dat ook de Dordsche kerkorde het woord protest niet kent? Appeal (beroep) op eene hoogere vergadering is het, wat art. 31 noemt.

2. Het tweede bewijs dat de formulieren niet verbindend zijn, wordt genomen uit eene mondelinge uitdrukking van ds. J. van Vleck, toen professor aan de „Holland Academie.” De getuigenis van den kerkeraad van Graafschap omtrent de uitdrukking van ds. J. van Vleck is in het verband, waarin de brochure het bijbrengt, misleiding. ¹⁾ Er was geene sprake

¹⁾ Het voorgeslacht van ds. J. van Vleck was uit Nederland herkomstig. Enkele Hollandsche woorden werden nog gebezigd in zijn ouderlijk huis. Toen hij professor en principaal was van de »Holland Academy” van 1855—1859, bestudeerde hij de Hollandsche taal, en werd er zoo bekwaam in, dat hij die kon spreken en er in preken. — Een der schrijvers dezes heeft veel en vertrouwelijken omgang met hem gehad. Hij sprak er altijd met verwondering over, dat de Dutch Church door het Hollandsche volk kon verdacht worden van onregtzinnigheid en afwijking van de leerregels van Dordrecht. Hij was zoo bewust, dat de kerk in hare belijdenis, prediking en opleiding der leeraren op de hoogeschool strikt regtzinnig was, dat hij gerust zijn naam en positie als waarborg er voor wilde verpanden, gelijk hij aan den kerkeraad van Graafschap deed door aan te bieden, dat indien hij eenige bewijsbare afwijking van de oude leer der Gereformeerde kerk kon aanwijzen, hij zijn naam wilde zetten aan het hoofd van het protest tegen zulke dwaling. Toen ds. van Vleck kennis kreeg van het bestaan van het »kerkelijk handboekje” in de Hollandsche taal, doorlas hij het, ten einde het met onze kerkorde te vergelijken. Gekweekt zijnde in een land, waar staat en kerk van elkander gescheiden zijn, kon hij niet anders dan zijne afkeuring te kennen geven, dat de voorvaders aan een magistraat of een patroon het regt gegeven hadden, om (ex officio) in den kerkeraad zitting te hebben; of eene beslissende magt te hebben, in herders te geven aan de kudde van Christus; of de ge-

van formulieren van eenheid. Nooit heeft ds. van Vleck deze betwijfeld; nimmer heeft hij de waarheid, er in vervat, tegengesproken. Nooit heeft hij haar verbindend gezag ontkend. Het was over gebruiken en vormen, zoo als gezangen, feesten enz., dat er sprake was. Ds. van Vleck heeft de gemeente Graafschap aangeboden, om zijn naam aan het hoofd te zetten van eenig protest, dat door de gemeente Graafschap kon ingediend worden tegen eenige valsche leer. Heeft de kerkeraad van Graafschap den schrijvers der brochure dat niet verteld? En wat ds. van Vleck zeide, niet verbindend te zijn voor de kerk in Amerika, waren gebruiken enz., als gezangen, feesten en het jus patronatus, waaromtrent hij door een ouderling gevraagd werd. Ds. van Vleck leeft niet meer op aarde; maar er leven leeraars, getrouwe en vertrouwde mannen, die meer dan eens de geheele geschiedenis uit zijn mond hebben gehoord, en anderen, die haar zelf hebben bijgewoond; en het is bovendien genoegzaam bekend, dat eene verklaring: „de formulieren (toegepast op de formulieren van eenheid) zijn niet verbindend”, volstrekt niet te huis behoort in den mond van ds. J. van Vleck.

3. Het niet verbindende der formulieren van eenheid tracht men eindelijk te bewijzen met eene uitdrukking in een brief van dr. C. van Raalte en den strijd over Baxters Roepstem tot onbekeerden.

a. Wat betreft den brief van dr. van Raalte, geschreven

meente afhankelijk te maken van de overheid in de toestemming of afkeuring van avond-bidvergaderingen. Afkeuring van preken bij begrafenisplegtigheden en aanprijzing van feestdaghouding kon hem niet anders dan vreemd en onbijbelsch voorkomen. Dat overheden zich regt aanmatigden in de staatskerken, wist hij goed genoeg; maar dat eene kerkvergadering als die te Dordrecht de regten der kerk aan de overheden opdringt, kon door zijne conscientie niet goedgekeurd worden; daarom, en daarop doelende, heeft hij aan de Afscheidenen in Graafschap gezegd, dat die verordeningen (die de Graafschappers formulieren noemden) niet onvoorwaardelijk verbindend waren.

Toen ds. van Vleck van Graafschap terugkwam, zeide hij aan schrijver dezes, dat hij nimmer in eene vergadering van erkende (reputed) Christenen geweest was, waar zoo stout, zoo onredelijk, zoo eigenzinnig en zoo liefdeloos, eigen denkbeeld gevolgd, en daadzaken en bewijzen, die gegeven waren, verworpen werden.

aan ds. H. P. Scholte, om hem te bewegen tot vereeniging, waarin hij zou geschreven hebben: „Wij houden de formulieren, maar bemoeijelijken elkander er niet om”, is even ontrouw en misleidend voorgesteld. In een der laatste geschriften van ds. Scholte verklaart hij, dat hij, om zijn denkbeeld omtrent Christus wederkomst niet één artikel onzer belijdenis behoeft te verwerpen. De belijdenis is ook eene uitdrukking van zijn geloof geweest. Dacht hij nu wat vrij over gebruiken, vormen en feesten, en zelfs over de noodzakelijkheid van belijdenisschriften, — terwijl hij buitendien een man was met uitnemende gaven en de leidsman van de Hollanders in Pella, Iowa, — van hoeveel belang kon het dan niet geacht worden, dat hij vereenigd arbeidde met de Hollanders in Michigan! En al zag nu de uitdrukking van dr. van Raalte bloot op de formulieren van eenigheid, is dat dan een eenigzins beteekend bewijs van het niet verbindende der formulieren, dat dr. van Raalte belooft: „wij zullen u niet bemoeijelijken, wanneer gij in ondergeschikte dingen ook al wat van ons verschilt”? „Wij houden de formulieren” is immers bewijs genoeg tegen de niet-verbindendheid.

Maar hoe zou het bloot op de formulieren van eenigheid kunnen zien? Wist dan dr. van Raalte niet, wat zijn volk was in Michigan? Zeker wel! En ook hij zelf is tot op heden toegeenszins de man, die het gezag der belijdenis verwerpt; — en zoo hij dat ooit gedaan had, zouden er wel andere mannen dan de schrijvers der brochure zich mede bemoeid hebben. Indien de schrijvers der brochure zoo voortgaan, om van stroo-halmen bergen te maken, zal de weg voorwaarts weldra versperd zijn.

b. De strijd over Baxters Roepstem tot onbekeerden. De geschiedenis van dit boekje blijft zich zelve gelijk. Voor- en tegenspraak heeft het gehad, zoo lang als het het licht heeft gezien. Dr. John Owen zegt: „De partijdigheid doet niet zelden vrienden het loffelijke vergrooten, en vijanden de feilen verzwaren en vermenigvuldigen.” Wij gelooven, dat dit waar is van Baxter en zijne Roepstem. In 1856 hebben de Hollanders in Amerika voor en tegen Baxter gestreden. Wij hebben ook de Roepstem gelezen en verklaren vrijmoedig voor heel de wereld, dat wij die Roepstem zeer aanbevelen. Zij heeft veel te veel uitnemends om haar, ter wille van een paar uitdrukkingen,

die wij afkeuren, op den index der verbodene boeken te plaatsen. Iets dergelijks heeft ook dr. van Raalte gedaan; hij heeft het drukken en verspreiden van dat boekje voorgestaan. En terwijl men hem daarover aangeklaagd heeft, heeft de classis hem niet willen veroordeelen. Indien nu de formulieren verbindend waren, zeggen de schrijvers der brochure, dan moest dr. van Raalte veroordeeld zijn geworden. Vatten wij het goed, dan gaan de schrijvers der brochure uit van het beginsel, dat de drukpers- en lectuur-censuur berustte bij dr. van Raalte. Maar ook in dat geval heeft de classis wel gedaan met hem te regtvaardigen, zonder dat daarin een zweem van bewijs ligt, dat de formulieren, zoo als de brochure zegt, „eene doode letter zijn.” Wij kennen de leeraars der Afgescheidenen goed, en zijn er zeker van, dat, wanneer onder hen iemand Baxters roepstem aanprees, zij hem geenszins met algemeene stemmen zouden veroordeelen.

Doch genoeg! . . . Elk ziet, dat de bewijzen tegen het verbindend gezag der formulieren hebben gefaald. Wij vergeven onzen afgescheiden broeders gaarne; wij wenschen hunne terugkeering, en hoe dat het ook worde, zeker is het: wij mogen protesteeren; wij behoeven niet te zwijgen; wij behoeven niet Arius, Pelágius, Socínus, Armínus, en hoe zij meer mogen heeten, binnen te laten. Wordt dat gedaan, hetwelk ons echter niet bekend is, dan is dat niet de schuld der kerk, noch die van hare constitutie, maar van de ontrouw der bijzondere personen, die de magt der kerk ongebruikt laten liggen. Wij hopen, dat de afgescheiden broeders dit zullen erkennen, en waarheidlievend genoeg zijn, om eene geheel onregtvaardige beschuldiging terug te nemen, door hen op eene respectable kerk geworpen; op dat ook hunne gemeenten niet in dwaling blijven voortleven, en zich voortdurend bezondigen door voortplanting eener scheuring, die door letterlijke onwaarheid wordt gevoed.

II. Van het niet verhinderen, dat dwalende leeraars hunne dwalingen voortplanten.

De tweede beschuldiging is: *dat dwalende leeraars niet verhinderd worden hunne dwalingen voort te planten.*

Dit poogt men te bewijzen:

1. Door vier leeraars te noemen, die de Hollandsche gemeenten hier gediend hebben of nog dienen, nl. K. van der Schuur, W. van Leeuwen, H. Stobbeland en W. H. Houbolt. Wat betreft K. van der Schuur, vroeger leeraar te Hoogeveen in Nederland, — deze is nooit van zijn ambt ontzet. Alleen was de herderlijke betrekking ontbonden tusschen hem en de gemeente Hoogeveen. Elke gemeente, die hem begeerde, had vrijheid hem te roepen, en hij had het regt, die roeping aan te nemen. De schrijvers der brochure zullen het zeker weten, — maar ons is het niet bekend, — waarom hij onder de dwalende leeraars moet gerangschikt worden. Ook heeft zijne bediening in Amerika het tegendeel aan den dag gelegd. Aangaande de opneming en bevestiging tot herder en leeraar van de leeraars: W. van Leeuwen, H. Stobbelaar en W. H. Houbolt, geven de notulen van de classis, door welken zij opgenomen zijn, de meest duidelijke bewijzen, dat die vergaderingen alle mogelijke informaties, die binnen haar bereik waren, genomen hebben, om het oordeel der Christelijk Afscheiden Gereformeerde kerk in Nederland omtrent genoemde personen te kennen, en er naar te werk te gaan. De notulen der classis zijn ons goed bekend, en de handelingen, welke in die notulen beschreven zijn, zijn aan onze leeraars en gemeenten goed bekend. Had den de schrijvers der brochure er inzage van genomen, zij zouden zeker niet geschreven hebben, zoo als zij nu hebben gedaan. En indien de synode der Christelijk Afscheiden Gereformeerde kerk ooit wenscht te weten, hoe de kerk in dit land genoemde broeders tot de evangeliebediening heeft aangenomen, zal haar ongetwijfeld met alle bereidwilligheid de officiële extracten door de Steted Clerks der classis gezonden worden. Nu kan het mogelijk zijn, dat die handelingen beneden het ideaal der volmaaktheid zijn, maar niets is minder bedoeld geworden dan de kerk van Nederland te veroordeelen, door haar kerkelijk vonnis over personen te miskennen of te vernietigen.

De handelingen van de classis Holland in 1864, in betrekking tot de beschuldiging, ingebracht door leden der gemeente Zeeland tegen haren leeraar, zijn geheel naar kerkelijke orde geschied. De beschuldigingen zijn ingediend bij eene commissie voor orde en tucht. Die commissie heeft dezelve, zonder er eenig voorstel over te maken, aan de classis ter behandeling overgegeven. Zij zijn duidelijk voorgelezen.

Over elk bijzonder punt van beschuldiging heeft zich de leeraar kunnen verantwoorden. De beschuldigers waren tegenwoordig, en hun is volkomen vrijheid gegeven om hunne beschuldigingen te bewijzen. De classis heeft erkend, dat de leeraar ongewone, stootende uitdrukkingen had gebezigd. Zij heeft daarom wel reden gevonden, om den leeraar ernstig te bestraffen, maar geenszins bewijzen van dwaling of eenig zedelijk misdrijf. Bij eene latere classicale vergadering werd een verzoek ingediend door een aantal leden, om tot eene tweede gemeente georganiseerd te worden. Het verzoekschrift gaf als reden op: dat men den leeraar niet voor onregtzinnig verklaarde; maar dat men niet met hem in kerkelijke gemeenschap kon leven; men bad de classis om dat verzoek in te willigen, opdat men niet gedrongen werd buiten de Gereformeerde kerk te gaan. De meerderheid der ouderlingen zag in dit verzoek of deze uitdrukking eene dreiging en poging tot kerkelijk oproer. Het voor en tegen werd besproken in hoogen ernst en met bewogene harten. De stemmen werden opgenomen met luid uitgesproken „ja” en „neen.” Één derde stemde voor de organisatie der klagenden tot eene gemeente, terwijl twee derden der stemmen er zich tegen verklaarden. De klagenden vergaderden al reeds op zich zelve tot godsdienstoefening. Om zoo mogelijk de zaak in der minne te schikken, vond de classis goed eenige leeraars te benoemen, om onder die klagenden te prediken, en al het mogelijke te doen, om ze tot vrede te bewegen. Niettegenstaande dit alles hebben die klagenden zich bij de Presbyteriaansche kerk aangesloten. In lateren tijd heeft een gedeelte er van zich weêr losgescheurd, en is thans bij de ware Gereformeerden, dat is Afscheidenen, aangesloten.

Wij schreven met weêrzin deze geschiedenis van worsteling en zonde; doch wij hebben haar medegedeeld, omdat wij niet anders dan door blootlegging der geschiedenis duidelijk konden maken, dat de classis van Holland nooit door stemming beslist heeft, of „protesterende leden voortaan als leden der gemeente zouden erkend worden of niet”, hetwelk de brochure verzekerd, dat zij gedaan heeft. En om de misleiding de meest mogelijke geloofwaardigheid bij te zetten, plaatst zij het tusschen aanhalingsteekens („”), ten einde de lezer denke: het is een uittreksel uit een notulenboek van eene classis of een kerkeraad.

Wij hebben ons voorgenomen, om bij de critiek van de

brochure, ons alleen te houden aan het mededeelen der naakte geschiedenissen, zoo kort mogelijk voorgesteld, overtuigd als wij zijn, dat wij daartoe meer gerechtigd en met betere voorlichting toegerust zijn dan de schrijvers der brochure. Als wij zien op de valsche voorstelling der dingen en het voordeel zoeken met onze onvolmaaktheden, dat de brochure doet, dringt onwillekeurig zich de vraag aan ons op: „Is u niet Israël tot belagching geweest? Was hij onder de dieven gevonden, dat gij u zoo bewoogt, van den tijd af, dat uwe woorden van hem waren?” Jer. 48: 27.

2. Verder poogt men die leervrijheid te bewijzen, door te wijzen op de geschiedenis van eenige leeraars en gemeenten in 1822. Om die geschiedenis te verstaan, verwijst men naar de Bijlagen I—III. De eerste Bijlage bevat redenen en acte van Afscheiding, officieel gegeven door die 6 à 7 gemeenten of gedeelten van gemeenten, die zich met hunne leeraars en kerkeraden hadden afgescheiden. Wij geven de officiëele handelingen der kerk uit hare synodale en classikale notulen omtrent die scheiding in het Aanhangsel no. 3.

De tweede Bijlage van de brochure is een adres van de nieuws gevormde generale synode der ware Gereformeerde kerk (zoo als zij zich noemde), „aan hare leeraars, kerkeraden, leden, en allen in Israël, die hunne knieën voor den Baäl niet gebogen hebben.” Dit adres heeft natuurlijk eerst waarde als bewijs, wanneer de redenen voor de Afscheiding, in Bijlage I opgegeven, geschiedkundig waar en van genoegzaam gewigt zijn, om afscheiding tot pligt te maken. Dit adres komt ons voor, stoute en drieste vervaardigers te hebben gehad, want het is toch waarlijk geen kinderspel, om eene geheele Christenkerk, die in de United States door iedere andere kerk erkend wordt, als een onregtzinnig ligchaam te proclameren, als eene Baäl-dienaresse en als eene overspelige moeder, die door den Heere, wien zij belijdt als haren man, verworpen is, en bedreigd wordt, haar te ontkleeden als ten dage, toen zij geboren werd. Het adres zegt, dat Jezus den adressanten heeft bevolen, uit te gaan. Wij gelooven dat niet; want wij hebben de sterkst sprekende bewijzen, dat Jezus zelf met zijn woord, genade, majesteit en Geest in de Dutch Reformed Church gebleven is; — en het is ons niet mogelijk aan te nemen, dat Jezus zijn volk zou wegzenden uit eene kerk, waar Hij zelf gebleven

is. Wij hebben in de tegenwoordige scheiding ook wel beroep vernomen op gezigten en openbaringen, die inhielden: last tot afscheiding; maar wij weten zeer goed, dat die last van elders dan van Boven is gekomen. Verder is het alles behalve godsvrucht, dat schrik voor en schande van schorsing en uitsluiting der kerk ligter gerekend worden dan de lucht, en aanzetten om met de overspelige moeder te twisten. Juist dat wordt ook nu weêr gedaan. Wij gunnen intusschen den twistenden de plaats van Molton's Abdiël. Indien er zulk een engel is, en indien hij geene betere positie heeft in zijne engelen-geschiedenis dan tot hiertoe de ware Gereformeerde kerk in de hare, is zij verre van benijdenswaardig. De ongenade der kerk, zegt men, is afkomstig van hen, die „voor de vrijheid van Griekenland ijverden, en die zelve, of althans hunne vaderen, de bitterste vijanden waren van de afscheiding van dit land van Groot Brittannië”; en zoo blijkt het, dat de scheiding niet alleen om de kerk en ter wille harer leer was doorgezet, maar haren grondslag had in andere dingen. Juist dit is ook nu weêr het geval. Dikwijls verraden bedriegers zich zelve, zonder dat zij het willen. In de opmerkingen der tweede Bijlage begint men met te zeggen: „dat, wat woorden ook mogen gebruikt worden in de Dutch Reformed Church, om haar wezenlijk gevoelen te verbloemen, het echter klaarblijkelijk is door hare leer van algemeene voldoening, dat zij allen bedoelen, dat Jezus Christus door zijne gehoorzaamheid tot den dood eene volkomene voldoening heeft te weeg gebragt, beide aan de wet en de gerechtigheid Gods, voor alle zonden van het gansche menschdom. Dit is de vreeselijkste ketterij.” Hetzelfde is thans weêr het geval. Wij zijn in staat namen te noemen van ouderlingen, thans behorende tot de „ware Gereformeerde kerk”, die vroeger in de tegenwoordigheid van hunne leeraars, van predikatiën, die zij zelf verklaarden regtzinnig te zijn, zeiden, dat men er toch dwaling mede bedoelde. Daar de Afscheidenen toen en nu geene bewijsbare dwalingen hebben kunnen vinden, om eigen geweten en eigene partij te voldoen, hebben zij tot bedoelingen toevlugt genomen, om aan den grondslag der scheiding zoo veel mogelijk vastheid te geven; doch zij hebben voorbijgezien, dat bedoelingen, al waren zij er ook, eene te zwakke grond voor afscheiding zijn. In de laatste opmerkingen der tweede Bijlage zegt men, dat niet één der vijf

hoofdstukken van de Gereformeerde kerk door Milledoller zijn gerangschikt onder de wezenlijke leerstukken. En men wil zulks bewijzen uit eene aanhaling van zijne woorden, waarin hij (wij weten niet bij welke gelegenheid) zegt, waarin de Protestantsche wereld overeenstemt. Het is duidelijk, dat het zijn doel niet was, om de bijzondere bewoordingen van onze belijdenis te gebruiken; want hij spreekt niet van de Hollandsche kerk, maar van de Protestantsche wereld. En zou die laatste thans de vijf artikelen erkennen? En het was niet Milledoller, die den moed had om allen te verdoemen, die niet in alles met die artikelen konden instemmen. Hij sprak van een Verlosser, God-mensch, die eene voldoening te weeg bracht van plaatsbekleedenden aard (Vicarious nature), dat is: lijden enz. in de plaats van een ander: substituted. Hij moet dus geleerd hebben, òf dat niemand kon verloren gaan, òf dat er voor sommigen voldoening en voor anderen geene voldoening was. Dat dit laatste zijn gevoelen was, is duidelijk, omdat hij tevens zegt, dat geloof noodig is tot regtvaardiging, en het daadzaak is, dat niet alle menschen op aarde de christelijke leer gelooven. Milledoller aan te wrijven, dat hij eene algemeene voldoening leerde, schijnt ons gebrek aan regtvaardigheid en liefde te zijn.

De derde Bijlage bevat een voorstel door de commissie, van welke Salomon Froeligh voorzitter was, aan de synode der True Dutch Reformed Church, „om, dewijl eene bloote afscheiding van de Dutch Reformed Church niet voldoende was, haar te doen besluiten: 1. dat de leeraars, ouderlingen en diakenen, die de synode, classis en kerkeraden van de Dutch Reformed Church uitmaken, zijn en worden verklaard geëxcommuniceerd en overgegeven aan den Satan, totdat zij zich bekeeren . . . 4. te besluiten, dat de generale synode (de vijf gecensureerde leeraars met hunne gecensureerde ouderlingen) een dag zal bepalen, wanneer zij, als één ligchaam op eene openbare en plegtige wijze zal overgaan tot uitvoering van het bovengenoemde vonnis, overeenkomstig het woord van God.” In een noot zeggen de schrijvers der brochure: „dat het een genoegzaam bewijs is van de hevigheid van de (den) worstelstrijd in die dagen.” Wij gelooven dat ook, en gelooven tevens, dat de Satan niet in het bezit gekomen is van de kerk, die de scheurmakers hem hebben gegeven, om de eenvoudige reden, dat zij hem haar niet hebben kunnen leveren, maar dat de

Heere gewroken heeft de stoute rebellie tegen zijne kerk, door toe te laten, dat zij tot op weinigen na versmolten zijn, gelijk het te dezen dage is. Het laatste deel der derde Bijlage is een herderlijke brief, door de synode der True Dutch Reformed Church aan de kerken onder haar opzigt. Hij is zonder dagteekening, ongetwijfeld opzettelijk, omdat zijn inhoud duidelijk toont, dat hij het product is van lateren tijd dan de Afscheiding in 1822. De brief moet den herders opmerkzaam maken, dat er vele dwalingen zijn in de christelijke kerken buiten de True Church; — dat zij wel geene verlevendiging heeft, maar toch nu en dan bekeering; — dat zij wel onbekeerden, maar geene goddeloozen tot leden aanneemt; — dat verlevendigungen (revivals) te verdenken zijn, omdat zij niet gebouwd zijn op de kennis van onvermogen en ellende, en omdat verschillende genootschappen daarin zamenwerken; — eindelijk een ernstige vermaning, om elkander niet te bijten en te vereten, om niet door elkander verteerd te worden. Deze brief is, naar zijnen inhoud te oordeelen, in vromen zin geschreven, — en zou goed zijn, indien hij op feiten ware grond; doch hiervoor levert hij geen bewijs.

Behalve hetgeen de Bijlage zegt, willen wij nog een paar getuigenissen bijbrengen van de Afscheiding in 1822, zoo als die van de zijde van onze kerk gezien wordt. Ds. David D. Demacest zegt in zijne geschiedenis der kerk, uitgegeven in 1856: „Met het begin der tegenwoordige eeuw waren de verdeeldheden van vorige jaren genezen doch het is hier op zijne plaats te melden, dat er ééne uitzondering was, hoewel gelukkig van plaatselijk karakter. Wij bedoelen de afscheiding van den Eerw. ds. Froeligh. Hij was een van de professoren in de godgeleerdheid, benoemd in 1797, en een van groote theologische kennis. Zich zelve onderworpen gemaakt hebbende aan de censuur door daden van geweld (onwettige volhardende aanmatiging van heerschappij) over eene naburige gemeente, verkoos hij liever afscheiding, dan zich te onderwerpen aan het kerkelijk gezag. Dit deed hij in 1822, met zich nemende zijne twee gemeenten van Hackensack en Schralenberg. Eenige leeraars, met gedeelten hunner gemeenten, vereenigden zich met hem, en organiseerden aldus de True Dutch Reformed Church. Zij geven voor, de Dutch Reformed Church verlaten te hebben, om hare dwalingen en

haar verderf. Zij houden bij gevolg de leerstellige standaards. Zij houden geenerlei gemeenschap met eenige andere godsdienstige gezindheid, en weigeren mede te werken in bijbel- of tractaatverspreiding of zendingswerk. Zoo als te verwachten was, zijn zij snel afnemende. De meeste van hunne gemeenten zijn zeer klein en zwak. Eenige weinigen worstelen nog om in het leven te blijven in New-Jersey, eenige weinigen in westersch New-York, en ééne in de stad New-York. Deze verdeeldheid veroorzaakte voor een tijd bitteren twist in de plaatsen, waar zij bestond."

Ds. E. F. Corwin zegt in zijn „*Manual*”, uitgegeven in 1858, en herdrukt in 1869: „Froeligh Salomon Hij werd leeraar te Hackensack in 1786, over dat gedeelte der gemeenten, dat voornamelijk behoorde tot de Coetus of vooruitgangspartij, en zocht in het eerst de twee strijdende beginselen te vereenigen. Warmoldus Kuipers, de leeraar der andere zijde, was mild en zacht; doch zijn volk behoorde tot die partij, welke de onafhankelijke organisatie van eene Amerikaansch-Gereformeerde kerk tegenstond. . . . De twee partijen waren ook verdeeld door tegenovergestelde gevoelens aangaande de revolutie-oorlog en de vroegere politieke twisten van het land. Het was in zulk een tijd, dat ds. Froeligh te Hackensack kwam. De synode poogde nu de verschillende partijen te verzoenen, doch het volk van ds. Kuipers was daartoe ongezind, tenzij de welbekende charter herroepen werd. Het volk van ds. Froeligh scheen tot bevrediging gezind te zijn. De nieuwe wet van incorporatie voor godsdienstige lichamen scheen alles uit den weg te ruimen. Van 1790—1795 kwamen zij te zamen en bouwden in gemeenschap eene kerk, doch de twist brak spoedig weêr uit. Sommigen van het volk, die in de hitte van den kerkelijken twist (van 1748—71) op het volk van ds. Kuipers gezien hadden als op scheurmakers, waren ongenegen om zich met hen te vereenigen, en hadden tegenzin in de pogingen daartoe van ds. Froeligh, en werkten op hem, totdat hij toegaf, naar hunne zijde overhelde en beleed te gevoelen, dat gemeenschap niet begeerlijk, zoo niet zondig was. Hij paste Jer. 15: 19—21 op de omstandigheden toe: zijn volk vergelijkende bij het kostelijke, en dat van ds. Kuipers bij het snoode; en zóó preêkte hij er over. . . . Ds. Kuipers stierf omtreëks het jaar 1795. Doch wat ook voor

dezen de positie van het volk van ds. Kuipers moge geweest zijn, nu scheen het blaadje omgekeerd te zijn, en de aanhangers van dr. Froeligh werden aanvallers in den strijd. Men moet weten, dat er twee kerkeraden waren, doch slechts ééne gemeentelijke corporatie. De volgelingen van dr. Froeligh hoopten, na den dood van ds. Kuipers, alle magt in handen te krijgen, poogden te beletten, dat de andere kerkeraad afgevaardigden naar de classis zond, protesteerden er tegen, en beriepen zich om de besluiten der classis op de synode. En toen de kerkeraad van den overleden ds. Kuipers beproefde, om eene roeping uit te brengen op dr. J. N. C. Romein, poogden zij ook dit te verijdelen, protesteerden er tegen, en bragten ook deze zaak door beroep voor de synode. Deze ondersteunde de roeping op dr. Romein en al de handelingen van den kerkeraad, die nu dr. Froeligh vriendelijk verzocht, om hun leeraar te bevestigen; doch hij weigerde. De oude classis van Hackensack was in 1800 in twee classissen verdeeld. De synode wees de gemeente van dr. Froeligh toe aan de classis van Paramus en de andere aan de classis Bergen, in de hoop van verdere botsingen te voorkomen. Omtrent dezen tijd was er eene verblijdende, geestelijke opwekking over het geheele land en ook in deze streken. In dr. Froelighs gemeente deden er meer dan tweehonderd belijdenis des geloofs in één enkel jaar (1800). Het bouwen van nieuwe kerken en pastoriën door de opposante vergaderingen (die nog steeds eene corporatie uitmaakten) gaf aanleiding tot vele twisten en zonden. Leden gingen ongeregeld van de eene vergadering naar de andere over, en het doopen van kinderen van ontevredene leden uit de gemeente van dr. Romein door dr. Froeligh leidde niet tot vrede. Nieuwe vragen over kerkregering kwamen op het toneel, daar de kerkeraad van dr. Froeligh, om den blaam van hun leeraar af te weren, de verantwoordelijkheid voor zulk doopen op zich nam. De classis en synode hielden dr. Froeligh voor verantwoordelijk, en beoordeelden de zaak geheel anders, tot dat ten laatste dr. Froeligh met vier andere leeraars, Brokaw, Palmer, Toll en H. V. Wijckoff, die om wederspanningheid (*contumacy*) gecensureerd waren, zich vereenigden in het organiseren van wat zij noemden „the True Reformed Dutch Church.”

Deze afscheiding had plaats in 1822. Men poogde haar te verdedigen op leerstellige gronden en om gebreken in

de uitoefening der kerkelijke tucht. De kerk werd beschuldigd, dat zij Hopkinsiaansch geworden was in hare theologie, en vele geschriften over deze kwestie werden van beide zijden in het licht gegeven. De zaak werd door de differente (verschillende) partijen voor de synode gebracht. Dr. Froeligh was in 1792 benoemd geworden tot assistent professor in de theologie, en dit maakte hem nu regtstreeks verantwoordelijk voor de synode over zijn gedrag. Hij werd dientengevolge in 1823 geschorst in zijne bediening als professor en leeraar, om „het beschuldigen van de gevestigde besturen der kerk van onregtzinnigheid in de leer en verzuim van kerkelijke tucht — terwijl hij intusschen zelf, in strijd met de goede orde, den doop bediend had aan kinderen van ontevreden en uit eene naburige gemeente, — om het zich vereenigen met afgezette leeraars bij versmading der kerkelijke magt, en om het bevorderen van scheuringen en verdeeldheid.” Later is het uit brieven, door dr. Froeligh aan zijne vrienden geschreven, en uit de getuigenis van eenige zijner studenten openbaar geworden, dat hij reeds vele jaren vroeger zwanger ging van scheidingszucht en scheidingsdoel in navolging der Schotten. Het moet herinnerd worden, dat hij in het eerst arbeidde aan de vereeniging van bovengenoemde partijen; en toen hij in al zijne pogingen en plannen faalde, voerde hem de reactie ver naar de andere zijde heen. Van wege zijne positie bevond hij zich aan het hoofd eener partij, en de omstandigheden leidden hem tot hetgeen wij gezien hebben. Er was zeer zeker veel zondigs aan beide zijden.

Dr. J. Cannon zegt in zijne *Pastoral Theology*, blz. 585, sprekende over de waakzaamheid, die een leeraar over zijn eigen hart moet houden, om in tijden van opwekking niet hooggevoelend te worden, op volgende wijze over de scheiding van dr. Froeligh, bij wien hij zelf gestudeerd had: „Dr. Froeligh was de leider bij de afwijking van onze kerk; en ik geloof, dat de algemeene opwekking onder zijne bediening hem op het pad geleid heeft, waarop hij helaas, bleef voortwandelen. Het verhief hem in zijne eigene schatting, en toen hij naderhand niet benoemd werd tot de hoogste bedieningen in de kerk, werd hij ontevreden tegenover zijne ambtsbroeders, en ontwierp plannen, die in de latere scheiding verwezentlijkt werden. Waarlijk, het is in tijden van opwekking, dat de voornaamste dwaalgeesten en dweepers, die de kerk beroerd hebben, zijn opgestaan.”

3. Een derde bewijs voor de leervrijheid geeft de brochure, door de professoren J. Livingston, J. S. Cannon, Ph. Milledoller en J. Ludlow en eenige leeraars, die te New-Brunswick en te Holland, Michigan, gestudeerd hadden, onregtzinnig te verklaren. Zoo ver ons bekend is, hebben die professoren geene geschriften nagelaten, behalve dr. J. S. Cannon. Dat de True Church van 1822 zeer vrij en uiterst streng was, om professoren en leeraars onregtzinnig te verklaren, kunnen wij zien uit de brochure, vergeleken met de geschiedenis; — en dat de ware Gereformeerde kerk (de Afscheidene) van den tegenwoordigen tijd, dezelfde stoutheid heeft, om zulks te doen, is duidelijk voor ieder, die bekend is met de zware en, zoo wij gelooven, onregtvaardige beschuldigingen in woord en geschrift, niet alleen van leeraars, die in New-Brunswick en Holland, Michigan, gestudeerd hebben, maar ook van de leeraars, die met goede attesten uit Nederland gekomen zijn, en hier niet aan de zijde der „Waren” staan. Professor Livingston heeft zijne godgeleerde opleiding gehad te Utrecht in Nederland van 1766—69. De classis van Amsterdam heeft hem geëxamineerd en gezonden. In 1770 kwam hij in dit land terug. Hij heeft de kerk 40 jaren in het evangelie en 26 jaren tevens in het hoogleeraarsambt gediend. Hij was bemind en hooggeacht in zijne eigene en in andere kerken. Zijne vredelievendheid, godsvrucht, ijver en orthodoxie zijn bekend in de geheele kerk. Zijne dwalingen worden alleen gekend door het adres der True Reformed Church „aan allen in Israël, die hunne knieën voor den Baäl niet gebogen hebben.” Professor Milledoller is bekend in de geschiedenis der kerk als strikt regtzinnig en hoog begaafd; zijne evangeliebediening is ruim gezegend. Zijne godsvrucht en bijna onovertroffene gave des gebeds is in gezegende gedachtenis. Dr. J. S. Cannon is bekend door zijne *Pastoral Theology*, — een uitnemend werk. Corwin zegt er van in zijn *Manual*: „Hoewel het zijne gebreken mag hebben, is het een schathuis voor elk dienaar des evangelies.” Zijne lessen zijn wijs, ontdekkend en overredend. De student of leeraar, die het doorleest, zonder te gevoelen: wie is tot deze dingen bekwaam? is te sterk geworden, om op Jezus te leunen. In de geheele brochure is niets, dat meer verbazing en te gelijk meer verontwaardiging wekt, dan dat men de uitgaaf er van door de synode bijbrengt als

een bewijs voor de onregtzinnigheid der kerk. Zoo ook het plaats en van een steen op het graf van den professor en het goedkeuren van een plan tot colporteurschap. Het boek ligt voor ons, en wij moeten gelooven, dat de schrijvers der brochure het niet gelezen hebben, en zoo ongekend veroordeelen; anders begrijpen wij niet, hoe zij zóó kunnen schrijven.

Legt, roekelooze mannen, het boek eens voor u, als gij het hebt en lezen kunt, en ziet met ons in de 7^e Voorlezing: *Predikstijl*, blz. 156. „In het onderwijzen van de leerstellingen der waarheid zijn de termen en uitdrukkingen, die van ouds bij de godgeleerden in gebruik geweest zijn, en aan welke door Christenleeraars en gemeenten zekere bepaalde meeningen gehecht zijn, de geschiktste uitdrukkingen voor het onderwijs op den predikstoel. . . . De geschiedenis der kerk leert ons, dat de bewaring der waarheid afhangt van „regte bewoordingen”, en dat de kettters vaak, door eene enkele lettergreep in een woord te veranderen, zeer valsche leer hebben voortgebracht. Zelden wordt de oude leer door nieuwe termen beter verklaard; maar nieuwe leer wordt dikwijls verborgen onder voorwendsel van verbeterden stijl. . . . John Wesley, om zijn Arminiaansch stelsel te volmaken, wil ons door een geregtvaardigen staat zulk een doen verstaan, waarin een bekeerde en geheiligde door de genade Gods komt, wanneer hij belijdt vrede en blijdschap te hebben in het geloof, en hij zich zelve opgewekt en gelukkig gevoelt in eene verzekerde gemoedsstemming. Hieruit zou volgen, dat een geloovige vernieuwd en geheiligd zou kunnen zijn, lang voor dat hij nog geregtvaardigd was, daar hij echter geregtvaardigd is van het eerste oogenblik, dat hij gelooft. Rom. 8: 30.”

9e Voorlezing. Predikgaven, blz. 211. „De Apostel zegt: houdt aan in het lezen, benaarstigt u. . . . Het vereischt niet veel lezens, om bekwaam te zijn, eenige populaire preken te kunnen leveren. Predikers van dat soort hebben maar één stelsel van denkbeelden (one set of ideas), en dat geven zij geheel. In plaats van de Schrift te bestuderen, leenen zij zekere uitdrukkingen, meeningen (sentiments) en maatregelen. Indien gij twee of drie preken hoort, die eenige van de voortreffelijke gedachten en ingrijpende opmerkingen van een Nettleton, Griffin of anderen bevatten, zult gij bevinden, dat de voorraad van den prediker bijna is opgebruikt, . . . en,

indien er eenige opgewondenheid ontstaat, worden stoute pogingen gedaan, om van de gezonde belijdenis des geloofs af te wijken tot gevoelens, die naar Pelagianismus, en eindelijk naar Unitarismus overhellen."

31te Voorlezing. Catechetisch onderwijs, blz. 527. „Zoodanig was het werk en deszelfs nut, dat Mosheim, ofschoon een warme Lutheraan en besliste Arminiaan, gedrongen is te zeggen: „dat deze Catechismus (de Heidelbergsche) een vorm was van onderwijs, die bijna overal algemeen door de Christenen is aangenomen." Dat is waarheid. Het was de Catechismus der Gereformeerde Protestantsche kerk, niet aangemerkt als behoorende tot deze of die bijzondere kerk, maar erkend als het algemeen eigendom der Gereformeerde kerken." Op blz. 580 zegt hij: „Maar men heeft gezegd: Als de Catechismus Calvinistisch is in leer, hoe moeten dan de woorden van Zondag 15: „den toorn Gods tegen de zonde des ganschen menschelijken geslachts" verstaan worden? 1. De leer van den Catechismus is gematigd Calvinistisch. 2. Iedereen, die de bewoording van dien volzin wèl gadeslaat, zal terstond zien, dat zij niet ten doel hebben, om er de leer der algemeene of onbepaalde verzoening door uit te drukken. Want er wordt niet gezegd, dat de Zaligmaker den toorn Gods gedragen heeft voor, maar tegen de zonde van het gansche menschelijk geslacht. Waarom zijn de opstellers van den Catechismus zoo ver afgeweken van de gewone termen der Pelagianen, indien zij de eigene leer van die secte hebben willen uitdrukken? 3. Maar het duidelijk doel dezer bewoording was, ten eersten om uit te drukken: dat Christus den toorn Gods droeg, ontstoken, niet door de zonde der afgevallen engelen, maar door de zonde der afgevallen menschen. De engelen werden voorbijgegaan. Hij leed voor de zonde der menschen; ten tweede: de zwaarte (intensity) van den toorn Gods, dien de Zaligmaker droeg. Het was de toorn, ontstoken niet door de overtreding van Juda en Israël alleen, maar door de zonde van duizenden volkeren onder den hemel; eene ontelbare menigte van zondaars uit alle landen; ten derde: onderscheiding tusschen dit ongenoegen Gods, en dat, hetwelk ontstoken is tegen de zonde van zijne kinderen, of van hen, die met Hem verzoend zijn. God kastijdt zijne afwijkende kinderen in liefde, omdat hunne zonden Hem mishagen, maar het lijden van Christus was de

uitdrukking van zijn toorn tegen de zonde der menschheid of van ons gevallen geslacht. Hieruit zien wij, dat de leeraars, die den Catechismus opstelden, en hunne onmiddellijke opvolgers allen Calvinisten waren, die het leerstuk van de bepaalde verzoening (limited atonement) geloofden en leerden." Men zie verder blz. 538, 549, 577. „Leeraars zijn de oorzaak van achteruitgang. 1. Wanneer zij afwijken van de gezonde leer." Zie blz. 599, 602, 603, 613.... „de gelukkigste tijden van een leeraar zijn niet die, waarin hij meest bevrijd is van beproevingen.... Wanneer alles rondom hem vrede is, laat hij dan waken tegen achteruitgang van binnen, en verwaarloozing van zijn pligt."

Wij gaven slechts eenige uittreksels. Het geheele boek is aan zich zelve gelijk. Het is eene pastorale godgeleerdheid, geene dogmatiek. Wij schreven er zoo veel van uit, om den lezer te doen zien, in hoeverre de brochure, blz. 14 en 15, regt heeft, de uitgaven er van bij te brengen als een proefhoudend bewijs van het Remonstrantsch zijn der Dutch Reformed Church. Eenstemmig is tot het aankoojen d'ér letterplaten besloten. Dit bewijst, dat de geheele synode de leerstellingen van het boek als overeenstemmende met hare belijdenis en geloof erkent. Het bewijst, dat de geheele synode wenscht, dat de opleiding der studenten en de handelingen der leeraars zullen zijn overeenkomstig de voorschriften van dat boek. Het drukt uit, dat de geheele synode vrijmoedig durft spreken tegen Arminiaansche, Pelagiaansche, Deïstische en andere dwalingen, en te gelijk afkeurend durft wijzen op leerstellingen, handelingen en regeringsvormen van de groote kerken dezes lands, zoo als Methodisten, Baptisten, Congregationalisten enz. Het toont aan, dat de geheele synode nog eene tweede uitgaaf van het boek verwacht, wanneer zij nog andermaal openlijke getuigenis aan de leer der Gereformeerde kerk geven wil. Zij zou anders geen geld weggeworpen hebben voor stereotyp-platen. Indien ooit de synode der Christelijk-Gereformeerde kerk in Nederland een exemplaar van dat boek verlangt, zijn wij bereid om het haar te zenden.

Omtrent dr. J. Cannon en zijn boek schreven wij om advies aan dr. W. H. Campbell, die gelijktijdig met hem professor geweest is in het Seminarie te New-Brunswick. Hij antwoordde, dat hem geene schriften van Cannon bekend waren, dan zijne *Pastoral*

Theology en eene enkele preek, die geene betrekking had op het leerstuk der verzoening. Verder schrijft hij: „Indien er ooit een man in de Dutch Reformed Church geweest is, die de bepaalde verzoening geloofde, dan was het dr. Cannon. Zeer dikwijls spraken wij over dat onderwerp, en ik weet, dat hij niet alleen de leer der algemeene verzoening verwierp, maar door zijn sterk vooroordeel tegen haar, kon hij ook weinig goeds zien in hen, die er aan geloofden. Dr. S. A. van Vranken en Cannon stemden in de leer der verzoening volkomen overeen.”

4. Nog een groot bewijs van vrijzinnigheid en afval van de Calvinistische leer vindt de brochure in het rapport van de commissie voor naamsverandering aan de synode van 1867, wat door de synode aangenomen is. De brochure leest in dat rapport, „dat de oorzaken, die den groei onzer kerk verhinderen, liggen in hare gebruiken of standaards, in hare eenvoudige eeredienst, in hare leerstellige predikdienst en in haar Calvinistisch geloof, en dat hare wijsheid daarin gelegen is, dat kwaad weg te nemen”; — „en”, zegt zij, „dat daartoe dan ook die commissie de (vrijzinnige) handelingen van het jaar 1792 voorstelt, om de gehechtheid aan het oude den genadeslag te geven.” De schrijvers der brochure zullen zeker dat geheele rapport gelezen hebben; anders zou het zeer toevallig zijn, dat zij juist van de 29 bladzijden, die het bevat, blz. 16 gelezen hadden, en zeer onvoorzigtig ook, als zij niet beter begrepen, wat zij lezen, om naar hunne opvatting van ééne bladzijde zulke vreeselijke beschuldigingen tegen eene christelijke kerk te publiceren. Wij moeten ten minste hopen, dat zij de meening van het rapport niet verstaan hebben, anders hebben zij zich schuldig gemaakt aan opzettelijke leugen en zeer schuldigen laster van de Gereformeerde kerk. Het rapport zegt en bedoelt juist het tegengestelde van hunne verklaring.

Indien het rapport werkelijk zeide, wat de brochure het doet zeggen, zou de kerk, die in datzelfde rapport belijdt, de oude Calvinistische Gereformeerde kerk te zijn, niet dwazer, meer contradictis en bespottelijk kunnen handelen, dan zij in dat rapport heeft gedaan, door te zeggen: „Wij zijn de oude Calvinistische kerk”, en te gelijk de oude Calvinistische leer enz. te verwerpen. Doch wij laten het rapport van die zijde rusten, en zeggen: Leest het rapport, en verstaat, wat het zegt; — en gij zult beschaamd zijn en u schuldig gevoelen, dat gij zoo misleidend

geschreven hebt. Maar dewijl men hier van die zijde zoo veel verkeerdheid ziet in het uit den titel der kerk weglaten van het woord Dutch, en daar er een pamphlet, op lagen en spotachtigen toon geschreven door ds. W. C. Wust, in omloop is, hetwelk moet bewijzen, dat met het weglaten van dat woord ook de oude leer verworpen is, willen wij den inhoud van het rapport in het kort mededeelen.

Het rapport begint met te zeggen, dat bij de verandering van den titel de eigendomsregten niets te lijden hebben; dat wij niet beschaamd zijn of behoeven te zijn over onzen Hollandschen naam of afkomst. De afstammelingen der Hollandsche kolonisten roemden op hun Hollandsch bloed en hunne Hollandsche gewoonten; en toen andere kerken naast hen geplant werden, gevoelden zij eene soort van aristocratische voldoening in het bekend staan als de Hollandsche kerk. Het kan veilig gezegd worden, dat beiden, zij en hunne kerk, hunne aanspraak op eene onbepaalde achting van allen hebben geregtvaardigd. Er zijn Hollandsche namen genoeg in de geschiedenis, politiek, letterkunde en wetenschap van Amerika, om te bewijzen, dat de kinderen der Hollanders in Amerika zich hun bloed of hunne opvoeding niet behoeven te schamen. „Doch de kerk heeft hare grenzen niet binnen de Hollandsche natie.” Zij moet uitbreiding zoeken, Christus verkondigen aan eene verlorene wereld, bewijs geven van hare verlossing door een heilig leven, menschen onderwijzen in den weg der verlossing, vooral door openbare prediking, en hen, die gewillig zich overgeven aan hare getuigenis en haar invloed in hare gemeenschap opnemen. De kerk moet zich zelve daartoe niet in den weg staan, 1 Cor. 9: 19—22. Doch zij moet aan waarheid en roeping getrouw blijven”, blz. 3. „Het is duidelijk, dat de ergernis, die de goddeloozen vinden in het kruis van Christus, niet moet worden weggenomen door eenig toegeven van de zijde der kerk. Meer dan dit; het geheele systeem, niet slechts van leerstellingen, maar ook van kerkelijke politie en eeredienst, hetwelk door eenige christelijke gezindheid geloofd wordt, door het evangelie aanbevolen te zijn, moet door haar vastgehouden worden, zonder in aanmerking te nemen de tegenspraak, die het ontmoeten zal. Wanneer echter zuiver middelmatige dingen (purely human fractures) een steen des aanstoots worden, behoort

zij die weg te nemen", blz. 4. „Aan de ernstige begeerte onzer kerk, om dit alles te doen, kan niet één harer leden twifelen. Toch is het noodig te onderzoeken, of zij niet te geringe rekening maakt van de bemoeijelijking, die haar naam op haar legt. De nationale naam onzer kerk in dit onnationale land, waar duizenden uit alle landen hun nationalen naam verliezen, om in één groot Amerikaansch gemeenbest opgelost te worden, sluit voor onze kerk den toegang tot de natie als een geheel", blz. 5. „Want juist zoo veel beweegredenen, als wij kunnen hebben om den naam vast te houden, juist zoo veel redenen hebben allen, die geene Hollandsche voorliefde hebben, om hem te verwerpen. De naam houdt vele van onze kerken klein", blz. 6. „Want wij bevinden in elke westersche stad, waar wij beproeven eene gemeente te stichten, dat diezelfde ringmuur, binnen welke het niet moeilijk is, de weinige eerste Hollanders (d. w. z. Hollandsche afstammelingen, niet de emigranten) te vergaderen, eene scheidsmuur wordt, die anderen buiten sluit. Die naam heeft voor nieuwe gemeenten gediend, juist om te worstelen en niets meer, en heeft ons menige zwakke plant gegeven, die geene diepte van aarde had, en die steeds eene kostbare bewatering noodig had, om tegen verdorring bewaard te kunnen blijven. Maar al konden wij hier gemeenten stichten, enkel uit Hollanders bestaande, zoo bleef het toch eene bedenkelijke zaak, of zulk een afzonderlijk houden van een enkelen volksstam niet in strijd zou zijn met het duidelijk doel der Voorzienigheid in dit land", blz. 7. „Men zou denken, dat zij, die om hunne orthodoxie bijna bannelingen uit Holland geworden zijn, als zij in het aangenomen land (adopted country) een orthodox Gereformeerde Dutch kerk vonden, zij dien naam zouden omhelzen als een heiligdom (sanctuary); maar de Hollandsche emigranten begeeren niet als een bijzonder en afgezonderd volk beschouwd te worden; zij wenschen met hun nageslacht een deel uit te maken van de Amerikaansche natie. Geen Hollander verkiest Dutch genaamd te worden." Het rapport gaat voort en toont aan, dat de naam van „Gereformeerde kerk in de Nederlanden" de oorspronkelijke titel is van onze kerk; — dat het woord Dutch een historisch, verachtelijk bijvoegsel van de Engelschen is, blz. 8. „De Engelschen noemen de natie, de taal, de kerk niet anders dan Dutch; en eene Dutch Church, waar die ook

gevonden wordt, in Londen, in Holland, in Zuid-Afrika of in Amerika, is door de Engelschen met dien naam gedoopt De Gereformeerde kerk van de Nederlanden kan gezegd worden te dateren van de aanneming der geloofsbelijdenis in 1562. De Hollanders, die hunne kerk naar dit land bragten, waren leden van die Gereformeerde kerk in de Nederlanden. . . . Haar naam was „de Gereformeerde kerk.” Bij dezen naam was de kerk van de kolonie der Hollanders bekend”, blz. 9. „De naam Dutch, toegepast op onze kerk, is het gevolg van politieke veranderingen, door welke de Hollanders ophielden heeren van het land te zijn, en zij eene ondergeschikte partij werden in hunne eigene kolonie”, blz. 10. „En nu die bijnaam misleidend is . . . zullen wij nu geene aanspraak maken op het historisch regt . . . van onze moeder (de kerk)? . . . zullen wij niet staan, waar wij stonden in de edele worsteling tegen de Spaansche tyrannie? . . . Waar wij stonden, toen wij eerst den voet op deze stranden zetten? De Gereformeerde kerk — neen, nu niet in de Nederlanden, oud of nieuw, — maar in Amerika?” De voordeelen van dien naam zijn: 1. Hij is niet zoo onaannemelijk en afwerend (afschrikkend) als Dutch, hetwelk terstond doet denken aan vreemde taal en natie. 2. Hij is bekend en wordt verstaan in alle kerkelijke kringen en bij het lezend publiek. 3. De naam is kort; beter geschikt om uit te drukken, wat wij zijn, en 4. Wij hebben regt op dien naam, blz. 14. „Maar nu ontstaat eene andere vraag. Zal het wegnemen van den bijnaam Dutch niet bewijzen te zijn de eerste stap van onze zijde, tot de vereeniging van alle Amerikaansche ligchamen van ons geloof en orde, waarvan wij nu zoo veel hooren spreken”? blz. 15. „Wij hebben onze eigene standaards, onze eigene gebruiken, onze welbekende, dierbare formulieren, onze collegiën en seminariën, onze vaste interessen, onzen Board voor weldadigheid, en ons onderscheiden en bloeiend zendingswerk. Er is naauwelijks ééne kerk ten dezen in Amerika, die meer den stempel van individualiteit draagt dan de onze. En de naam Dutch heeft ons karakter niet gemaakt, noch bewaard. Dat karakter bestond, vóór dat aan dien naam gedacht was, en zal voortduren, al laat men hem vallen. Echter na dit alles mag gevraagd worden, of de verandering van onzen naam geene aanleiding geven zal tot andere veranderingen, die ons karakter betreffen? Indien deze . . . (naams) verandering voort-

spruit uit bewuste roekeloosheid (veranderingszucht), . . . dan behooren wij in allen gevalle te blijven, wat wij zijn. Maar indien het beoogde doel duidelijk en belangrijk is, . . . zouden voorzigtige (verstandige) menschen . . . zich zelve oneer aandoen om eene noodige handeling te weigeren, (bloot) uit vrees, dat de eerst daarop volgende handeling eene verkeerde zou zijn. . . . Onze geschiedenis heeft niet bewezen, dat wij roekelooze nieuwigheidszoekers zijn. De voorzigtigheid en schuchterheid, waarmede onze kerk de voorgestelde actie (naamsverandering) heeft overwogen, hoezeer er reeds zoo lang en met zoo vele redenen op aangedrongen was, doet zien, hoe eenige poging, om onze standaards, of onze voortreffelijke en hooggeachte (kerkelijke) gebruiken te veranderen, zou ontvangen worden", blz. 16. „Onze kerk heeft, het is waar, niet de grootte verkregen en den voortgang gemaakt, dien zij behoorde te hebben. Hier moeten redenen voor bestaan. Niet weinige van de verstandige en toegenegene vrienden onzer kerk vinden die redenen in eene zaak, die uiterlijk, onzelfstandig en bijna toevallig is; — een uitsluitenden bijnaam, die ongetwijfeld ons dierbaar is, doch dierbaar om der menschen, en niet om Christus wil, en die daarom kan aangenomen of ter zijde gesteld worden, zonder ons karakter als kerk te benadeelen. . . . Waarom is onze kerk zoo klein? Kan haar uitheemsche en uitsluitende naam haar benadeeld hebben? Beantwoorden wij die vraag ontkennend, dan keert zich het onderzoek noodzakelijk tot hare gebruiken, indien niet tot hare standaards. Dan wordt de vraag: Is hare eeredienst niet te eenvoudig? Is hare prediking niet al te leerstellig? Is hare Calvinistische belijdenis ook op te hoogen toon gezet? Het opdringen dezer vragen aan de kerk is de weg om de vraag ter zijde te stellen (naamsverandering), die zich zelve opgedrongen heeft. Onze wijsheid is gelegen, in weg te doen het kwaad, dat wij zien. De nieuwe ziekte wordt gevoed door de oude te laten loopen, niet door deze te genezen.”

Deze aanhaling van blz. 16, door ons in eenigzins andere constructie geschreven, doet de brochure voorkomen als een voorstel, door de commissie aan de synode gedaan en door deze bekrachtigd, „om de kerk van hare leerstellige waarheden en haar Calvinistisch geloof te berooven.” Doch uit hetgeen vroeger door de commissie in haar rapport gezegd was, blijkt duidelijk, dat zij die vragen

doet, even als Paulus: Zullen wij in de zonde blijven, opdat de genade te meerder worde?" om er een: „Dat zij verre!" op te antwoorden. De nadruk, die de brochure legt op een laatsten volzin, over oude en nieuwe ziekte is misleiding; in het rapport is hij niet onderschraapt. De bedoeling is eenvoudig deze: Niet de eenvoudigheid der eeredienst, niet de leerstelling der prediking, niet de toon van het Calvinistisch geloof, maar de uitheemsche en uitsluitende naam benadeelt den groei der kerk. Haar te laten vallen is wijsheid. De nieuwe ziekte wordt gevoed door de oude te laten loopen, niet door haar te genezen. Dus: laat vallen den uitheemschen en uitsluitenden naam, — en de belemmerende ziekte is genezen, — wil de commissie zeggen. De schrijvers der brochure hebben welligt niet geweten, dat er, tijdens de commissie haar rapport moest opmaken, van Junij 1866 tot Junij 1867, een pamphlet in omloop was, dat tegen de naamsverandering schreef, en voorwendde, dat, wanneer de naam Dutch als te uitheemsch beschouwd werd, ook de leer wel te Calvinistisch kon worden. De rest van het rapport geeft een geschiedkundig overzicht, hoe en wanneer de woorden Dutch en Protestant in onzen titel gekomen zijn. In de Engelsche constitutie, in 1792 vertaald uit het Hollandsch, wordt slechts eenige malen de naam der kerk „Gereformeerde kerk" genoemd, doch veel malen Gereformeerde Hollandsche (Dutch) kerk. Dit is de eerste kerkelijke erkenning van het woord Dutch. Professor Livingston was de vertaler. De synode onderwierp de vertaling, om haar over te zien, aan het oordeel eener commissie, van welke Livingston voorzitter was; en haar rapport, dat de goedkeuring der vertaling inhield, werd door de synode aangenomen.

De commissie voor het rapport van naamsverandering haalt deze geschiedenis aan, om te doen zien, dat de Gereformeerde kerk in Amerika onnaauwkeurig geweest is in de benoeming van haren titel, toen deze voor de eerste maal in kerkelijke documenten is genoemd geworden; en dat het weglaten van dat, den titel der kerk wijzigend woord Dutch, volstrekt geen verwerpen is van synodale besluiten. De schrijvers der brochure zien hier vrijzinnige paden, die reeds van ouds bewandeld werden. Wij zien dat niet. Hoe zou eene geheele synode eene vertaling nazien of nagaan, wanneer een groot aantal van hare leden de taal niet verstond, waarin de constitutie

was overgebracht? Dat Livingston lid der commissie was, was noodig om inlichting te kunnen geven, en misschien omdat hij er de bekwaamste voor geacht werd. Indien onze constitutie thans classicale goedkeuring zou moeten ontvangen, zou de classis genoodzaakt zijn, om dezelfde reden hetzelfde te doen. Het rapport eindigt met voor te stellen dat de synode den naam der kerk bepale te zijn: „De Gereformeerde kerk in Amerika”, en dat het titelblad der constitutie zij, gelijk wij het in onze vertaling geschreven hebben.

5. De schrijvers der brochure zeggen verder, dat nog al eenige leeraars met naam en toenaam zouden te noemen zijn, die vooral dwalen in de opvatting van de uitgebreidheid der verzoening, en vinden ook hierin bewijs voor de onregtzinnigheid en leervrijheid der kerk. Daar zij geene namen noemen van die dwalenden, kunnen wij ook hunne geschiedenis niet naast de tegen hen ingebragte beschuldiging leggen. Het komt ons voor, dat de schrijvers der brochure meer dwalingen zien in onze jonge en oude leeraars, terwijl zij nu nog met hen op aarde zijn, dan hun blijken zal, dat er ooit bestaan hebben, wanneer zij met die leeraars voor den regterstoel van Christus zullen staan. Ongetwijfeld heeft niet één der leeraars onder de schrijvers der brochure ooit drie preken gehoord van hen, die zij den moed hebben publiek te beschuldigen. Het is zeker, dat de meeste van die zes leeraars nooit ééne preek van die dwalende leeraars hebben gehoord; en boeken hebben deze ook niet geschreven. Maar waarop is hunne beschuldiging dan gebouwd? Ach, bloot op wat het gerucht zoo al eens gezegd heeft! Wij willen zulk beschuldigen niet kwalificeren; wij keuren het af tot in het diepst van onze ziel, en zeggen alleen: Arme leeraars, die zoo gebrek lijden aan liefde! Ellendige bouwlieden, die het fundament op zulken zwakken grond leggen! Neen, op zulk een zandgrond rust de Afscheiding in ons dierbaar vaderland (Nederland) niet.

Wij zijn in staat een paar voorbeelden te geven van beschuldigingen. In het jaar 1866 waren ten huize van een der schrijvers dezes twee leeraars en drie ouderlingen van de „ware Gereformeerde kerk”, om over den staat der kerk te spreken. Wij stelden voor te bewijzen, dat de constitutie, de godgeleerde scholen, de synode, en het door prediking en geschrift kenbaar, dagelijksch werk van onze kerk Gereformeerd is. Die

broeders verkozen bij de opsomming van zoogenaamde gebreken te blijven. Een leeraar, die te New-Brunswick gestudeerd heeft, had gepreekt over Efez. 2: 1. Dood in zonden en in misdaden, was zijn onderwerp. De ouderling, die hem gehoord had, betuigde, dat de verklaring zeer geleerd en nauwkeurig was geweest, zoodat er geen puntje tegen in te brengen was; doch in de toepassing had die leeraar met nadruk en vingerwijzing gezegd: „En gij, doode zondaars, moet toch naar Christus toe.” Die preek werd Remonstrantsch genoemd, en de prediker was een Remonstrant. Een ander van die broeders noemde den leeraar, aan wiens huis zij waren, en die te Holland, Michigan, zijne opleiding genoten heeft, ook een Remonstrant. Dat was hem duidelijk geworden uit de eenige preek, die hij ooit van hem gehoord had over Zondag 20. De woorden van van der Kemp waren met bepaald doel aangehaald over den twist, die er tusschen de Grieksche en Latijnsche kerken gevoerd is over de uitstorting des H. Geestes. De leeraar had daar uit afgeleid, dat God niet goedkeurt dat kibbelen en veroordeelen van elkander over vraagstukken, die het geloof, dat tot zaligheid vereischt wordt, niet betreffen, hetwelk uit de achteruitgang en geesteloosheid dier beide kerken bewezen was. De beschuldiger had hierin gezien: eene wegedenering van het regt, om tegen dwalingen te protesteren. Wij geven deze twee voorbeelden, omdat wij gelooven, dat zij de twee grootste steenen des aanstoots zijn bij hen, die gemoedelijk (en daarom betrekkelijk onschuldig) Afgescheiden zijn. Vrees, hun bij prikkelbaarheid of onkunde ingeboezemd, dat het evangelie te ruim of te vrij, zoo als zij dat noemen; verkondigd wordt, en dat de lijn tusschen regtzinnigen en dwalenden niet scherp genoeg geteekend wordt, doet velen vechten tegen schimmen.

6. De onregtzinnigheid der kerk moet wel duidelijk zijn, omdat de Board of Publication (commissie voor uitgaaf van boeken) haar voortplant. Wij geven hier nog eene korte geschiedenis tegenover de openbare beschuldigingen der brochure. De Board of Publication is door de generale synode aangesteld, en staat onder haar toezigt. Hij is eigenlijk de drukpers der synode. Hij geeft uit onze belijdenisschriften, vraagboeken en ieder werk, oud of nieuw, dat voor de kerk nuttig en noodig wordt geoordeeld. Vóór ons ligt een werkje, weinige jaren geleden door den Board uitgegeven, getiteld: „*Den*

woord aan leeraars.” Behalve vele zeer ernstige woorden en een groot aantal nog ernstiger vragen, „geschikt voor leeraars, om aan zich zelve te doen”, bevat het een extract over „de soevereiniteit van God in de verlossing”, eene korte geschiedenis van de synode van Dordrecht, de vijf artikelen tegen de Remonstranten, met verwerping der dwalingen, en eene preek over de bepaalde verzoening, naar aanleiding van Jes. 53 : 8^b. In een voorwoord van de preek wordt gezegd: „De leer, welke in deze bladzijden voorgesteld wordt, is hoogst belangrijk. Het is een wezenlijk (constituent) deel van het groote systeem der goddelijke waarheid, voorgesteld in de Schrift, en erkend door het beste en zuiverste deel der kerk in alle eeuwen. Het staat in naauwe betrekking tot de godheid van Christus, de volkomenheid zijner verzoening, de eer van zijn naam, en den troost van al zijn verlost volk; al hetwelk benadeeld of verdonkerd wordt door de leer van eene onbepaalde of algemeene verzoening. De ware leer staat regtstreeks tegenover Remonstrantismus, hetwelk Christus dood aanmerkt, als doende slechts de deur des hemels open, om de verdiensten des menschen in te laten; tegenover Universalismus, hetwelk zijne offerande aanmerkt als eene volstreckte verzoening voor de zonden van alle menschen; en tegenover Conditionalismus, hetwelk de kracht (efficacy) van dezen dood beperkt tot de mate, in welke de wil des menschen genegen is, dien aan te nemen. Al deze dwalingen berooven den Heere Jezus van zijnen Hem door God gegeven en meest beteekenenden naam: Zaligmaker; en maken Hem slechts tot een Helper voor den gevallen mensch. Hij is, ja een Helper; doch Hij is ook veel meer. Hij stierf niet slechts om verzoening mogelijk te maken; niet om een gelijk voorregt te geven aan die, welke verloren zullen gaan, en die, welke behouden zullen worden; niet om eene verlossing te verwerven, die krachtig of niet krachtig tot zaligheid zou zijn naar omstandigheden; maar om letterlijk, dadelijk en voor eeuwig zijn volk te verlossen, legde Hij zijn leven af voor zijne schapen. Daardoor is zijn volk zoo bijzonder aan Hem als hunnen Zaligmaker verbonden. Zij hebben Hem lief, omdat Hij hun eerst lief gehad heeft; en de bezielende toon van hun gezang op aarde is, gelijk het in den hemel zal zijn, niet tot roem van eenige algemeene, onbepaalde, niet onder-

broeders verkozen bij de opsomming van zoogenaamde gebreken te blijven. Een leeraar, die te New-Brunswick gestudeerd heeft, had gepreekt over Efez. 2: 1. Dood in zonden en in misdaden, was zijn onderwerp. De ouderling, die hem gehoord had, betuigde, dat de verklaring zeer geleerd en nauwkeurig was geweest, zoodat er geen puntje tegen in te brengen was; doch in de toepassing had die leeraar met nadruk en vingerwijzing gezegd: „En gij, doode zondaars, moet toch naar Christus toe.” Die preek werd Remonstrantsch genoemd, en de prediker was een Remonstrant. Een ander van die broeders noemde den leeraar, aan wiens huis zij waren, en die te Holland, Michigan, zijne opleiding genoten heeft, ook een Remonstrant. Dat was hem duidelijk geworden uit de eenige preek, die hij ooit van hem gehoord had over Zondag 20. De woorden van van der Kemp waren met bepaald doel aangehaald over den twist, die er tusschen de Grieksche en Latijnsche kerken gevoerd is over de uitstorting des H. Geestes. De leeraar had daar uit afgeleid, dat God niet goedkeurt dat kibbelen en veroordeelen van elkander over vraagstukken, die het geloof, dat tot zaligheid vereischt wordt, niet betreffen, hetwelk uit de achteruitgang en geesteloosheid dier beide kerken bewezen was. De beschuldiger had hierin gezien: eene wegdenering van het regt, om tegen dwalingen te protesteren. Wij geven deze twee voorbeelden, omdat wij gelooven, dat zij de twee grootste steenen des aanstoots zijn bij hen, die gemoedelijk (en daarom betrekkelijk onschuldig) Afgescheiden zijn. Vrees, hun bij prikkelbaarheid of onkunde ingeboezemd, dat het evangelie te ruim of te vrij, zoo als zij dat noemen; verkondigd wordt, en dat de lijn tusschen regtzinnigen en dwalenden niet scherp genoeg geteekend wordt, doet velen vechten tegen schimmen.

6. De onregtzinnigheid der kerk moet wel duidelijk zijn, omdat de Board of Publication (commissie voor uitgaaf van boeken) haar voortplant. Wij geven hier nog eene korte geschiedenis tegenover de openbare beschuldigingen der brochure. De Board of Publication is door de generale synode aangesteld, en staat onder haar toezigt. Hij is eigenlijk de drukpers der synode. Hij geeft uit onze belijdenisschriften, vraagboeken en ieder werk, oud of nieuw, dat voor de kerk nuttig en noodig wordt geoordeeld. Vóór ons ligt een werkje, weinige jaren geleden door den Board uitgegeven, getiteld: „Een

woord aan leeraars.” Behalve vele zeer ernstige woorden en een groot aantal nog ernstiger vragen, „geschikt voor leeraars, om aan zich zelven te doen”, bevat het een extract over „de souvereiniteit van God in de verlossing”, eene korte geschiedenis van de synode van Dordrecht, de vijf artikelen tegen de Remonstranten, met verwerping der dwalingen, en eene preek over de bepaalde verzoening, naar aanleiding van Jes. 53: 8^b. In een voorwoord van de preek wordt gezegd: „De leer, welke in deze bladzijden voorgesteld wordt, is hoogst belangrijk. Het is een wezenlijk (constituent) deel van het groote systeem der goddelijke waarheid, voorgesteld in de Schrift, en erkend door het beste en zuiverste deel der kerk in alle eeuwen. Het staat in naauwe betrekking tot de godheid van Christus, de volkomenheid zijner verzoening, de eer van zijn naam, en den troost van al zijn verlost volk; al hetwelk benadeeld of verdonkerd wordt door de leer van eene onbepaalde of algemeene verzoening. De ware leer staat regtstreeks tegenover Remonstrantismus, hetwelk Christus dood aanmerkt, als doende slechts de deur des hemels open, om de verdiensten des menschen in te laten; tegenover Universalismus, hetwelk zijne offerande aanmerkt als eene volstreckte verzoening voor de zonden van alle menschen; en tegenover Conditionalismus, hetwelk de kracht (efficacy) van dezen dood beperkt tot de mate, in welke de wil des menschen genegen is, dien aan te nemen. Al deze dwalingen berooven den Heere Jezus van zijnen Hem door God gegeven en meest beteekenenden naam: Zaligmaker; en maken Hem slechts tot een Helper voor den gevallen mensch. Hij is, ja een Helper; doch Hij is ook veel meer. Hij stierf niet slechts om verzoening mogelijk te maken; niet om een gelijk voorregt te geven aan die, welke verloren zullen gaan, en die, welke behouden zullen worden; niet om eene verlossing te verwerven, die krachtig of niet krachtig tot zaligheid zou zijn naar omstandigheden; maar om letterlijk, dadelijk en voor eeuwig zijn volk te verlossen, legde Hij zijn leven af voor zijne schapen. Daardoor is zijn volk zoo bijzonder aan Hem als hunnen Zaligmaker verbonden. Zij hebben Hem lief, omdat Hij hun eerst lief gehad heeft; en de bezielende toon van hun gezang op aarde is, gelijk het in den hemel zal zijn, niet tot roem van eenige algemeene, onbepaalde, niet onder-

scheidene weldadigheid van Hem aan de menscheid, aan het geheele menschengeslacht, maar van zijn onderscheidend werk voor hen en in hen: „Gij zijt geslacht, en hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie.””

Dat is dan de leer, die de Dutch Reformed Church hare leeraars voorhoudt; de leer, waarmede zij publiek onder de christelijke genootschappen dezes lands optreedt. Nu gaan wij geene godgeleerde lessen voorschrijven, maar willen toch den lezer een wenk geven, om onze belijdenisschriften met bovenstaande denkbeelden te vergelijken.

Daar de IIIe en IVe beschuldiging reeds behandeld zijn op blz. 81, kunnen wij thans tot de vijfde beschuldiging overgaan.

V. Van verachting en versmading van getrouwe leeraars.

De vijfde beschuldiging is: „*dat getrouwe dienaren, opzieners en leden, die openlijk hunne verkleefdheid en getrouwheid aan de Gereformeerde leer betoonen, niet beschermd en geacht, maar door het bestuur der kerk gesmaad worden.*” De brochure, roekeloos als zij is, spreekt die beschuldiging uit; bewijzen, die toch eigenlijk alleen gelden, levert zij niet. Al wat wij voor die beschuldiging gevonden hebben is: de klagten der gecensureerde leeraars in 1822. De behandeling dier leeraars is reeds gemeld, en de godgeleerde kwestie van dien tijd zal men in de Bijlage vinden. Er is echter eene beschuldiging van dien aard door ds. W. C. Wust, van Lodi, woordelijk en schriftelijk tegen de kerk ingebracht. Daar ds. Wust, nadat hij door de classis van Paramus geschorst was, zich in 1868 tot de ware Gereformeerde kerk (de Afscheidene) heeft gewend, om door haar opgenomen te worden, gevoelen wij ons gerechtigd, om ook zijne geschiedenis te geven. De handeling der classis van Paramus, in betrekking tot de zaak van Rev. W. C. Wust, is als volgt:

Op de classicale vergadering van 21 April 1868, bragten Rev. W. C. Wust en de gemeente Lodi, waarvan hij leeraar was, een geschrift voor de classis, waarin zij haar tegenzin en hare bezwaren tegen de naamsverandering te kennen gaven, en tevens verklaarden, dat hun voornemen was, om zich van onze kerk af te scheiden. De classis benoemde eene bijzondere

commissie, om dat geschrift te beoordeelen; die commissie bracht het volgend rapport uit:

„De commissie, benoemd om een voorstel te maken over hetgeen de classis te doen heeft met betrekking tot het geschrift, door Rev. W. C. Wust en de gemeente van Lodi gepresenteerd, berigt het volgende: Dat de taal en geest van die mededeeling groot gebrek toonen aan christelijke nederigheid, en zij bij gevolg eene groote misvatting en misduiding is van de handeling der algemeene synode in het veranderen van den naam der kerk; zij matigen zich niet slechts het regt aan, om eene meening te koesteren, maar zij veroordeelen en verwerpen de synode om eene handeling, die tegen hun gevoelen strijdt. Hiervoor verdienen zij de strengste bestraffing. — Hierbij komt nog hun voornemen, om eene gemeente uit hare vereeniging met deze classis te rukken; eene gemeente, die door deze classis georganiseerd is, die voortgeholpen is door de fondsen, welke binnen deze classis voor haar zijn gecollecteerd, en welker leeraars zijn onderhouden uit fondsen van de kerk, van welke zij nu met zoo veel verachting zich losscheuren. Deze zijn genoegzame gronden voor de classis om tot de volgende actiën te besluiten: dat Rev. W. C. Wust om afscheiding van de classis, en om de manier, waarop hij dat gedaan heeft, worde, en hierbij is geschorst van de evangeliebediening; en de leden des kerkerada's, die met hem vereenigd zijn in deze daad van afscheiding worden, en hierbij zijn geschorst in hunne ambten.

T. H. VAN DER VEER, *Chairman.*

De classis beschouwde de handeling en de taal van Rev. Wust moedwillige wederspanningheid (contumacy) te zijn, en om die reden heeft zij hem geschorst. Die het boekje van ds. Wust gelezen heeft over „Vooruitgang”, waarin hij de kerk voorstelt als eene vrouw met een hoepelrok, een ijzeren plaat op de borst enz., zal daarin opheldering genoeg gevonden hebben voor de handeling van de classis van Paramus.

De klagt over het gesnaad worden door „*de Hope*” wordt voldoende beantwoord, door „*de Hope*” en „*den Wachter*” naast elkander te leggen en te vergelijken. Wij althans hebben reden om *de Hope* tegenover *den Wachter* te regtvaardigen. Zoo ver wij weten, heeft *de Hope* nooit iets gezegd, wat niet met waarheid kon en met bescheidenheid mogt gezegd worden.

VI. Van het gemis van het regt van protest.

De zesde beschuldiging is: „*dat men in de Dutch Reformed Church niet mag protesteren tegen dwalingen en verkeerdheden.*” Deze beschuldiging noodzaakt ons te gelooven, dat niet één van de acht schrijvers der brochure ooit de constitutie onzer kerk heeft gelezen of hooren lezen. Indien zij althans geweten hebben, wat de constitutie zegt, moeten wij gelooven, dat zij hare meening niet hebben begrepen. Wij kunnen toch niet aannemen, dat de schrijvers der brochure met opene oogen de uitdrukking „niet protesteren”, die hun doel schijnt te bevorderen, — maar waarvan het meer dan duidelijk is, dat de constitutie niet verbiedt, wat de brochure zegt, dat zij wél doet, — voor het volk zouden brengen om afkeer te verwekken tegen, en scheuring te bevorderen van de kerk. De brochure zegt ook: „dat de constitutie zoo gewijzigd is in grondbeginselen, dat zij niet meer de oude kan genoemd worden.” Het verbod van protest hebben wij in hoofdstuk II reeds toegelicht. De wegneming van de grondbeginselen uit de constitutie beoordeelde de lezer zelve. De constitutie volgt hierachter.

VII. Van verzuim der kerkelijke tucht.

De zevende beschuldiging is: „*dat de tucht niet gehandhaafd wordt; met name door de vrijmetselaars niet weg te doen uit de kerk, en door leden van andere kerkgenootschappen tot het II. Avondmaal toe te laten.*” I. Wat betreft de vrijmetselaars: het moet gezegd worden, er zijn er in onze kerk en in de meeste kerken dezes lands. Zij zijn er ingeslopen, ongetwijfeld door een schuldig verzuim van waakzaamheid, ofschoon men bij het doen van belijdenis toch ook bezwaarlijk aan de nieuwe leden vragen kan: „Zijt gij vrijmetselaar?” Ruim 40 jaren geleden zegt R. Morris, verlieten van de ruim 50.000 leden 45.000 de orde, omdat de bevolking dezer staten toen in massa tegen de vrijmetselaarsorde opstond, omdat men haar beschuldigde, dat een man, die een boek tegen haar geschreven had, door haar opgeligt en vermoord was. Langzaam en onder andere benamingen zijn de vrijmetselaars weêr vermeerderd en sterker geworden dan te voren. Het moet echter niet voorbijgezien worden: 1. Dat de massa Christenen, die den christelijken naam

dragen en zonder opspraak leven, (de Heere kent de harten) hier niet met zoo veel verachting zien op dat genootschap, als de godvruchtigen in Nederland gewoonlijk doen. 2. Indien men informeert bij vrijmetselaars omtrent de kwantiteit en de kwaliteit der leden van de kerken, die onder hen zijn, dan bekomt men zeker de hoogste, zoo niet te hooge opgaaf van hun getal en deugd. Vrijmetselaars zeggen gaarne, dat de geleerdste en vroomste leeraars en leden der kerk tot hunne orde behooren; dat geeft natuurlijk nog eenig respect meer, en is eene bevorderlijke praktijk, om eenvoudigen in te nemen, opdat zij onbevooroordeeld, zonder argwaan, onderzoek of gewetensbezwaar tot de orde zouden overgaan. Wij meenen geen kwaad te doen met Zions zonden te rekenen, maar dan met het kleinste getal, ofschoon wij hare zonden zonden blijven noemen. 3. De classissen van Holland en Wisconsin hebben daarom in 1868 ook niet aan de synode gevraagd, of vrijmetselarij eene zonde is, die uit de kerk geweerd moet worden, maar hebben haar verklaard zonde te zijn, de synode gewezen op het bestaan er van in de kerk, met verzoek, dat ook de synode haar zondig en in strijd met de christelijke godsdienst zou verklaren te zijn. De synode heeft toen ontweken, haar oordeel hierover uit te spreken. In 1869 hebben die beide classissen hare overtures of communications (protesten) vernieuwd, en heeft de classis van Wisconsin zelfs besloten de vrijmetselaars van hare predikstoelen, en buiten het lidmaatschap te weren. Toen heeft de synode eene schrede voorwaarts gedaan, en eene commissie van onderzoek benoemd, om op de synode van 1870 haar rapport uit te brengen. Wij weten, dat er velen zijn, die er over zuchten. De kerken in Amerika schijnen wakker te worden, om het kwaad te zien. In October 1867 werd eene conventie opgeroepen in Aurora, Illinois, om getuigenis te geven tegen geheime genootschappen. Uit vijf staten waren er 87, meest leeraars, die hun naam als leden lieten inschrijven. Uit nog drie andere staten waren brieven gezonden van zulken, die verhinderd waren de conventie bij te wonen. Een der gevolgen dier conventie is de uitgave van een blad, dat tegen geheime genootschappen schrijft. Wij wenschen met geheel ons hart, en verwachten tevens, dat de tijd gekomen is, dat de man de tarwe op den dorschvloer zal zuiveren. En nu willen wij oneindig veel liever medearbeiders zijn in het

bestrijden van het kwaad, dan van verre te staan en uit de hoogte te veroordeelen. Indien de Heere den arbeid der Hollandsche classis in dit haar goed werk eens belieft te zegenen, zullen wij ons in het stof buigen, dat wij verwaardigd zijn geworden, om onze aloude Gereformeerde kerk in dit land tot initiatief en behulp te zijn in het verbreken der verbindtenis met datgeen, waarmede zij — naar wij gelooven, — niet verbonden mag zijn. En mogten onze pogingen geen doel bereiken, zoo is toch de Hollandsche classis besloten niet te wijken en het einde af te wachten. Meer hiervan te zeggen is onnoodig. Met ons gansche hart veroordeelen wij de vrijmetselarij, zonder nog de kerk te verlaten. Doch de scheiding, die sommige van onze Hollanders hebben bewerkt, is geenszins geschied, om de zonde der vrijmetselarij te ontwijken; maar de vrijmetselaarszaak is aangegrepen, om de zonde der heillooze scheuring te bedekken.

II. Om de vereeniging van onze kerk met vele kerkgenootschappen te bewijzen, noemt de brochure: onze binnenlandsche zending, een ingediend verslag op de synode, en mr. Clapper, blz. 21; buitenlandsch zendingswerk, zondagscholen, en het *Union Seminary*, blz. 22; avondmaalhouders en correspondentie met andere kerken, blz. 23—27. *De Hope*, die het Hollandsche volk geleerd heeft, dat onze kerk met geene kerkgenootschappen in vereeniging staat dan met de Presbyteriaansche (O. S.), moet onwaarheid gesproken hebben, of de brochure stelt de zaak verkeerd voor. De brochure zegt: Volgens het handboekje (*Manual*) heeft zij (onze kerk) vereeniging en samenwerking met andere kerkgenootschappen op het gebied van binnenlandsch zendingswerk. Deze zending is begonnen in 1794, en is van andere genootschappen gescheiden gebleven tot in 1819, uitgezonderd dat één Presbyteriaan er in arbeidde. Maar de afstand van de anderen bewoog de synode om haar standpunt te verlaten, en trad zij in verbindtenis met andere genootschappen. In 1822 heeft men wel een eigen Board er bij gekregen, maar de algemeene bleef bestaan; zoodat in 1866 ds. P. Washington, leeraar bij de African Methodist Episcopal Zions Conference (een der meest met dwalingen besmette genootschappen in dit land) . . . aan de synode een verslag deed, betreffende het werk onder de vrijgemaakten in het Zuiden. Hiertoe moet men dan ook misschien (*ja, misschien*) brengen hetgeen voorge-

vallen is in de stad Holland, in den winter van 1865 op 66, toen dr. van Raalte met zijn kerkeraad aan een Methodist (Clapper) toestond, in hunne kerk zijne zoogenaamde opwekkingsredevoeringen en zijn bekeeringswerk voort te zetten." De geschiedenis, die de brochure uit de *Manual* ontleent, is zeer onduidelijk voorgesteld; de synode zou aan de Christelijk Afgescheidene kerk in Nederland en aan het waarheidminnend publiek hier vertellen, dat de binnenlandsche zending, waaraan naast God een groot getal onzer gemeenten hun aanwezen te danken hebben, eene zamenwerking is van genootschappen, en zou dus willen te kennen geven, dat de gemeenten, door haren arbeid verkregen, ook zoo veelkleurig zijn. De schrijvers weten dat echter wel beter. Maar de *Manual* zegt dat ook niet. Zij zegt, dat door de classis van Albany van 1786—1806 het eerste en meeste zendingswerk verrigt is, bepalende zich meest tot Canada, waar eenige gemeenten gesticht werden. Uit gebrek aan leeraars en middelen en om den afstand heeft men in lateren tijd dat veld moeten opgeven. Later vormde zich eene zending-society uit den boezem der kerk, die een goed werk deed, doch daar zij meest ééne zijde van het veld bearbeidde, benoemde de synode een zendingsboard. Dit gaf eenige botsing tusschen de zending-society en de synode in 1831; doch ten laatste werkte de oude society in overeenstemming met de synode. Cornelius Bogardus met een candidaat uit de Presbyteriaansche kerk bezochten nog éénmaal Canada en Westersch New-York in 1818 en 19.

Wat ds. P. Washington betreft: hij heeft met onze kerk niet de minste verbindtenis; en de schrijvers der brochure kunnen niets van hem weten dan de korte vermelding, die de synode van 1866 van hem maakt, en die zij letterlijk overgeschreven hebben. Een der schrijvers dezes was als afgevaardigde op die synode tegenwoordig. Genoemde ds. Washington kwam als agent van een weldadigheidsgenootschap, dat de belangen der vrijgemaakte slaven in de zuidelijke staten bevordert. Hij vertelde ons, wat er reeds gedaan was, wat er nog gedaan moest worden, en hoeveel geld er noodig was, en verzocht de vergaderde leeraars, om dat op de harten der gemeenten te drukken. Dat deed die man in alle vergaderingen van Christenleeraars, van welke belijdenis ook, indien hij maar vrijheid ontving, om een woord te mogen spreken voor de vrije slaven, wat onze synode hem niet geweigerd heeft. Indien de schrijvers

der brochure niets van dit alles geweten hebben, waarom tasten zij dan in den blinde rond, en misleiden onwetenden, alleen uit zucht om maar te kunnen beschuldigen?

De geschiedenis van Clapper is als volgt: Mr. Clapper is een soort van lay preacher (oefenaar) onder de Methodisten. In 1865 kwam hij te Holland, Michigan, met het doel om een revival (herleving) te bewerken. Hij begon zijne prediking boven een saloon (herberg), waar hij veel volk trok. Toen die bovenkamer te klein werd, verhuisde hij naar het gemeentehuis; van daar deed hij aanvraag om de kerk der eerste gemeente, die hem geweigerd werd. Toen vroegde hij om de kerk van de tweede (Engelsche) gemeente, die hem insgelijks geweigerd werd. Velen van het Hollandsche volk, ook invloedrijke menschen, waren met zijne prediking, die, gelijk veelal de Methodistische is, aangrijpend en opwekkend was, zeer ingenomen; en vele ruwe jongelieden schenen werkelijk door zijne prediking getroffen en veranderd te zijn. Onder zulke omstandigheden vroeg hij ten tweede male om het gebruik der kerk; het was nu niet meer de vraag van mr. Clapper, maar die van het volk door Clapper. Ongaarne en niet dan door den drang der omstandigheden stond de kerkeraad het gebruik der kerk aan hem af, om de moeite te voorkomen, die bij weigering zou ontstaan zijn. Prof. P. J. Oggel preëkte in dien tijd elken Zondagavond in de kerk, en elken Donderdagavond werd het gewone biduur door dr. A. C. van Raalte geleid. Deze avonden kreeg hij de kerk niet. Met alle inspanning arbeidde hij, om den kerkeraad op zijne zijde te krijgen, doch voelde al spoedig, dat hun hart tegen hem was. Hij begon dweeperijen te openbaren; ging op de hoeken en zijpaden der straten staan te bidden, had een gezicht, — zoo als hij zeide — waarin hem door zijn Vader bevolen was, om ook op Zondag- en Donderdagavond de kerk te gebruiken. De kerkeraad ontzeide hem nu de kerk geheel en al, en van dien tijd verliet hem het Hollandsche volk. Na dien tijd heeft hij zich zoo gedragen, dat zijne eigene kerk hem heeft gecensureerd. Een heerlijk werk der genade is omstreeks dezen tijd begonnen. Elke gemeente in de kolonie is in dien tijd meer of minder getuige geweest van de levendmakende werkingen des H. Geestes. Het ontnemt niets van het goede, dat er ook valsch werk en bloote aandoeningen onder geweest zijn, gelijk dat

steeds met godsdienstige opwekkingen het geval is. Wat echter de „Ware kerk” gedaan heeft, met haren leden het bijwonen der bidvergaderingen te verbieden, en het werk voor duivelswerk uit te maken, zouden wij (hoezeer dan ook eene valsche kerk zijnde) haar niet gaarne willen nadoen. In hoever nu Clapper onder Gods bestuur is dienstbaar geweest, beide om zondaars wakker te roepen, en door zijne dweeperij het werk Gods verdacht te maken, zulks heeft met de zaak niets te maken. Duidelijk is het, dat de schrijvers der brochure de zaak valsch hebben voorgesteld, om eene reden van beschuldiging te kunnen vinden.

Het buitenlandsch zendingswerk bepaalde zich eerst tot de Indianen van dit land. In 1796 vereenigden zich tot dit werk de Gereformeerde Presbyterian en Baptistische kerken. Later ontstonden er andere zendinggenootschappen, die, hoorende van het zendingswerk onder de Heidenen door genootschappen in Europa, er ook toe kwamen, om buiten 's lands te werken. In 1816 werd eene overeenkomst getroffen door de Presbyterian, de Associate Reformed en de Gereformeerde kerk, om vereenigd te werken buiten 's lands, onder den naam van „United Missionary Society.” Na eenige jaren deed gebrek aan geldmiddelen deze Society besluiten zich te vereenigen, met wat genoemd wordt „de Amerikaansche Board van buitenlandsche zending”, in 1826. Deze zending gaf aan de nieuwe gemeenten in de heidenwereld de Congregationalistische kerkvorm. Hierover waren de drie bovengenoemde kerken niet te vrede. In 1832 nam de Amerikaansche Board het beginsel aan, om aan elke kerk toe te laten, door hare eigene zendingen eigen kerkvorm en eigene belijdenis in de heidenwereld in te voeren. De Amerikaansche Board bleef dus toen niet meer dan een uitvoerend bewind en bestuurder der geldmiddelen. In 1856 heeft onze kerk op vriendschappelijken voet zich van dien Board losgemaakt, en arbeid thans geheel op zich zelve in haar eigen zendingsveld. Is zij daarom te veroordeelen? Dat zal een onbevooroordeelde niet zeggen!

Over Zondagschool-boekjes een paar woorden, omdat men uit die boekjes bewijzen wil, dat onze kerk als zoodanig ook de vrijheid van drukpers mist. De eerste Afgescheiden leden en leeraars hebben (wij willen aannemen uit onkunde) dat bewijs voor hun regt om af te scheiden wijd en zijd verspreid. En hoewel de leiders der Afscheiding thans beter weten (zonder het echter te

publiceren), zijn er echter nog velen onder ons Hollandsch volk, die gelooven, dat men in onze kerk niets door den druk mag publiek maken, zonder dat het door zes of zeven verschillende genootschappen is goedgekeurd geworden. Het publiek wete, dat de Amerikaansche kerken zulke slavenbanden niet kennen, of zich zouden laten aanleggen. Zondagschool-boekjes zijn godsdienstige boekjes, geschreven voor kinderen. Elke zondagschool heeft eenige voorraad er van, om die den scholieren voor ééne of twee weken mede te geven, om in huis te lezen. Vele boekhandelaren verzamelen een assortiment van die boekjes naar eigene keuze, en adverteren die, als zeer geschikt voor eene zondagschool-bibliotheek. Voor die boekjes is niemand verantwoordelijk dan de kooper en verkooper. Om voor te komen, dat niet allerlei onevangelische en valsch moralistische boekjes onder het steeds aangroeiend getal kerkgenootschappen van dit land mogten verspreid worden, hebben Christenen uit zes of zeven evangelische kerken met elkander een Board (commissie) gevormd, om boekjes, voor kinderen geschreven (en zulke zijn er bij duizenden in dit land) te onderzoeken, en alleen die goed te keuren, waarin geene moraal als evangelie voorgesteld wordt, of dwalingen tegen de hoofdstukken van de leer der zaligheid verkondigd worden. Geene bijzondere kerk is voor den Board verantwoordelijk. Doch de verschillende kerken, en daaronder ook onze kerk hebben haar eigen Board. De Board van onze kerk houdt toezigt, dat er niets in gevonden wordt, strijdig met onze kerkleer. Iedere zondagschool kan zich voorzien van boekjes, die door onze eigen Board zijn goedgekeurd. Ieder boekje is met een certificaat dier goedkeuring voorzien.

De vereenigde godgeleerde hoogeschool (Union Seminary) is ééne enkele bijzondere school in de stad New-York, waarmede onze kerk geene verbindtenis, en waarvoor zij geene zorg heeft. In hoever er aan zulk eene onkerkelijke (undenominational) school behoefte is in dit land, en of zij een gunstigen of ongunstigen invloed heeft op het christendom in dit land, is hier de plaats niet, om te beoordeelen; maar de kerk kan het niet verbieden, dat iemand die school verkiest, voor zich zelven of voor zijn zoon, om er te studeren, boven de New-Brunswick-Seminary. Den examinandi wordt gevraagd: „Wat weet gij?” niet: „Van waar weet gij?”

De *Intelligencer* is niet het orgaan der kerk. Het blad wordt door leden van de kerk uitgegeven, en zijne kolommen worden gebruikt door zulken, die lust hebben om voor het publiek te schrijven. Ieder inzender is voor zijn schrijven verantwoordelijk. De *Intelligencer* is nooit verheven tot de aanwijzer onzer kerkleer of regering. De kerk is volstrekt niet verantwoordelijk voor haren inhoud.

Avondmaaltouwen met leden van andere kerken, die evangelisch zijn, is iets, dat uit den staat der bevolking dezes lands geboren is. Alle plaatsen zijn even als de gemeenten uit kleine beginselen gegroeid. Veronderstel een groeiend dorpje van veertig huisgezinnen; dertig van hen behooren tot de Gereformeerde, zes tot de Congregationalistische, en vier tot de Presbyteriaansche kerk. De Gereformeerden hebben een leeraar. Twee of drie van die vreemden zijn Christenen; zij kunnen de dienst des Woords en de gemeenschap der heiligen niet missen. Zij worden allengs meer één met dat volk. Zij hebben behoefte, om den dood des Heeren te verkondigen; — en nu van tweeën één: of zij moeten teruggestooten worden, of zij moeten de kerk hunner vaderen verlaten, en overstappen in eene kerk, welker belijdenis zij wel aannemen, en welker leden zij wel liefhebben, maar welks vorm en geschiedenis hun vreemd is. Nu durft de Amerikaansche christenheid, de kinderen Gods om zulke redenen niet weren van de tafel des Heeren. Het hoogste kwaad hiervan kan zijn, het overtreden van eenigen vorm. Om dit in het regte licht te beschouwen, moet men in Amerika zijn, en kennen den staat der bevolking, van de kerk, van de verhouding, die hier de eene kerk tot de andere heeft, en van de geschiedenis der kerken, haar groei, hare worstelingen, vreemdelingschap en afsluiting. In Europa leidt de geschiedenis der genootschappen er toe, om tegenover elkander te staan; in dit land leidt zij, om naast en in gemeenschap met elkander te staan, terwijl toch iedere kerk streng vasthoudt aan eigene belijdenis, vorm en geschiedenis, en er op dat gebied eene volstrekte isolatie is. De schrijvers der brochure zijn over den Oceaan naar New-York, en van daar met het spoor naar Michigan gekomen, en wonen daar in het midden van hunne eigene natie; en wij hebben reden om te gelooven, dat zij niet genoeg bekend zijn met den staat van maatschappij en kerk, noch met de belijdenissen en kerkvormen der genootschappen,

noch met de geschriften (literature) der kerken dezès lands, om er regtvaardig en christelijk over te kunnen oordeelen. Wij kunnen hun niet ten kwade duiden, dat zij er vreemd op neêrzien (gelijk ook een der schrijvers dezès bij zijne komst in dit land deed); maar zij doen niet liefderijk en voorzigtig, met maar alles te veroordeelen.

Sommige kerken houden volstrekt geene avondmaal-christenen buiten hunne kerk. Dat noemt men hier „lose communion.” Aan deze uitsluiting houden zich de Episcopalen, omdat zij gelooven, dat alleen in hunne kerk wettig geordende dienaars zijn, de Covenanters (oude Schotten), ongetwijfeld uit oorzaak van hunne geschiedenis; en misschien zijn er nog enkele gezindheden meer. Nog moet opgemerkt worden bij de rekkelijkheid, die hier gebruikt wordt aangaande de gemeenschap in het avondmaal, dat het aanzitten van vreemden in niet ééne kerk eene algemeene zaak, of dat het kerkorde of pligt is. Het is eenvoudig toelating, geheel particuliere toelating, het is uitzondering. In onze kerk kan ieder kerkeraad den toegang tot hunne tafel weigeren aan elken vreemde buiten onze kerk. En over het algemeen zal het slechts in zeer enkele gevallen gebeuren. De Gereformeerde kerk is in dit land zóó bekend als Calvinistisch, dat zij aan vele gezindheden alles behalve zeer aantrekkelijk voorkomt. Wij kunnen het niet voor een goed werk houden van de schrijvers der brochure, dat zij spoken maken, om de Calvinistische, geloovige Nederlanders af te schrikken van hunne Calvinistische kerk. Doch de Heere zal hen oordeelen!

„Correspondentie met andere christelijke kerken” is nog genoemd. Het is waar: correspondentie houdt onze kerk ook met de United Presbyterian- en de Reformed Presbyterian Church, hoewel de schrijvers der brochure op blz. 7 constateren, dat het hun van wege hun geweten zedelijk onmogelijk is, om zich met ons te kunnen vereenigen, zoo min als met de bovengenoemde kerken. Men zou haast vervallen tot spotten of tot weenen! Is correspondentie dan vereeniging? Heeft onze synode zich niet zoo stellig mogelijk verklaard tegen organische vereeniging? Wat nu die correspondentie betreft, zal duidelijk worden uit rapporten, die de correspondenten na verrigte dienst aan de synode overleggen. Hier volgen er een paar van 1866.

„Aan de algemeene synode der Geref. enz.”

De ondergeteekende vraagt verlof, om te rapporteren, dat hij tegenwoordig was op de synode der Reformed Presbyterian Church, onlangs vergaderd in de stad Rochester, dat hij met groote vriendelijkheid en hartelijkheid werd ontvangen, en dat terstond een delegaat werd gekozen, die last ontving om wederkeerig het vriendschapsbewijs van broederlijk vertrouwen en christelijke toegenegenheid, dat dankbaar ontvangen was, te brengen aan de algemeene synode, aan welke dit rapport met eerbied wordt onderworpen.

(Was get. JOHN GASTON.)

Het volgende rapport was geadresseerd aan den president der synode.

Rev. en Waarde Heer!

De ondergeteekende, als corresponderend delegaat van uw ligchaam (de synode) aan de General Assembly van de United Presbyterian Church, geeft met eerbied te kennen, dat hij bij hare laatste zitting te Pittsbury, Pensv., gedurende twee dagen tegenwoordig was, en hartelijk ontvangen werd als delegaat van de synode. Van het belang, dat de General Assembly stelde in onze geschiedenis en werk, is uw delegaat overtuigd, dat geen tak der kerk met meer nadruk onze broederlijke achting erkent, of met meer ernst onzen voorspoed wenscht.

Met achting de uwe,

(Was get. N. E. SMITH.)

Wij voegen hierbij twee antwoorden van den president onzer synode in Junij 1868. Aan den afgevaardigde van de German Reformed Church zeide hij onder anderen: „Terwijl het mij niet past hier te spreken omtrent de godgeleerde vraagstukken, die uwe kerk bewogen hebben, kan ik alleen zeggen, dat wij op eenvoudige wijze ons houden aan den Heidelbergschen catechismus en al, wat hij bevat. Wij houden ons aan het geloof, eenmaal den heiligen overgeleverd, gelijk dat in de Apostolische geloofsbelijdenis vervat is; en wij vertrouwen, dat in de toekomst, meer dan in het verledene, het leven onzer

kerk ontwikkeld zal worden in overeenstemming met de leerstukken van den Heidelbergischen catechismus.”

Tot den afgevaardigde van de Evangelical Lutheran Church zeide hij: „Terwijl wij onze symbolische schriften liefhebben, terwijl wij de verbreiding van ons erfdeel verlangen, zien wij met genoegen en vermaak op de welmeenende pogingen van allen, die de Waarheid vasthouden. Wij verlangen niet onze magt te vergrooten door sterkte aan anderen te ontnemen.... Ik geloof, dat ik veilig zeggen mag, dat de oude wereld aan de nieuwe geene betere mannen zendt, dan die van de wijde velden en uit de vette valleijen van Duitschland komen. Bij de Duitschers vinden wij verstand en liefde tot vrijheid, en in de tijden der beproeving, die aanstaande zijn (hij sprak van de aanmatigingen van Rome in dit land), kunnen wij met hen onder ééne banier strijden.... Terwijl wij eenige punten van verschil hebben, bezitten wij ook één geloof.... En als de tijd der beproeving komt, zoo weet ik, dat uwe kerk van de zestiende eeuw staan zal naast de afstammelingen van de Gereformeerde kerk der zestiende eeuw, en wij zullen nimmer terugtrekken, voordat wij bij vernieuwing dezelfde waarheden gehandhaafd hebben.”

Wij gaven deze voorbeelden van correspondentie, om te doen zien, waarin dezelve bestaat. Wij zien er uit, dat de oude Schotsche Covenanters (Reformed Presbyterians) zoo min als de United Presbyterians er iets op tegen hebben, om met onze kerk te corresponderen; en wij zien er evenzeer uit, dat de synode aan delegaats van met haar corresponderende kerken vrijmoedig durft zeggen, dat zij in belijdenis, regering of handeling met haar verschilt, en voorneemt, te blijven verschillen.

Hieruit ziet men, wat de correspondentie is. Een tijd wordt bepaald door de synode (gewoonlijk eene namiddagzitting), wanneer de werkzaamheden worden verschoven om de delegaten te hooren. De delegaat (die somtijds aan niemand persoonlijk bekend is) geeft zijn geloofsbrief over; de president der synode maakt bekend, dat de Eerw. N. N., delegaat van..., zal spreken. De delegaat doet eene aanspraak, stelt meestal voor den arbeid enz. van zijne eigene kerk, spreekt over de godsdienstige behoeften van dit land, of iets uit de vroegere geschiedenis, en brengt de broederlijke groete van zijne kerk over, enz. En nu geeft de president terstond een antwoord, zooals dat

in zijn hart opkomt, zonder voorafgaande voorbereiding of formaliteit. Den delegaten, zitting verkregen hebbende als corresponderende leden, wordt, wanneer zij zulks verkiezen, toegelaten hun gevoelens over een voorkomend geval te openbaren (dat echter zelden gedaan wordt), doch de constitutie verbiedt, dat zij zitting mogen hebben als raadgevende leden. Van zitting als concluderende leden kan geheel geen sprake zijn. Onze kerk benoemde in Junij 1869 delegaten naar de Presbyterian Church, O. S., de Presbyterian Church, W. S., de United Presbyterian Church, de Reformed Presbyterian Church, de Lutheran Church en de Presbyterian Church van Canada. Dit zijn al de kerken, waarmede wij correspondentie hebben binnen 's lands. Buiten 's lands met de vrije Schotsche kerk, de Gereformeerde van Zuid-Afrika, de Waldenzenkerk (niet geregeld) en ook in 1868 en 1869 met de Christelijk Afscheidene kerk in Nederland. Correspondentie met dezen wordt gehouden door brieven, of wanneer er gelegenheid is met leeraars, die naar Europa reizen, door personen. Leeraars uit de Presbyteriaansche kerk en uit de Christelijk Afscheidene kerk worden op hunne getuigschriften ontvangen; misschien zou men zoo ook aannemen uit de Schotsche kerk. Allen, die uit andere kerken komen worden aan een onderzoek onderworpen, even als een candidaat, en reeds meer dan één is binnen de laatste zes of zeven jaren afgewezen, ofschoon het mannen waren van groote begaafdheid en christelijken wandel, om de eenvoudige reden, dat zij niet in alles instemden met elk punt der leer. Werkelijk, om zulke christelijke broederlijkheid en getrouwheid zou men eer eene kerk moeten zoeken dan verlaten. Doch wij weten ook wel beter, dat dit de redenen der Afscheiding niet zijn, en wij zullen het den lezer straks doen zien. Eerst nog:

VIII. Van wangebruiken in de kerk: (koorgezang enz.)

De achtste beschuldiging: *Er zijn wangebruiken, zooals koorgezang, het brengen van dooden in de kerk en eene lijkrede.*

1. Wat koorgezang betreft, dat is door noodzaak in de Amerikaansche kerken ingekomen, en ongetwijfeld mede door navolging der Episcopaausche kerk, die langen tijd, van 1664—1776, de heerschende was. De muziek is geen koraal

gelijk ons kerkgezag. Het volk is zeer werkzaam, en schijnt zich niet den tijd te geven, om de muziek te leeren, zoodat het over het algemeen niet zooveel er van verstaat, om stichtelijk te zingen. Van hier de behoefte aan een koor (muziekgezelschap.) De kooren zijn echter boven haar doel gegroeid. Onder de leiding van zangmeesters hebben zij zulk eene kunstmatige muziek in de kerken gebragt, dat het volk niet kan meezingen. Alle kerken, waar koorgezag is, spreken (zoo ver wij weten) tegenwoordig met kracht tegen dat wangebruik. Onze kerk waarschuwt er tegen door de stem der synode en door geschrift. De gezangboeken worden nu met noten gedrukt, om het volk gelegenheid te geven de oude en meer eenvoudige zangwijzen te leeren. In vele gewesten heeft men sedert kort zangscholen voor dat doel opgerigt. Dus betoont zich onze kerk tegen het koorgezag.

De brochure geeft nog een wenk, die op de regtzinnigheid der gezangen en hunne geschiktheid, om te stichten, verdenking werpt. Bewijzen levert zij alweder niet. Gezangen op het laatste oordeel worden genoemd. Wij hebben die gezangen gelezen en vinden er niets in, strijdig met onze Belijdenis, noch tegen de stichtelijkheid, om in eene vergadering gezongen te worden. Een artikel, geschreven in de *Intelligencer*, in hetwelk iemand onder het opschrift: „Vrijmoedig beklag” aan het publiek bekend maakt, dat in sommige vergaderingen gezangen worden gezongen, die door de synode niet zijn goedgekeurd, toont aan, dat men in onze kerk volle vrijheid en gelegenheid heeft, om gebreken en fouten aan te wijzen, en dat er wakende oogen zijn, om toe te zien, dat de orde der kerk gehandhaafd en wat vreemd is, er buiten gehouden wordt; want dat was het doel van den schrijver van het „Vrijmoedig beklag”. Met het volste regt drong hij er op aan, dat in die vergaderingen d. i. kerkdienst, zondagschool, bidvergaderingen enz. geene dan door de synode goedgekeurde gezangen mogten gezongen worden. De namen van gezangen, zooals een „Te Deum”, „Magnificat” en het „gezag der Heilige Maagd Maria”, wanneer zij met Latijnsche namen genoemd en met groote letters gedrukt worden, geven den eenvoudigen lezer een indruk, alsof het zeer kettische en roomsche gezangen zijn. Misschien weten de schrijvers der brochure wel beter, ofschoon zij het volk het niet zeggen, en zulks om bepaalde redenen niet zeggen. Doch wij kun-

nen ter wegneming van den afkeer tegen genoemde gezangen den lezer, die geen latijn verstaat en onbekend is met de hymnologie (wetenschap der geestelijke liederen), verzekeren, dat al de gezangen, die de brochure uit dat „Vrijmoedig beklag” opnoemt, liederen zijn, die in de vroegere eeuwen der Christelijke kerk zijn gemaakt en gezongen, en die nu nog in de Episcopaalsche en andere kerken gebruikt worden. Newton en Luther vonden geen bezwaar in die gezangen, evenmin de Gereformeerde kerk in Nederland om het „gezag der Heilige Maagd Maria” aan de gemeente te geven, om met haar te zingen: „Mijne ziel maakt groot den Heer.” — Maar er zijn zulke stemmen als het „Vrijmoedig beklag” en betere stemmen, die, in stede van onder onkenbaren naam aan het publiek de gebreken te toonen in een kerkelijk blad, vrijmoedig en duidelijk durven spreken tegen misbruiken op kerkelijke vergaderingen. Zijn eerstbedoelde stemmen geene woorden, gesproken in de wildernis, die door den wind weggevoerd, maar niet verstaan worden? Wij weten niet, dat onze kerk ooit zoo gehandeld heeft. De synode onzer kerk heeft nog altijd durven spreken tegen misbruiken en fouten, die haar bekend waren te bestaan in de gemeenten. In den herderlijken brief aan leeraars, kerkeraden en leden der gemeenten van Junij 1869 heeft zij, gelijk ook vroeger reeds, tegen misbruiken in het kerkgezag gesproken, ze verboden en bestraft. Men vraagt welligt: Maar waarom is en blijft er dan nog hier en daar eenige fout, eenige ongelijkvormigheid met de regels en voorschriften van de openbare godsdienst, die zoo duidelijk en zoo bepaald door de synode gegeven zijn? Wij antwoorden hierop, dat, wanneer men de vrijmoedige klagers, gecensureerde leeraars en leden en die, welke de kerk niet kunnen liefhebben, hoort spreken van afwijkingen in gezangen zingen, kinderen doopen van Roomsche ouders, niet censureren, verkeerd toepassen van de censuur enz., dan zijn de gebreken der kerk legio. Wij gelooven ten deele, dat die klagers over de kerk in vele opzichten niet beter weten, of zij spreken niet naar waarheid. Elk leeraar weet door ondervinding, dat de meeste gecensureerden niet beter weten, of de kerkeraad handelt wat hard met hen om hunne ligte zonde, en dat zulken, die hun zin niet kunnen krijgen, niet anders kunnen zien, dan dat de kerk vol gebreken is; doch die de kerk kennen en liefhebben, haar leer, leven en arbeid hebben vernomen, hare

bladen en geschriften hebben gelezen, kunnen er niet zoo veel gebreken in vinden; — ofschoon het niet behoeft gezegd te worden, dat niemand haar volmaakt acht. Onze kerk heeft leden en leeraars uit verschillende natiën: Amerikanen, Schotten, Engelschen, Duitschers, Nederlanders; heeft predikers in vier talen; van Oost tot West strekt zij zich ongeveer 1500, van Noord tot Zuid 500 mijlen uit. Is het nu vreemd, dat soms tittel en jota niet overal gelijk is? In belijdenis is geen verschil bekend.

2. Het brengen van dooden in de kerk en eene lijkpreek is mede uit den toestand der maatschappij dezes lands geboren. De geschiedenis van dit volk voorbij te zien, veroorzaakt misverstand. Vele jaren voor dezen (even als nu in het verre Westen) was een sterfgeval onder een settlement (nederzetting) van twintig of dertig huisgezinnen eene breuke, die door elk gevoeld werd. Een evangeliédienaar moest komen en spreken, en allen kwamen om te hooren. Geene woning, waarin zelden grooter kamers dan 12 bij 14 voet, kon het volk bevatten. Men moest in de kerk vergaderen. Het lijk, dat reeds eenige mijlen in zomerhitte vervoerd was, stond daar, en men begeerde het nog eens voor het laatst te zien, eer het weggesloten, en dikwijls weêr mijlen ver vervoerd werd naar het graf; men zette het gedurende de preek onder de schaduw van het kerkdak, en de preek was er, zeker niet koeler om, noch werden de harten er door verhard. Zoo werd behoefte allengs gewoonte; ook welligt op het voetspoor der Episcopaalsche kerk. En wat kwaad is daar nu in, al was dat overal in de wereld het gebruik? Doch verreweg de minste lijken komen in de kerk, en bij onze Hollanders zeer zeldzaam. Dr. Cannon zegt, blz. 261, III. „Ook wordt gelegenheid voor prediking gegeven bij de zamenkomst van velen, om hunne dooden te begraven. Predikatiën bij begrafenissen moeten zorgvuldig onderscheiden worden van wat genoemd wordt begrafenis-predikatiën. Deze laatsten hadden haar doel bereikt, in lofspraken over den doode op te hoopen, in plaats van eene eenvoudige plegtige voorstelling der evangelie-waarheid aan de levenden. Evangelie-prediking in het huis der rouwe is zeer tijdig, niet om over den doode te oordeelen. Laat hij het woord prediken, zondaars waarschuwen, de vromen bemoedigen en olie gieten in de gewonde harten.”

Zoo hebben wij dan eene historische kritiek van de brochure gegeven, en overtuigend doen uitkomen, dat zij niet overeen

stemt met geschiedenis en daadzaken. Wij zijn in het bewijzen daarvan, zoo veel ons mogelijk was, kort geweest. Op elke minder beteekenende uitdrukking neêr te komen, hebben wij overbodig geacht, en ons slechts tot de acht hoofdbeschuldigingen bepaald, waarmede dan ook alles tot klaarheid is gekomen. De godsdienstige Hollanders, als vreemdelingen in dit groote land verspreid, onbekend met de taal en gewoonten des volks, velen van hen, worstelende met de vreemdelingsbeproevingen en uit verschillende provinciën en kerkelijke rigtingen herkomstig, zijn hier sedert 1847 in bijna zestig gemeenten vereenigd, en staan in gemeenschap met een tak van de historische kerk van de Nederlanden in dit land. De orde-lijke en vreedzame wijze, waarop de gemeenten uit zoo verschillende bestanddeelen en onder zulke omstandigheden geboren, georganiseerd en onder kerkelijk bestuur geplaatst zijn, doet voor het oog, dat dieper ziet dan slechts tot op de oppervlakte der geschiedenis, de goede hand Gods over ons volk opmerken, en de leiding en liefde des Heeren over ons meestal arm, Hollandsch volk dankbaar erkennen. Was er somtijds eenig verschil, of waren er al eens eenige moeilijkheden, — het zou meer zijn dan men verwachten kon, zoo die er niet geweest waren. Maar om er zijn voordeel mede te doen, door er een onedel gebruik van te maken, zoo als de Afscheidenen gedaan hebben, ten einde hunne scheidings-theoriën te bevorderen, is alles behalve christelijk en eerlijk. Doch wij gaan de geschiedenis der Afscheiding beschrijven.

HOOFDSTUK III.

HISTORISCH BERIGT DER AFSCHIEDING VAN DE HOLLANDSCH-GEREFORMEERDE KERK.

Om zoo duidelijk te zijn, als ons mogelijk is, moeten wij in dit hoofdstuk wijzen: 1. op de kerk, die de Afscheidenen verlaten hebben; 2. op de beginselen, die hen hebben beheerscht; en 3. op de waarde der nieuwe kerk, die zij hebben gesticht.

I. Het kenmerkende der Hollandsch-Gereformeerde kerk.

Het is algemeen bekend, dat er geen land is op den aardbodem, waar zoo vele kerken en secten zijn als in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Een vijftal afdeelingen Methodisten, een tiental afdeelingen Baptisten, een dertigtal afdeelingen Presbyterianen, Congregationalisten, vereenigde Broeders in Christus, en andere kerken en secten meer wedijveren tegen elkander, om zich uit te breiden, en prachtige kerken te bouwen, om hunne godsdienst aannemelijk te maken. Bij eene geringe moeilijkheid, die er ontstaat in eene gemeente, gebeurt het niet zelden, dat eene onbevredigde partij zich afscheidt; zij bouwt eene nieuwe kerk, verschaft zich een prediker, — niet zelden gansch en al van behoorlijke opleiding ontbloomt — en er staat weêr eene nieuwe gemeente, dikwijls ook met een nieuwen naam. Dat kerkental hebben de Afschei-

denen weêr met ééne vermeerderd. Was dat noodig? Zoo ja, dan moeten de redenen van die noodzakelijkheid gevonden worden in de kerk, die zij hebben verlaten. Die kerk moet dan blijken eene valsche kerk te zijn. Kan dat van de Gereformeerde kerk in Amerika naar waarheid gezegd worden? Het is dikwijls gezegd en ook geschreven, ofschoon meer in partikuliere brieven dan in publiek geschrift; doch met grond heeft het nog niemand kunnen zeggen, omdat het zoo niet is. Alleen onkunde en verdachtmaking kan zoo doen spreken. Die de kerk kennen en liefhebben, getuigen het tegendeel, en hare geheele openbaring is eene getuigenis voor haar.

Bij de critiek der brochure is er reeds het een en ander gezegd en ontwikkeld, waaruit zij kan worden gekend. Meer opzettelijk brengen wij nu nog een paar getuigenissen bij.

Het is van algemeene bekendheid, dat hare belijdenisschriften zijn: De 37 Geloofsartikelen, de Heidelbergse Catechismus en de Leerregels van Dordrecht. Zij heeft de belijdenisschriften zorgvuldig behouden, zoodat tot op den huidigen dag ieder leeraar en hoogleeraar zich moet verbinden door onderteekening van het aloude onveranderde Dordrechtsche verbindings-formulier, gelijk op de classis kan worden gezien, en zoo als vroeger reeds gezegd is.

Er zijn van tijd tot tijd beschuldigingen van onregtzinnigheid vernomen tegen de hoogescholen. Het klinkt echter vreemd, dat beschuldigingen ingebracht worden door hen, die nooit deze scholen hebben bezocht, en geene geschriften tot staving van hunne beschuldigingen kunnen aanwijzen. En toch moet er volgens het zeggen der beschuldigers onregtzinnigheid zijn omtrent de voorverordining, de onmagt, de verzoening, en de wedergeboorte. De leeraars, die er hunne opleiding hebben gehad, zijn misschien zonder uitzondering in het bezit der dictaten over de godgeleerdheid, en natuurlijk dus ook over deze hoofdstukken. Wij hebben een dictaat voor ons, en zullen het den lezer zelf te beoordeelen geven, voor zoover genoemde leerstukken betreft. Het luidt als volgt:

1. De voorverordining is dat besluit van God, betreffende den eeuwigen staat en de bestemming van alle redelijke schepselen, waarin Hij de heerlijkheid en magt van zijne genade en regtvaardigheid openbaar maakt. Zij is tweeledig: verkiezing en verwerping.

De verkiezing is dat besluit van God, waardoor Hij sommigen van het gevallen geslacht van Adam heeft uitverkoren, om hunne natuur te vernieuwen, hunne zonden te vergeven, en hun het eeuwige leven te schenken; en Hij heeft zijn Zoon verordineerd als hun Middelaar, in wien, door wien, en om wiens wil al deze weldaden aan hen kunnen en zullen toegepast worden, tot heerlijkheid van al zijne Goddelijke volmaaktheden.

De verwerping is de wil van God, om sommige personen in hunne schuld en verdorvenheid te laten liggen, en hen om hunne zonden te straffen.

Eigenschappen der verkiezing: Zij is eeuwig, onafhankelijk, absoluut, wijs, onveranderlijk. Zij is persoonlijk, hangt af van Gods souvereine genade, en niet van eene voorgeziena zedelijke goedheid. Geloof en heiligmaking zijn niet de oorzaken, maar de vruchten der verkiezing.

2. De onmagt. Onmagt is het onvermogen van den zondaar, om zich zelve te verlossen van de zonde en de straf der zonde. Bewijs: 1) De zondaar heeft het beeld Gods verloren; hij is verdorven geworden; hij kan zich zelve niet herstellen. 2) De zondaar verkeert in een staat van geestelijken dood; hij bemint de zonde; zijn verstand is verduisterd, en zijn hart is vervreemd van God. 3) De Schrift zegt: „Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke.” Teksten, die de noodzakelijkheid der wedergeboorte aantonen; al zulke uitdrukkingen, als: nieuw scepel, opwekking, wedergeboorte toonen, dat de persoon lijdelijk is. Teksten, die de verdorvenheid van den zondaar aantonen, als: Rom. 8: 7. Teksten, die alle goede daden toeschrijven aan de goddelijke genade, Efez. 2: 8.

3. De verzoening. Voor wie heeft Christus verzoening gedaan?

Antw. Niet voor gevallen engelen. Niet voor de zondaren, die al reeds verloren zijn. Niet voor alle menschen. Niet voor de zonde in het afgetrokken. Maar Hij deed verzoening voor zijn volk alleen. Bewijzen:

a. Uit een algemeen overzicht van de leer der genade en hare onderlinge betrekking. De verzoening is een deel van de groote keten der weldaden, welke vloeijen uit het genadeverbond, en moet met dezelve bestaanbaar zijn. Toen de Heere

voldeed voor de zonden van zijn volk, bragt hij hen niet bloot in een staat, waarin behoud en redding mogelijk was, maar Hij verloste hen. Christus heeft eene wezenlijke, volstreckte zaligheid verworven, die door Hem zelf toegepast wordt, en niet kan verkregen worden door pogingen van den zondaar in zijne eigene kracht. Indien de verzoening algemeen is, dan moet de toepassing van den zondaar zelf afhangen, en daaruit volgt: 1) Dat de zaligheid niet uit genade, maar uit de werken is. 2) Dan kunnen de geloovigen niet meer alles aan Christus toeschrijven. 3) Indien de toepassing aan den zondaar overgelaten wordt, dan zal het werk feilen.

b. De leer der algemeene voldoening is in strijd met Gods Woord. De Schrift verklaart, dat de voldoening beperkt is in hare toepassing en doeleinde: Matth. 20: 28. Zij, die behouden worden, worden genoemd: zijne schapen, zijn volk, zijne gemeente, zijn ligchaam. Al deze benamingen toonen beperking aan.

4. De wedergeboorte. Wedergeboorte is dat werk van God, den Heiligen Geest, in en aan de ziel van den uitverkoren zondaar, waardoor geestelijk leven, dat is, het beeld Gods hersteld wordt, en al de krachten en vermogens der ziel vernieuwd en geheiligd worden.

Drie zaken komen hier in aanmerking: 1) de benamingen; 2) het werk zelf; 3) de eigenschappen. 1. De benamingen zijn: wedergeboorte, vernieuwing, opstanding, levendmaking, schepping, Efez. 2: 10; een nieuw hart, Ezech. 36: 26. 2. Het werk zelf. Het bestaat niet in eene bloote overtuiging van de waarheid. Niet in den doop. Niet in uitwendige verbetering van gedrag; maar het is een nieuw beginsel van leven, gewrocht door den H. Geest, 2 Cor. 5: 17. Het is eene bovennatuurlijke verandering. Het is eene herstelling van de harmonie, verbroken door de zonde. 3. De eigenschappen. Het is het onmiddelijk werk van God. Het wordt maar eens voor altijd geschonken. De vruchten der wedergeboorte worden trapsgewijze ontwikkeld. (De wedergeboorte zelve geschiedt niet trapsgewijze.) Het is noodzakelijk tot zaligheid. Het wordt geschonken aan de uitverkorenen Gods, 1 Petr. 1: 3, 4.

Ieder, die weet, wat de Gereformeerde leer is, en niet opzettelijk de kerk wil lasteren, zal zich met de opgaaf van deze leerstukken tevreden stellen, te meer omdat zij het criterium der hoogeschole bevatten, en tevens de punten zijn, waar-

omtrent zij verdacht worden, en men de kerk van dwaling beschuldigt. Het worde hier herinnerd, dat twee van de tegenwoordige hoogleeraren in de godgeleerdheid hebben gesproken in Hope College. De hoogleeraar dr. D. D. Demarest heeft met eene leerrede den hoogleeraar dr. C. E. Crispel in zijne bediening te Hope College bevestigd, en deze heeft insgelijks met eene leerrede zijne intrede gedaan. Beider redevoeringen zijn vertaald in *de Hope* van den 14 October 1868 en volgende nummers. Beider woord draagt den stempel van strenge regtzinnigheid. Wie Engelsch verstaat, leze bovendien de verhandeling van den hoogleeraar Crispell over Joh. VI: 44, en men zal overtuigd worden van de onmogelijkheid, dat kweekelingen van zulke professoren onregtzinnig de hoogeschoolen zouden kunnen verlaten.

Dit, en wat verder bij de historische critiek der brochure in het licht gesteld is, toont meer dan duidelijk, dat de Gereformeerde kerk in dit land is de voortzetting van de aloude Gereformeerde kerk in de Nederlanden, wier dochter zij is, en wel op eene waardige en voor de moeder vereerende wijze. Het is de ware Gereformeerde kerk (Afgescheidene), die haar van onregtzinnigheid beschuldigt — en zij alleen, onder al de kerken van dit land. Natuurlijk, hare afscheiding moet grond hebben, althans schijnbaren grond hebben; en die kan nergens gevonden worden dan in de beschuldiging: wij hebben bevonden, dat deze het volk verkeert, en dat de kerk dwalend, trouweloos en goddeloos geworden is.

Al stonden wij nu buiten deze kerk, wij zouden toch niet veel gewigt hechten aan beschuldigingen, zooals zij daar liggen. Een klein aantal gecensureerde leeraars, die den oorsprong der ware Gereformeerde kerk uitmaken, welke kerk tot hare belijdenis heeft aangenomen, behalve de formulieren van eenheid der Gereformeerde kerk, het kort begrip van den catechismus van Hellenbroek, de belijdenis van Nicea, en de geloofsvorm van Athanasius, en die de leeraars, ouderlingen, diakenen, synode, classis, kerkeraden en leden der Gereformeerde kerk geëxcommuniceerd en den Satan overgegeven heeft, eene zoodanige kerk is onzes inziens naauwelijks bevoegd om getuigenis te kunnen geven. Wel is waar: de Afgescheidenen van heden zeggen wel, dat zij „niet voor hunne rekening nemen alle redeneringen, wijzen van zien en uitdrukkingen van de ware

Gereformeerde kerk"; maar zij ontleenen toch van haar hunne beschuldigingen, omdat zij buiten die beschuldigingen geen enkel feit kunnen noemen, dat eenig gewigt tot hun voordeel in de schaal kan leggen. Wij zijn ten volle overtuigd, en verkondigen het vrij uit in de wereld, dat het ten eenenmale ongeoorloofd en onverdedigbaar is, dat men zich afscheidt van de Dutch Reformed Church, zoo als zij zich in Amerika openbaart. Doch wij gaan over om de beginselen te onderzoeken, die bij de Afscheiding dominerend geweest zijn.

II. De beginselen, die bij de Afscheiding hebben geheerscht.

De beginselen, die bij de Afscheiding hebben geheerscht. Het spreekt van zelf, in de zaak der godsdienst, in eene afscheiding van de kerk, eene zaak van zoo veel gewigt, moet men niet slechts goede gronden, maar ook reine, dat is opregte, godvruchtige en eerlijke beginselen of drijfveeren hebben. Om elkander goed te verstaan, doen wij den lezer opmerken, dat wij hier niet denken aan hen, die in lateren tijd uit Nederland gekomen zijn, en zich bij de Afscheidenen hebben aangesloten; want die waren en zijn nog onbekend met den kerkelijken toestand, en zijn veelal het voetspoor gevolgd van bekenden, vrienden of familie, zonder dat dit inbreuk maakte op de opregtheid van hunne beginselen; dat wij ook niet denken aan hen, die gelijktijdig of bijna gelijktijdig op het voetspoor der leiders zich hebben afgescheiden; want, die veelal goede en godvruchtige menschen, onbekend met de kerk in dit land, hebben zoo wat alles geloofd, wat hun door de voorname leiders, die zich voordeden als streng regtzinnig, consciëntiëus naauwgezet en met de kerk bekend, werd verzekerd van het bederf der kerk. Van die volgelingen kan vertrouwd worden, dat zij uit zuivere beginselen zich bij de scheidings-voorstanders hebben gevoegd, zonder zich in dat opzigt eenig kwaad bewust te zijn; ofschoon zij niet wèl deden, dat zij de stem der schapen gehoor gaven, en die hunner herders versmaadden. Wanneer wij spreken van de beginselen, die in de Afscheiding hebben geheerscht; kan zulks alleen zien op de hoofdpersonen, die haar hebben bewerkt, en die zamen genomen, misschien het aantal van 15 à 20 personen niet te boven gaan.

Wij denken hier aan de spreuk: *Quid opus est verbis, ubi rerum testimonia adsunt*, d. i. met een Hollandsch spreekwoord: Waar daden spreken, kunnen woorden zwijgen. Daarom laten wij de feiten, de geschiedenis van de Afscheiding op de onderscheidene plaatsen, waar zij tot stand kwam, hier volgen. Zoo veel ons mogelijk is, zullen wij de chronologische orde bewaren.

GESCHIEDENIS DER AFSCHIEDING.

1. *In de gemeente Graafschap, 1852.*

In de gemeente Graafschap ontstond een strijd, die op de Dutch Reformed Church niet de minste betrekking had, en toch op scheiding uitliep. Om een betwist huwelijk raakte de gemeente in twee partijen verdeeld, en wel zoo erg, dat men niet meer in ééne kerk kon zamen komen, om openbare godsdienst te houden. Herderloos als de gemeente was, beriep het voornaamste deel der gemeente ds. H. G. Klijn, toen leeraar te Middelburg in Nederland, en de andere kleinere partij beriep ds. K. van der Schuur, toen ontbonden van zijne gemeente te Hoogeveen in Nederland. Beide leeraars namen hun beroep aan, en arriveerden acht dagen na elkander te Graafschap. Het volkje, toen nog arm genoeg om één leeraar behoorlijk te verzorgen, was niet in staat om in beider behoeften te voorzien. Het ongelukkigst lot trof ds. K. van der Schuur, die dan ook de eerste gelegenheid de beste aangreep, om zijn levenslot te verbeteren. Hij kreeg een beroep, vertrok, en de kleinere partij zat zonder leeraar. Nu werden er van de andere zijde pogingen in het werk gesteld om die kleinere partij tot hereeniging te bewegen, doch vruchteloos. Een der ouderlingen van die partij, met name R. J. Schepers, genegen om leeraar te worden, werd door zijne partij beroepen, om, na tot leeraar geordend te zijn, haar te dienen. Schepers verscheen met eene deputatie van zijne partij op de classis, met het verzoek om hem te examineren, en tot leeraar te ordenen. De classis, met zijn persoon en bekwaamheden bekend, vond bezwaar om dat verzoek in te willigen, raadde Schepers aan, om eerst nog eenigen tijd te studeren, en bood hem aan, gratis het onderwijs te verschaffen. Schepers verkoos dat niet te doen, maar drong, gesterkt door zijne partij, er op aan, dat men

hem tot leeraar zou ordenen. De classis persisteerde bij haar bezwaar, en zond na afloop harer zitting dr. A. C. van Raalte, om zoo mogelijk de zaak tot een goed einde te brengen, doch vruchteloos. Schepers en zijn aanhang bleven ook nu zeggen: „Bevestig hem, of wij zullen voortgaan.” Dit laatste is dan ook geschied. Schepers scheidde zich met zijn aanhang af, ging tot de Associate Reformed Church, d. i. de Vereenigde Schotsche kerk, die hem leeraar maakte, en zijn partijtje als gemeente opnam. De redenen voor de Afscheiding zijn volgens de eigene verklaring van Schepers: „In de Dutch Reformed Church is Dordrecht verlaten; er worden geene feestdagen gehouden; de kerkeraden treden niet elke twee jaren af; er zijn gezangen.” Later heeft Schepers verklaard, „dat hij op het houden der feestdagen niet bijzonder meende te moeten drukken.”¹⁾ Elk ziet, dat de redenen, door Schepers opgegeven, niets beteekenen, niet eens allen waar, maar bloot voorwendfels zijn, en volstrekt niet de redenen zijn, waarom hij zich afgescheiden heeft. Had slechts de classis vrijheid kunnen vinden, om hem tot leeraar te ordenen, zoo als hij daar stond, er was door hem aan geene scheiding gedacht, en hij zou met zijn partijtje als tweede gemeente van Graafschap bestaan hebben, waarvoor de latere tijd wel behoefte heeft voortgebracht. Het was in het jaar 1852, dat deze Afscheiding plaats vond. Zij kan aangemerkt worden als het voorspel van den treurzang; want ofschoon tijd, benaming en wijze verschillen, voorspel en treurzang zijn in denzelfden toonaard gespeeld: Afscheiding, die niets minder dan het kenmerk van eerlijkheid draagt. In 1869 heeft Schepers (nu dominé) weér de Schotsche kerk verlaten, en zich bij de eigenlijk genoemde Afscheidenen aangesloten.²⁾

¹⁾ Men wete, dat de Vereenigde Schotsche kerk ook de feestdagen niet houdt.

²⁾ In de *Evangelical Repository en United Presbyterian Review* vindt men het volgende artikel:

Op eene onlangs gehouden vergadering van het Presbyterie van Wabash werden de volgende besluiten met betrekking tot de 2de kerk van Lafayette aangenomen:

Rev. J. R. Schepers, leeraar van de 2de Vereenigde Presbyterische kerk van Lafayette (een Hollander) diende een verzoekschrift in, met betrekking tot zich zelve en zijne gemeente, om over te gaan van de Vereenigde Presbyterische tot de Ware Gereformeerde kerk van

2. In de gemeente Grand Rapids.

Het eigenlijk centrum der Afscheiding, en tegelijk het criterium der reformatie is geweest Grand Rapids. Een diaken der gemeente, J. Bijlsma, heeft hare geschiedenis gegeven in eenige nummers van *de Hope* van den 25 November 1868 en vervolgens. Van de zuivere waarheid van zijn verhaal kan men zich verzekerd houden, omdat zelfs de betrokkene personen, n.l. de tegenpartij haar hebben erkend. Er zijn slechts door J. Gelock een paar opmerkingen tegen ingebracht, die op den inhoud der geschiedenis geene inbreuk maakten, en bovendien door Bijlsma ook nog weêr zijn opgehelderd. Voor hen, die niet in het bezit zijn van *de Hope*, noch haar hebben gelezen, zullen wij hier, zoo verkort de duidelijkheid zulks toelaat, de geschiedenis doen volgen.

De gemeente te Grand Rapids, georganiseerd in 1849, benoemde tot hare ouderlingen: G. Dalman en F. van Driele. Klein in ledental, leefde zij een geruimen tijd in gewenschte eenigheid en vrede. Bij den gedurigen aanwas der leden, die uit verschillende plaatsen kwamen, kwam er ook een stroom emigranten hier uit de oostelijke staten, die zich bij de gemeente aansloten.

Wel spraken sommigen, dat er verkeerdheden waren in de kerk, maar niemand aarzelde, om er zich bij te voegen. In 185. werden verkozen tot ouderling G. Haan en tot diaken J. Gelock. Niet lang hierna ontstond er in de gemeente een

Holland in de Vereenigde Staten. De redenen, die hij voorgaf, waren: dat toen hij en zijn volk zich aan de Vereenigde Presbyterische kerk aansloten, de kerk der Hollanders geen organisch bestaan had in dit land, maar daar die kerk nu tot stand gebragt was, en de emigranten hunne geboortekerk verkiezen boven de onze, weigerden zij, om zich langer met ons te vereenigen als veroorzakende daardoor verdeeling van hunne krachten. Dit in overweging nemende, te zamen met het feit, dat hunne godsdienst in eene vreemde taal verrigt wordt, en hunne sympathiën zich beperken binnen de grenzen hunner moederkerk, die onlangs in dit land gevestigd is, heeft het Presbyterie hun verzoek toegestaan, en den Moderator en den Clerk bevolen, om broeder Schepers en zijne gemeente van de noodige attesten tot den overgang te voorzien."

Dit verzoek, vergeleken met de geschiedenis van ds. Schepers, toont den graad van eerlijkheid in zijn afscheiden en wederafscheiden.

geest van verdeeldheid, die zich allermeeft openbaarde in den kerkeraad. De opzieners F. van Driele en G. Dalman stonden aan de ééne, en G. Haan en J. Gelock aan de andere zijde. G. Haan en G. Dalman stonden echter het meest regtstreeks tegen elkander over. En daar bij eene verkiezing van ouderlingen de invloed van G. Haan G. Dalman van het dubbeltal, dat ter verkiezing aan de gemeente werd voorgesteld, had geweerd, liet de eerste geene middelen onbeproofd, om den andere buiten den kerkeraad te houden. Hij verzekerde, dat hij zou bedanken, als Dalman gekozen werd; Dalman was onregtzinnig; de leer zou vervalscht worden, als hij in de bediening kwam, en andere schrikbeelden meer maakte G. Haan tot bereiking van zijn doel dienstbaar, zoodat hij werkelijk belette, dat Dalman, die 23 stemmen op zich vereenigd had, in herstemming kwam. In 1855 besloot de kerkeraad, om het aantal ouderlingen van twee op vijf te brengen. G. Haan maakte daartegen bezwaar, omdat er, zoo hij meende, zulk een aantal niet te vinden was; zeer zeker, om niet met Dalman te worden opgescheept. G. Haan, door J. Bijlsma „de volksmenner” genoemd, was de feitelijke, niet de wettelijke leider des kerkeraad. Hij had zekere preventieve artikelen gemaakt, en tot kerkeraadbesluiten doen verheffen. Hij was oorzaak dat de herstemming, waarbij meer dan waarschijnlijk Dalman verkozen zou geworden zijn, niet plaats kon vinden, door eerst den kerkeraad op te houden, totdat de leden zich van lieverlede verwijderden, en daarna te beweren, dat de gemeente niet meer aanwezig was. Hij maakte eene partij tegenover Dalman, door hem steeds ongunstig te beoordeelen, waar tegenover er zich van zelve voorstanders van Dalman vormden, en zoo werd het: „Ik ben van Haan, en ik van Dalman.” Verder wist G. Haan te bewerken, dat niet de gemeente, maar de kerkeraad ouderlingen zou verkiezen. Op voorstel van G. Haan werd J. Gezon verkozen, en men liet Dalman varen. Om Haan te behagen, in de hoop, dat er vrede zou komen, handelde een deel des kerkeraad tegen zijn geweten, zoodat de president de zaak „broedervertreding” heeft genoemd. De toestand der gemeente leidde er toe, dat Gezon, en die met hem benoemd waren, voor hunne benoeming bedankten. Nu verkoos weêr de gemeente haren kerkeraad, en ook G. Dalman werd benoemd. G. Haan, die steeds wat anders wilde dan anderen, protesteerde tegen de stemming der gemeen-

te, en hield de stemming, door den kerkeraad gedaan, voor wettig; wekte anderen op, om met hem te protesteren, en zoo is er voortgetwist en gehaspeld, totdat de zaak aan de classis is overgegeven. En „opmerkelijk is het”, zegt J. Bijlsma, „dat wij op de meeste vergaderingen één middelpunt hadden; niet van vereeniging, maar helaas van twist — en dit twistpunt was nog nooit de Dutch Reformed Church geweest, maar steeds... G. Dalman.

De zaak nu, die de classis te beoordeelen had, was het protest van G. Haan en J. Gelock tegen de benoeming, die door de gemeente was geschied, of eene ontbinding van de beide benoemingen, hetwelk door de protesterenden verlangd werd; terwijl echter de kerkeraad aan de laatste roeping door de gemeente, als zijnde wettig, vasthield. De classis hoort langmoedig, overweegt bedaard, en beslist verstandig; doch niet overeenkomstig het verlangen van G. Haan en een twintigtal onderteekenaars; want zij oordeelt, dat de stemming, door de gemeente geschied, wettig is, en vindt volstrekt geene redenen, om haar te ontbinden. Nu veranderen G. Haan c. s. in eens het tooneel, en vangen een tweede bedrijf aan van het kluchtspel, zegt J. Bijlsma, waarin zij beginnen te spreken over gebreken of misbruiken in de kerk; blijkbaar meer om een voorwendsel te vinden, om zoo mogelijk straks eene Afscheiding te wettigen, dan uit godvruchtigen schroom of gemoedsbezwaar. Vervolgens werden op Zondag den 6 April 1856 de ouderlingen, die door de gemeente gekozen waren, bevestigd. Ten bewijze hunner directe oppositie waren Haan en Gelock afwezig, ofschoon zij nog de morgengodsdienstoefening op dien dag hadden bijgewoond. Op de gewone kerkeradsvergadering van den 7 April 1856 zonden G. Haan, J. Gelock en nog eenige leden der gemeente hunne afscheidingsacten in, inhoudende bezwaren, of de Dutch Reformed Church wel waarlijk de kerk ware. Met hen sleepten zij mede den bejaarden leeraar H. G. Klijn, met wien zij reeds vroeger geheime vergaderingen gehouden hadden, om hem voor hun doel te winnen, die dientengevolge ook werkelijk op den 14 Februarij 1857, onder betuigingen van liefde en opregtheid schreef:.....

Broeders! Bedienaars des evangelies, wij zijn allen te zamen Afscheidene leeraren geweest in.....; ja, wij waren afgescheiden van alle Protestantsche genootschappen. Broe-

ders! ik vermaan u in liefde, verliest toch dit karakter niet.".....

Uwen H. G. KLIJN.

Een geschreven rapport van den kerkeraad van Grand Rapids, ingediend bij de classis, van April 1857, deelt de redenen mede voor de scheiding van ds. Klijn, zoo als die door hem zelf aan den kerkeraad zijn opgegeven, en die als volgt luiden:

1. „Ik heb zeven à acht jaren in onzekerheid verkeerd aangaande de kerk, ben onbekend met de taal; — ik heb gezondigd met bij de kerk te zijn; — ik scheid mij af van de Dutch Church, niet van den naam, die is goed, niet van de gemeente, die bemin ik.

2. Hij liet een boekje zien, dat uitgegeven was door verschillende genootschappen.

3. Er is koorgezang in de kerk, en er is geene tucht.”

Zietdaar lezers! zoo kort de duidelijkheid toeliet, de beginselen van de Afscheiding in Grand Rapids. Omtrent het reine, eerlijke en godvruchtige der beginselen doen wij geene uitspraak, maar laten het oordeel aan u over. Dit alleen zij gezegd: de Afscheidenen moeten niet langer zeggen, dat hunne leiders zich hebben afgescheiden om het bederf, dat in de kerk is; — en dat is het, wat wij met het geven hunner geschiedenis wilden doen uitkomen.

3. *In de gemeente Noordeloos.*

Bijna gelijktijdig met die te Grand Rapids vond de Afscheiding in de gemeente Noordeloos plaats. In deze gemeente was K. van den Bosch leeraar. Arm in geestelijk leven en ledental als Noordeloos was, is ook hare geschiedenis. Wij hebben niets van eenige beteekenis te weten kunnen komen, wat bijzondere personen betreft. Hier was echter de leeraar de leider der Afscheiding. Het schijnt in den geest te liggen van ds. K. van den Bosch, om noodzakelijk te achten, dat eene geheele kerk in zijn keurslijf past. Teregtwijzingen, door onderscheidene personen hem gegeven, hebben niet kunnen beletten, dat hij, van scheidingszucht zwanger, werkelijk tot afscheiding overging. De scheiding dagteekent van den 14 Maart 1857. Zijne afscheidingsacte luidt als volgt.

„Aan den kerkeraad te Zeeland.

Door dezen doe ik u weten, dat ik geene kerkelijke gemeenschap met u kan houden, om reden, dat ik u en allen, die zich aan de Dutch Reformed Church hebben aangesloten, niet voor de ware kerke van Jezu Christi kan houden, en dus zeg ik u alle kerkgemeenschap op, en verklaar, niet meer tot u te behooren. Te meer word ik hiertoe gedrongen door de vreeze Gods, van wege de gruwelijke en kerkverdervende ketterij en zonden, die onder ulieden heerschen, welke ik, zoo de Heere wil en wij leven, op de eerste classis zal indienen. Ik hoop, dat u de oogen nog eens geopend mogen worden, om uwe verregaande zonden te zien, en dezelve ter harte te nemen, en u daarvan te bekeeren.

(Was get.) K. VAN DEN BOSCH.
Predikant te Noordeloos.”

Het onder het oog brengen echter van „de gruwelijke en kerkverdervende ketterij en zonden”, dat ds. van den Bosch in zijne afscheidingsacte belooft te zullen doen op de eerstkomende classis, moet tot op heden nog geschieden.

4. *In de gemeente Graafschap.*

Vroeger hebben wij reeds gezien, dat er in 1852 te Graafschap, onder de leiding van R. Schepers eene afscheiding, of een voorspel der Afscheiding heeft plaats gevonden, zie blz. 136. De eigenlijke Afscheiding van lateren tijd heeft de volgende geschiedenis.

Reeds in 1849 openbaarden zich verschijnselen in de gemeente, die later de bouwstof van de scheiding moesten worden. In de gemeente en in den kerkeraad vooral waren eenige personen, als: H. Schrottenboer, . . . Bouwes, . . . Verleé . . . van Anroo, . . . Steven Lukas enz., die met A. Krabshuis, lid van de gemeente van Dr. van Raalte (Holland) veel omgang hadden, van welke sommigen of allen te zamen gedurig kwade geruchten van allerlei aard verspreidden, en van dr. van Raalte, en van ds. Bolks, en van de Dutch Reformed Church in het Oosten (Oostelijke staten.) Doch dat ging zoo voorbij. Nadat ds. H. G. Klijn, van 9 September 1849 tot April 1851 de gemeente gediend hebbende, haar in herderloozen toestand

achterliet, werd die toestand al treuriger. Twee en een half jaar bleef zij herderloos; waarna ds. M. IJpma, eenige weken te voren beroepen, er als leeraar der gemeente werd bevestigd. Zijn verblijf aldaar was een tijdperk van ongeveer anderhalf jaar, zoodat in 1855 de gemeente weêr herderloos werd. Nu had intusschen het verschil van gaven tusschen bovengenoemde twee leeraars, eene niet gunstige uitwerking bij een deel der gemeente, waaronder ook bovengenoemde leden. Behalve enkele ondergeschikte dingen was ds. IJpma tegen de aloude terminologie van uit- en inwendige roeping. Het moet gezegd worden, dat het karakter van ds. IJpma niet gemakkelijk was, waar hij tegenover iemand stond. De moeilijkheden, die daardoor in de gemeente waren ontstaan, maakten het noodzakelijk, dat er eene commissie benoemd en gemeente-vergadering gehouden werd. De leeraars, van Raalte, van der Meulen en Klijn, werden gezonden om met de gemeente te vergaderen. Na de geschillen van beide zijden te hebben gehoord, oordeelde de commissie, dat ds. IJpma niet voorzigtig genoeg had gehandeld, te onverzettelijk stond op dingen van geene beteekenis, en te weinig liefde aan den dag legde voor de rust der gemeente; waaromtrent hij door dr. van Raalte, op eene manier, dezen alleen eigen, ernstig werd bestraft en teregtgewezen. Van Afscheiding was er nog nooit sprake geweest, en de getrouwe handeling dier commissie gaf een algemeen gunstigen indruk in de gemeente. Wordt er nog eens gesproken, dat er gebreken waren in de Albanische kerk (zoo noemde men de kerk in de Oostelijke staten, en uit die Oostelijke staten waren emigranten in Michigan gekomen), dan was het: „daar moet tegen gestreden, en op zijne plaats geprotesteerd worden.” Intussehen werd het openbaar, dat een lid der gemeente, die vroeger ouderling geweest was, met name H. Schrottenboer, een kwaad gerucht had verspreid van dr. van Raalte. Dat gerucht hield beschuldigingen in over dingen van stoffelijken aard, maar was toch van zoo veel beteekenis, dat het noodzakelijk behandeld moest worden. Er werd eene vergadering belegd, gesterkt door den kerkeraad van Holland. Op die vergadering werd H. Schrottenboer geroepen, om datgene te bewijzen, waarvan hij dr. van Raalte had beschuldigd. Bij naauwkeurig onderzoek bleek het der vergadering, dat Schrottenboer den waardigen en hulpvaardigen van Raalte val-

schelijk had beschuldigd. Hem werd opgelegd, om van die valsche beschuldiging openbare belijdenis te doen in de kerk. Ofschoon niet dan schoorvoetend, beloofde Schrotenboer, zich daaraan te onderwerpen. Toen eindelijk de rustdag aanbrak, waarop dat zou moeten geschieden, trok Schrotenboer zijne belofte in, en weigerde de openbare schuldbelijdenis. Tegelijk begon hij zich te onttrekken van de gemeenschap der openbare godsdienstoefening. Intusschen was in de gemeente van dr. van Raalte (Holland) afgescheiden het lid A. Krabshuis, die invloed trachtte te verkrijgen in de gemeente Graafschap en vooral bij leden van den kerkeraad. De woelingen van den geest van ontevredenheid namen eer toe dan af. Bij dit alles kwam nu het gerucht van de Afscheiding te Grand Rapids, dat zulk een invloed had op de gemoederen van vele kerkeraadsliden, dat zij nu niets goeds meer in de kerk konden zien; maar toch, zich af te scheiden op eene wijze, zoo als het te Grand Rapids was geschied, dat kon niet; „dat was te ver gegaan”, zeiden zij zelve, en het eind was: „Wij moeten protesteren.” In Maart 1857 werd er gemeente-vergadering gehouden met ds. van den Bosch (wiens afscheiding dagteekent van den 14 Maart 1857) in het midden. Er werd besloten om op de eerstkomende classis een beklag in te dienen tegen gebreken, die men meende te bestaan. Den 24 Maart 1857 werd er weér gemeente-vergadering gehouden. In dien tusschentijd hadden zich echter reeds eenige leden afgescheiden, waaronder in de eerste plaats H. Schrotenboer, die nu lieten uitgaan, dat zij het o, zoo goed hadden voor hun gemoed! Wat evenwel het meest verbazing wekte, was, dat nu ook de kerkeraad bereid was, om zich af te scheiden, onder voorwendsel dat men in de Dutch Reformed Church niet mogt protesteren, en dat bewees men zich zelve met eene uitdrukking uit den mond van ds. Wijckhof van Albany, te weten: dat de Hollanders, indien zij te eeniger tijd gewaar werden, dat de kerkelijke vereeniging het genot en de welvaart van hunne leer benadeelde, haar een broederlijk vaarwel konden toeroepen. Nu werden de leden bij name gevraagd, of zij het met de leiders der scheiding eens waren, en die zijne instemming betuigde, werd opgeteekend, en was lid der Afscheidenen. Daarna gingen de kerkeraadsliden met brieven in den zak door de gemeente, om al wat te bewegen was, voor de scheiding te winnen.

Vrouwen zelfs volgden dat voorbeeld, gingen insgelijks bijlans de huizen, en lazen brieven voor, om allen tot de scheiding over te halen, die er nog niet toe behoorden. Met vromen schijn betuigden beiden, mannen en vrouwen, dat het nu duidelijk was te zien, dat de Heere zijn volk uitleidde. Dat had zoodanigen invloed op meest al de leden der gemeente, dat vele opregte zielen, in wier hart nooit een zweem van scheidingszucht geweest was, er toe werden overgehaald. In den tijd van vier maanden was dan ook, op elf leden na, de geheele gemeente Afscheiden.

In den eersten tijd dier scheiding was er onder hen veel schijn van vroomheid en gemoedelijke gewaarwordingen, die wel niet te verwerpen waren, omdat vele opregten, die misleid waren, zich onder hen bevonden, maar die als bewijzen voor het wettige hunner scheiding niets te beteekenen hadden, omdat de Heere zijn Woord tot rigtsnoer aan ons gegeven heeft. Ds. Klijn, vroeger leeraar dezer gemeente, en te Grand Rapids afscheiden, werd eenige maanden na zijne scheiding van zijne dwaling overtuigd, en keerde met berouw en leedwezen over het kwaad, dat hij daardoor gedaan had, tot de kerk terug. Hij bezocht nu ook spoedig zijne oude gemeente te Graafschap, om ook dáár, zoowel als elders, openlijk zijne dwaling te belijden, de Afscheidenen van de hunne te overtuigen, en ze alzoo weér tot de kerk terug te brengen. Een klein aantal gaf gehoor, beleed, dat zij misleid waren door velerlei gepraat en door den schijn van vroomheid, en keerde met belijdenis tot de kerk terug; doch de anderen, en vooral de leiders der scheiding braken uit in boosheid èn tegen ds. Klijn, zoodat hij zelfs geene vriendschappelijke behandeling meer werd waardig geacht, èn tegen de kerk, waarin niets goeds meer werd gezien, en die daarom als kettersch werd veroordeeld. Om het terrein te behouden, dat men gewonnen had, werd nu het masker der vroomheid afgeworpen, en geen middel onbeproofd gelaten. Zoo hebben zij eenigen tijd voortgewerkt met ds. van den Bosch, die eenmaal in de maand hen in hun midden diende, totdat zij ook onderling verdeeld werden. Hun punt van verschil betrof ds. van den Bosch. De eene partij was voor, de andere tegen hem. Dit twistvuur ontvlamde in korten tijd zoo hevig, dat zij niet meer met elkander konden vergaderen, waarom zij zich op nieuw van elkander afscheid-

den ; doch nu , omdat zij elkander niet meer konden verdragen. Men zag echter spoedig in , dat het toch zóó niet goed ging ; maar wat te doen ? Er werd eene vergadering belegd , die eene classikale moest heeten , waarop men zou beproeven , om weêr met elkander tot vereeniging te komen. De partijen kwamen zamen ; ds. van den Bosch presideerde , en al wat er heeft plaats gehad , bestond in het bevechten van elkander over niets beteekenende dingen , en dat wel onder zoo hevigen twist en vijandschap tegen elkander , dat een diaken bij de niet-gescheidenen kwam , met den noodkreet : „Wij zijn zoo ver met elkander gekomen , dat de één den anderen geen stukje brood meer wil geven.” Hij verzocht daarom aan die niet-gescheidenen om een stukje brood met een kop koffij voor ds. van den Bosch en eenige afgevaardigden. „Ik ging” , zegt de geschiedschrijver , „uit nieuwsgierigheid eens naar die vergadering , en zag tot mijne verbazing de twistpartijen tegen elkander en de wanorde , die er heerschte , zoodat het er meer geleek naar eene publieke herberg , dan naar eene classikale vergadering , en toch heet het : „Afscheiding uit godvruchtig gemoedsbezwaar.”” Zietdaar lezers ! de reformatorische grondvesting en de organisatie der Afscheidene gemeente van Graafschap.

5. *In de gemeente Friesland.*

De Afscheiding te Friesland heeft de volgende geschiedenis : Even als op andere plaatsen ging het ook hier in den eersten tijd der nederzetting zeer gezegend. Geene ergernissen of twisten bestonden er , om de broeders van elkander te scheiden. In lateren tijd echter , die de tijd van woeling mag genoemd worden , bleek het , dat er toch bestanddeelen aanwezig waren , die straks de bouwstof der scheiding moesten worden. H. Dam , met nog enkele anderen , lagen in dien geest , om het geschikte oogenblik van eene scheiding aan te grijpen , of ten minste de verdeeldheid in de hand te werken. Eene geschiedenis nu , die met de kerk en hare leer in geene de minste betrekking stond , werd het initiatief tot eene afscheiding. G. Haan , die de groote en weinig edele rol gespeeld heeft in de Afscheiding te Grand Rapids , was ook hier de hoofdpersoon. Hij woonde nog in Troy , New-York ; en correspondeerde met ds. IJpma , toen leeraar te Friesland , om voor hem 40 acres land te koopen.

Na en ten gevolge van den oorlog met Mexico waren er, die in dien oorlog gediend hadden, en tot belooning voor hunne dienst warrants (d. i. echte bewijsschriften) hadden van wettig eigendom op 160 acres land. Nu ontbrak het menig houder van een warrant van 160 acres aan de noodige middelen, om zelf dat land te ontginnen, en er op te gaan leven; waarom velen die warrants verkochten, voor lagere dan gouvernementsprijzen. Ds. IJpma, met een houder van een warrant bekend, koopt dien, en wordt alzoo bezitter van 160 acres land. Van dat land verkoopt hij aan G. Haan 40 acres voor een weinig hooger prijs, dan hij zelf er voor betaald had. G. Haan komt na verloop van eenigen tijd naar Friesland, en vestigt er zich metterwoon. Het komt hem ter oore, dat ds. IJpma voor de 40 acres, aan hem verkocht, meer genomen had, dan hij er zelf voor betaald had. Haan is met dien verkoop niet te vreden; hij eischt van IJpma terug, hetgeen deze er meer voor ontvangen had, dan het hem zelf had gekost. IJpma weigert dat te doen, en beweert, dat het hem vrij stond, zijn land voor een billijken prijs te verkoopen, en dat hij ruim zoo veel reis- en andere kosten voor Haan heeft moeten maken, als hij meer voor zijn land van hem had ontvangen. G. Haan blijft zijn eisch, om het geld terug te ontvangen, volhouden, en beschuldigt bovendien ds. IJpma van onopregt met hem te hebben gehandeld. Natuurlijk legt deze historie tusschen Haan en zijn leeraar den grond tot verwijdering, en beide partijen vinden aanhang. Met Haan stemmen in H. Dam, beider familie en eenige anderen. Van nu af kwam Haan ongeregeld ter kerk, en dan nog plaatste hij zich hier of daar tot veler ergernis tegen den muur, nam papier en potlood in de hand, en alles, wat hem voorkwam, niet regtzinnig te zijn, of waar hij aanmerking op dacht te kunnen maken, teekende hij op. Op eene vergadering met de kerkvisitatoren werd het twistgeding behandeld. G. Haan had vele beschuldigingen, doch van alle was er slechts ééne, waarover ds. IJpma was te bestraffen, en (mede om G. Haan zachter te stemmen) ook zeer ernstig is bestraft geworden, en die was: dat hij zich soms bijtende en krenkende uitdrukkingen had veroorloofd. Deze poging tot verzachting genas G. Haan echter niet. En even onverzettelijk als Haan zijne eischen volhield, bleef ds. IJpma weigeren, om er aan te voldoen.

Had nu maar de gemeente G. Haan tot ouderling willen verkiezen, dan zou zulks veel bijgebracht hebben tot bevrediging van den man, die er zich zelve zoo uitnemend bekwaam voor achtte, en behalve zijn gemis aan openbaring van echt christendom, het ook was; maar hij werd voorbijgegaan. De gemeente achtte hem geene plaats onder hare opzieners waardig. Van nu af was G. Haan dan ook in Friesland niet meer te huis, en vertrok hij naar Grand Rapids, waar hij later zijne rol speelde. In al dien tijd was H. Dam ouderling der gemeente, en geestverwant van G. Haan. Op zekere kerkeradsvergadering eischte Dam verandering van kerkeradsleden. De redenen, door hem daarvoor bijgebracht, waren voor de vergadering van genoegzaam gewigt ontbloot; zoodat zij in zijn verlangen niet kon bewilligen. H. Dam meent zijne bediening als ouderling te moeten neêrleggen, en hoezeer ook door de broeders daarvan afgeraden, doet hij afstand van zijn ambt. Van nu aan komt de scheidingszucht meer en meer te voorschijn. Eenige gezinnen, meestal zijne en Haans familie, zijn in Dams geest. Nu heeft in dezen tijd de Afscheiding te Grand Rapids plaats. Dit geeft veel beweging in de gemeente. G. Haan schrijft uit Grand Rapids brieven aan zijne vrienden, waarin hij de Afscheiding voorstelt als het werk van God, en wekt zijne vrienden in Friesland tot scheiding op. Ook wordt er een brief ontvangen, die beschuldigingen tegen de kerk inhoudt, van zekeren Bordin van Troy of Albany. Om zoo veel mogelijk de rust te bewaren, wordt de gemeente zamengeropen, tot vrede en eenigheid vermaand, en zoo veel mogelijk gerust gesteld. Dat gelukt, behalve bij een 6 à 7tal huisgezinnen, die onvoldaan blijven. Nu zet H. Dam het werk der scheiding voort; en alzoo heeft in Friesland de organisatie der Afscheidene gemeente tot grond: de geldkwestie tusschen G. Haan en ds. Ijpma, en de ontevredenheid van H. Dam. Tijdens het verblijf van ds. Zwemer in Friesland hebben zich nog eenige huisgezinnen afgescheiden, om de eenvoudige reden, dat zij de regtmatige toepassing der censuur niet hebben willen ondergaan, en als gecensureerden bij de Afscheidenen eene vrijplaats hebben kunnen vinden. De speciale omschrijving hunner geschiedenis kan buiten rekening gelaten worden, omdat wij slechts aan te wijzen hebben, of de Afscheiding uit reine beginselen is ontstaan.

6. *In de gemeente Zeeland.*

Wat de grond gelegd heeft tot de Afscheiding in Zeeland, is de navolgende geschiedenis. De ouderling Jan Rabbes, oorspronkelijk uit Emmen, prov. Drenthe in Nederland, en ons van daar reeds bekend als een man van groote bekwaamheid, algemeen vertrouwde godsvrucht en grooten invloed, was een van de eersten, die zich hier vestigden. Van het begin der nederzetting af heeft hij veel toegebracht tot stichting en opkweeking der gemeente. Hij verdiende en genoot de algemeene achting der menschen; hij was de leids- en raadsman van vele Nederlanders, die zich daar later vestigden. Om zijn tijdelijk welzijn te bevorderen, dat allezins geoorloofd was, vond hij goed, een zaagmolen te bouwen, die door waterkracht gedreven moest worden. Hetzij dat die fabriek te zwak gebouwd was, of dat de groote stroom van water, die er op sommige tijden van het jaar vloeit, te onbedwingbaar was — zeker is het, dat de molen van tijd tot tijd defect was, zoodat hij niet alleen niets kon verdienen, maar zelfs belangrijke reparatiekosten behoefde, die J. Rabbes met zijne eigene middelen niet kon bestrijden. Onderscheidene familiën, die land gekocht hadden, bedienden zich van de bekwaamheden van J. Rabbes; zij bragten hem vaak geld vóór de termijn, waarop ze betalen moesten, ten einde was, opdat hij het voor hen bezorgen zou op het landkantoor. Dit alles geschiedde in het volste vertrouwen, waarom niemand er aan dacht, om eene kwitantie van het landkantoor van hem op te vorderen. Nadat zulks eenigen tijd zoo was voortgegaan, werd het openbaar, dat het landkantoor die gelden niet ontvangen, en J. Rabbes ze onder zich behouden had, om er de reparatiekosten van zijn molen mede te betalen. Ofschoon men nu over het algemeen J. Rabbes niet beschuldigde van slechte bedoelingen, gaf toch de zaak zeer veel opspraak, ontevredenheid en afkeer van zijn persoon bij velen, zoodat de classis er zich mede inlaten, hem zijn ouderlingschap ontnemen, over zijne onvoorzigtige handeling, het misbruik van vertrouwen, en het in ongelegenheid brengen van vele menschen ernstig bestraffen moest. J. Rabbes heeft die vernedering, hoe wél verdiend, niet willen ondergaan. De kerkelijke censuur opende hem de oogen, om te zien, dat de kerk — zoo als hij nu sprak — niet goed was. Van nu af zag hij vele gebreken

in de kerk, en dewijl hij in zijne naaste omgeving geen grootten invloed meer had, schreef hij brieven aan vrienden hier en daar, en deed der kerk zooveel kwaad als hem mogelijk was, om de eenvoudige reden, dat hij hare getrouwheid niet op zich zelf toegepast wilde hebben. Wie nu ook met hem waren, of hem later gevolgd zijn, — zeker is het, dat Zeelands Afscheidene gemeente niet tot oorzaak van haar bestaan heeft de gebreken in de kerk, die zij verlaten heeft, maar die van hem, die het initiatief tot hare wording gegeven heeft.

7. *In de gemeente Drenthe.*

In Drenthe had de Afscheiding plaats op de volgende wijze: De gemeente bestond hoofdzakelijk uit Staphorsters (afkomstig van een Overijsselsch dorp in Nederland) en Drenthen. Dat noteren wij, omdat het volkskarakter en provincialisme veel bijgedragen heeft tot de Afscheiding, die later daar plaats vond. Er waren eenige leden, die bijzonder gehecht waren aan de oude analitische preëkmethode, en meenden, dat het noodzakelijk was, dat de feestdagen gevierd werden. De nieuwere synthetische of juistere gezegd meer vrije methode, hier meestal gevolgd, en het niet stipt houden der feestdagen was hun eene gedurige ergernis — zelfs zoo, dat sommigen het plaatsten onder de rubriek van afwijkingen, die met onregtzinnigheid verwant waren. Om van dien last ontslagen te worden, en zich overeenkomstig eigene inzigten te kunnen gedragen, riep men een leeraar, met name R. Smit, uit Nederland, welke die roeping opvolgde, en in de gemeente bevestigd werd. Nu hoopte men van lieverlede een toestand te zien geboren worden, zoo als men wenschte, dewijl men het genot had, eene predikwijze te hooren, die men de voorkeur gaf, en feestdagen te kunnen vieren naar oud Nederlandsch gebruik. Dat ging een geruimen tijd zeer goed, maar dan ook maar voor een geruimen tijd. Menschen, die zoo stijf staan op eigene begrippen in dingen van ondergeschikt belang, houden het dikwijls niet lang vol met rustig te zijn. Zoo ging het althans in Drenthe. Nu was ds. Smit de man niet, om zich naar de inzigten der menschen te schikken, en vooral niet, om zich te buigen naar de voorwendzelen van het vleesch; ofschoon hij niet geheel is vrij te spreken van onvoorzigtig en eigenmagtig te hebben gehandeld. En

daar het karakter der Drenthenaars tamelijk onverzettelijk is, kwamen er weldra botsingen tusschen den leeraar en de kerkeradsleden en leden der gemeente, zoodat men elkander straks meer plaagde dan diende door de liefde. Zoo ver ging zelfs de verbittering van sommigen, die den leeraar niet konden verdragen, dat zij opzettelijk op feestdagen boomen gingen kappen, en dat dan wel zoo dicht bij de kerk, als hun mogelijk was, om zoo veel zij konden de godsdienst in de kerk te verstoren. De leeraar ging censureren, en zette een gedeelte van de kerkeradsleden af, zonder dat de afgezetten er kennis van bekwamen. De ellende in de gemeente vereischte de tusschenkomst der classis. Deze zond dr. van Raalte en dr. Nijkerk (toen ouderlingen in Overijssel) om de zaken te onderzoeken, en zoo mogelijk in orde te brengen. Op die vergadering waren mede tegenwoordig ds. Bolks, ds. van der Meulen, ds. IJpma en de ouderlingen A. Borgers en IJptema. De tijd der vergadering was bepaald op twee ure, en terwijl de afgevaardigden en de gemeente te twee ure compareerden, kwam ds. Smit eerst tegen den avond. In die vergadering heerschte zoo veel opgewondenheid en onstuimigheid, dat sommige personen zelfs dreigden, dr. van Raalte geweld aan te doen, en de uitkomst was, dat er niets tot stand kon gebragt worden. Op zekeren Zondag riep ds. Smit allen, die zich met hem vereenigen, op, om Maandag d. a. v. zamen te komen. De schuld der ellende lag aan beide zijden, en om nu niet verder in de handen der classis te vallen, ging ds. Smit tot de Associate Reformed Church (d. i. Schotsch Gereformeerde kerk) over, sloot zich met een deel zijner gemeente, dat bestond uit Staphorsters van oorsprong, bij dezelve aan, en zond aan de classis van de Dutch Reformed Church eene afscheidingsacte, luidende als volgt:

„Ik, R. Smit, Gereformeerd leeraar, met de ondergeteekenden, laat u weten, dat wij ons van de Dutch Reformed Church afscheiden.”

(Was get.) R. SMIT v. d. m.

De lezers zien, dat deze Afscheiding is gevloeid uit dezelfde beginselen van eigenzinnig drijven en twistziekte, als op alle andere plaatsen; dat zij met de regt- of onregtzinnigheid der kerk niets te maken heeft, en dat deze Afscheidenen niet op zich zelven zijn gaan staan, maar zich aan eene Schotsch

Gereformeerde kerk hebben aangesloten, en hunne Hollandsch-Gereformeerde hebben verlaten. Het beginsel wordt gekenmerkt door beginselloosheid. De leden van ds. Smits gemeente zijn thans reeds voor een groot deel weêr afgescheiden van de Schotsche kerk, en bij de Afgescheidenen te Friesland aangesloten. Die zoo gemakkelijk van de kerk afscheiden, zijn in staat, het zoo dikwijls te doen, als zij het verkiezen.

8. *In de gemeente Holland.*

Het eerste, wat in Holland werd ontdekt en later op afscheiding moest uitloopen, was het vinden van fouten door een paar leden, Hellental en zijne vrouw, in de prediking van dr. van Raalte. Zij beschuldigden hem van Remonstrantisme. Zij werden door den kerkeraad herhaaldelijk bezocht en vermaand, doch bleven ontevreden en ongezind. A. Krabshuis, te dier tijd ouderling bij dr. van Raalte, was insgelijks ontevreden over de prediking van den leeraar, en maakte in het geheim bij dezen en genen van tijd tot tijd aanmerkingen, doch kwam er nimmer mede op den kerkeraad of bij den leeraar. Van de kerk zeide hij, dat wij Hollanders verbonden waren aan genootschappen, met welke het niet geoorloofd was, verbonden te zijn. Zonder meer werd er na verloop van eenigen tijd een brief van A. Krabshuis voorgelezen in de kerk, waarin hij verklaarde, zijne gemeenschap met de kerk af te breken, en daaromtrent door niemand met bezoek, of gesprek, of vermaning wilde bemoeijelikt worden. Zonder ooit op de kerkeradsvergaderingen zich te hebben beklaagd, heeft hij zich ijverig betoond in het verspreiden van beschuldigingen tegen leeraar en kerk, om zoo doende in het geheim personen op te ruijen tegen leeraar en gemeente. Daar hij vrij wat invloed had bij sommige leden, trok hij eenige tot zich, die met hem afzonderlijk vergaderden. Zijne Afscheiding (zoo noemde hij zijne handelingen) werd gevolgd door enkelen, die onder zijn invloed stonden. Later was het H. B. Ploeg, ouderling, met wien iets soortgelijks heeft plaats gevonden. Hij had ook aanmerkingen op leeraar en kerk. Nooit echter kwam hij er mede op de kerkeradsvergaderingen, waar toch in elk geval de plaats was, om zijn beklag in te brengen, maar sprak er van in het geheim tegen partikuliere personen. Hij werd ongezind en

nalatig, en zelfs onwillig om de kerkeeraadsvergaderingen bij te wonen. Vooral was het de parochiale school, toen juist gesticht, waar hij veel tegen had. Hij meende, dat men handelde in strijd met zijne inzichten, en hoewel hem meermalen onder het oog gebragt werd, dat er juist overeenkomstig zijne inzichten gehandeld werd, bleef hij nochtans zijne oppositie voortzetten, en scheen niet te willen verstaan, wat voor elk duidelijk was. Later heeft hij, zonder eenig protest ingediend te hebben, op eene gemeente-vergadering een stuk voorgelezen (dat hij protest noemde), waarvan het slot was: eene dreiging, dat hij zich zou afscheiden, zoo men niet deed, zooals hij het hebben wilde. Deze lieden werden van tijd tot tijd gevolgd door anderen, die door de gemeente en den kerkeeraad beschouwd werden als ontevreden over de gemeentelijke handelingen, voornamelijk het verhuren van banken in de kerk. Zij zeiden: „Het is eene vrije kerk, en omdat men niet vrij kan gaan zitten waar men wil, willen wij er niet zijn.” Van dien tijd tot op de komst van ds. van der Werp deden de ouderlingen van Graafschap hier dienst. Toen ds. van der Werp te Graafschap was gekomen, en ook hier van tijd tot tijd predikte, werd spoedig hunne vergaderplaats veel te klein, om het volk te kunnen bevatten. Zij vroegen het gebruik van de kerk van dr. van Raalte, die hun welwillend werd gegeven, om er ds. van der Werp in te laten prediken. In plaats van die vrijgevigheid dankbaar te erkennen, heeft ds. van der Werp onedel gehandeld. Hij plaatste zich aan de zijde der ontevreden, stijfde hen in hunne oppositie, sprak sterk voor eene vrije kerk, en van het ongeoorloofde, om banken te verhuren, vertelde en verzekerde het volk, dat ds. Brummelkamp, docent aan de theologische school te Kampen in Nederland, onregtzinnig was, en dat ds. Diemer ook al dien weg opging, en zoo meer. En hoewel er eenigen waren, die hem niet geloofden, heeft zijne misleiding en zijn gedurig komen preken in Holland de scheiding toch zoo zeer bevorderd, dat zij eindelijk den moed genomen hebben, om ds. de Beer uit Emden, in Oost-Friesland, te beroepen; en nadat die is overgekomen, en er eenigen tijd gearbeid heeft, tot dat de uitsluitendheid en lasteringen, zoo als hij zelf verklaarde, van dat volk hem weggedreven hebben, hebben zij ds. Hulst van Sauwerd in Nederland beroepen, die dat beroep heeft opgevolgd,

en tot op heden toe de dienaar is van dat scheidingszuchtig volkje, en ijverig de scheiding voortplant.

9. *In de gemeente Chicago.*

Te Chicago werd de Afscheiding bewerkt door een der toenmalige ouderlingen, met name G. Vastenhouw. Deze had reeds eenige jaren het ouderlingschap in de gemeente bekleed. Goed bekend met de Afscheiding in Michigan, was hij al den tijd, van af het bestaan dier scheiding (1857) tot kort voor zijne eigene afscheiding (1867) een heftige tegenstander der Afscheiding, terwijl hij met al zijne kracht streed voor de Dutch Reformed Church. Er is een tal van levende getuigen voorhanden, die uit zijn eigen mond de sterkste verzekeringen hebben vernomen, dat de Dutch Reformed Church de kerk was, en dat niemand eenig bezwaar behoefde te maken, om er zich aan te sluiten, en hunne attesten van de kerk in Nederland aan den leeraar af te geven. Bij zijne terugkomst, als afgevaardigde naar kerkelijke vergaderingen, heeft hij menigmaal zijne innerlijke vreugde betuigd over de getrouwheid, regtzinnigheid en godsvrucht der kerkelijke ligchamen. Met de prediking van ds. H. G. Klijn betuigde hij aan deze dikwijls zijne groote ingenomenheid. Geen zweem van afscheidingszucht is ooit uit hem vernomen, tot kort vóór Januarij 1867. Ook wordt er in het notulenboek niet ééne enkele syllabe gevonden, die doet blijken, dat er ooit door Vastenhouw eenig bezwaar gemaakt is tegen de leer of regering der kerk. In het jaar 1866 echter kwamen er eenige moeilijkheden in de gemeente. In eene zaak van stoffelijken aard meende Vastenhouw tegenover zijne medebroeders te moeten staan, en de beëindiging dier zaak strookte niet, met hetgeen hij had gewild. De oude, 74jarige leeraar werd van de eene zijde gedrongen, om zijn emeritaat aan te vragen, terwijl men van de andere zijde gematigder te werk ging. Dat veroorzaakte in de gemeente spanning, en maakte de bediening als ouderling moeilijk. Bij de verkiezing van een ouderling waren het vooral twee personen, waarop zich de keus der gemeente had gevestigd, met name J. de Jong en van Zwoll. Vastenhouw was beslist tegen de verkiezing van van Zwoll, en wilde de Jong in de bediening hebben. Daar hij met van Zwoll op één zelfden

winkel werkte, had van Zwoll hem, onder belofte van geheimhouding medegedeeld, dat hij welligt naar Nederland zou gaan. Vastenhouw verbreekt in het geheim zijne beloften, en vertelt aan leden, die voor van Zwoll zouden stemmen, dat hun dat niet zou baten; want hij wist uit den mond van van Zwoll zelve, dat hij de bediening toch niet zou aannemen, omdat hij naar Nederland ging; maar dat hij de Jong zou kiezen. Bovendien had Vastenhouw en van den leeraar, en van den kerkeraad, en van sommige leden dingen verteld, die behoorden onder de rubriek van onwaarheid, kwaadspreken en laster. De Voorzienigheid wilde, dat die dingen openbaar werden, — en Vastenhouw kon de schorsing als ouderling en de censuur als lidmaat niet ontgaan. Dat was eene te vreeselijke vernedering voor den man, die langen tijd veler achting had genoten. Op de kerkeradsvergadering van den 26 Maart 1867 verklaart Vastenhouw, „dat hij zijne bediening neêrlegt, om de verwaringen, die tegenwoordig in de gemeente zijn.” Door den kerkeraad, en later door den leeraar, in tegenwoordigheid van den ouderling Foute en het gemeentelid C. Hillegonds, daarvan afgemaand, en als het ware gebeden, om van zijn voornemen terug te komen, opdat hij toch geen beginsel legde tot Afscheiding, verklaart Vastenhouw op de meest plegtige wijze, „dat nooit te zullen doen, maar dat hij alleen wat wilde rusten van de moeilijke bediening als ouderling”, en zoo verlaat hij de woning des leeraars. Het wordt Zondag — en wat geschiedt? Vastenhouw houdt kerk in zijne eigene woning den eersten Zondag de beste en zoo vervolgens, en vergaderde rondom zich van tijd tot tijd een grooter aantal menschen, die meer of min ontevreden waren: de één, omdat er banken waren verhuurd in de kerk; een ander, omdat de Jong geen ouderling was geworden; een derde, omdat men meende bij de Zuidelijke Hollanders niet in rekening te zijn; een vierde, omdat hij aan den leiband van Vastenhouw liep; een vijfde, . . . doch waartoe meer? . . . Allen scheidden zich af, omdat zij het wilden; niet, omdat zij er eenigen grond voor hadden. Dat duurde eenige weken zoo voort, tot dat men het aantal groot genoeg achtte, om zich tot eene gemeente te laten organiseren. Men noodigde ds. W. Frieling van Friesland, Michigan, daartoe uit. Deze kwam, en ofschoon door ds. H. G. Klijn ingelicht en verzekerd, dat de menschen

zich geheel zonder eenigen grond verwijderd, en zelfs censurabel gemaakt hadden, gaat ds. Frieling voort, met hen tot eene gemeente te organiseren, aan de menschen vertellende, dat de Dutch Reformed Church dieper verdorven was, dan de Nederlandsch-Hervormde. Zijn spreken en invloed heeft dan ook der Afscheiding hier nog al eenige leden bezorgd. Thans is die geschiedenis bij de Afscheidenen vergeten, of ten minste buiten rekening; en zij zijn Afscheiden, zoo het heet, om de gebreken van de Dutch Reformed Church. Doch de lezer oordeele zelf over het reine der beginselen, waaruit ook te Chicago de Afscheiding is voortgevloeid.

10. *In de gemeente Kalamazoo.*

De Afscheiding te Kalamazoo dagteekent van April 1869. Afscheiding is hier in Amerika een toevlugt geworden voor ontevreden en strafschuldigen; want de stichters der Afscheidene gemeenten hebben veelal de fout begaan, om alles op te nemen, wat zich maar aanbod, en zich tegen de Dutch Reformed Church verklaarde, zonder dat zij onderzochten naar leer of leven van die menschen, en zonder er zich om te bekommeren of die menschen gecensureerd of afgesneden waren. Bij de stichting der gemeente te Kalamazoo werd tot ouderling benoemd P. B. Appeldoorn. Tot regte waardering dier stichting dient opgemerkt te worden, dat Appeldoorn sinds jaren bekend stond als een ultra Antinomiaan, onheiliger van den rustdag, en die de Dordsche synode hield voor eene vergadering van kwaajongens, wier oordeel is geleid geworden door de Staten-Generaal, wier handelingen strijden tegen Gods Woord, en van geene waarde zijn; het derde deel van den Catechismus deugt niet, en waar de Schrift zegt: „de daders der wet zullen geregtvaardigd worden”, heeft ze eene fout begaan enz. Hij is jaren lang eene ergernis geweest voor de gemeente en een last voor den kerkeraad. Toen ds. Hulst er de gemeente heeft georganiseerd, was Appeldoorn gecensureerd ter oorzake van verspreiding van dwaalleer, ophitsing van leden tegen den kerkeraad en tegen elkander, laster, verwerping van de waarheid en zuiverheid des Bijbels, versmading van kerkelijke instelling en gezag. Dat alles wetende, hebben de Afscheidenen hem aangenomen, „om de eenvoudige reden”, zegt ds.

Hulst: „ik heb hem bij de stichting der gemeente geëxamineerd en regtzinnig bevonden”, en zoo heeft de pas geborene gemeente hem tot ouderling benoemd. Van van der Velde zullen wij geene geschiedenis leveren, maar alleen zeggen, dat hij zeer weifelend is, een jaar lang tegen een diaken gestreden heeft over het al of niet betalen van eenige dollars, later erkend heeft, dat hij gelogen had, zijne schuld voor den kerkeraad beleden heeft, en zoo het scheen betreurde, met de gemeente avondmaal hield, en den volgenden Zondag bij de Afgescheidenen gekozen is tot diaken. Thans is hij ouderling in de plaats van Appeldoorn, die door de classis der Afgescheidenen is afgezet. En waarom verliet van der Velde ons? vraagt onze geschiedschrijver: „Och! de Dutch Reformed Church is zoo bedorven in leer en wandel”!!! zegt van der Velde. Van L. de Bruin is niets te zeggen, dan dat hij nooit lid der gemeente geweest is, noch te Kalamazoo, noch in Nederland, althans niet in volle gemeenschap. Hij is nu bij de Afgescheidenen diaken. Verder is de gemeente zamengesteld uit enkele ontevreden en anderen, die zich met de gemeente en de openbare godsdienst niet of zeer weinig inlieten. Al wat wij kunnen, is ons bedroeven over de misleiding, die *de Wachter* pleegt, als hij bekend maakt, dat er te Kalamazoo een volk tot eene gemeente is georganiseerd, dat, bij gemis aan zuivere prediking, door bijzondere waarheidsliefde is gedreven, om zich af te scheiden; maar benijden kunnen wij de Afgescheidenen niet, dat zij met zulk eene gemeente verrijkt is geworden.

Hier eindigen wij ons verhaal van de geschiedenis der Af-scheiding om den lezer niet te zeer te vermoeijen, met hem steeds weêr hetzelfde voor te leggen. Op de andere plaatsen, als te Grand Harm, Muskegen, Staemboat-Rock enz., waar een klein getal Afgescheidenen is, zijn het dezelfde beginselen, waardoor de leiders gedreven zijn. En nergens heeft het ontbroken aan laster tegen de Dutch Reformed Church en voorwending van vrome beginselen, om zoo doende de later uit Nederland aankomenden achter zich te trekken, dat dan ook op vele plaatsen maar al te goed gelukt is.

Het is voor hen, die met bovenstaande geschiedenissen geheel onbekend waren, of er slechts een oppervlakkig, eenzijdig verhaal van gehoord hebben, wel wat schokkend, te lezen,

dat wij de leiders der Afscheiding reine, eerlijke beginselen ontzeggen; doch de geschiedenis is niet anders, dat weten allen, die de Afscheiding hier beleefd hebben, en in elk geval: de waarheid moet zegepralen.

**III. De waarde der Afscheidene kerk, door vergelijking met de
Hollandsch-Gereformeerde, in oorsprong, leer, leven,
arbeid en toekomst.**

Wij doen eene vergelijkende vraag: Is de Afscheidene kerk verheven boven de Dutch Reformed, die zij verlaten heeft?

De beantwoording van de vraag, omtrent de waarde der Afscheidene kerk, behoort zeker tot een der moeilijkste punten van alles, wat wij te ontwikkelen hebben; en toch mag ze niet achterwege blijven. De Afscheidene kerk moet boven de Dutch Reformed verheven zijn. Vele eenvoudige, godvruchtige menschen meenen dan werkelijk ook, dat ze eene verdorvene kerk verlaten hebben, en nu leden zijn van de eenig ware in dit land. Velen der latere emigranten weten niet beter, dan dat de Dutch Reformed Church allerlei ketterijen, dwalingen en goddeloosheden in zich heeft, duldt en beschermt, en dat zij er dus geen lid van mogen zijn. Velen van de later aangekomene leden der Dutch Reformed Church worden dikwijls geschokt bij het hooren verhalen van de verregaande afwijkingen en trouweloosheden, die men haar ten laste legt, zoo zelfs, dat afscheiding noodzakelijk is, om den Heere naar zijn Woord te kunnen dienen. Daartegenover noemen de Afscheidenen hunne kerk de „ware Gereformeerde”, en beroemen er zich op, dat zij van niet ééne kerk voorspraak, hulp of gunst genieten, even als of het wat groots ware, een christendom op zich zelve uit te maken; dat de Koning zijner kerk met hen is, omdat zij reeds een twintigtal gemeenten tellen, welke op sommige plaatsen sterker zijn dan hunne tegenpartij; dat zij met moed en liefde strijden voor het geloof, eenmaal den heiligen overgeleverd, strijden voor Gods eer en zaak enz., en meer zulke uitdrukkingen, die, niet altijd vrij van hooghartigen roem, en voor het minste niet van onwaarheid, hier en daar door de brochure heén verspreid zijn. Wij kennen de Afge-

scheidene kerk tamelijk goed, en kunnen alzoo in beoordeeling treden, of zij boven de Dutch Reformed Church verheven is.

1. In oorsprong is de Dutch Reformed Church de echte dochter van de aloude Gereformeerde kerk van Nederland, gelijk hare geschiedenis, hierboven beschreven, aanwijst. De Afscheidene kerk is volgens hare geschiedenis het product der revolutie op godsdienstig gebied.

2. De Dutch Reformed Church heeft en bewaart zorgvuldig de aloude belijdenis, in theorie en praktijk, gelijk uit het eerste gedeelte van dit hoofdstuk blijkt. De Afscheidene kerk wil regtzinnig zijn, en heeft dezelfde belijdenis; doch of al hare leeraars volledig instemmen met het reformatorisch begrip van doop en avondmaal, verkiezing en bevel des geloofs, kerk en gemeenschap der heiligen durven wij niet verzekeren. Evenwel gelooven wij, dat, al is het, dat sommigen der Afscheidene leeraars b. v. het gebed en de dankzegging in het formulier van den kinderdoop niet letterlijk kunnen gebruiken, zulks niet is, omdat zij onregtzinnig willen zijn, maar omdat zij hunne overregtzinnigheid (subjectivisme) niet kunnen laten varen.

3. Maken wij eene vergelijking tusschen leeraars, ouderlingen en leden dier beide kerken, dan heeft de Afscheidene kerk nog wat te doceren en te reformeren, voor dat hare kerk de hoogte bereikt heeft, waarop de Dutch Reformed staat. De goeden niet te na gesproken: leeraars, die eenige maanden wat theologie, bijbelsche en kerkgeschiedenis hebben gestudeerd; ouderlingen, waaronder leiders der scheiding; leden, die veelal blindelings zijn gevolgd, en nu met blind vooroordeel zijn vervuld, zijn een integreerend deel hunner kerk, en zulke bestanddeelen kunnen geene uitnemend edele kerk daarstellen.

4. Het zedelijk leven kunnen wij met stilzwijgen voorbijgaan; want ook de Afscheidene kerk zoowel als de Dutch Reformed Church censureert, die ongeregeld wandelen.

5. In dienstverrigtingen, als: prediken, catechiseren, zondagschool houden, biduren, jongelingsverenigingen, is de Dutch Reformed Church nog verre bij de Afscheidene vooruit. De christelijke opvoeding der kinderen wordt door de Dutch Reformed Church niet minder behartigd dan door de Afscheidene kerk; want eerstgenoemde doet zeer veel voor de christelijke opvoeding der kinderen.

6. Aan zendingsarbeid doet de Afscheidene kerk niet. Dit

mag evenwel geene liefdeloosheid genoemd worden. De Afgescheidenen zouden, gelijk zij verzekeren, gaarne hun penning wijden aan de bekeering van Heidenen, indien maar de zendelingen regtzinnig waren, dat is: tittel en jota van hun regtzinnigheidsbegrip verkondigden. De verkondiging van den waarachtigen God, van Jezus Christus, de verlorenheid van den mensch, zijne verlossing door Jezus Christus — en wilde, woeste, verdierlijkte volksstammen tot eene beschaafde maatschappij te herscheppen, — daarvoor een penning te geven, laat hun geweten niet toe; er mogten voor hun geld eens dingen geleerd worden, die niet regtzinnig zijn, daarvan zou de schuld op hen komen! Daarom laat hare kerk de Heidenen, zoo als ze zijn. De Dutch Reformed Church doet daaraan daarentegen zeer veel, beide buiten- en binnenlands. Het laatste rapport van 1869 alleen vermeldt de som van 70774.13 dollars van de Dutch Reformed Church voor buitenlandsche zending; die zending wordt door 42 zendingsverenigingen verrigt, en kost vijf millioen dollars, en geschiedt in meer dan 100 talen, en heeft reeds 300.000 Heidenen tot discipelen des Heeren gemaakt.

7. Voor de evangeliesatie onder de vier millioen vrijgemaakte slaven in Amerika doet de Dutch Reformed Church zeer veel; terwijl wij nooit vernomen hebben, dat er door de Afgescheidenen iets gedaan wordt of is geworden. Een hunner leeraren beweerde onlangs: iets daarvoor te geven was zondigen tegen de geloofsbelijdenis, omdat zij niet wisten, of allen, die daar den Bijbel verspreiden en onderwijs geven, wel regtzinnig waren. Indien er sprake is van de waarheid te betrachten in liefde, staat de Afgescheidene kerk verre, zeer verre achter bij de Dutch Reformed Church. Uitsluiting, veroordeeling, kwaadspreken en andere hatelijkheden meer, zijn werkelijk het kenmerkende van hare rigting. Het is wel jammer, dat men het zeggen moet, maar nog meer jammer, dat het zoo is. Ingenomen met eigen standpunt, en trotsch op hunne zich zelve bewuste regtzinnigheid, plaatsen ze zich op eene hoogte, van waar zij laag op alle christelijke kerken nederzien, als te dwalend, te kettersch of te goddeloos, om er eenige gemeenschap mede te hebben. De Dutch Reformed Church daarentegen staat wel op haar eigen standpunt van leer, dienst en tucht, maar merkt tevens het goede op, dat er bij andere christelijke kerken is, en hoewel verre van

kerkelijke vereeniging te zoeken, waar het onmogelijk zou zijn, reikt zij met liefde hare hand, om het rijk van Jezus Christus uit te breiden, en verblijdt zich in het goede.

8. „Vrede zij ulieden!” is nog altijd het Woord des Heeren, en onderlinge liefde het kenteeken zijner discipelen. Ook hierin munt waarlijk de Afscheidene kerk niet bijzonder uit. Wij willen geene krenkende tafereelen ophangen, maar er alleen aan herinneren, dat er onder de Afscheidenen nog al hier en daar verdeeldheden en zelfs scheuringen zijn, terwijl er in de Dutch Reformed Church vrede, eenigheid en goede orde heerscht, en op vele plaatsen leven, opgewektheid en bekeering gezien worden.

9. Eene kerk nu, zoo als de Afscheidene, die de Dutch Reformed Church verlaten heeft om trouweloosheden, dwalingen, ketterijen, misbruiken enz., zoo als de Afscheidenen voorwenden, diende waarlijk wel eene geschiedenis te hebben, die hare voortreffelijkheid deed uitkomen en haar doen regtvaardigde, al ware het dan ook, dat haar bij hare grondvesting gebreken aangekleefd hadden. Doch dat is geenszins het geval. Zoo als haar oorsprong is, is hare voortplanting. Wij willen het niet eens bij name noemen, wat er al aangewend wordt, om de scheiding voort te planten, vooral bij hen, die pas uit Nederland komen; want bij hen, die hier reeds bekend zijn met de zaken, zouden dat vruchteloze pogingen zijn, of het moesten menschen zijn, die om de eene of andere reden onder censuur zijn, of hun zin niet kunnen krijgen, of volgens hun karakter niet lang op ééne plaats kunnen wezen.

Niemand meene echter, dat wij voorbijzien, dat de Afscheidene gemeenten vele goede leden tellen. Wij kennen er eene menigte van uit Nederland gekomen bij naam; doch die goede menschen zijn bij hunne komst in dit land meestal misleid, en voor velen, die in Nederland Afscheiden geweest zijn, is het woord „Afscheiding” een tooverwoord, zoodat zij meenen: Afscheiden moet men zijn, of men staat gelijk met lid te zijn van de Hervormde kerk in Nederland. En nu zijn er ons een aantal flinke, goede leden bekend, die wel inzien dat afscheiding scheuring is, en het niet zouden doen, als het nu nog moest geschieden, maar die goede menschen gaat het als het schaap, dat met anderen in een vreemd land verdwaald is, en niet dan met groote moeite de massa

verlaat, om alleen weer het hek uit te gaan, waar het ingekomen is.

10. Denken wij aan de toekomst der Afgescheidene kerk, dan zien wij haar verzinken in wereldzin en ongelooft. Het is geene profetie, die wij hier uitspreken, maar het consequente gevolg van hare rigting. Eng, uitsluitend en antikerkelijk als zij is, weigert een jeugdig geslacht, in dit vrije en kerkelijke land opgegroeid, haar op dien weg te volgen. Hare verkwijning is niet te voorkomen, en waar hare koude theoriën in het begrip worden opgenomen, zal men met eene genoegzame mate van antipathie vervuld zijn tegen alle kerken, en bij gemis van waarachtig geestelijk leven, straks hare eigene kerk versmaden, om zich aan wereldzin, ongelooft en onverschilligheid over te geven. Geene koude theorie, maar warme liefde trekt de harten aan.

Onze indruk, dien wij van de handelingen der Afgescheidenen hebben verkregen, is alles behalve gunstig. Wij zijn diep overtuigd geworden, dat de schrijvers der brochure en *de Wachter*, als ook de mondelinge beschuldigers onder hen voor hunne objectiën geene andere bewijzen hebben dan „hooren zeggen” en in handen gestopte zinsneden, die, uit hun verband en hunne beteekenis gerukt, door hen verhoogd zijn tot de klasse van „officiële bronnen.” Onze kerkelijke vergaderingen worden met opene deuren gehouden. De Afgescheidenen, even als de vrijmetselaars, sluiten de deuren, en laten niemand toe tot het aanhooren hunner handelingen, dien zij niet als een besliste geestverwant kennen. Zoo dikwijls als leden der Afgescheidenen het verkozen, hebben ze gebruik gemaakt van de bijwoning onzer kerkelijke vergaderingen. In 1869 hield eene conferentie (synode) van Afgescheidenen te Chicago zitting, die aan twee onzer leeraars weigerde, hare handelingen aan te hooren, en diezelfde conferentie publiceert handelingen van onze gemeenten, en wijst op feiten, als den strijd te Grand Rapids, te Graafschap, te Zeeland; verder op die met ds. Smit, met ds. Schepers, met ds. Ijpma; en eindelijk oordeelt zij de handelingen van de classis Holland en Wisconsin, ofschoon zij die slechts ten halve kent en kennen kan, omdat de middelen buiten haar bereik waren, waardoor zij zich had kunnen overtuigen van de misvatting en misduiding harer officiële bronnen. Wij gelooven, dat de leeraars, die de brochure ge-

teekend en geschreven hebben, ter goeder trouw hebben gedwaald, met zoo veel kwaad en zoo vele afwijkingen van de kerk te publiceren; maar wij gelooven tevens, dat zij er behoefte aan gehad hebben, om, hunne eigen conscientie te doen alzoo gelooven dat de scheuring, die zij zoo driest, zoo onzinnig, zoo meêdoogenloos begonnen zijn en voortzetten, een goed werk is. Ds. W. H. Frieling, bij zijne aankomst in dit land door een der schrijvers dezes ingelicht zijnde omtrent den staat en het werk der kerk in Amerika, zeide, dat, indien hij bevond, dat de Dutch Reformed Church de oude Gereformeerde kerk van Nederland was, hij liever zijn ambt wilde nederleggen dan scheuring bevorderen. Ds. K. van den Bosch getuigde in den winter van 1856—57, dat het ongeoorloofd was voor een zoon, eene kranke moeder om hare ziekte te verlaten en te verstooten. Doch ds. Bosch heeft die moeder verlaten, verstooten en beschuldigd, ofschoon die moeder nog leeft en werkt als eene gezonde vrouw, en al het werk doet, dat tot hare roeping behoort. Ds. Frieling heeft al zijne bewijzen, dat onze kerk niet meer de kerk van Christus is, gevonden in de kwade getuigenissen van hen, die tegen de kerk zijn, en op zulk een eenzijdig en partijdig getuigenis heeft hij haar niet slechts verworpen, maar zelfs ondermijnd en bestreden met wapenen en door middelen, waarover hij, zoo wij gelooven, niet met vrijmoedigheid Gods zegen durft afbidden.

Het Hollandsche volk van de oude moederkerk los te scheuren is geen goed werk geweest, geen gelukkige stap, die de kerk vooruitzette. Dat moet elk onbevooroordeelde bekennen. En nu dat verkeerde werk te willen goed maken met ongegronde beschuldigingen, verschoont misschien voor het dwalend geweten, maar niet voor God, noch voor hen, die der dingen bewust zijn. De uitbreiding der Afscheiding is vermeerdering van uwe verantwoordelijkheid voor God, Afscheidene broeders! Onkunde, ontevredenheid en zonden zijn de eerstelingen der scheiding geweest; de oogst, die volgen zal, kan wel in kwantiteit, maar niet in kwaliteit van de eerstelingen verschillen. Broeders! gij moest zien, wat er geworden is van de scheiding van 1822. Die gescheidenen hebben zich veroorloofd te twisten tegen hare moederkerk, haar een Baäl, eene van den Heere verstootene, overspelster genoemd. Zij (vijf gecensureerde leeraars met de kerkeraden en het gedeelte der gemeen-

ten, die hen navolgden) hebben eene kerk van honderden gemeenten en leeraars, eene kerk, die om hare regtzinnigheid bekend staat, openlijk en plegtig in den ban gedaan en den Satan overgegeven! Dat vijftal is gegroeid tot ruim een twintigtal gemeenten. (Velen van die zijn zeer klein.) Zij hebben alle andere kerken van dit land beschuldigd en miskend, en tegen elke godsdienstige opwekking gestreden. En wat is hare geschiedenis geworden? Versmelten, wegwijnen. En waar zij nog bestaan, is in hun godsdienstig leven eene sterke kleur van Labadismus en Antinomianismus, — mannen, die in uwe tegenwoordige scheiding leiders geweest zijn, hebben dat zelfs getuigd — en in hun maatschappelijk leven eene liefde tot het stoffelijke, niet minder dan bij anderen. Van uw kerkelijk standpunt (zoo als dat genoemd wordt) te beweren, dat het hetzelfde is als van de Christelijk-Afgescheidenen in Nederland, toen zij uit de Hervormde kerk zijn uitgedreven, is letterlijke onwaarheid en onverdedigbare misleiding. Gij en wij, leeraars! voor zoover wij later in dit land gekomen zijn, wij zelfs, wij weten wel beter. Gij zijt schuldig uw volk beter te onderwijzen, om het even, wat ook de eerste scheurmakers, die nog leven, er tegen zeggen en doen zullen.

Leeraars, op slechts enkelen na, die hier aangesteld zijt, wij kennen elkander van uit Nederland. En volgens die kennis, die wij van u hebben, zijt gij, om het bekrompenste en toongevend gedeelte van uw volk te believeu, genoodzaakt uwe beginselen te verloochenen, en de orde des heils te schikken naar hunne ziekelijke opvatting. Doet gij dat niet, dan hebt gij hen tot tegenstanders en beroerders uwer gemeenten, of er volgt nog eens weêr eene Afscheiding, zoo als reeds op enkele plaatsen het geval is. Gij moogt geene dienstknechten der menschen zijn. Wat gij te doen hebt is, uw volk terug te leiden tot de vereeniging met de kerk. En gij kunt dat nu, daar de zwarigheden, die gij op blz. 8 der brochure hebt opgegeven, bewezen zijn niet te bestaan, dat wil zeggen: niet te bestaan als redenen, om uwe verwijdering te regtvaardigen. Kent gij de waarheid beter, en is uw leven godvruchtiger dan dat der oude Gereformeerde kerk (wij veroorlooven ons die vergelijking) te meer heeft zij dan behoefte aan u, de jonge kinderen der moederkerk. Zij heeft u niet verstooten of buiten hare woning gesloten; maar gij zijt weggegaan,

zonder dat gij redenen hadt. Zij heeft ons Hollandsch volk steeds hooger achting toegedragen, dan het zich welligt heeft waardig gemaakt. Al wat gij moet is: uwe scheiding opheffen en op den koninklijken weg terugkeeren. Wij behooren elkander als broeders, als gemeenten, als dienaars des evangelies, als medestrijders in hetzelfde strijdperk, als medehelpers in hetzelfde werk van onzen éénigen Meester: de waarheid verkondigen en tegen de zonde strijden. Dat heeft men ook in het vaderland gevoeld. Lang stonden daar tegenover elkander broeders, die, even als wij, bij elkander behoorden. Meer dan ééne poging werd er aangewend, om te vereenigen; want men gevoelde de scheur; doch telkens vruchteloos, of het moest zijn eenige toenadering der partijen. Op de laatst gehouden synode te Middelburg, in de kerk van den weleer en nog hooggeachten B. Smytegeld, werd de vereeniging getroffen, en de strijdende broeders, om nietigheden langen tijd tegenover elkander geplaatst, vielen elkander in de armen, om met de omhelzing der liefde alle wederzijdsche beleedigingen te vergeten, en voor altoos te begraven. De wapenen, tegen elkander gescherpt, worden nu voor elkander gebruikt, om door eendragt magt te openbaren, en te toonen, dat zij allen discipelen en volgelingen zijn van éénen Heer. Ongetwijfeld smaken zij een genot, dat in den tijd der verwijdering niet door hen werd gekend. En wat is nu hunne openbaring naar buiten anders dan eene krachtige prediking van het woord: „Één lichaam is het en één Geest, gelijk gij ook geroepen zijt tot ééne hoope uwer roeping?” Is dat ook niet mogelijk onder ons? Zeker is dat mogelijk, indien wij maar de spreuk willen behartigen: „In het noodzakelijke eenheid, in het middelmatige verdraagzaamheid en in alles liefde.” Indien wij maar gevoelen, dat wij elkander noodig hebben; indien wij maar doordrongen zijn van onze roeping, om de middelen tot eenigheid aan te grijpen, en die tot verwijdering leiden, verre van ons te doen; indien wij maar gevoelen, waartoe de Heere ons roept, roept ook in dit groote land, om niet ons geslacht te verbrokkelen, maar als ééne natie, ééne christelijke natie, ééne vereenigde christenheid aan het nageslacht over te leveren. Beiden, onze maatschappelijke welvaart en ons geestelijk heil staan daarmede in het naauwste verband. Vervloeiën onder de natien, of een integreerend deel worden van Amerika is het

gevolg, van hetgeen wij doen zullen. In onze hand legt de Heere het geluk van ons nageslacht. In onze eenheid ligt zijne schoone toekomst, beide als christelijk genootschap, en deel der bevolking van Amerika.

IV. Onze christelijke roeping.

Hetgeen hier volgt, geldt u en ons, beiden evenzeer. Het is niet iets, dat wij u willen leeren, maar u en ons zelven herinneren; omdat wij aannemen, dat wij allen haar kennen: Onze christelijke roeping. De herinnering daaraan kan niemand ergeren. Het is echter niet met een paar woorden te zeggen, wat het Woord van God al tot onze roeping brengt. Intusschen is er één groot woord, dat, wanneer het in beoefening gebragt wordt, ons tot alles in staat stelt; het heet: Liefde. De liefde doet den naaste geen kwaad; de liefde is de vervulling der wet. Hare natuur is langmoedig, goedertieren; zij handelt niet afgunstig, niet ligtvaardig, niet ongeschikt, zij is niet opgeblazen, zoekt zich zelve niet, wordt niet verbitterd, denkt geen kwaad, verblijdt zich niet in de ongerechtigheid, maar in de waarheid; alle dingen bedekken, gelooven, hopen, verdragen, is haar karakter. Liefde is eene der eerste, der voornaamste pligten des christendoms, eene der eerste vruchten van het geloof, een der schitterendste bewijzen van ons kindschap, het meest gelijkend beeld des hemels. De liefde is uit God, en die uit God geboren is, heeft lief, omdat uit God geboren te zijn is, naar Gods beeld herschapeu te zijn. Een christendom zonder liefde is als een ligchaam zonder geest, als een geraamte zonder leven, als een vorm zonder wezen, als een schijn zonder werkelijkheid. Een christendom zonder liefde is het christendom niet. De liefde verbindt, wat gescheiden was, houdt te zamen, wat zonder haar scheiden zou. De liefde wordt door het kwade niet overwonnen, maar overwint het kwade door het goede. Zij wordt door elk geprezen, en prijst zich zelve niet; zij wordt door allen bemind, en omvat allen. „Hieraan zal de wereld bekennen, dat gij mijne discipelen zijt, indien gij elkander liefhebt.” Dat geldt u en ons.

Eenheid, die hare uitdrukking is, en van haar niet gescheiden kan worden, is evenzeer bevolen als de liefde zelve. Liefde

is werkelijkheid, niet slechts idéé maar werkelijke eenheid, eenheidsleven. Alle geloovigen hebben één Heer, één Geest, één geloof, ééne hoop, ééne erfenis, één God en Vader. Onder hen mogen geene scheuringen zijn. De H. Schrift wil de meest uitgebreide eenheid. Jezus bidt, dat zijne discipelen allen één zijn. Hij bedoelt gewis eene eenheid van gemoed, van innerlijk leven en levensopenbaring, zoo naauw als de wezensgemeenschap, die er bestaat tusschen Vader en Zoon. Eenheid van voorregt is hun deel, eenheid van zin en gemoed moet daaruit volgen en zich uitdrukken in het leven, en die geestes-eenheid is de magtige invloed tot verovering der wereld en erkenning van Christus. Nu zijn er, kan men zeggen, toch vele kerken, die in hoofdzaak dezelfde leer der zaligheid belijden, en om de opvatting van ondergeschikte punten van elkander gescheiden zijn en blijven. En men moet bekennen: de geschiedenis is daar, om dat feit te bevestigen; maar het feitelijk bestaan dier scheiding is nog geen bewijs voor de wettigheid harer gronden. Het is waar, het meeren-deel dier afdeelingen der algemeene christelijke kerk bestaat reeds sinds eeuwen, de tijd schijnt den strijd opgeheven, en eene zekere menschelijke wettigheid aan dat afgedeeld bestaan gegeven te hebben, nochtans regtvaardigt de H. Schrift dat fractiëel bestaan evenmin, als het ontstaan er van; of zij moest ons ontslaan van haar voorschrift „eenheid”. Het is echter nog altijd geheel wat anders, dat kerken met dezelfde of ten minste genoegzaam dezelfde geloofsbelijdenis zich in verschillende landen ook in verschillende vormen openbaren, dan dat ééne kerk, uit ééne natie, in hetzelfde land, in één vorm en in ééne leer gekweekt, zich scheurt en verdeelt. Het zou eene poging zijn tot eenvormigheid, indien men zou willen, dat al die kerken één vorm hadden in gewoonten, plegtigheden en gebruiken, als gezang, liturgie, feestdagviering en andere middelmatige dingen meer. Gemis aan eenvormigheid staat niet gelijk met gemis aan eenheid. Staan in dit land, Amerika, niet tegenover, maar bij uitnemendheid nevens elkander een aantal christelijke kerken, met hare verschillende plegtigheden, gewoonten en opvattingen van leerpunten van den tweeden rang, vereenigd in noodzakelijke leerstukken des geloofs? Zij erkennen in elkander het goede, begroeten gedeeltelijk elkander als zusters, doch leven

in het huis, waarin zij zijn gekweekt. Geheel wat anders is het, dat ééne kerk, gekweekt in hetzelfde land, met denzelfden vorm en dezelfde leer zich scheurt om dingen van ondergeschikten aard. Afkeurenswaardig is dat, als het plaats heeft uit oneerlijke beginselen, met het kleed der vroomheid en getrouwheid overdekt. Onverschoonlijk is het, dat broeders tegenover broeders gaan staan, om elkander te bevechten met de onedele wapenen van liefdelooze veroordeeling, overdrevene voorstelling der gebreken, eenzijdige mededeeling van feiten en onbewezen verdachtmakingen op „men zegt's." Onverantwoordelijk is het, wanneer men weigert te zien, wat voor blinden nauwelijks bedekt blijven kan, een en ander als waarheid tracht te bewijzen, omdat men eenmaal heeft verklaard, het tegenovergestelde niet te zien, en om de oneer te ontgaan, die men verbonden acht aan de belijdenis: „Ik heb gedwaald"; terwijl men tevens de eer blijft missen, die de opregtheid vergezelt. Gebrek aan reine godsvrucht alleen is het, die zulke toestanden kan bestendigen. Gevoel van roeping heft ze op.

Wij nemen een beeld. De gemeente des Heeren is een ligchaam, en wel één ligchaam, en ieder geloovige is er een lid van en schuldig, om zijne gaven gewillig en met vreugde tot nut der andere leden aan te leggen. Schoon beeld. De eenheid van het organismus sluit de veelheid der leden niet uit, maar in; een ligchaam is niet één lid maar vele leden; één lid is niet een ligchaam, maar vele leden vormen het. Niet één lid van het ligchaam kan tot een ander zeggen: Ik heb u niet van noode. Het ééne lid behoeft het andere, omdat het niet leven kan buiten het ligchaam en de werking der leden in het bijzonder; het oor kan niet doen, wat voor het oog natuurlijk is; de voet niet, waartoe de hand is bestemd. Het ligchaam behoeft alle leden, zal het niet geschonden zijn, en doet om zijne eigene schoonheid te bevorderen de minst waardige en onsierlijke leden overvloediger eer en versiering aan, omdat de sierlijke het niet noodig hebben. Zoo dragen alle leden voor elkander gelijke zorg, omdat zij één geheel zijn. Zij hebben medegevoel in smart en vreugd, omdat zij, door één band vereenigd, te zamen het geheel uitmaken. Zoo is ook het ligchaam van Christus. Het is één geheel en heeft zijne vele leden. De leden hebben verschillende plaats en werking. Het ligchaam heeft al de leden, de leden hebben elkander,

omdat zij te zamen het ligchaam zijn en om dezelfde reden hebben zij elkander van noode. Zelfs de minst sierlijke behoeven de meeste zorg, zullen ze niet worden veracht, zal het ligchaam niet zich zelve schenden, zullen niet de leden elkanders hulp missen. Eén lid heeft niet alle gaven, die het geheele ligchaam heeft, en elk lid heeft behoefte aan de dienst van het andere lid, en alle leden te zamen moeten hun werk doen, ieder naardat het aan het ligchaam geplaatst is, tot welzijn van het geheele ligchaam en van alle leden in het bijzonder. De band, de zenuwkracht der levende liefde houdt al de leden zaâm, om hunne werking te doen èn voor elkander, èn voor het geheele ligchaam, om het welzijn, den groei, den bloei en de volmaking te bevorderen. Omdat er scheuring bestond, ontving de Corinthische gemeente dit beeld, want zij had het noodig. Paulus acht scheuring ongeoorloofd. Scheuring tusschen broeders en broeders is door niets te regtvaardigen, is als een ligchaam, dat, in stukken gedeeld, onbekwaam voor zijn werk is, en heeft zijn sieraad, zijn kenmerk, zijn levensband verloren, en is, zoo niet bewegingloos, dan toch bewusteloos, voor het minst onregelmatig in zijne bewegingen.

Nu heeft de Heere elk lid zijne plaats in het ligchaam aangewezen. Het eene lid mag daarom het andere deszelfs plaats niet benijden, en nog minder trachten, haar in te nemen, omdat de voet niet doen kan, wat het hoofd, noch het oor, wat het oog verrigt, en omgekeerd moet ieder lid met zijne plaats, die het is aangewezen, tevreden zijn. In het geestelijk ligchaam van Christus heeft ook ieder lid zijne plaats, zijn de leden geclassificeerd; er zijn Apostelen, profeten, leeraars, krachten, behulpzels, enz. Iedere klasse heeft hare plaats, gaven, werking, roeping. Geen lid moet de plaats van een ander willen innemen, maar op de zijne blijven; geen lid moet zich in de roeping van een ander indringen, maar de zijne vervullen, die de plaatsing in het ligchaam hem aanwijst. Het is wanorde in het ligchaam van Christus, wanneer gemeenteleden zich de plaats, het werk, de magt van opzieners en leeraars aanmatigten. Het lid treedt dan buiten zijne plaats, die hem is aangewezen in het ligchaam, en tracht werk te verrigten, waartoe het even onbevoegd is als het oor, wanneer het zich in het voorhoofd plaatste, om daar het werk van het oog te verrigten, omdat het oor niet bestemd is tot zien, maar tot

hooren. Dat moet het ligchaam van Christus, dat moeten de leden der gemeente verstaan en behartigen, en waar dat wordt veronachtzaamd, ontstaat wanorde, wanstaltigheid, verwoesting.

Nu is er natuurlijk veel, zeer veel, wat tot onze christelijke roeping behoort. Naast liefde staan daar zelfverloochening, lijdzaamheid, nedrigheid, zachtmoedigheid, langmoedigheid, vreedzaamheid en andere vruchten meer van het christendom. Doch wij schrijven geene christelijke zedekunde, maar geven slechts een, twee, drie groote wenken, die geacht mogen worden in onze christelijke roeping eene eerste plaats te bekleeden.

Wat wij nog wilden doen opmerken, is het karakter van de schapen van Jezus. „Mijne schapen hooren mijne stem, en volgen Mij.” Jezus is in deze allegorische voorstelling de goede Herder tegenover de Hem en zijne schapen vijandige Farizeën, die zich zelve bij uitnemendheid als herders en leidlieden des volks beschouwden. Welke herders zij intusschen waren voor Israëls dwalende schapen, was nooit krachtiger gebleken dan toen, daar zij de weinigen, die zich onder den éénen goeden Herder wilden scharen, uit de synagoge verbanden. De stem van den goeden Herder, die vóór zijne schapen gaat, is den schapen allen bekend. De schapen, aan de stem van hun Herder gewoon, volgen den Herder, loopen Hem niet vooruit, veel minder van Hem af, en volgen geen vreemde. Dat beeld zegt ons, wat het karakter der schapen is. De goede Herder spreekt, of roept nog. Zijne stem is zijn Woord, dat wij bezitten. Dat Woord roept tot geloof, bekeering, zelfverloochening, heiligmaking, tot komen achter Jezus, den goeden Herder. Deze heeft zijne dienaars, herders onder Hem, die zijne stem voort laten klinken achter Hem, den goeden Herder, en die de schapen voorgaan in leer en leven. De schapen kennen die stem der waarheid, volgen de herders, loopen hen niet vooruit, noch van hen af, volgen geen vreemde, geen huurling, die geen herder is. Het behoort tot de kwade eigenschappen, dat het eene schaap het andere volgt, den herder verlaat, zijne stem niet gehoorzaamt, en hem naar eigen willekeur voorbijloopt. Schapen hebben een herder noodig. Zij kunnen zich zelve niet weiden, omdat zij evenmin den ingang tot het land openen en orde bewaren, als zich tegen wolven beveiligen kunnen, om de eenvoudige reden, dat zij het vermogen missen, om het wapen te hanteren, waarmede de wolf verslagen kan

worden. En waar schapen zich tot herders opwerpen, komen zij niet in door de deur, maar zijn dieven en moordenaars, en vlieden op het minste vermoeden van gevaar, omdat zij slechts op zelfbehoud bedacht zijn. Zelfzucht en waan deed hen zich als leidlieden des volks opwerpen, en waar zelfzucht niet wordt voldaan en hoogmoed niet wordt gevoed, laten zij de schapen varen, omdat zelfzucht en hoogmoed hun leven en streven zijn. Gelijk de wolf in schaapskleederen, komen deze schapen in herderskleederen niet zelden onder voorwending van hooge zending en vromen schijn, omdat dat de eenig mogelijke manier is, om eenvoudigen zonder argwaan achter zich te trekken. De zonde bedekt zich met het kleed der vroomheid, zij is te leelijk om in hare eigene gedaante te verschijnen, en om in haar eigen kleed het doel te bereiken. Wij laten daar, dat iemand in onwetendheid dwalen kan, en kan doen dwalen.

Wij belijden te gelooven: „ééne heilige, algemeene, christelijke kerk.” „Deze heilige kerk”, art. 28, „is niet gelegen in, gebonden aan eene zekere plaats, of aan bijzondere personen, maar is verspreid en verstrooid door de geheele wereld; nogtans zaámgevoegd en vereenigd zijnde met hart en wil, in een en denzelfden geest, door de kracht des geloofs. Niemand, van wat stand of betrekking hij zij, mag zich op zich zelve houden, . . . maar allen zijn schuldig zich daarbij te voegen, en daarmede te vereenigen, onderhoudende alzoo de eenigheid der kerk, zich onderwerpende aan derzelve leering en tucht, den hals buigende onder het juk van Jezus Christus, en dienende aan den opbouw der broederen, naar de gaven, die hem God verleend heeft.”

Indien wij ons nu voorstellen, wat de Gereformeerde kerk in dit land is, zoo als hier boven is beschreven, indien wij opmerken, dat ongeveer een zestigtal gemeenten, die de godsdienstoefening in de Hollandsche taal verrigten, een deel van die kerk uitmaken, en dat ook de Afscheidenen, die vóór de scheiding in Amerika waren, er een kleiner of grooter aantal jaren leden van geweest zijn; indien wij in aanmerking nemen, wat de Afscheidene kerk thans is tegenover de Gereformeerde kerk, en niet uit het oog verliezen, welk eene schandelijke geschiedenis de Afscheiding heeft daargesteld, — dan moet ons, met het Woord Gods en onze belijdenisschriften

in de hand, de laatste zweem van eerbied ontzinken voor eene vereeniging, die onder zulke omstandigheden en op zoodanige wijze haar bestaan verkregen heeft, en nog den moed heeft, om zich zelve den titel te geven van „Ware Gereformeerde kerk”, terwijl elk weet, dat zij gebouwd is op de grondslagen van revolutie en misleiding. Van al de Nederlanders, die vóór de scheiding in Amerika waren, zijn er dan ook zoo veel duizenden, die de Afscheiding tot in het diepst hunner ziel verfoeijen, als tientallen, die haar aanhangen, mits men uitzondert degenen, die om de eene of andere reden, in de gemeenten wel bekend, zich dáár een uitweg hebben gebaad, of hunne wraak hebben gekoeld, of gemeend hebben, hun doel te bereiken, of aan het hoofd hebben willen staan. Vrij uit kunnen wij het verkondigen in de wereld, dat er niet één persoon is in Amerika van hen, die de scheiding bewerkt hebben, die dat gedaan heeft met een godvruchtig gemoed, uit gevoel van roeping en in geloofsgehoorzaamheid.

Dat alles weten de oudere Afscheidenen zeer goed, en zij moeten overtuigd zijn, dat hun doen door niets geregtvaardigd kan worden. Zij spreken daarom ook niet van Afscheiding, en worden ongaarne Afscheidenen genoemd. Het heet nu: Wij zijn tot ons vroeger standpunt teruggekeerd. Wij laten de bewering geheel aan hare plaats, en de lezer kan beoordeelen, wat waarde zij heeft; maar het is de vraag: Was die terugkeer noodig? Zoo ja! — dat wij niet aannemen — heeft ze dan op eene behoorlijke wijze plaats gevonden? In geen en deele! Wij nemen voor een oogenblik aan, dat een gedeelte der Hollanders het werkelijk pligt geacht mogt hebben, om niet in vereeniging met, maar naast de Engelsche kerk te moeten staan. Was het dan geoorloofd zich maar bij enkele personen los te scheuren, of bij kleine hoopjes heen te gaan, zoo als geschied is, of had men moeten arbeiden, om het in massa te doen? Doch wij weten genoeg, dat zulks in het geheel het geval niet is, gelijk de geschiedenis heeft getoond. Niet de Hollanders, of eenig wettig kerkbestuur, noch eenige gemeenten der Hollanders hebben op christelijke wijze afscheid genomen van de Gereformeerde kerk, maar ieder is weggegaan, zoo als het hem het gevoeligst voorkwam, en slechts enkelen hebben aan hunne respectieve kerkbesturen redenen opgegeven, maar toch niet één van hen eenigen genoegzamen grond,

om er de Afscheiding van de kerk op te mogen bouwen.

Doch het feit der Afscheiding bestaat nu eenmaal, en een twintigtal gemeenten, waaronder die heel klein zijn, staan op zich zelve. En hoe jammerlijk ook — er is weinig verwachting, dat dit geslacht de hereeniging zal zien. Er zijn inwendige oorzaken, en in de harten van leden, en in de constitutie der gemeenten, en in de behoeften van sommigen harer leeraars, die haar, menschelijk gesproken, onmogelijk maken. Dit neemt evenwel onze verplichting niet weg, om al het mogelijke in het werk te stellen. En wat is dat mogelijke? Laat ons zien!

Wij denken, het moet van beide zijden komen. En dan van onze zijde? Het is dit — wij spreken als leeraars van de kerk, niet in naam der kerk — het is dit:

1. Dat wij toonen, de Gereformeerde kerk te zijn; en dat is in het vorenstaande overtuigend aangewezen, voor wie de Gereformeerdeheid zoekt in leer en kerkregering, en niet in dingen van geheel ondergeschikt belang, uit behoefte, landaard en volkshistorie geboren.

2. Dat wij toonen, de Afgescheidenen genegen te zijn, om hen weér in ons midden te willen opnemen. Ook daarvan zijn overvloedige verklaringen gegeven, zoowel in het openbaar als in het verborgen, al is het ook, dat er wel eens een woord uit den mond en uit de pen gevloeid is, waarvoor een beter had kunnen genomen worden. Er zijn feiten, die bewijzen, dat wij hen gaarne weér in ons midden opnemen. Een viertal leeraars staan daar als levende getuigen, dat zij met open armen zijn ontvangen. De broeders-leeraars, H. G. Klijn, J. B. de Beer, H. Koopman en H. Weiland, die allen, weinig vereerend voor de Afgescheidenen, verklaard hebben, dat zij hadden gedwaald en gezondigd, en dat zij het daar niet meer konden uithouden. Zij allen zijn getuigen, hoe getrouw zij zijn behandeld, hoe welwillend zij zijn ontvangen, en hoe broederlijk zij zijn aangenomen. Ongetwijfeld zou deze geschiedenis zich telkens herhalen.

3. Dat wij het goede erkennen, dat er bij de Afgescheidenen is. Ook dit wordt steeds gedaan. Wel is waar, men gelooft bij ons, ja men weet, dat er onder de Afgescheidenen menschen zijn, die nergens gebruikt kunnen worden, dan daar, waar zij alleen in de wereld kunnen wezen, of boven alles verheven zijn; doch dat aantal is niet groot. Grooter is het aantal

van hen, die het christendom gemeten hebben met de ellemaat van hunne eigene lengte, of gewogen met de zwaarte van het gewigt, waarop zij zich zelve rekenen, en die een (niet den) hemel hebben, waar alleen zij in kunnen met degenen, die juist zijn als zij. Of nu dat volkje met den Farizeër, die anderen zware lasten oplegt, die hij zelf niet met den vinger wil aanroeren, bij ons gebruikt zou kunnen worden? Wij denken het niet, en moeten eerlijk zeggen: om onzent wil begeeren wij ze niet; want die te wijs is voor onderwijs, kan slechts tot een last zijn. Overigens is het van algemeene bekendheid, dat wij het goede in die gemeenten waarden, de goeden op prijs stellen, en er zeer veel spijt van hebben, dat het tooverwoord „Afscheiding” zoo vele goede leden misleid heeft.

4. Pogingen in het werk stellen om de hereeniging te bevorderen. Hieromtrent kan gezegd worden, dat men van onze zijde alles gedaan heeft, om de scheiding te beletten. Met hand en tand zijn de Afscheidings-zwangeren vast gehouden, met gebeden en smeeingen genoopt, om te blijven, met onderwijs en vermaning tegengehouden om heen te gaan, doch vruchteloos; men heeft zich afgescheiden. Tot op heden toe heerscht nog onder ons diezelfde geest. Van daar al de gesprekken en al het geschrift over het ongeoorloofde en heillooze der scheiding, en van daar ook deze brochure. Nu beweren wij niet, dat wij altijd de beste middelen hebben aangewend, noch ook, dat wij de goede middelen altijd op de beste wijze hebben gebruikt; maar wat wij beweren is dit, dat wij de geoorloofdheid der scheiding nooit kunnen erkennen, en dat wij het feit der scheiding liever heden dan morgen opgeheven begeeren te zien.

5. Er is misschien veel meer, dat met vrucht aangewend kon worden tot opheffing der scheiding; doch wat wij nog even noteren willen, is het gebed. Wij zeggen zulks voor ons volk zoowel als voor de Afgescheidenen. Dikwijls wordt er gepraat, gekibbeld, veroordeeld en gestreden, maar weinig wordt er, in den regel, geworsteld en gebeden. En toch blijft het waar, dat de duidelijkste en krachtigste betoogen niet zelden vruchteloos blijven, terwijl het eenvoudig gebed des harten bij den troon des hemels verhooring vindt, en op aarde veel vermag. Het geloof door de liefde werkzaam, spreekt zich ook uit in gebed.

Van de zijde der Afgescheidenen is er ook iets te doen, en wel volgens ons inzien:

1. Dat zij zich ontdoen van scheidingszucht, of het idéé, dat men Afgescheiden moet zijn, om eene goede afdeeling der algemeene, christelijke kerk te kunnen zijn. Niet dat wij meenen, dat alle Afgescheidenen dat begrip gemeen hebben, maar wij weten, dat het bij velen hunner een heerschend beginsel is. En geene vereeniging is mogelijk, waar dat beginsel domineert.

2. Dat zij waarlijk Gereformeerd zijn. Wij willen hiermede zeggen, dat zij de Gereformeerdheid, de regtzinnigheid der kerk zoeken in datgene, wat hare regtzinnigheid kenmerkt, te weten: in hare leer, in hare regering, in hare hoogeschoolen, in haar leven, en niet in dingen van geene beteekenis, of beter gezegd, dingen van ondergeschikt belang, ook wel genoemd: middelmatige dingen. Wil men de kerk als niet-regtzinnig verwerpen, omdat zij zusterkerken erkent, correspondentie met enkelen houdt, eens een leeraar den preékstoel geeft, dien men kent als een flinken evangelieprediker in eene der christelijke zusterkerken, relatief zamenwerkt op het gebied der zondagschool en zending, gezangen gebruikt bij de openbare godsdienst — welnu, dat kan men doen, maar dan valt er aan geene vereeniging te denken, niet omdat onze kerk on-, maar omdat de Afgescheidene overregtzinnig is. Onze Dordsche vaders zijn zoo eng niet geweest, zij hebben het beginsel van het gebruik der gezangen bij de openbare godsdienst erkend; en wij wenschen van ganser harte, dat de dag niet verre meer zij, dat ook wij een bundel goede gezangen mogen bezitten, om bij de openbare godsdienst te gebruiken.

3. Er moet een geest van liefde zijn. De Afgescheidenen, zoowel als wij, moeten gevoelen, dat wij elkander niet missen kunnen. Wij zijn broeders. Wij aanbidden één God; wij hebben één Verlosser, één Geest, één geloof enzoovoort, en nu tegen elkander te vechten om dingen, die niets beteekenen! Wij moeten gevoelen, dat dit te laag is voor ons als ééne natie, en meer nog, als ééne broederschap. Het volk moet de geesten beproeven, of ze uit God zijn, liefde ademen, en zich niet laten leiden door een paar heethoofden, of een paar gewinzuchtige courantenscheppers, of een paar eerzuchtige bluffers, of een gekrenkten wraaknemer. Het is van historische bekendheid, dat er onder al de kerken des lands geene is, die meer orthodox is dan de Dutch Reformed Church, en toch hebben de drie woordvoerders der Afgescheidenen tegen geene, dan juist

tegen die kerk gevochten, en haar zijn en doen misduid. Dat dit gebrek aan liefde is, bewijst zich zelve, en moest ophouden.

4. Het moet begrepen worden door de Afscheidenen zoo-
wel als door ons: in onze eenheid ligt onze kracht, ons genot,
ons geluk, en zelfs voor een groot deel onze tijdelijke welvaart.
Om al die voordeelen moet men toch wel dat willen doen,
wat ons door geene goddelijke en menschelijke wetten verbo-
den, maar ten sterkste bevolen wordt.

5. De leeraars der Afscheidenen moeten leiders zijn van
het volk, en zich niet voegen naar de bekrompene begrippen
van enkele sterke en invloedrijke drijvers. Er zijn menschen,
die zich verkeerde denkbeelden hebben gevormd, die zij meenen,
de eenig ware te zijn, en daarom volstrekt niet verdragen
kunnen, dat iemand, en allermint, dat de leeraar daarvan
verschilt. Wij beschuldigen die lieden niet van onopregtheid,
maar gelooven, dat zij niet de leidende partij mogen zijn;
en zoo ergens, dan is het bij de Afscheidenen, dat de leeraars
zich daar boven moeten verheffen. Zij moeten leeraars zijn,
ook van die menschen, en waar deze hunne eigene meeningen
willen volgen, hen ter zijde laten staan, en met de gemeente
de eenheid der kerk, de gemeenschap der broederen en den
opbouw der gemeente bevorderen.

6. De Afscheidenen moeten onze goede bedoelingen erken-
nen, en het waarden, dat wij hen zoeken, dat wij hen zoeken
om hunnent wil. Roeping en gevoel van liefde deden ons ook
deze poging aanwenden, en waar er hier of daar een woord
uit onze pen gevloed mogt zijn, dat beter achterwege gelaten
had kunnen worden, men verschoone ons, en denke: Wie in woor-
den niet struikelt, is een volmaakt mensch. Daarop maken wij
geene aanspraak, maar wat wij den Afscheidenen verzekeren
is, dat wij niets kwaads, maar alleen goeds hebben zoeken
te bevorderen, en in deze bewustheid leggen wij onze pen
neder, en op dit punt misschien voor goed neder, om door
het gebed tot den Heere onzen wensch vervuld te mogen zien:
„Dat wij allen één zijn!”

HOOFDSTUK IV.

DE CONSTITUTIE VAN DE GEREFORMEERDE KERK IN AMERIKA,

(bekend tot voor eenigen tijd als de „Reformed Dutch Church”
en ook bekend in de akte van incorporatie, gepasseerd door de
Wetgevende Kamer van New-York den 7den April 1819, als
de „Reformed Protestant Dutch Church”),

BEVATTENDE

de Catechismus, het Kort Begrip, de Canons der Synode van
Dordrecht en de Liturgie.

INLEIDING.

Tot onderhouding van de goede orde in de gemeente van Christus is het noodzakelijk, dat er zekere bedieningen en vergaderingen zijn, en naauw acht gegeven wordt op de leer, sacramenten, gebruiken en christelijke discipline; van al hetwelk de volgende kerkelijke verordeningen bijzonderlijk handelen.

KAPITTEL I.

Van de bedieningen in de kerk.

De bedieningen in de kerk van Christus zijn vierderlei, nl.:

1. De bediening van Bedienaars des Woords.
2. De bediening van Onderwijzers in de Theologie.
3. De bediening van Ouderlingen.
4. De bediening van Diakenen.

Art. 1.

Van de Bedienaars des Woords.

Sectie 1. Niemand zal toegelaten worden, om de bediening van een leeraar uit te oefenen, zonder geregelde opleiding tot

dezelve, volgens het Woord van God en de orde, vastgesteld door de kerk.

Sectie 2. Een iegelijk, die evangeliedienaar begeert te worden, zal, eer hij zijne cursus van godgeleerde studiën begint, voldoende bewijs leveren, dat hij lid is in volle gemeenschap en goede positie van eene Gereformeerde, Protestantsche kerk, en van zijne godsvrucht, geschiktheid en letterkundige bekwaamheden; daarop zal hij toegelaten worden in de theologische school. Gedurende de voortzetting zijner studiën aldaar, zal hij aan derzelve regels en bepalingen zijn onderworpen; wanneer hij den voorgeschreven cursus en termijn van theologische studiën zal voleind hebben, zal hij toegelaten worden tot een examen, volgens de bepalingen van de school, zooals die vastgesteld zijn door de synode; en indien hij bekwaam bevonden wordt, zal hij een professoriëel certificaat ontvangen, hetwelk dit geeft, en hem het regt zal geven tot een examen door de classis, waartoe hij behoort, voor zijn candidaatschap.

Sectie 3. In het examineren zal naauw gelet worden op de verkregen bekwaamheden van den student, niet alleen in de oorspronkelijke talen der Heilige Schriften, in bijbelsche letterkunde, in compositie en op zijne predikwijze, maar hij zal ook voornamelijk onderzocht worden in betrekking tot zijne kennis in de theologie, zijne orthodoxie, zijne godsvrucht, en zijne beschouwing aangaande zijne begeerte, om een prediker des evangelies te worden.

Sectie 4. Wie ook na examinatie door de classis goedgekeurd wordt, moet, eer hem vrijheid tot de evangeliebediening verleend wordt, zijne adhesie aan de leerstellingen des evangelies verklaren door onderteekening van het volgende formulier:

„Wij, ondergeteekenden, getuigen, dat de Heidelbergsche catechismus en de belijdenis der Nederlandsche kerken, als ook de canons van de nationale synode van Dordrecht, gehouden in de jaren 1618 en 1619, ten volle overeenstemmen met het Woord van God. Wij beloven daarenboven, dat wij, zoo verre onze bekwaamheid strekt, met alle getrouwheid, beide in het publiek en in het privaat, de leerstellingen, vervat in genoemde standaards, zullen leeren en verdedigen. En indien ooit eenig deel dezer leer ons twijfelachtig mogt toeschijnen, zullen wij zulks niet onder het volk verspreiden, noch den vrede der kerk of

eenige gemeenschap verstoren, totdat wij eerst ons gevoelen geopenbaard hebben aan de kerkelijke magt, waaronder wij staan, en aan wier oordeel en uitspraak wij ons zullen onderwerpen.”

Sectie 5. Na het onderteekenen van bovengenoemd formulier zal de candidaat gerechtigd zijn tot een certificaat of getuigschrift, onderteekend door den president der classis, waardoor het examen gehouden is, bevattende de vergunning, om het evangelie te prediken.

Sectie 6. Een candidaat voor de bediening is alleen toegelaten, om het Woord te prediken; doch hij mag niet, onder welk voorwendsel ook, de sacramenten bedienen; ook kan hij geen afgevaardigde zijn, om eene gemeente te vertegenwoordigen in eenige kerkelijke vergadering.

Sectie 7. Elk candidaat voor de bediening moet zich rekenen, onder het onmiddellijk toezigt te staan van de classis, die hem geëxamineerd heeft, en onderworpen aan het bestuur der algemeene synode, en is gehouden, zulke gemeenten te bezoeken, en in die plaatsen te prediken, waar de classis of synode hem zal zenden; doch indien geene bijzondere aanwijzingen gegeven zijn, mag hij prediken naar zijne eigene keuze in eenige gemeente, die hem zal uitnoodigen.

Sectie 8. Bij het ontvangen eener roeping van eenige bijzondere gemeente zal aan den candidaat tijd gegeven worden, om de gepastheid zijner aanneming er van te overwegen. Indien ten zelfden tijde meer dan ééne roeping tot hem is gekomen, mag hij besluiten, aan welke hij de voorkeur geeft; doch indien er slechts ééne is, wordt verwacht, dat hij voor dezelve niet beslist zal bedanken, voor dat hij zijne bezwaren voor de classis gebragt, en gepaste raadgeving ontvangen heeft.

Sectie 9. Een candidaat, die eene roeping heeft aangenomen, moet zich ter examinatie aanbieden, om leeraar te worden. Bij dit laatste examen zal hij, benevens de herhaling van zijne vroegere proeflevering van compositie en predikwijze, zijne kennis van de oorspronkelijke talen der Heilige Schriften, bijbelsche letterkunde en theologie, zoowel stellige als wederleggende, ook ondervraagd worden in betrekking tot de natuur en toediening der sacramenten, de pligten der herderlijke bediening, en zijne kennis van kerkelijke geschiedenis en kerkregering.

Sectie 10. Wanneer aan het examen voldoening gegeven is, zal de candidaat het volgende formulier onderteekenen, nl.:

„Wij, ondergeteekenden, bedienaren des goddelijken Woords, ressorterende onder de classis van N. N., verklaren opregtelijk en in goede conscientie voor den Heere met deze onze onderteekening, dat wij van harte gelooven en overtuigd zijn, dat al de artikelen en punten van leer, vervat in de Belijdenis en Catechismus van de Gereformeerde, Nederlandsche kerk, te zamen met de verklaring van sommige punten van voornoemde leer, gedaan in de nationale synode, gehouden te Dordrecht in het jaar 1619, volkomen overeenstemmen met het Woord van God. Wij beloven daarom voornoemde leer vlijtiglijk te onderwijzen en getrouwelijk te verdedigen, zonder dezelve regtstreeks of zijdelings tegen te spreken door publiek prediken of schrijven.

Wij verklaren daarbenevens, dat wij niet alleen alle dwalingen verwerpen, die tegen deze leer strijden, en voornamelijk die dwalingen, welke door bovengemelde synode veroordeeld zijn, maar dat wij genegen zijn, die te wederleggen en tegen te spreken, en ons te bevljtigen in het zuiver houden der kerk van zulke dwalingen. En indien na dezen eenig bezwaar of verschillend gevoelen, in betrekking tot genoemde leer, in onze harten mogt oprijzen, beloven wij, dat wij zulks noch openlijk, noch privaat zullen voorstellen, leeren of verdedigen door prediking of geschrift, voordat wij eerst zulke bezwaren voor den kerkeraad, classis of synode zullen gebragt hebben, om daar onderzocht te worden; ten allen tijde bereid zijnde, om ons gewillig te onderwerpen aan het oordeel des kerkerads, der classis of synode, op boete van, bij het weigeren dezer onderwerping, in onze bediening (ipso facto) te zullen geschorst zijn.

En verder, indien de kerkeraad, classis of synode te eenigen tijde op genoegzame gronden van verdenking en om de eenheid en zuiverheid der leer te bewaren, het noodig mogt oordeelen, van ons te vorderen eene nadere verklaring van ons gevoelen, in betrekking tot eenig bijzonder artikel van de Belijdenis des geloofs, de Catechismus of de verklaring der nationale synode, beloven wij bij dezen, altijd gewillig en bereid te zijn, om aan zulken eisch te voldoen als bovengemeld; behoudende evenwel voor ons zelve het regt van appél, wan-

neer wij ons door de uitspraak des kerkerads, der classis of synode bezwaard achten; en tot dat beslissing op zulk appél zal genomen zijn, zullen wij berusten in het reeds gepasseerde besluit en oordeel."

Sectie 11. Na onderteekening van bovengemeld formulier zal een certificaat, onderteekend door den president, aan den candidaat gegeven worden; en de classis, door welke het examen gehouden is, zal een dag bepalen voor zijne bevestiging.

Sectie 12. De bevestiging zal met gepaste plegtigheid door de classis geleid worden; eene predikatie, op de gelegenheid toepasselijk, zal gedaan worden door hem, die daartoe benoemd is geworden, en de beloften, aanwijzingen en verklaring van verplichtingen, met het opleggen der handen, zullen zijn overeenkomstig het formulier, voor dat doel expresselijk gemaakt en aangenomen.

Sectie 13. Het ambt van een evangeliedienaar is: aan te houden in het gebed en de bediening van het Woord, de sacramenten uit te deelen, te waken over zijne broederen, de ouderlingen en diakenen, zoowel als over de geheele vergadering, en eindelijk in zamenstemming met de ouderlingen de christelijke tucht uit te oefenen en zorgvuldig te zijn, dat alle dingen eerlijk en met orde geschieden. Ieder leeraar moet zich zelve rekenen als geheel toegewijd aan den Heere Jezus Christus in de dienst der gemeente, en zal getrouwelijk vervullen de pligten van zijne roeping in prediken, catechiseren en het bezoeken zijner kudde, in aanhouden tijdig en ontijdig, en altijd door woord en voorbeeld den geestelijken welstand van zijn volk bevorderen.

Sectie 14. Niemand zal in de bediening des Woords bevestigd worden, zonder in eenige gemeente zich neder te zetten, tenzij hij als zendeling tot de gemeenten gezonden wordt, of gebruikt wordt, om gemeenten te vergaderen, waar nog geene gevestigd zijn.

Sectie 15. Een dienaar des Woords, eenmaal wettig geroepen zijnde op bovengenoemde wijze, is verbonden tot de dienst des heilighdoms, zoo lang hij leeft. Het zal daarom niet in zijne vrijheid staan, zich aan een wereldlijk beroep te wijden, tenzij om groote en belangrijke redenen, aangaande welke de classis zal onderzoeken en besluiten.

Sectie 16. Geen leeraar, die de dienst van zijne eigene

gemeente verlaten heeft, of aan geene bijzondere gemeente verbonden is, zal toegestaan worden, om van plaats tot plaats zonder onderscheiding te prediken buiten toestemming en autoriteit der classis; op gelijke wijze mag ook geen leeraar prediken of sacramenten bedienen in eenige gemeente dan zijne eigene, zonder de toestemming van den kerkeraad dier gemeente.

Sectie 17. Leeraars, die door ouderdom of aanhoudende ziekte en zwakheden naar geest of ligchaam onbekwaam zijn, om de pligten der bediening te vervullen, mogen op aanvraag, en wanneer genoegzaam bewijs van zulke onbekwaamheid gegeven is aan de classis, emeritus verklaard worden, en van alle verdere dienst in de kerk ontslagen worden gedurende zulke zwakheid; behoudende evenwel voor zich den titel, rang en het karakter, dat zij bezaten vóór zulke verklaring. In al zulke gevallen zal de classis, eer zij eenigen leeraar emeritus verklaart, van den kerkeraad, waartoe hij behoort, een geschreven contract eischen onder zijn (des kerkerads) gewoon zegel, en ondertekend door zijn president, om zulken leeraar tot zijn onderhoud, gedurende zijn ontslagen zijn van de herderlijke dienst, te betalen in halfjaarlijksche termijnen zulk eene som, als de classis zal oordeelen billijk te zijn, met het oog op het doorgaande tractement van zulk een leeraar, en de gelegenheid en het vermogen van de gemeente.

Sectie 18. Voor het geregeld verkrijgen van een attest van losmaking, wanneer een leeraar eene roeping van eene andere plaats zal ontvangen en aangenomen hebben, wordt vereischt, dat een naburig leeraar van dezelfde classis, waartoe de gemeente behoort, wordt uitgenoodigd, om tegenwoordig te zijn, de vergadering te leiden bij de losmaking eens leeraars van zijne gemeente, het attest van losmaking te onderteekenen, en het aan de classis over te leveren met zijn rapport over deze handeling, welk rapport en attest tot grondslagen zullen dienen, waarop de finale losmaking en het certificaat der classis zullen gebouwd zijn.

Sectie 19. Alle dienaren van het evangelie zijn gelijk in rang en autoriteit, allen zijn bisschoppen of opzieners in de gemeente, en allen zijn even gelijke uitdeelaars van de verborgenheden Gods. Daarom zal er nooit eenige aanspraak gemaakt worden op, of erkend worden de meerderheid van den eenen leeraar boven den anderen, noch zullen er zijn heerschappij-

voorders over het erfdeel des Heeren in de Gereformeerde (Hollandsche) gemeenten.

Sectie 20. Kerkeraden van vacante gemeenten zullen geene leeraars van andere genootschappen in dit land, welker karakter en positie niet bekend zijn, uitnoodigen of toelaten in hunne gemeenten te prediken, tenzij ze voldoende bewijzen in schrift en van laten datum toonen van geregelde autorisatie tot de predikdienst en van hunne goede positie; en in alle twijfelachtige gevallen zullen zulke kerkeraden raadplegen met een permanente commissie der classis, die voor dat doel benoemd is.

Sectie 21. De besturen (judicatory) van de kerk zullen geene candidaten of leeraars onder hun opzigt aannemen van eenig ligchaam van belijdende Christenen, die leerstellingen omhelzen (mantain), verschillend van die van de Gereformeerde (Hollandsche) kerk, zonder eene openhartige en duidelijke verklaring van hunne zijde, dat zij zulke leerstellingen, als strijdig met de Heilige Schrift en de standaards onzer kerk, hebben verworpen. Indien aanvraag gedaan wordt ter toelating van een leeraar eener kerk, waarmede wij in correspondentie zijn, zal het genoegzaam zijn voor de classis, in geval er gronden van verdenking zijn tegen zijne leer en zeden, zulk een onderzoek in te stellen, als hen zal bekwaam maken, om in het onderhavige geval met vrijheid voort te gaan.

Sectie 22. In betrekking tot vreemdelingen, die aanspraak maken op het regt tot de evangeliebediening, zal het geen kerkeraad vergund zijn, iemand van dezelve, van welk genootschap hij ook zij, uit te noodigen, om te prediken, voordat hij zijne getuigschriften zal overgelegd hebben voor de classis, waaraan zulk een kerkeraad ondergeschikt is, en dat hij door dezelve geregeld aangenomen en geautoriseerd is, om zijne bediening binnen derzelve grenzen uit te oefenen, en geene classis zal het toegelaten worden, zulk een vreemden leeraar te ontvangen en te accrediteren, dan nadat hij, benevens goede en geregelde certificaten van zijne vergunning of ordening tot de bediening, van zijne losmaking en aanbevelingen, van laten datum, van de bevoegde kerkelijke besturen, ook aan hen vertoone brieven van aanbeveling van eenig bekend en geloofwaardig persoon, in het land, van waar hij emigreerde aan zijn correspondent in dit land, meldende de echtheid van zijne getuigschriften, en het goede karakter en de positie van den

houder als een dienaar van het evangelie, en dat hij een voorstander is van de leer der genade, die door de Gereformeerde kerk beleden wordt.

Art. 2.

Van de onderwijzers in de theologie.

Sectie 1. Dewijl het van het hoogste belang is, dat professoren in de theologie gezond zijn in het geloof, bekwaamheid om te onderwijzen bezitten, en het vertrouwen der gemeente genieten, zullen zij altijd, ter meerdere verzekering, alleen door de algemeene synode met eene meerderheid van stemmen worden verkozen en benoemd. Om zoo veel mogelijk te voorkomen de ongelukkige gevolgen van partijdigheid, haast, of verkeerden invloed ter verkrijging van eene bediening, die zulk een gewigt heeft voor de kerk, zal te voren eene voordragt van een of meer candidaten opgemaakt worden; waarna de synode een dag zal bepalen, waarop zij zal overgaan tot eene verkiezing, met bepaling, dat geene aanstelling tot professor in de theologie ooit zal gedaan worden op denzelfden dag, dat hij genomineerd is. Een certificaat, getuigende de aanstelling en aanwijzende de algemeene pligten der bediening, zal in de tegenwoordigheid der algemeene synode ondertekend worden door derzelver president, en door hem, in naam der kerk, gegeven worden aan den gekozen persoon.

Sectie 2. Niemand zal tot de bediening van professor aangesteld worden, die niet een leeraar is in goede positie; en elk professor in de theologie zal in zijne bediening blijven, zoo lang hij leeft, tenzij in geval van zulk misdrijf, als zal gerekend worden eene schending te zijn van de verplichtingen, die hij op zich genomen heeft bij zijne aanstelling, of tenzij hij vrijwillig zijne bediening verlaat of neêrlegt, of door ouderdom of zwakheid onbekwaam wordt tot vervulling van de pligten er van, over al hetwelk de algemeene synode alleen zal oordeelen; en aan die synode zal een professor in de theologie altijd verantwoordelijk zijn voor zijne leer (doctrine), methode van onderwijs en zedelijk gedrag.

Sectie 3. Geen professor in de theologie zal toegelaten worden te dienen, voordat hij zal ondertekend hebben het volgend formulier, nl.:

„Wij, ondergeteekenden, professoren der heilige theologie in de Gereformeerde (Hollandsche) kerk, verklaren opregtelijk en in goede consciëntie voor God, dat wij van harte gelooven en overtuigd zijn, dat al de artikelen en punten van leer, vervat in de Geloofsbelijdenis en Catechismus der Gereformeerde (Hollandsche) kerken, te zamen met de verklaring van eenige punten van genoemde leer, opgemaakt in de nationale synode, gehouden te Dordrecht, in het jaar 1619, ten volle overeenstemmen met het Woord van God. Wij beloven derhalve, dat wij voornoemde leer vlijtig zullen onderwijzen en getrouwelijk verdedigen, en dat wij niet zullen inprenten of schrijven, hetzij publiek of privaat, regtstreeks of zijdelings, iets, hetwelk daar tegen is. En ook, dat wij niet alleen alle dwalingen verwerpen, die tegen deze leer strijden, en bijzonder die, welke door bovengemelde synode veroordeeld zijn; maar dat wij ook genegen zijn, die te wederleggen en tegen te spreken, en ons te bevljtigen in het zuiver houden der kerk van zulke dwalingen. Indien het, niettegenstaande dit, na dezen geschiedde, dat eenig bezwaar tegen de leer in onze harten mogt ontstaan, of dat wij daarvan verschillende gevoelens mogten koesteren, beloven wij, dat wij noch openlijk, noch privaatelijk dezelve zullen voorstellen, leeren of verdedigen, door prediking of geschrift, voordat wij zulke gevoelens eerst ten volle zullen hebben geopenbaard aan de algemeene synode, voor welke wij verantwoordelijk zijn, ten einde onze gevoelens door genoemde algemeene synode grondig mogen onderzocht worden, ten allen tijde bereid zijnde, om ons gewillig te onderwerpen aan het oordeel der algemeene synode, onder boete van, in geval van weigering, door genoemde synode gecensureerd te worden. En wanneer de algemeene synode op genoegzame gronden van verdenking, en om de eenheid en zuiverheid der leer te bewaren, het noodig mogt oordeelen, van ons te vorderen eene nadere verklaring van ons gevoelen, in betrekking tot eenig artikel van de voornoemde Belijdenis, Catechismus, of verklaring van de nationale synode, beloven wij bij dezen, altijd gewillig en bereid te zijn, aan zulke vordering te voldoen, onder boete te voren gemeld, behoudende aan ons zelve het regt om weêrgehoord te worden, of op nieuw onderzocht te worden, indien wij ons zelve bezwaard gevoelen over de uitspraak der algemeene synode; gedurende de aanhankelijkheid

Sectie 6. Ten einde de moeilijkheid van eene geheele verwisseling op één tijd te vermijden, zullen de eerste ouderlingen en diakenen van nieuwe gemeenten bij de eerste kerkeradsvergadering na hunne bevestiging in twee klassen verdeeld, en de klassen met de nummers 1 en 2 gemerkt worden. De namen, die in elke klasse zullen geplaatst worden, zullen door stemmen met briefjes bepaald worden, en de diensttijd in den kerkeraad van die in de eerste klasse zal ophouden met het einde van het eerste jaar, zoodat de helft van het geheele getal ouderlingen en diakenen jaarlijks kan gekozen worden.

Dit zelfde pad kan ingeslagen worden door al de kerkeraden, welke het noodig zullen oordeelen, het getal van hunne ouderlingen en diakenen te vermeerderen, zoo ver het bijgevoegde getal, dat zij gekozen hebben, betreft. Doch dit verbiedt de vrijheid niet, om terstond dezelfde personen te herkiesen, indien door omstandigheden het voegzaam geoordeeld wordt, hen in den kerkeraad te doen blijven.

KAPITTEL II.

Van de kerkelijke vergaderingen in het algemeen.

Art. 1.

Van kerkelijke vergaderingen in het gemeen.

Sectie 1. De kerkelijke vergaderingen, die gehouden zullen worden, zijn:

1. Consistoriaal.
2. Classikaal.
3. Synodaal.

Sectie 2. In deze vergaderingen zullen alleen kerkelijke zaken verhandeld worden, en dat op eene kerkelijke wijze. Eene hoogere vergadering zal alleen van die zaken kennis nemen, welke in eene lagere niet konden beslist worden, of die behooren tot gemeenten of vergaderingen in het gemeen, waaruit zulk eene vergadering is zamengesteld.

Sectie 3. De handelingen van alle kerkelijke vergaderingen zullen beginnen en gesloten worden met gebed.

Sectie 4. Zij, die afgevaardigd zijn, om de vergaderingen bij te wonen, zullen geloofsbriefven met zich brengen, onderteekend door degenen, die hen zenden, en alleen zulken zullen stemrecht hebben.

Sectie 5. In alle vergaderingen zal er een president en een secretaris zijn. Het werk van den secretaris zal zijn, om getrouwe aantekeningen te houden van alle handelingen. De bediening van den president is het voorstellen en duidelijk maken van de bezigheid, die verhandeld moet worden, het bewaren der orde, en die welvoegelijkheid en waardigheid op te houden, welke de vergaderingen van de kerk van Christus betaamt.

Sectie 6. Eene classis heeft hetzelfde gezag (jurisdiction) over een kerkeraad, dat eene particuliere synode heeft over eene classis, en eene algemeene synode over eene particuliere.

Sectie 7. Een iegelijk, die zich zelve persoonlijk bezwaard of beleedigd gevoelt door het besluit van eene lagere kerkelijke vergadering (judicatory), mag van dezelve zich beroepen op het oordeel van eene hoogere vergadering; en eenige lagere vergadering, als een kerkeraad of eene classis, die zich bezwaard rekent door het oordeel of de censuur van eene hoogere, heeft hetzelfde voorrecht; doch in zulke gevallen moet het beroep gedaan worden door de vergadering als zoodanig, wanneer zij geregeld vergaderd is, en niet door eenig bijzonder persoon, die er toe behoort. Een ieder, die appelleert, is verplicht, zijn beroep met de redenen daarvan in geschrift te vermelden aan de vergadering, van welke hij appelleert, of aan derzelve president, op het langst binnen tien dagen na kennisgeving van zijn voornemen, om te appelleren; welke kennisgeving moet geschieden ten tijde, dat hij zich bezwaard gevoelt (conceived), en bij verzuim waarvan zijn beroep vervalt.

Een kerkeraad of eene classis mag appelleren na de zitting van de vergadering, op welke het besluit genomen is, waartrent men appelleert; doch het moet bekend gemaakt en de redenen er van gemeld worden in geschrift aan den president, een behoorlijken tijd vóór de naaste vergadering der hoogere vergadering, waarop het appél gedaan wordt. Indien de appellant kennis en voldoende redenen geeft aan den president der vergadering, waarop het beroep gedaan wordt, dat hij niet tegenwoordig kan zijn op hare naaste, gewone ver-

gadering, zal zijn appél aanhangig blijven tot hare naastvolgende, gewone vergadering; doch indien zulke bekendmakingen en redenen niet gegeven zijn, en hij niet verschijnt, om zijn appél voort te zetten, zal het beschouwd worden, dat hij het opgegeven heeft (relinquished). Het zal de plicht zijn van de onderscheidene lagere kerkelijke vergaderingen, van welke verrigtingen (actiën), handelingen of besluiten geappelleerd wordt, een afschrift met getuigenis (certified copy) van de actie, handeling of besluiten, waartegen geappelleerd wordt, ondertekend door den president en den klerk, te zamen met het appél en de redenen er voor, af te geven aan de vergadering, waarop men zich beroept (appelleert), bij hare naastvolgende, gewone zamenkomst.

Sectie 8. Geen lid van eene kerkelijke vergadering zal het toegelaten worden, te protesteren tegen eenige van derzelve handelingen (acts); een lid, dat in meening verschilt van eenige zoodanige handeling, zal het regt hebben, om te vorderen, dat de namen van al de aanwezige leden, die voor of tegen dezelve stemmen, in de notulen opgeteekend, en met dezelve gepubliceerd worden ter informatie van alle belanghebbenden.

Sectie 9. Ten einde kwelling en oponthoud te voorkomen in de regterlijke handelingen van eenige kerkelijke vergadering, door middel van opeenvolgende appéls in de voortzetting van eenig verhoor of onderzoek, mag de partij, die zich bezwaard gevoelt door eenig besluit over eenige toevallige kwestie, die ontstaan mogt vóór de uitspraak van het eindoordeel, zijne bezwaren ter kennis brengen, en dezelve doen aanteekenen in de notulen dier handelingen, ten einde hij er gebruik van maken kan, wanneer hij appelleert van het eindoordeel, zonder den voortgang van zulk verhoor of onderzoek te verhinderen. En in zulke gevallen zal elk besluit, waar tegen bezwaar is ingebracht, zoowel als de bezwaren duidelijk gemeld worden in de notulen van zulk eene vergadering, en met het appél opgezonden worden naar de vergadering, waarop geappelleerd wordt, ter herziening.

Sectie 10. Personen, die in eene lagere vergadering gestemd hebben over een geval, dat door appél opgevoerd wordt, zullen niet toegelaten worden te stemmen over het onderzoek (trial) van het appél in de hoogere vergaderingen.

Sectie 11. Bij eenig besluit of toewijzing van eene kerkelijke

regtbank, waarbij de minderheid (minority) of eenig lid van de minderheid mogt oordeelen, de belangen der waarheid, of levende godsvrucht (vital godliness) te benadeelen, mogen zij zulks als een beklag brengen voor de classis, particuliere of algemeene synode ter onderzoek en oppertoezicht (supervisie).

Sectie 12. Dit beklag, wanneer het opgenomen wordt, brengt de geheele onderhavige handeling onder de overzage der hoogere vergadering.

Sectie 13. Niemand zal toegelaten worden zitting te hebben als een raadgevend lid in eenige van onze kerkelijke vergaderingen.

Art. 2.

Van kerkeraden.

Sectie 1. De ouderlingen en diakenen, te zamen met den leeraar of de leeraars, indien dezen er zijn, zullen den kerkeraad uitmaken. De leeraar zal presideren in alle kerkeradsvergaderingen, doch bij afwezigheid van een leeraar mag de kerkeraad een der ouderlingen benoemen tot tijdelijken president, en de kerkeraden zullen bevoegd zijn, de manier en den tijd hunner vergaderingen te bepalen. Indien er meer dan één leeraar is, zullen zij bij beurten in opvolging presideren.

Sectie 2. De ouderlingen met de dienaren des Woords maken uit, wat in het oorspronkelijk artikel van kerkregering eigenlijk de kerkeraad genoemd wordt. Doch dewijl in Amerika, waar de gemeenten in het eerst zeer klein waren, de diakenen altijd bij de ouderlingen zijn gevoegd geweest (zie synode van Dordrecht, art. 38), en dat, waar incorporatie verkregen is, zij bijzonderlijk genoemd zijn, als met hen één kerkeraad uitmakende, is het noodzakelijk hunne vereenigde zoowel als hun respectieve werkkringen te bepalen. Uit het formulier ter hunner bevestiging is het duidelijk, dat den ouderlingen te zamen met de dienaren des Woords de geestelijke regering van de gemeente is toevertrouwd, terwijl aan de diakenen behoort het verkrijgen van liefdadige hulp, en de uitdeeling daarvan op de meest geschikte wijze ter ondersteuning en vertroosting der armen. Wanneer zij te zamen tot één raad vereenigd zijn, hebben de ouderlingen en diakenen allen eene gelijke stem in al, wat betrekking heeft op de tijdelijke

zaken der gemeente, tot het beroepen van een leeraar, of het verkiezen van hunne opvolgers, in al hetwelk zij aangemerkt worden als de algemeene en vereenigde vertegenwoordigers van het volk; doch in het toelaten van leden, in volle gemeenschap, in het uitoefenen der discipline over hen, die van het geloof zijn afgeweken, of aan zedelijk misdrijf schuldig zijn, en in het verkiezen van afgevaardigden naar de classis, hebben alleen de ouderlingen met den leeraar eene stem.

Sectie 3. Geen kerkeraad zal in eenige plaats aangesteld (gestutiëerd) worden zonder voorafgaanden raad en toestemming van de classis.

Sectie 4. Ouderlingen en diakenen zullen jaarlijks gekozen worden, en de uitslag van zulk eene verkiezing zal in de kerk of in de gewone vergaderplaats der gemeente bekend gemaakt worden, drie achtereenvolgende Zondagen vóór hunne bevestiging, ten einde alle wettige bezwaren tegen die bevestiging ingebracht, behoorlijk overwogen en uitgewezen kunnen worden door den kerkeraad. Eene meerderheid van den kerkeraad, geregeld vergaderd, zal een quorum (genoegzaam getal) uitmaken, om zaken te behandelen; en op gelijke wijze zal eene meerderheid van leeraars en ouderlingen, en ook eene meerderheid van diakenen, alzoo vergaderd, respectivelijk een quorum zijn. Een kerkeraad zal bevoegd zijn, om, wanneer eene verkiezing nagelaten zal zijn op den gewonen tijd, een anderen tijd, spoedig daarna (early day), voor dat doel te bepalen, hiervan kennis gevende als boven voorgeschreven, en op gelijke wijze voor de aanvulling van vacante plaatsen, die mogten ontstaan.

Sectie 5. De bijzondere, geestelijke regering is den leeraars en ouderlingen aanbevolen. Het is daarom hun pligt, ten allen tijde waakzaam te zijn, de tucht te bewaren, en den vrede en de geestelijke belangen der gemeente te bevorderen. Bijzonderlijk vóór de viering van des Heeren Avondmaal zal door den president een getrouw en plegtig onderzoek gedaan worden, of iemand der aanwezigen weet, dat eenig lid, in volle gemeenschap, is afgeweken van het geloof, of in wandel of woord zich der christelijke belijdenis onwaardig heeft gedragen, opdat dezulken, die schuldig zijn, terecht mogen bestraft, vermaand of gecensureerd (suspended) worden van het voorregt, om tot des Heeren tafel te mogen naderen, en dat alle ergernissen mogen weggedaan worden uit de kerk van Christus.

Sectie 6. Niemand kan als lid, in volle gemeenschap, aangenomen worden, tenzij hij eerst belijdenis van zijn geloof zal gedaan hebben voor den leeraar (indien er een is) en de ouderlingen, of zal getoond hebben eene attestatie van lidmaatschap, in volle gemeenschap, van eenige Gereformeerde kerk; al dezulken zullen aan de gemeente bekend gemaakt, en als regelde leden der gemeente aangeteekend worden.

Sectie 7. In elke gemeente zal een duidelijk en getrouw register gehouden worden door den leeraar van elke doopsbediening en elk huwelijk, daar bevestigd, en van allen, die als leden, in volle gemeenschap, worden aangenomen. Het zal de plicht zijn der onderscheidene kerkeraden een statistiek rapport uit te brengen aan de classis op hare vergadering, onmiddellijk voorafgaande de jaarlijksche zitting der particuliere en algemeene synode, in zulken vorm, als de algemeene synode zal voorschrijven, waarbij gevoegd zullen zijn zulke aanmerkingen over den geestelijken staat der gemeente, als zij voegzaam zullen oordeelen.

Sectie 8. Elke kerkeraad zal geregeld notulen houden van zijne vergaderingen en handelingen, en zij zullen die notulen, zoo ver zij betrekking hebben op kerkelijke handelingen, ten minste eenmaal 's jaars voor de classis brengen, met welke zij vereenigd zijn, ter harer informatie.

Sectie 9. Het zal de plicht zijn van leden der kerk, die van de eene naar de andere gemeente verhuizen, eene attestatie van lidmaatschap en losmaking te verkrijgen.

Sectie 10. Kerkeraden bezitten het regt, om leeraars voor hunne eigene gemeenten te beroepen, uitgezonderd waar op andere wijze er in voorzien is door hun charter ¹⁾ (vergunningswet). Doch in het uitvoeren van dit regt zijn zij verplicht hunne uiterste poging aan te wenden, hetzij door met den breeden kerkeraad, of met de geheele vergadering te raadplegen, om te weten, welke persoon het meest verkieselijk is voor het volk.

Sectie 11. Een naburig leeraar (indien er geen behoort tot den kerkeraad) moet uitgenoodigd worden, om toezigt te houden over de handelingen, wanneer een kerkeraad eene roeping wenscht te doen. De roepingsbrief moet ondertee-

¹⁾ Dit ziet op de vroegere kerkelijke wetten der Engelsche regering, die nu vervallen zijn.

kend worden door de leden van den kerkeraad of door den president in naam des kerkerads; en indien de gemeente ge-incorporeerd is, is het voegzaam, het zegel der corporatie er aan te hechten. Als de roeping gedaan is, moet dezelve door den kerkeraad de classis voorgelegd, en door deze goedgekeurd worden, eer zij kan overgegeven worden aan den beroepen persoon; en indien de roeping aangenomen wordt, zal, ten einde de goedkeuring van het volk te erlangen, de naam van zulk een leeraar drie achtereenvolgende Zondagen worden afgekondigd, opdat gelegenheid gegeven worde, om wettige bezwaren in te brengen, indien er mogten zijn.

Sectie 12. Ten einde eenvormigheid te hebben, zal de vorm eener roeping zijn als volgt:

Aan N. N.!

„Genade, barmhartigheid en vrede zij u van God onzen Vader, en Jezus Christus, onzen Heere.

Dewijl de gemeente van Jezus Christus te tegenwoordig ontbloot is van de gevestigde prediking des Woords en de geregelde bediening der instellingen, en begeerig is, de middelen der genade te verkrijgen, welke God verordend heeft tot zaligheid van zondaren, door Jezus Christus, zijnen Zoon, en dewijl genoemde gemeente wel voldaan is met de godsvrucht, gaven en bekwaamheden voor de bediening van u, N. N., en goede hoop heeft, dat uw arbeid in het evangelie met een zegen zal vergezeld zijn; daarom hebben wij [de naam en titel van genoemde gemeente] besloten, u te roepen; en wij roepen u, N. N., bij dezen plegtiglijk en in de vreeze des Heeren, om onze herder en leeraar te zijn, om het Woord te prediken in waarheid en getrouwheid, de heilige sacramenten te bedienen volgens de instelling van Christus, de christelijke discipline te onderhouden, de gemeente en voornamelijk de jeugd te stichten door catechetische onderwijzingen, en, als een getrouwe dienaar van Jezus Christus, het geheele werk der evangeliebediening te vervullen volgens het Woord van God, en de voortreffelijke regelen en constitutie van onze Gereformeerde (Hollandsche) kerk, gevestigd in de nationale synode, gehouden te Dordrecht, en bekrachtigd en verklaard door de kerkelijke magt, onder welke wij staan, en aan welke gij, bij het aannemen dezer roeping, met ons moet onderworpen blijven.

In het vervullen der gewone pligten uwer bediening is het uitdrukkelijk bedongen, dat behalve prediken over zulke teksten, als gij ter onzer onderwijzing gepast oordeelen zult, gij ook een gedeelte van den Heidelbergschen Catechismus zult verklaren op den dag des Heeren, volgens de ingestelde orde der Gereformeerde (Hollandsche) kerk, en dat gij verder zult instemmen in het uitvoeren van al die publieke dienst, welke gewoon en steeds in onze gemeente onderhouden is geweest.

De bijzondere dienst, die van u geëischt zal worden, is: [Voeg hier in de beschrijving van zulke bijzonderheden, indien er eenige zijn, welke de toestand der gemeente mogt noodzakelijk maken, voornamelijk in geval van combinaties, wanneer de dienst, die de respectieve vergaderingen vereischen, moet bepaald worden; of, wanneer beide de Hollandsche en Engelsche talen moeten gebruikt worden, moet de proportie van elke gemeld, of aan den leeraar overgelaten worden, naar de gelegenheid vordert.]

Om u te bemoedigen in de uitoefening van de pligten uwer belangrijke bediening, beloven wij u, in den naam van deze gemeente, alle vereischte aandacht, liefde en gehoorzaamheid in den Heere, en om u vrij te houden van alle wereldlijke zorgen en beroepingen, terwijl gij onder ons de geestelijke zegeningen uitdeelt, beloven wij [de ouderlingen en diakenen enz., de naam en titel der gemeente] en verpligten ons zelve, u te betalen de som van , in betalingen, jaarlijks en ieder jaar, zoo lang als gij de dienaar dezer gemeente zult zijn, te zamen met [zulke bijzonderheden, als betrekking hebben op eene pastorie of andere voorregten.] Voor de volbrenging van al hetwelk wij ons zelve en onze opvolgers door dezen vastelijk verbinden.

De Heere neige uw hart tot eene blijde aanneming dezer roeping, en zende u tot ons met een vollen zegen van het evangelie des vredes!

Gedaan in den kerkeraad en onderteekend met onze namen, den dag van , in het jaar

geattesteerd door N. N., Consulent."

Sectie 13. Dewijl het ten hoogste belangrijk is, dat geregeld onderwijs gegeven wordt in de hoofdartikelen des christelijken geloofs, ten einde de waarheid te behouden en

den voorspoed der kerk te bevorderen, zal ieder leeraar in de gewone morgen- of namiddagdienst, op den dag des Heeren, het stelsel van de christelijke leer verklaren, vervat in den Heidelbergschen Catechismus, aangenomen door de Gereformeerde kerken, zoodat, indien zulks uitvoerbaar is, de verklaring jaarlijks voltooid wordt, doch zal nooit over langeren termijn dan vier jaren worden uitgestrekt. De verschillende classissen zullen op hare gewone vergaderingen vóór de zitting der algemeene synode naauw onderzoek doen, of het voorgaande deel dezer sectie ten volle nagekomen is door ieder leeraar. Indien eenig leeraar bevonden wordt, in gebreke te zijn, zonder voldoende reden, zal de classis zoodanige censuur over hem uitoefenen, als zij in hare wijsheid zal oordeelen, dat de nalatigheid verdient; en de verschillende classissen zullen een volkomen en getrouw rapport van den uitslag van haar onderzoek en hare handelingen, in betrekking hiertoe, inleveren bij de particuliere synode.

Sectie 14. Wanneer eenig leeraar naar waarheid zal schuldig bevonden zijn aan eenig misdrijf, hetwelk ingrijpt in de zuiverheid van zijn leeraars karakter, en dat hij tengevolge van zulk eene schuldigverklaring zal geschorst zijn in zijne bediening, en dat de schuldigverklaring en schorsing zal bekrachtigd zijn na zijn laatste appél, zoo zal zijne herderlijke betrekking op de gemeente, in welke hij gevestigd was, indien de kerkeraad het alzoo verkiest, ipso facto ontbonden zijn.

Sectie 15. Kerkeraden, die tot hiertoe zijn gecombineerd geweest met een of meer naburige kerkeraden in het doen van beroepingen en het bezit van een leeraar, om hen te zamen te dienen, zullen zulke combinaties niet willekeurig mogen breken; maar wanneer hunne gelegenheid en omstandigheden hen in staat stellen, om ieder een leeraar te beroepen, moet een voorstel hiertoe aan de classis gedaan, en eerst verlof gevraagd en verkregen worden, eer hunne vorige verbinding kan losgemaakt worden.

Sectie 16. Wanneer zaken van bijzonder belang voorvallen, inzonderheid in het beroepen van een leeraar, het bouwen van kerken, of al wat onmiddellijk betrekking heeft op den vrede en het welvaren van de geheele gemeente, is het gewoonte (en het wordt sterk aanbevolen, dat het bij zulke gelegenheden altijd geschiede), dat de kerkeraad te zamen roept allen, die

ooit als ouderlingen of diakenen gediend hebben, opdat zij door hun advies en raad den leden van den kerkeraad bijstand mogen verleenen. Dezen, wanneer zij vergaderd zijn, maken uit, wat de breede kerkeraad genoemd wordt. Uit het object of de bedoeling hunner vergadering is de betrekkelijke magt van ieder gemakkelijk te bepalen. Zij, die buiten bediening zijn, hebben slechts eene adviserende of raadgevende stem, en dewijl zij geen werkelijke leden zijn van den raad of de corporatie, kunnen zij geene beslissende stem hebben. Na hunne raadgeving gehoord te hebben, berust het bij de leden van den kerkeraad, om den raad, die hun gegeven is, te volgen of niet, zoo als zij oordeelen zullen, noodig te zijn. Doch, tenzij zeer dringende redenen zouden leiden tot het tegenovergestelde, zal het zeer voorzigtig en voegzaam zijn, in alle gevallen in te stemmen met den raad van hen, die door hun getal en invloed in de gemeente mogen verondersteld worden, den geest van het volk uit te drukken, en te weten, wat het meest tot stichting en vrede dienen kan.

Art. 3.

Van de classissen.

Sectie 1. Eene classis bestaat uit al de leeraars, en een ouderling, afgevaardigd van elken kerkeraad binnen de grenzen, welke door de particuliere synode zijn voorgeschreven. Collegiate gemeenten ¹⁾ zullen het regt hebben, een ouderling af te vaardigen voor elke gewone vergadering tot godsdienst-oefening. Tot het daarstellen van eene classis worden ten minste drie leeraars en drie ouderlingen vereischt.

Sectie 2. De classis zal de magt hebben, om beroepingen goed of af te keuren, om leeraars te bevestigen, te schorsen en af te zetten, of los te maken, wanneer zij elders geroepen zijn. Zij zullen de magt hebben, nieuwe gemeenten te vormen; en de grenzen der gemeenten te bepalen, wanneer zulke grenscheidningen betwist worden, om de combinatie van twee of meer vergaderingen te doen voortduren, of de ontbinding en verandering van dezelve daar te stellen, en eene algemeene magt van oppertoezicht in gevallen van appél over de actiën

¹⁾ Gemeenten, die meer dan één leeraar en vergaderplaats hebben.

en handelingen der kerkeraden, binnen hare grenzen, welke betrekking hebben op de geestelijke belangen van hare bijzondere gemeenten, en het gedrag van ieder van derzelver opzieners (officers).

Sectie 3. Het bijzondere voorregt (prerogatief), dat de classissen hebben, om theologische studenten te examineren, om candidaten voor de bediening te worden, en candidaten, om leeraars te worden, is zeer gewichtig, en moet altijd uitgevoerd worden met groote voorzigtigheid, ijver en getrouwheid. Ieder theologisch student, wanneer hij is voorbereid voor het candidaatsexamen, zal zich tot zulk een examen presenteren aan de classis, tot welker gebied hij behoorde, binnen welker grenzen hij woonde, toen hij zijne voorbereidende studiën begon. Een candidaat, die een beroep ontvangen heeft, moet geëxamineerd worden door die classis, onder welker gebied de gemeente behoort, die de roeping gedaan heeft.

Sectie 4. Bij ieder examen van een student of candidaat door eene classis, zal het de pligt zijn van twee van de Deputati Synodi, om tegenwoordig te zijn, en in geen geval zal een examen voortgang hebben zonder de tegenwoordigheid van één Deputatus van eene andere classis, die toezien zal, dat de examinatie uitgevoerd wordt met naauwkeurigheid, gepastheid en regtvaardigheid, en die een getrouw rapport er van geven zal aan de naastvolgende, particuliere synode. Ten einde de Deputatus tijdig genoeg de noodige kennisgeving ontvangt, zal het de pligt zijn van den president der classis, wanneer aanvraag bij hem gedaan is voor een examen (welke aanvraag ten minste vier weken vóór den tijd, dat men de classis wil doen vergaderen, moet geschieden), terstond hiervan berigt te doen aan den Deputatus, met opgave van tijd en plaats, wanneer en waar het zal gehouden worden, op zulke wijze, dat de Deputatus ten minste drie weken vóór zulk examen er kennis van hebbe.

Sectie 5. Elke classis zal een boek houden, waarin de formulieren, ter onderteekening voor candidaten en dienaren van het evangelie, duidelijk geschreven zijn, welke zij, die geëxamineerd en goedgekeurd zijn, respectievelijk zullen onderteekenen in de tegenwoordigheid der classis. Het zal ook de pligt zijn van elke classis, jaarlijks aan de synode te rapporteren alle personen, die geëxamineerd zijn, en vrijheid verkregen

hebben, om het evangelie te prediken, zoowel als die, welke geordend zijn, alsmede het verhuizen van leeraars van de eene naar de andere plaats, of hun overlijden, dat binnen het regtsgebied van zulke classissen mogt voorgevallen zijn sedert de laatste zitting der synode.

Sectie 6. Wanneer de examinatie van een candidaat voor de bediening, de goedkeuring van eene roeping, of eenige andere bijzondere bezigheid eene buitengewone zitting der classis noodzakelijk maken, zal het de plicht zijn van den president der classis, wanneer aanvraag daartoe aan hem zal gedaan zijn, door rondgevende brieven de leden te zamen te roepen. En wanneer, ten welken tijde ook, twee leeraars en twee ouderlingen, behoorende tot de classis, bij eenige gelegenheid in geschrift met hunne handteekening eene buitengewone zitting verzoeken, mag de president der classis niet weigeren, die te zamen te roepen, onder voorwaarde, dat de onkosten, veroorzaakt door deze buitengewone zitting der classis altijd zullen gedragen worden door den persoon of de gemeente, op wiens verzoek, of ten wiens voordeele zulk' eene zitting gehouden wordt.

Sectie 7. De classicale vergaderingen zullen tweemaal 's jaars gehouden worden, ten zulken tijde, als zij respectievelijk zullen besluiten, en bij elke gewone zitting zal eene predikatie gehouden worden.

Sectie 8. De classis zal in hare zitting, voorafgaande die der particuliere synode, afgevaardigden benoemen, om die synode bij te wonen, en afgevaardigden naar de algemeene synode voorstellen, en in dezelfde zitting zullen aan de leeraars en ouderlingen respectievelijk de volgende vragen gedaan worden, en de verschillende antwoorden, door elken leeraar en ouderling gegeven, omstandig in de notulen aangeteekend worden ter informatie van de hoogere judicatorius, nl.:

1. Worden de leerstellingen des evangelies in derzelver zuiverheid, volgens het Woord van God, de belijdenis des geloofs en de catechismus van onze kerk, in uwe gemeente gepredikt?
2. Wordt de Heidelbergsche catechismus geregeld verklaard, volgens de constitutie van de Gereformeerde (Hollandsche) kerk?
3. Worden de kinderen gecatechiseerd, en wordt het onderwijs van de jeugdigen getrouwelijk behartigd?
4. Wordt het huisbezoek getrouwelijk uitgevoerd?

5. Wordt de 5^e Sect. , 2^e Art. , 2^e Kap. in de constitutie van onze kerk zorgvuldig opgevolgd?

6. Wordt het tijdelijk contract tusschen leeraars en volk in uwe gemeente nagekomen?

Sectie 9. Het zal de pligt zijn der verschillende classissen, van de respectieve kerkeraden te vorderen eene statistiek hunner gemeenten, ingevuld volgens zulk een vorm, als de algemeene synode zal voorschrijven, vergezeld van zulke aanmerkingen over den geestelijken toestand der gemeente, als zij gepast zullen oordeelen.

Sectie 10. Om losmaking van leeraars ordelijk te verkrijgen, wordt vereischt, dat een naburig leeraar van dezelfde classis, tot welke de gemeente behoort, uitgenoodigd wordt, om tegenwoordig te zijn en opzigt te hebben over de losmaking des leeraars van zijne gemeente, en om het verder aan de classis over te dragen met zijn rapport over deze handeling, welk rapport en attest tot grondslag zal dienen, waarop de finale losmaking en het certificaat der classis zal gebouwd zijn.

Art. 4.

Van de particuliere synoden.

Sectie 1. Elke particuliere synode zal een zeker getal van classissen bevatten, die de algemeene synode aanwijzen zal, en zal bestaan uit eene delegatie van twee leeraars en twee ouderlingen van elke classis, binnen hare grenzen; en zeven leeraars en zeven ouderlingen, geregeld vergaderd zijnde, zullen een quorum uitmaken voor het behandelen van zaken.

Sectie 2. Aan de particuliere synode behoort uitsluitend de magt, om nieuwe classissen te vormen, eene gemeente van de eene classis in de andere over te planten, eene generaal opzigthoudende magt uit te oefenen in gevallen van appél over de actiën en handelingen van de classissen, binnen hare grenzen, en kennis te nemen van zulke zaken, die den geestelijken welstand betreffen van al de gemeenten binnen haar regtsgebied.

Sectie 3. Elke synode zal de vrijheid hebben, om correspondentie te verzoeken en te houden met hare naburige synode of synoden, op zulke wijze, als geoordeeld zal worden, meest dienstbaar te zijn tot algemeene stichting.

Sectie 4. Elke synode zal een Deputatus primarius en secundus benoemen uit iedere classis, binnen hare grenzen,

wier pligt zal zijn, toezigt te hebben over het examen van theologische studenten en kandidaten voor de bediening, om plegtigheid bij te zetten aan dit belangrijke werk, en toe te zien, dat met geene onbehoorlijke vrijheid, oppervlakkigheid of onnoodige gestrengheid gehandeld worde. Het zal ook hun pligt zijn, als gevolmagtigden van de synode, de classissen raad te geven, te vermanen, en pogen te overtuigen in al, wat betreft de naauwkeurige vervulling van den belangrijken pligt van examinatie; doch zij zijn niet bekleed met eenig gezag, om den voortgang van de handelingen van eenige classis, die tegen hunnen raad handelt, te stuiten; ook hebben zij geen regt, om te stemmen over eenige kwestie, betreffende eenig candidaat, die geëxamineerd wordt; maar zij zijn verplicht, ordelijke notulen te houden van de handelingen bij de verschillende examina, daar zij bij tegenwoordig zijn, en onpartijdig aan de synode te rapporteren alles, wat zij oordeelen, ongeschikt of verkeerd te zijn.

Sectie 5. Een afschrift der notulen van elke zitting der verschillende classissen, gehouden sedert de laatste zitting der synode, zal bij de opening der synode voorgebragt, en op de tafel gelegd worden ter bezigtiging van de leden; de particuliere synode zal uit de verschillende rapporten der classissen over den staat van godsdienst een synodaal rapport opmaken, om gepresenteerd te worden aan de algemeene synode, vergezeld van de statistieken van genoemde classissen.

Sectie 6. De particuliere synode zal jaarlijks vergaderen, ten zulken tijde en plaatse, als zij zullen besluiten, en bijzondere zamenkomsten ter behandeling van eenige buitengewone bezigheid mogen houden op het geschreven verzoek van vier leeraars aan den president van de synode; en het zal in zulke gevallen de pligt zijn van dien president, om aan de leden der synode kennis te geven van zulk eene zamenkomst, drie weken te voren, meldende het bijzonder doel, waartoe de synode te zamengeropen wordt.

Art. 5.

Van de algemeene synode.

Sectie 1. De algemeene synode zal bestaan uit drie leeraars en drie ouderlingen van iedere classis, die door de classissen voorgesteld zullen worden aan de particuliere synode, tot

welke zij behooren, die de magt zal hebben, om de dus voorgestelde personen als afgevaardigden naar de algemeene synode te benoemen, doch die om goede redenen andere personen mag benoemen dan de voorgestelde; of die, in geval geene nominatie gemaakt is, de afgevaardigden mag benoemen voor de classis of classissen, die nagelaten hebben, eene nominatie te maken.

Sectie 2. De algemeene synode zal jaarlijks vergaderen, ten zulken tijde en plaatse, als zij zal besluiten, en twaalf leeraars en twaalf ouderlingen, ordelijk vergaderd zijnde, zullen een quorum uitmaken voor het behandelen van zaken.

Sectie 3. De algemeene synode zal de eerste kennisgeving (original cognizance) hebben van alle zaken, die betrekking hebben op de theologische scholen, het aanstellen van professoren en hunne cursus van onderwijs, de aanstelling van superintendents van de genoemde scholen, en de regulatie van dezelve. Zij zal de magt hebben tot het regelen en onderhouden van eene vriendschappelijke correspondentie met de hoogste judicatorys of vergaderingen van andere godsdienstige genootschappen, ten doel hebbende de bevordering van vereeniging en overeenstemming in algemeene maatregelen, die leiden kunnen ter onderhouding der gezonde leer, ter voorkoming van met elkander strijdende bepalingen, in betrekking tot personen onder kerkelijke tucht, door de judicatorys van wederzijdsche genootschappen ¹⁾, en om overeenstemming en harmonie te bevorderen in hunne betrekkelijke werkzaamheden, om de zaak van godsdienst en godsvrucht te bevorderen.

Aan de algemeene synode behoort de magt, om particuliere synoden daar te stellen, en om eenige verandering in dezelve te maken, om een algemeen oppertoezicht te houden over de geestelijke belangen en aangelegenheden van de geheele kerk, en eene opzigtgebbende magt over den beklagde (appellate supervising power), over de actiën, handelingen en besluiten van de lagere vergaderingen, betreffende de christelijke discipline of de belangen der godsdienst, het algemeen welvaren en de regering der kerk.

¹⁾ Dit wil zeggen, dat de kerkgenootschappen, die met elkander corresponderen — en dat doen slechts de evangelische — wederzijds elkanders censuur erkennen.

Sectie 4. Indien omstandigheden eene zamenkomst van de algemeene synode zouden vereischen vóór de naaste gewone zitting, zal de president op de gezamenlijke aanvraag van zes of meer leeraars, die zulks verzoeken, eene buitengewone zamenkomst oproepen ter plaatse, waar de naastvolgende gewone zamenkomst bepaald is, gehouden te zullen worden; welke vergadering ten minste drie weken vóór den tijd van zulk eene zamenkomst aan de leden zal bekend gemaakt worden, meldende de bijzondere bezigheden, waarvoor zij te zamen geroepen wordt, echter niet uitsluitende zulke andere bezigheden te verhandelen, als de synode noodig mogt oordeelen.

KAPITTEL III.

Van gewoonten en gebruiken.

Art. 1.

Sectie 1. Het sacrament des doops zal altijd bediend worden in de kerk of eenige andere plaats van openbare godsdienstoefening, en ten tijde van openbare godsdienstoefening. Het formulier voor den doop, dat tot hiertoe in gebruik is geweest, zal in elk geval gehouden worden. In gevallen echter van ziekte der ouders, en voornamelijk van het kind, is het geoorloofd dit sacrament in het privaat toe te dienen. Doch geen private doop zal bediend worden zonder de tegenwoordigheid van ten minste één ouderling, die den leeraar tot dat einde vergezellen zal, en dezelfde vorm en plegtigheid zal altijd gebruikt worden als bij publieke doopsbediening.

Sectie 2. Elke gemeente zal in de bediening van des Heeren Avondmaal zulk eene manier aannemen, als geoordeeld zal worden, meest tot stichting te leiden; onder voorwaarde evenwel; dat, nadat de predikatie en de gewone publieke gebeden geëindigd zijn, het formulier voor de bediening van des Heeren Avondmaal zal gelezen worden, en een gebed, gepast voor de gelegenheid, zal gedaan worden, eer de leden deel nemen aan de instelling.

Sectie 3. Het sacrament van des Heeren Avondmaal zal ten minste tweemaal 's jaars bediend worden, en het wordt aanbevolen, dat hetzelfde eenmaal elke drie maanden bediend worde.

Sectie 4. Ten einde eenvormigheid te hebben in de orde van godsdienstoefening, moet het volgende door al de kerken in acht genomen worden, nl.:

1. Na een tijd voor private godsdienstoefening, zal de leeraar de publieke godsdienst in den morgen openen met het inroepen van de goddelijke tegenwoordigheid en den goddelijken zegen.

2. De apostolische groete (salutation).

3. Het lezen der tien geboden of eenig ander deel der Schrift, of beide.

4. Gezang.

5. Gebed.

6. Gezang.

7. Predikatie.

8. Gebed.

9. Verzameling der aalmoezen.

10. Gezang.

11. Uitspreken van den apostolischen zegen.

De orde van de namiddag- en avonddiensten zal dezelfde zijn als in den morgen, uitgezonderd het lezen van de tien geboden. De laatste dienst op den dag des Heeren zal besluiten met de christelijke Doxologie. ¹⁾

Sectie 5. Geen psalm of gezang mag publiek gezongen worden in de Gereformeerde (Hollandsche) kerken, dan zulke, die goedgekeurd en aanbevolen zijn door de algemeene synode.

KAPITTEL IV.

Van de discipline.

Art. 1.

Van de kerkelijke tucht in het algemeen.

Sectie 1. Kerkelijke tucht is de uitoefening van de autoriteit en de toepassing van een stelsel van wetten, welke de Heere Jezus in zijne kerk gegeven heeft. Derzelver bedoelingen zijn de wegneming van ergernissen, de handhaving van de eere van Christus, de bevordering der zuiverheid en algemeene

¹⁾ Een korte lofzang, waarin de drieëenige God aangeroepen wordt, gelijk in het laatste vers van den Avondzang.

stichting der kerk, en ook het heil van de ergernis-gevendenden.

Sectie 2. Alle christelijke discipline is geestelijk, en niets zal aangenomen worden als eene zaak van beschuldiging, of aangemerkt als eene ergernis, hetwelk niet kan bewezen worden, zoodanig te zijn, uit de Schrift of de regelen der kerk, gegrond op de Schrift.

Sectie 3. Alle gedoopte personen zijn leden der kerk, onder hare zorg, en onderworpen aan hare regering en discipline.

Art. 2.

Van private ergernissen.

Sectie 1. Private ergernissen zijn zulke, die slechts aan één persoon, of ten hoogste aan zeer weinigen bekend zijn.

Sectie 2. Zulke ergernissen moeten niet terstond voor de kerkelijke regtbank gebracht worden, maar men zal met de ergernis-gevendenden handelen volgens de manier, aangewezen door onzen Heere in Matth. 18. Dezelfde gang zal gevolgd worden in gevallen van persoonlijke of private beledigingen; doch indien na gepaste verdraagzaamheid, deze teedere en christelijke handelwijze ondoeltreffend blijkt, zal de geheele zaak gebracht worden voor de kerkelijke regtbank, waarvoor de belediger verantwoordelijk is.

Sectie 3. Aanklagers, die deze voorgaande stappen niet genomen hebben, zullen aangemerkt worden als schuldig aan belediging tegen den vrede en de orde der kerk, en dienovereenkomstig bestraft (censured) worden.

Art. 3.

Van publieke ergernissen.

Sectie 1. Publieke ergernissen zijn zulke, die de behandeling van eene kerkelijke regtbank vereischen, wanneer zij nl. zoo bekend en schandelijk zijn, dat geen private maatregel derzelver schadelijke uitwerking zou kunnen wegnemen, of wanneer, hoewel oorspronkelijk slechts aan één of weinigen bekend, de private maatregelen, die genomen waren, krachteloos geweest zijn.

Sectie 2. Wanneer iemand van misdrijf beschuldigd wordt, niet door een enkel persoon, maar door een algemeen gerucht, zijn de voorgaande stappen, door onzen Heere in gevallen van private ergernissen voorgeschreven, niet noodzakelijk, maar de bevoegde magt (judicatory) is gehouden, dadelijk kennis te nemen van de zaak.

Sectie 3. Om een algemeen gerucht, of fama clamosa uit te maken, is het noodzakelijk:

1. Dat het eenige bijzondere zonde of zonden vermeldt.

gezegd worden, geschied te zijn, uitgezonderd wanneer het blijken zal, dat onvermijdelijke beletselen het vroeger inbrengen van de beschuldiging verhinderd hebben.

Sectie 10. Niemand, die van beroep advocaat is (professional counsel), zal toegelaten worden, te verschijnen en te pleiten in gevallen van proces in eenige van de kerkelijke regtbanken. Doch indien een beschuldigd persoon zich onbekwaam gevoelt, zijn eigen geval ten zijne voordeele voor te stellen en te bepleiten, mag hij verzoeken, of de president mag benoemen een leeraar of ouderling, behoorende tot de regtbank, waarvoor hij verschijnt, om in zijn geval voorbereiding en leiding te geven, zooals hij oordeelt, regt te zijn. Doch den leeraar of ouderling, die aldus werkzaam is, zal het niet toegelaten worden, na de zaak voor den beschuldigde bepleit te hebben, eene stem te hebben in het uitbrengen van het vonnis (to sit in judgment), als een lid der kerkelijke regtbank.

Sectie 11. Zulken, die hardnekkig de raadgeving des kerkerads verwerpen, of schuldig bevonden zijn aan het bedrijven van publieke of anderzins grove ergernis, zullen weêrhouden worden van des Heeren Avondmaal, welke handeling van censuur mag publiek gemaakt worden, of niet, naar het goedvinden van den kerkeraad; gecensureerd en herhaaldelijk vermaand zijnde, zonder teekenen van bekeering gegeven te hebben, zal de kerk dan overgaan tot het laatste geneesmiddel, namelijk de afsnijding, volgens het aangenomen formulier en overeenkomstig het Woord van God. Doch niemand zal afgesneden worden dan na voorafgaand advies van de classis.

Sectie 12. Eer de kerk overgaat tot de afsnijding, zal de hardnekkigheid van den zondaar publiek ter kennis van de gemeente gebracht worden, noemende zijne zonde, te zamen met de bijzondere zorg en den arbeid aan hem besteed door vermaning, censuur van des Heeren tafel, en herhaaldelijk voorhouden zijner verkeerdheden. De vergadering zal opgewekt worden, om den schuldige verder te vermanen, en voor hem te bidden. Deze handeling zal vervat zijn in drie onderscheidene trappen: In de eerste plaats zal de naam van den schuldige niet gemeld worden, opdat hij eenigermate gespaard blijve. In de tweede plaats zal op raad van de classis zijn naam genoemd worden. In de derde plaats zal aan de gemeente bekend gemaakt worden, dat, tenzij hij zich bekeert, hij uitgesloten zal worden van de gemeenschap der kerk, zoodat, indien hij hardnekkig blijft, zijne afsnijding mag plaats hebben met hare stilzwijgende goedkeuring. De tijd tusschen deze bekendmakingen zal naar goedvinden des kerkerads zijn.

Sectie 13. Wanneer een afgesneden persoon boetvaardig wordt, en begeerig is, om weêr met de kerk verzoend te worden, zal zulke begeerte publiek aan de gemeente worden

voorgesteld, hetzij vóór de bediening van des Heeren Avondmaal, of bij eenige andere geschikte gelegenheid; zoodat hij, indien geene bezwaren ingebracht worden op het verklaren van zijn berouw, weêr openlijk toegelaten worde tot deelneming aan des Heeren Avondmaal, volgens het formulier voor dat doel geschikt.

Sectie 14. De algemeene synode zal de magt hebben, om al zulke regelen en schikkingen te maken, als noodzakelijk mogten zijn, om de voorgaande artikelen ten uitvoer te brengen, uitgezonderd waar reeds voor dat oogmerk voorziening gemaakt is.

Sectie 15. Geene verandering zal ooit gemaakt worden in de voorgaande artikelen, dan na voorafgaande aanbeveling (van zulke verandering) van de algemeene synode aan de respectieve classissen, en de toestemming der meerderheid van dezelve aan zulke voorgestelde verandering, te zamen met het eindbesluit en de resolutie van de algemeene synode voor den bestaanden tijd.

Op deze kerkordening volgt een Appendix, bestaande uit de volgende vormen en voorschriften, die wij niet zullen vertalen, omdat onze ruimte beperkt is; en dewijl de inhoud afgeleid kan worden uit de onderteekeningformulieren en voorafgaande kerkorde, en sommige der vormen algemeen bekend zijn, zoo laten wij ook om die reden de overschrijving na van den catechismus enz., die achter de regelen van orde voor de synode volgen.

De voorgeschreven vormen zijn:

1. Vorm van eene aanstelling tot professor.
2. „ „ toelating tot candidaat voor de H. bediening.
3. „ „ getuigenis van ordening tot de bediening des evangelies.
4. „ „ certificaat van losmaking eens leeraars van zijne gemeente.
5. „ „ attestatie voor kerkleden.
6. „ „ doopregisters.
7. „ „ kerkeraadrapport aan de algemeene synode.
8. „ „ certificaat van huwelijk.
9. „ „ classicaal rapport aan de particuliere synode.
10. „ „ eene citatie van een beschuldigde.
11. „ „ „ „ getuige.

Regelen voor het bestuur der algemeene synode in hare handelingen.

1. Bij elke gewone zamenkomst der synode zal eene predi-

katie gehouden worden door den laatsten president, hetzij vóór de opening der zitting met gebed, of ten eenigen tijde daarna, welke de synode meest geschikt rekenen zal. Indien de laatste president en de assessor niet tegenwoordig zijn, zal de oudste leeraar, die tegenwoordig is, zijne plaats innemen, en bovengenoemde pligten vervullen.

2. De president en assessor zullen met gesloten briefjes gestemd worden. Twee klerken zullen met dergelijke briefjes en op dezelfde wijze gekozen worden.

3. De pligten van den president zijn de voorzitting (chair) te nemen; op het uur, waarop de synode bepaald is, met gebed te openen en te sluiten; den klerk te gelasten, den naamrol op te roepen, zoodra een quorum tegenwoordig, en het gebed gedaan is; degenen, die zich verwijderen zonder noodzakelijke redenen, te bestraffen; de onderwerpen, die overwogen moeten worden, voor te stellen; de sprekers te bepalen, om bij het punt te blijven, en voor te komen, dat men hen niet onnoodig in de rede valle; de kwestie te melden, en voor te stellen, wanneer de leden bereid zijn, om te stemmen; voor te komen, dat geene leden de synode verlaten zonder toestemming; te beslissen in kwestieën van orde, onderworpen echter aan een beroep op de vergadering (house) door twee respectieve leden; de winnende stem te geven in alle gelijke verdeelingen; en in het gemeen die orde en waardigheid te bewaren, welke de vergadering (judicatory) van de kerk van Christus betaamt.

4. Na het oproepen der naamrol zullen de notulen der laatste zitting gelezen worden, en aangemerkt als open voor verbeteringen. De bezigheden, gemeld in de notulen der laatste vergadering of zitting, zullen eerst opgenomen en geëindigd worden in de orde, waarin zij voorkomen, voordat eenige nieuwe bezigheid begonnen wordt, tenzij gewigtige redenen anders doen besluiten.

5. Een voorstel, dat gedaan is, moet ondersteund worden, en daarna herhaald of overluid gelezen worden door den president, eer het besproken wordt; en ieder voorstel, behalve een voorstel tot verdaging, zal op schrift gesteld worden, indien eenig lid zulks eischt.

6. Eene verbetering (amendment) mag op ieder voorstel gemaakt worden, en zal beslist worden vóór het oorspronkelijke voorstel, doch wanneer eene kwestie onder beredenering (debate) is, zal geen (nieuw) voorstel opgenomen worden, tenzij om het te amenderen, of uit te stellen, of voor de voorafgaande kwestie te stellen, of te verdagen. Indien eene kwestie verschillende deelen bevat, mag eenig lid het doen verdeelen, en eene kwestie nemen op elk deel. Wanneer de voorafgaande kwestie opgeroepen wordt, — hetwelk in dezen vorm

zal zijn: „Zal de hoofdkwestie nu voorgesteld worden?” — zullen, totdat dit beslist is, alle amendments en verder spreken over de hoofdkwestie niet toegelaten worden.

7. Eene kwestie zal niet weêr opgebragt of herzien worden in dezelfde zitting der synode, waarop dezelve besloten was; tenzij met toestemming van twee derde der tegenwoordig zijnde leden.

8. Geen lid zal toegelaten worden, te protesteren tegen eenige van de handelingen der synode. Eenig lid, dat in meening verschilt van eenige zoodanige handeling, zal het regt hebben, de namen van al de aanwezige leden, die voor of tegen dezelve stemmen, te vorderen, om aangeschreven te worden in de notulen, en met dezelve gepubliceerd te worden ter informatie van alle belanghebbenden.

9. Elke spreker zal opstaan, en alleen den president aanspreken, zich naauw bepalende in gesprek, vermijdende alle persoonlijke beleedigingen (reflections), en geen lid zal zonder speciale toestemming van de synode meer dan tweemaal spreken over hetzelfde onderwerp. Wanneer twee of meer leden te gelijker tijd opstaan, om te spreken, zal de president beslissen, wie hunner eerst gehoord zal worden.

10. Geen lid zal de synode verlaten, om naar huis te gaan, of om andere bezigheden, zonder hare toestemming; ook zullen geene leden, zonder uitdrukkelijke toestemming, in eenig privaat gesprek mogen bezig zijn, of van hunne zitplaatsen gaan, of van zitplaatsen verwisselen gedurende de verhandeling van bezigheden, of een ander in de rede vallen, wanneer hij aan het spreken is, tenzij hij onordelijk spreke, of om eene verkeerde voorstelling, of misduiding te verbeteren; en indien eenig lid oneerbiedig of onordelijk handelt tegenover deze regeling, zal de president hem bestraffen, of anderzins censureren, zooals de synode zal regt oordeelen; het lid steeds het regt behoudende, om, indien hij zich in zijne regten gekrenkt, of ten onrechte beschuldigd acht door den president, met respect en zedigheid de beslissing der vergadering in zijn geval te eischen.

11. Al de zittingen der synode zullen gesloten worden door geregelde verdaging en gebed.

12. Bij het sluiten van elke zitting der algemeene synode, zal de naamrol afgeroepen worden, en de namen van hen, die zonder toestemming afwezig zijn, zullen aangeteekend worden.

Besloten, dat deze artikelen gelezen worden bij de opening van elke algemeene synode.

Na deze regelen volgen: de Heidelbergsche Catechismus, de Geloofsbelijdenis, de Canones van de synode van Dord-

recht, en de Liturgie van de Gereformeerde (Hollandsche) kerk, hetwelk al te zamen met het voorafgaande de constitutie der Gereformeerde (Hollandsche) kerk in Amerika uitmaakt.

Wat groot volk is er, dat zoo regtvaardige inzettingen en regten heeft (als de gemeente des Heeren)? Deut. 4: 8^a.

APPENDIX.

DE AFSCHIEDING IN 1822.

Wat wij hier geven is de eenvoudige mededeeling van hetgeen genomen is uit dr. B. C. Taylors *Annals of the classis and Gounship of Bergen*, uitgegeven door de Board of Publication onzer kerk, uit eenige geschriften en de handelingen der synode.

Wij noteren :

1. Wat gezegd wordt omtrent degenen, die zich afscheurden.
2. Omtrent de kerk zelve.
3. Behandeling van dr. C. ten Eijck.

1. Wat gezegd wordt omtrent degenen, die zich afscheurden. De voorname leider dezer scheuring was dr. S. Froeligh van Hackensack.

Dr. Cannon, onder zijne leiding opgevoed, zegt in zijne *Pastorale Theologie*, blz. 585: »Dr. Froeligh was de leider in de afscheuring van onze kerk, en ik geloof, dat de algemeene opwekking onder zijne bediening er toe bijdroeg, om hem den koers te doen nemen, dien hij ongelukkig volgde. Zij verhief hem in zijne eigen gedachten, en toen hij later niet gekozen werd tot de hoogste ambten in de kerk, werd hij onvoldaan met zijne broederen, en bragt de scheiding tot rijpheid.» In een pamphlet, getiteld: *A Review and Reputition, enz.*, uitgegeven in 1824, lezen wij (bl. 9), dat toen in 1811 »Rev. H. Polhemus en mr. Eltinge, als Agenten van de Board of Trustees van Queen's College (hetzelfde College, dat nu Rutgers College heet), dr. Froeligh verzochten, om in te schrijven ter ondersteuning van de fondsen van het College, de doctor armoede voorgaf, en de agenten na zamenspreking tot den doctor zeiden, dat hij kon inschrijven, wat hij verkoos, van vijf tot dertig dollars, en dat zij het uit hun eigen zak zouden betalen. De doctor bleef weigeren, om in te schrijven, en zeide, dat hij beleedigd was, doordien dr. Livingston verkozen was tot permanent professor. De agenten antwoordden, dat de Trustees dat niet gedaan hadden, maar de algemeene synode; de doctor zeide daarop, dat de Trustees het toch uitvoerden, hetwelk de synode niet kon gedaan hebben; hij werd driftig en zeide, dat hij met voeten getreden was; dat hij echter in de kerk een zoon had, een schoonzoon, een broeder, een neef en andere vrienden; dat hij invloed had, en dat hij hun het gewigt daarvan zou doen gevoelen.»

Volgens deze beide getuigenissen had gekrenkte eerzucht bij den leider der scheiding haren invloed. Wanneer men nu het bovenge-

noemde werk van dr. Taylor vergelijkt, zal men zien, dat in plaatselijke en gemeentelijke omstandigheden de aanleiding tot de scheure lag. Reeds in 1800, toen door de classis en synode, in strijd met dr. Froelighs verlangen, besloten werd, dat de twee gemeenten van Schraalenburgh en Hackensack niet onder ZEw. zouden vereenigd zijn, maar dat ds. J. V. C. Romeyn als leeraar werd beschouwd der gemeente, die hem beroepen had, verklaarde dr. Froeligh reeds: »de kwade gevolgen van dit besluit der synode zijn onberekenbaar.» Te dier tijde reeds schreef ZEw. brieven, waarin hij duidelijk toonde, dat hij van Afscheiding zwanger ging. Zie dr. Taylors werk, blz. 227 en 228. »Van dien tijd af klaagde de doctor over letterpredikers, misbruik der sacramenten, slapheid in de tucht, en verkeerdheid der kerkelijke handelingen, ten einde het doel zijner scheuring te bemanteren, terwijl zij, die hem wel kenden, wisten, dat hij zoo gebrekkig op die punten was, als iemand anders in de Hollandsche kerk.» (*Review*, blz. 34). In 1819 werd hij aangeklaagd bij de classis, als hebbende leden ontvangen uit ds. Romeyns gemeente zonder attestatie, een kind gedoopt van ouders, bij ds. Romeyn onder censuur, en die ouders zelve ten avondmaal toegelaten. In dien tijd kwam de zaak van ds. ten Eyk op, waarbij wij nader hopen stil te staan. Nu begon dr. Froeligh te roepen over de Hopkinsiaansche ketterij (*Review*, bl. 34), doch dat onder alles zijne eigene plaatselijke en gemeentelijke omstandigheden grooten invloed hadden, zoo niet de eigenlijke reden zijner bepaalde scheure waren, blijkt uit het volgende getuigenis van Jacob Terhune, Esq., een van dr. Froelighs oud-ouderlingen:

(*Copy of the Affidavit.*)

»Ik verklaar verder en getuig (op het geloof en de geloofwaardigheid van een Christen), dat sedert den tegenwoordigen strijd tusschen dr. Froeligh en Rev. James V. C. Romeyn, die ontstaan is, doordien dr. Froeligh ten doop en avondmaal heeft toegelaten leden van ds. Romeyns kerk, die onder censuur van kerkeraad en classis waren, ik mijne diensten aanbod ter beslechting der geschillen. Dientengevolge had er door mijne tusshenkomst eene correspondentie plaats tusschen de partijen, die zonder goed gevolg bleef. Naderhand (dr. Froeligh teruggekeerd zijnde van zijne reis door het Noorden in September j.l., en met zijn kerkeraden afgescheiden zijnde, van welke laatste daadzaak ik geheel onbewust was), zeide ik tot dr. Froeligh, dat ik een ander plan beraamd had, hetwelk ik dacht, dat beide partijen voldoende en dus doel bereiken zou. Hij antwoordde, als dat gedaan was, zou hij niet van de kerk afgegaan zijn.»

Dit doet ons zien, dat plaatselijke onaangenaamheden, zoowel als personaliteiten te dien tijde eene voorname rol speelden in deze scheuring.

DE AFGESCHEURDEN.

Zij, die notitie genomen hebben van de acte bovengenoemd, zullen gezien hebben, dat daarin zware beschuldigingen vervat zijn tegen onze kerk, wat regtzinnigheid aangaat. Zoo vinden wij aan de andere zijde in bovengenoemd pamphlet, getiteld *Review*, enz., eene opgave van dwalingen, die de afgescheurden aankleefden, en waaruit blijkt, dat gelijk zij onze kerk beschuldigden van Hopkinsiaansche dwalingen, zij alzoo onzerzijds beschuldigd werden van grove Antinomiaansche dwalingen. Zie blz. 24 en 25.

En wat aangaat het gebrek aan de uitoefening van tucht in onze kerk, — wij lezen in het verslag der synodale commissie, te dier zake benoemd, het volgende (bl. 26 en 27): »Beschuldigingen, gelijk deze — omtrent gebrek aan tucht — passen waarlijk weinig aan hen, die welligt zoo gebrekkig geweest zijn als bijkans iemand anders van

hunne bureu, in sommige van de dingen, waarover zij hen nu berispen. Medicijnmeester, genees uzelveu — is hier zeker in nadruk van toepassing; en zoo deze mannen eerst hun eigen huis in orde gebragt hadden, zouden zij met veel beter voorkomen en met veel grooter gevolg gewerkt hebben in de zaak van algemeene reformatie."

DE SCHEURE.

Ds. Wilhelmus Eltinge, zegt op blz. 10 en 11 van zijn *Discourse, designed as an Exposition and Refutation*, enz., nadat hij gehandeld heeft over de redeneu, die de afgescheurdeu voorgaveu: »Wij zullen nu de ware redeneu beschouweu, waarom zij van ons ziju uitgegaau:

1. »Omdat zij niet van ons wareu", zegt Johannes, »want indien zij uit ons geweest wareu, zij zoudeu bij ons gebleveu ziju." Deze scheurmakereu wareu geene hartelijke vriende u van de Gereformeerde kerk; hun leider stelde, twintig jaar geledene u, in eene brief eene scheiding voor aan een leeraar onzer kerk¹⁾; toeu wareu er geene Hopkinsiaansche dwalinge u in onze kerk, om hem af te schrikkeu, maar de synodeu nameu besluiteu tegen hem in de zaak van Hackensack en Schraalenburgh; van dieu tijdu af tot nu toe is hij in ziju hart een scheurmaker geweest, en nu heeft hij ziju gevoel ten volle bot gevierd door het in eene openbare scheure lucht te geveu; en hebben de andere scheurmakereu niet jareu lang getoond, en nu door hun gedrag ontdekt, dat zij niet van ons wareu? »Zij gingeu uit van ons, maar zij wareu niet uit ons."

2. Omdat zij de censuur der kerk wenschteu te ontgaau en te ontsnappeu. Drie van hen ziju reeds geschorst van wege ongeregeldeheid, en één is op het punt van gecensureerd te wordene u, doordie u hij, in strijd met alle kerkelijke orde, ledene u zonder attestatie heeft ontvangeu, een kind van gecensureerde ouderse u gedoopt, en die ouderse u zelve u ten avondmaal toegelateu. Zij moge u prateu en prekeu en schrijveu omtrent afscheiding van de kerk, op grond van Hopkinsiaansche ketterij, misbruik van sacramenteu, verslappinge u van tucht en gebrek aan kerkelijke orde, terwij u zij zelve u overhelleu tot de Antinomiaansche ketterij, misbruikende de sacramenteu, verachtende de tucht en vertrappende alle wet, orde en constitutie; alleu, die niet verblind ziju door vooroordeel, zieu door de u dekmantel heeu, ontdekkeu de misleiding, en weteu, dat zij zich afscheideu, om de welverdiende tucht der kerk te ontsnappeu en te ontgaau. Dadeu sprekeu harder dan wordene u, en tooneu meer de neiginge u en de werkzaamhedene u van het hart. »Aan hunne vruchte u zult gij ze kenneu, zegt onze Heer." Matth. 7: 16, enz.

Omtrent de u geest, waarin deze scheuring werd doorgezet, zegt dr. Taylor in ziju bovengenoemd werk, blz. 230: »De geest van dezeu tweespalt — gelij u die van vroegere twistene u — werd bijzonder te Hackensack en Schraalenburgh, en in die buurt, zeer bitter. Er ontstond strijd omtrent kerkelijke eigendome u. In sommige gevallene u name u men toevlugt tot de wet. Gevallen van tucht over leeraars en andereu, werdeu de vruchtbare oorzaak van moeijelikkheid; schorsinge u en afzetting volgde; en pijnlijke tooneeleu ontroerdeu de gemeente. In sommige gevallene u werdeu de twistene u in nieuwsbladeu scherpe u, en jareu lang wareu familie en maatschappelijke betrekkinge u jammerlij k verstoord."

¹⁾ Hij maakte daarvan geene geheim, maar vertelde het in de volle Board van superintendenteu in October.

Om iets te zien van de wijze, waarop men de zaak doorzette, heeft men slechts het verslag der synodale commissie te lezen, blz. 28 en 29, waar men zien zal, dat aan de afgevaardigden der synode, op een zekere vergadering, die te West New-Hempsted belegd was, ten einde de gemeente aldaar van de kerk af te trekken, niet dan met groote moeite en alleen op het onvermoeid aanhouden van eenige leden dier kerk, de vrijheid gegeven werd, om zich zelfs te laten hooren. Die afgevaardigden vonden daar ook een gedrukt papier, behelzende de meest overdevene beschouwingen van het Hopkinsianisme, — beschouwingen, die geen enkel leeraar in de kerk ooit had of zou willen onderschrijven, en dat papier was den Zondag te voren afgelezen van den predikstoel, en vergeleken met de leer der Gereformeerde kerk, om zodoende den indruk te geven, dat een groote meerderheid der leeraren in de kerk met die dwalingen besmet was. Verder ziet men daar eene andere daadzaak, die wij, omdat wij niet alles kunnen mededeelen, maar zullen overslaan, te meer, omdat zij, gelijk de commissie zegt, aan eeuwige vergetelheid moest overgegeven zijn, indien de omstandigheden destijds niet gevorderd hadden, haar mede te deelen tot kenschetsing van hen, die de kerk verlieten.

Ziedaar een en ander van hetgeen de Gereformeerden te zeggen hebben over de afgescheurden. De lezer oordeele nu zelf. Wat de latere geschiedenis dezer afgescheurde gemeenten aangaat, — zij organiseerden in 1824 de algemeene synode van de Ware Hollandsch-Gereformeerde kerk, en verdeelden zich in twee classen, die van Union en die van Hackensack. Gedurende de eerste zes jaren van haar bestaan groeide deze kerk aan tot zes en twintig gemeenten. Sommige van deze hebben opgehouden te bestaan. In 1829 scheidten de leeraren Bellen-ger, Wijckoff en Palmer zich weer van die kerk af, en werden onafhankelijk. Er waren in 1859 nog zestien gemeenten. Dr. D. D. Demarest, thans hoogleeraar in ons seminarie te New-Brunswick, zegt omtrent deze gemeenten in zijne geschiedenis van de Hollandsche kerk in Amerika, blz. 120: »Zij hebben geene gemeenschap hoegenaamd met eenige andere kerk, en weigeren zamen te werken in bijbel-, tractaat- of zendingswerk. Zoo als te verwachten is, zij gaan snel achteruit. De meesten van hunne kerken zijn buitengewoon klein en zwak. Enkele worstelen, om in het leven te blijven in New-Jersey, enkele in Westelijk New-York, en eene in de stad New-York. Deze scheuring veroorzaakte gedurende eenigen tijd bitteren strijd in die plaatsen, tot welke zij beperkt was.»

Zoo hebben wij de Gereformeerde kerk laten spreken omtrent die menschen. Wij hebben niets gedaan dan medegedeeld, wat wij in de aangehaalde geschriften vinden. Het medegedeelde doet duidelijk zien, waar eigenlijk de oorzaak der scheuring lag, nam. niet in den toestand onzer kerk, maar bij degenen, die afgescheurd zijn. Geen wonder dan ook, dat deze kerk zoo weinig gebloeid heeft, gelijk uit de bovenstaande daadzaken blijkt.

»Maar,» zal men zeggen, »was onze kerk dan toch werkelijk niet diep bedorven?» Verre van daar; dit zal blijken, als wij, om deze vraag te beantwoorden, de kerk in de tweede plaats laten spreken voor zich zelve.

2. Wat gezegd wordt omtrent de kerk zelve.

De vermaarde dr. Milledoler, destijds predikant in de Collegiate Church te New-York, later professor in de godgeleerdheid te New-Brunswick, predikte op last van de algemeene synode in de kerk te Hackensack, voor de classis van Paramus. De tekst was 1 Cor. 1: 10, waar Paulus tegen de scheuringen getuigt. Het zou de moeite

waard zijn, die preek in haar geheel te leveren, vooral in dezen tijd. Doch voor ons tegenwoordig doel is het genoegzaam het slot aan te halen, dat wij hier laten volgen. ZEW. zegt:

»Een zeker getal leeraars en gemeenten, gelijk gij allen weet, hebben goedgevonden zich af te scheiden van de kerk, en eene onafhankelijke banier op te rigten.

»De redenen, opgegeven voor die scheiding, zijn, dat de groote menigte van de Hollandsche kerk in een aantal kardinale punten, afgeweken is van de standaards van haar oorspronkelijk geloof, en in de plaats daarvan gesteld heeft een ander evangelie, of leerstellingen, die men Hopkinsiaansch noemt; en dat er met deze afwijking gepaard gaat zulk een verzuim van gezonde tucht, dat dit niet langer te verdragen is. Deze beschuldigingen, indien zij waar zijn, zijn zeker hoogst gewichtig. Laat ons haar onderzoeken.

»De eerste is, dat de groote menigte van de Hollandsche kerk in een aantal kardinale punten afgeweken is van het woord van God en de standaards van haar oorspronkelijk geloof, en in de plaats daarvan gesteld heeft een ander evangelie, of leerstellingen, die men Hopkinsiaansch noemt. Het eerste vraagstuk is, wat die kardinale punten zijn, waarvan onze leden zijn afgeweken. Zoo ver als wij ze te weten hebben kunnen komen, bestaan zij hoofdzakelijk in de leerstellingen van algemeene voldoening en 's menschen onmagt. Nu wilde ik zachtmoedig maar toch beslist vragen, waar het bewijs voor zulk eene afwijking is?

»Heeft de algemeene synode van de Gereformeerde Hollandsche kerk, of een van de lagere kerkbesturen ooit of immer hare geloofsbelijdenis of den Heidelbergischen Catechismus verzaakt?

»Is er ooit iets verschenen in de notulen der algemeene synode, dat regstreeks of zijdelings zulk eene beschuldiging regtvaardigen kan?

»Heeft die kerk niet eenparig gehandhaafd de kardinale leerstukken der eeuwige verkiezing, erfzonde, genade in de bekeering, regtvaardiging door het geloof en de volharding der heiligen?

»Worden niet deze leerstukken onder haar onmiddelijk toezigt en bestuur openbaar, ijverig en standvastig ingeprent door de professoren van haar theol. College aan de jeugd, hunner zorgte toevertrouwd?

»Wanneer eene geregelde klacht werd ingediend omtrent gebrek in een van de leeraars, heeft de algemeene synode ooit geweigerd de beschuldiging te onderzoeken en haar naar waarde te behandelen?

»Heeft dat cerwaardig ligchaam in zijne laatste vergadering, onder andere stappen, genomen om de zuiverheid van de kerken te beveiligen, niet volledig en eenparig die valsche leerstellingen verworpen, waarmede men haar beschuldigt?

»Laat ons de stem van die synode hooren uit hare eigene notulen:

»Naardien de drukpers zekere stukken heeft geleverd en verspreid in verscheidene deelen van de Gereformeerde Hollandsche kerk, verloochenende de leerstellingen van de eeuwige generatie van den Zoon van God, de algeheele onbekwaamheid en verdorvenheid van den mensch, de beperkte natuur van de voldoening van Jezus Christus, als zijnde een offer voor de zonden van zijn volk, en de nuttigheid en verbindende verplichting van geloofsbelijdenissen en formulieren van eenigheid; en naardien deze uitgegeven stukken juist geschikt zijn, om den ongelukkigen geest, nu in verscheidene deelen der kerk aanwezig, om de Afscheiding van hare leden te vermeerderen, en de gemoederen van hen, die deze scheiding aankleven, nog meer te verwijderen; en naardien het belangrijk geacht wordt, dat de algemeene synode in hare tegenwoordige zitting omtrent deze onderwerpen bepaald haar gevoelen uitbrengt — daarom

Besloten, dat terwijl deze synode de scheiding geheel afkeurt en al de middelen, die gebruikt zijn, om haar te bevorderen, zij beslist, verwerpt en veroordeelt al de te voren opgenoemde leerstellingen, in die gedrukte stukken voorkomende, en de leerstellingen, gewoonlijk Hopkinsiaansch genoemd, als zijnde in strijd met het woord van God en de belijdenisschriften van de Gereformeerde Nederlandsche kerk; en te gelijk veroordeelt zij even beslist den koers, gevolgd door leeraars en leden van de laatste scheiding, die door hunne uitgaven en gesprekken en andere maatregelen getracht hebben den indruk te geven, dat dit de inzigten van de Gereformeerde Nederlandsche kerk zijn, welke inzigten de synode ondubbelzinnig verklaart, volslagen lasterlijk te zijn.¹⁾

»Na eene verklaring gelijk deze, gerugsteund door gelijk getuigenis, dat zoo overvloedig en beslist voorhanden is, onder wat kleur of met welk voorkomen van waarheid kan de beschuldiging omtrent de ongelijkvormigheid der kerk gestaafd worden?

»Zoo eenige harer leeraren ten eenigen tijde, beginselen hebben voorgestaan, in strijd met deze verklaringen, op hen — en op hen alleen — komt de schande en de verantwoordelijkheid daarvan neder.

»Noch burgerlijke, noch kerkelijke besturen kunnen altijd alles genezen, dat verkeerd is. Het denkbeeld van geheele volmaaktheid daarom, in menselijke instellingen, of zelfs in goddelijke, zoover als zij door menschen bediend worden, is buiten kwestie, en het is dwaasheid en aanmatiging haar te verwachten.

»Wat aangaat de beschuldiging van gebrek aan tucht, kunnen wij alleen zeggen, dat deze, zoover als wij weten, niet gerugsteund is door bepaalde opgaven, en daarom kunnen wij ze ook niet beantwoorden, en kunnen er alleen bijvoegen, dat als de zaak toepasselijk is op sommigen onzer kerken, zij zeker niet toepasselijk is op anderen; waar dat kwaad ook bestaan moge, is het diep te betreuren, en behoort het verbeterd te worden²⁾; doch zoo wij in de onpartijdige bediening van de tucht eenigzins ten achteren staan bij onze zusterkerken in dit land, moeten wij bekennen, dat wij daarvan niet bewust zijn.

»Doch indien deze dingen zoo zijn, is het niet onredelijk, is het niet hardvochtig, is het niet een schenden van elke wet der regtvaardigheid zoowel als van de christelijke bescheidenheid, bij een deel van zulk een ligchaam, zich van hunne christelijke broederen los te breken, alsof zij met eene zedelijke pestilentie besmet waren?

»Is dit scheuring vermijden, of is dit de eenheid des geestes behouden? Indien deze broeders zich gewond gevoelen, moesten zij niet meer geduld en lankmoedigheid beoefend hebben? Indien verkeerdheden bestonden, moesten zij niet met meer lijdzaamheid gezocht hebben, die uit den weg te ruimen, en moesten zij daarin niet meer werkzaam geweest zijn? Zoo de waarheid in gevaar was, was het regt, onder al de omstandigheden der zaak, haar te verzwakken door te deserteren? Konden deze mannen der verwoesting prijs geven, gelijk zij vooronderstellen, dien wijnstok, waaronder hunne vaders met zooveel veiligheid en genot nedergezeten hadden? Maar wat zeg ik? Zal God dezen wijnstok verzaken? Is hij niet geplant door Gods

¹⁾ Met zulk eene duidelijke en onbewimpelde verklaring, met algemeene stemmen, zonder eene uitzondering door de algemeene synode afgelegd, zal zeker elk waar Gereformeerde hoogat voldaan zijn, zoo het hem om waarheid en niet om scheuring te doen is.

²⁾ Vroeger zagen wij, dat het destijds ook onder de Afgescheidenen bestond, en vooral niet minder dan in onze kerk.

eigen rechterhand, bevochtigd met gebeden en tranen, en gekweekt door de dauwdruppels des hemels? Waarlijk, kastijden is geen overgeven. Misschien was beproeving noodig, om ons te doen wakker worden, om onze trouw te beproeven, en om onze lampen helderder te doen branden. Wat God aangaat, Hij is een rotssteen, zijn weg is volmaakt, en daar is geen onrecht in Hem; schoon Hij zijn ongenoegen betoont, toch zal Hij onzer gedachtig zijn; al doodde Hij ons, toch zullen wij op Hem hopen? ¹⁾

»Op zijn eigen tijd zal Hij onze zaak beslechten, en onze gerechtigheid doen voortkomen als het licht, en ons regt als den middag. ²⁾

»Intusschen, en hoewel wij onzenthelven den uitslag der zaak niet vreezen, wenschen wij onze beleedigende broeders op te wekken, om stil te staan, en te letten op hetgeen zij gedaan hebben en doen.

»De minste blik op de wereld zal hen overtuigen, hoe gemakkelijk het is, te verwoesten, en hoe moeilijk het in sommige gevallen is ook voor den wijsste, om te genezen.

»De tempelen van Jeruzalem en van Efeze waren in weinige uren verwoest, en de rampspoeden van een enkelen nacht kunnen het werk van eeuwen vernielen. De zaden van twist, in een weinig ongelukkige uren gezaaid, kunnen hunne vergiftige vruchten van geslachte tot geslachte doen overgaan, zelfs tot aan het einde der wereld.

»Is het eene geringe zaak, in hetzelfde huis, altaar tegenover altaar te zetten, en de bronnen van omgang tusschen de naauwste en dierbaarste betrekkingen te verpesten?

»Is er in dit geval geen reddende geest? Is deze breuke zoo wijd als de zee, zoodat er geen genezen aan is? Gave God, dat onze broeders hunne oogen eens weér naar de stad onzer godsvereering rigtten, en dat wij hen hoorden zeggen: »Vrede zij in uwe vestingen; welvaart in uwe paleizen!''

»Wij geven deze geheele zaak over aan Hem, die regtvaardig oordeelt, hopende en biddende juist om zulk een uitslag, als meest tot zijne eigene eer zal strekken.

»Ten slotte vraag ik, broeders! of er onzerzijds iets meer gedaan kan worden, om dit kwaad te stuiten? Wij hebben ons verdedigd tegenover de beschuldigingen, en onze beginselen voor de wereld bloot gelegd. Zal vervolgens eenige geest van verzoening, openhartig, edelmoedig en Godewaardig geopenbaard, kunnen leiden tot verandering van den tegenwoordigen staat van zaken in deze streek? ³⁾

»Ik geloof en ben verzekerd, dat gij bereid zijt, om in dien geest te handelen. Wordt echter de geest van verzoening versmaad, — wat pijn het dan ook koste, wij moeten onzen pligt doen.

»Wij mogen niet stil staan en lijdelijk aanzien, dat het ligchaam van Christus van een gescheurd wordt, of verdragen, dat het erfdeel onzes Gods verwoest worde, zonder althans plegtig daartegen te protesteren.

»Moge God ons verstand met wijsheid bestralen, ons hart met alle

¹⁾ Nu moet men zich verbeelden, dat onze de Cock en van Velzen en Meerburg en Brummelkamp, enz., als zulke taal, namens de synode in den Haag tot hen gerigt was geworden, en de synode, namens de geheele kerk zich zoo beslist aan de zijde der waarheid gesteld had, als deze deed, zich zouden hebben Afgescheiden!!!

²⁾ Dit geloof is niet beschaamd geworden; men vergelijkte de geschiedenis van beide kerken! God neemt zijn eigen tijd.

³⁾ Dé spreker zegt: «in deze streek.» Men weet, dat die scheiding niet algemeen was, maar zich slechts tot enkele plaatsen bepaalde. Later breidde zij zich, gelijk wij gezien hebben, voor een poosje wat uit.

genade vervullen, en in zijne heilige Voorzienigheid zoo in welgevallen op ons nederzien, en onze pogingen besturen, dat wij verwaardigd worden, instrumenten in zijne hand te zijn, om veel goeds te doen, en zijnen heiligen name zal worden toegebracht eeuwige heerlijkheid, Amen."

Nu, lezers! Daar hebt gij slechts iets van hetgene wij u zouden kunnen laten lezen omtrent de kerk van die dagen. Maar gaat het u gelijk ons, dan zegt gij: het is genoeg! Waar de kerk zoo der waarheid getrouw blijft, en hare hoogste besturen, naar welke wij toch eene kerk moeten beoordeelen, dewijl zij haar vertegenwoordigen, zoo spreken en handelen, daar gevoelen wij ons te huis. Zijn er gebreken, die hopen wij te betreuren en te bevechten door Gods genade. Maar de kerk van wege die gebreken te verachten of te smaden of te verlaten, — daarvoor beware ons God!

3. Behandeling van Conrardt ten Eick.

In bijlage I der brochure wordt geleverd de acte van Afscheiding der vijf gecensureerde leeraars met eenige ouderlingen en diakenen van den 25 October 1822. Blz. 11 wordt gezegd „dat de regtsmagt der kerk hare regtzinnigheid in leer verloren heeft en diep besmet is door dwalingen." Het grootte feit, om dat te bewijzen, is de kerkelijke behandeling van dr. C. ten Eick. Het volgende, gecopieërd uit de handelingen der synode van dien tijd, zal doen zien, wat waar is: of de kerk hare regtzinnigheid heeft verloren, dan of zij zich krachtig, en door spreken, en door handelen tegen de dwaling heeft verzet.

Menschen, die oordeelen, dat zij op bijbelsch en Gereformeerd gebied de vrijheid hebben, om, zoodra zij enkele bezwaren hebben tegen de kerk, waartoe zij behooren, weg te loopen, moeten ook steeds in staat zijn, om te bewijzen, dat er geene aanmerkingen op hunne kerk te maken zijn, of anders wordt hunne positie moeilijk en onhoudbaar. Wij zijn van dat geloof niet. Met den bijbel in de hand, onzen eenigen regel in zaken des geloofs, gelooven wij op het voetspoor onzer Gereformeerde vaders, dat, al is er bederf in eene kerk, men daarom nog geene afscheiding bevorderen mag. Rustte de scheiding in Nederland op zulken zwakken grond, wij zouden haar zoo goed veroordeelen als eenige andere. Daar zijn de omstandigheden verschillend. Er is dan ook tusschen de geschiedenis van de Afscheiding in Nederland en die, welke hier in 1822 plaats vond, een hemelsbreed onderscheid.

Doch wij moeten nu tot de zaak van ds. ten Eick komen. Onze lezers hebben reeds gemerkt, dat volgens de beschuldiging der afscheurden Hopkinsiaansche dwalingen in de kerk waren. Ds. Froeligh schreef in 1820 in een brief aan leden van ds. ten Eicks gemeente¹⁾: »Goede God! Is het mogelijk, dat zoo velen onzer leeraars en van ons volk in uwe afdeeling van de kerk het vergif der Hopkinsiaan-

¹⁾ Dat Froeligh niet aan ten Eick zelf schreef, ten einde, ware het mogelijk, hem te winnen en terecht te brengen, is »karakteristiek." In plaats van dat te doen, schreef hij aan leden over ten Eick. Den man zelve ging hij voorbij. Men lette daarop!

sche, alias Arminiaansche dwalingen hebben ingezogen? En is mijn eerwaarde vriend, mr. ten Eick, de eerste man, om voorwaarts te treden, en dezelve stout te verkondigen en te verdedigen?" enz. Wij willen die zaak nader beschouwen, niet alleen om beter bekend te worden met den kerkelijken toestand van die dagen, maar ook omdat de kwestie zelve — de zaak der algemeene verzoening — wel onze aandacht waard is.

Men moet weten, dat de particuliere synode van Albany de classis van Montgomery, waartoe ds. ten Eick behoorde, gelast had, om met ZEW. te arbeiden, en hem van zijne dwalingen te overtuigen. Aangeschreven zijnde, zond ten Eick het volgende antwoord:

„Het is de begeerte mijner vrienden, mijne gezigtspunten te kennen omtrent de voldoening, in verband tot het besluit der verkiezing. Ik kan die in weinige woorden geven. Schoon ik geloof, dat de voldoening van Christus een middel is, door oneindige wijsheid beraamd, en ten volle genoegzaam, wat zijne waarde aangaat, om het gansche menschelijke geslacht te behouden, indien dit overeenkwam met den wil van God, geloof ik toch, dat niet een van het menschelijk geslacht zaligmakend zal beweldadigd worden door die voldoening, dan zij, die van alle eeuwigheid aan den Zoon gegeven zijn. En dat er eene verkiezing der genade is, en dat zij alleen behouden zullen worden, en geen anderen dan zij, geloof ik zoo zeker, als ik eenige waarheid in den bijbel geloof. Ook geloof ik, dat niemand van de niet-uitverkorenen verloren gaat ten gevolge van eenig gebrek in de offerande van Christus aan het kruis, of van eenig gebrek aan oprechtheid van God in het aanbod, maar geheel ten gevolge van hardnekkige verwerping van de aangeboden genade. Daarom geloof ik, dat de volmaakte offerande van Christus de groote grondslag is, waarop het aanbod van zaligheid zonder onderscheid aan allen gedaan wordt, waar ook het evangelie kome; de toepassing van hare weldaden op de harten en gewetens van zondaren is de soevereine daad van God.

(Was get.) CONRAD TEN EICK.”

Dit antwoord werd door de classis voldoende geacht. De particuliere synode daarvan kennis genomen hebbende, drukte als hare overtuiging uit, dat „vele uitdrukkingen in mr. ten Eicks verklaring los en dubbelzinnig waren,” en vermaande mr. ten Eick, om in betrekking tot dit zeer belangrijk onderwerp meer voorzigtig en waakzaam te zijn in zijne uitdrukkingen.”

Deze zaak, ter kennis van de algemeene synode gekomen zijnde, werd verwezen naar eene commissie van vijf personen, waarvan ds. van Pelt chairman was. Deze commissie rapporteerde, dat naar haar gevoelen de zaak niet volgens Gods Woord en de belijdenisschriften der kerk was afgehandeld, en dat mr. ten Eick nu zou worden verzocht, om zoodanige voldoening te geven aan de synode, indien het in zijn vermogen was, waardoor de moeilijkheden, in zijn geval bestaande, konden worden opgeruimd. De synode stemde hiermede in, en benoemde haren president, dr. Cannon, dr. Froeligh¹⁾, dr. Milledoler en mr. Sickles als commissie, om vragen op te stellen, die men ds. ten Eick voorleggen zou. Die vragen en antwoorden volgen hier letterlijk;

Vr. 1. Heeft Christus voldaan voor de uitverkorenen en voor hen alleen?

Antw. Christus is gestorven voor de uitverkorenen alleen, wat aangaat hunne eeuwige zaligheid; maar de niet-uitverkorenen ontvangen

¹⁾ Dezelfde, die zich twee jaar later afscheidde, gelijk wij gezien hebben.

eenige tijdelijke zegeningen, die uit de offerande van Christus voortvloeijen.

Vr. 2. Stierf Christus alleen voor de zonde, ten einde het voor God mogelijk en bestaanbaar te maken, om aan de uitverkorenen barmhartigheid te bewijzen, of stierf hij wettig in hunne plaats als een plaatsvervanger voor hunne personen?

Antw. De booze natuur der zonde maakte voldoening noodzakelijk; zonder voldoening zou het onmogelijk en onbestaanbaar zijn voor God, om genade te bewijzen aan iemand van het menschelijk geslacht; doch Hij gehoorzaamde de wet, en droeg den vloek voor en in de plaats van zijn volk, zoodat Hij krachtens zijn voldoende offer voor de uitverkorenen geloof en elke zaligmakende weldaad verworven heeft.

Vr. 3. Beteekent de voldoening iets meer of minder dan volstreckte verzoening, en is die verzoening gelijkelijk voor het gansche menschdom te weeg gebragt?

Antw. Ik beschouw de voldoening en verzoening als twee onderscheidene zaken; voldoening neemt de struikelblokken weg, die des zondaars zaligheid verhinderen, ontstaande uit de natuur van God en de gebroken wet. Verzoening is eene van de weldaden, die de uitverkoren zondaar ontvangt door de voldoening, en ontstaat uit het verbond van Vader en Zoon, dat zijn volk gewillig zal zijn op den dag zijner heirkraacht.

Vr. 4. Strekt de voldoening, als zoodanig, zich uit tot allen, aan wie het evangelie verkondigd wordt?

Antw. Ik geloof, dat de voldoening, in zich zelve beschouwd, afgescheiden van het oogmerk Gods, volstreckt algemeen is voor de zaligheid der geheele wereld, en op deze algemeenheid is het bevel gegrond: »Gaet henen, en predikt het evangelie aan alle creaturen»; en daarom is het de roeping van elk mensch, waar het evangelie komt, te gelooven; en van wege ongeloof worden zij regtvaardig veroordeeld, en niet door gebrek aan algemeenheid in het offer van Christus; doch met het oog op de voldoening, zooals zij het doel van God betreft, is zij bepaald tot die alleen, welke den Heer Jezus door een levend geloof zullen ontvangen.

Vr. 5. Erkent gij Adams zonde als zoo toegerekend aan ons geslacht, dat zij alle menschen besluit onder schuld en verdoemenis, en dat de gerechtigheid van Christus, den uitverkorenen toegerekend, de eenige grond is van hunne regtvaardiging voor God?

Antw. Die leer geloof ik met mijn gansche hart.

De volgende vraag werd bovendien nog gedaan:

Hoe vereffent gij tijdelijke zegeningen voor de niet-uitverkorenen, als voortvloeiende uit de voldoening, met algemeene voldoening?

Waarop ds. ten Eick antwoordde:

»De volgende beschouwing van Witseüs stemt met mijn gezigtspunt overeen, en zal, vertrouwd ik, de synode voldoen:

»De borgtogt en voldoening van Christus hebben ook den verworpenen veel goeds toegebragt. Want het is aan den dood van Christus te danken, dat het evangelie gepredikt wordt aan alle creaturen; dat grove afgoderij in vele deelen der wereld afgeschafft wordt; dat helse goddeloosheid veel ingehouden wordt door den invloed van Gods Woord; dat zij vele en uitmuntende, hoewel geene zaligmakende gaven van den Heiligen Geest ontvangen; dat zij, door de kennis onzes Heeren en Zaligmakers Jezu Christi de besmettingen der wereld ontvloten zijn; en in 't kort, wie kan al de zegeningen optellen, welke zij genieten, niet slechts bij toeval, buiten het oogmerk van God en Christus, maar door het bepaalde doel van God.»

wanneer zij zich hebben afgescheiden, en moeten behandeld worden volgens de wetten van Gods huis. De kerkeraad behoort echter met voorzigtigheid en zachtheid in de zaak voort te gaan, opdat, indien het mogelijk is, den tegensprekers de mond gestopt moge worden."

Wanneer wij nu al het bovenstaande zamenvatten, kunnen wij tot geen ander besluit komen, dan dat zij, die in 1822 zich van de kerk afscheurden, voorbarig, onchristelijk en ongereformeerd gehandeld hebben. Wij leggen geheel ter zijde, wat er tegen die personen zelve te zeggen was, volgens hetgeen wij vroeger gezien hebben. Wij nemen voor een oogenblik aan, dat zij zelve zuiver in de leer waren, vrij van een Antinomiaansche rigting. Wij stellen ons voor een oogenblik voor, dat aan hunne zijde de godzaligheid was, en aan de zijde der kerk wereldsgezindheid. Wij geven dat alles voor een oogenblik eens toe. — Wie zal het dan nog kunnen verdedigen, dat waar eene synode zich zoo fiks, zoo eenparig, zoo krachtig aan de zijde der waarheidslievendens stelt, gelijk onze synode deed, zelfs op nieuw in 1822, en gelijk wij hier boven zagen, later nog weér in 1824, — dat men daar, al zijn ook enkele leeraars niet geheel zuiver, zich mag losscheuren! Ds. ten Eick was een godvruchtig man. In zijne jeugd helde hij naar de Antinomiaansche, d. i. werkelooze en lijdelijke rigting over; in later jaren geraakte hij, gelijk dat veeltijds zoo gaat met menschen, die naar uitersten overhellen, wat op de andere zijde; hij was een ijverig dienaar des evangelies; zijn dienstwerk werd bijzonder gezegend. Toegegeven nu, dat hij in de beschouwing der verzoening wat ruim en eenzijdig was; mag men, al zijn er enkele zulke leeraren in eene kerk, die kerk als kerk daarom veroordeelen, en dat vooral, wanneer hare hoogste vergaderingen zoo beslist de zijde der waarheid kiezen, gelijk de synode dat in het geval van ten Eick deed? — Mag men die kerk opgeven, en aan haar lot overlaten? Is dat de leer der Schrift? Is dat de leer der Gereformeerde kerk? Voorwaar, dan hebben Calvyn, Brakel, van der Kemp, van der Groe en alle dergelijke pilaren onzer Gereformeerde kerk niet geweten, wat Gereformeerd is! Wij zien met blijdschap, dat ook in Nederland de bladen der Christel. Gereformeerde kerk tegen zulk een beschouwing van de zaak der Afscheiding getuigen!

Heeft iemand nu verder lust, om te toonen, dat onze kerk vijftig jaren geleden werkelijk gebreken had, — wij zullen het ons niet aantrekken! In elk geval kan men er niets mede bewijzen, wat den tegenwoordigen tijd betreft; en daarmede hebben wij alleen te maken. Dat wij bij deze zaak hebben stil gestaan, is alleen geschied, om onze lezers nader met die geschiedenis bekend te maken. En dewijl wij nu aan ons doel in dezen beantwoord hebben, stappen wij hiermede van deze zaak af, vermanende elk, om te bedenken, wat tot bevordering van liefde, vrede en eensgezindheid onder de broederen dienstig zijn kan.

Bij den Uitgever dezes is mede verschenen :

UW REISVRIEND NAAR AMERIKA.

EEN WERKJE,

om in korten tijd de Engelsche taal te leeren
schrijven en spreken.

Prijs 25 cent.

GESCHIEDENIS DER CHRISTELIJKE KERK

TOT OP ONZEN TIJD,

VOOR HET VOLK BEWERKT

DOOR

F. VAN KOOLIJ,

EVANGELIST TE GRONINGEN.

Pl. m. 600 bladz. Prijs *f* 2,00.

**GESPREEKEN MET KINDEREN OVER DE VERSCHILLENDE
GODSDIENSTEN,**

DOOR

H. VAN HOOGEN,

PREDIKANT TE BURUM.

32 bladz. Prijs 10 cent. 25 Ex. *f* 2,00.

Mede te bekomen :

DE FRAAIJE KERKBIJBEL

met Psalmen, Formulieren enz.,

GEBONDEN IN SPAANSCH LEER, VERGULD OP SNEDE,

GEHEEL BEWERKT VOLGENS DE UITGAVE VAN

PIETER KEUR.

Prijs *f* 3,50.

Ds. **B. DE BEIJ** wil in Amerika de bestellingen op al
deze en andere boeken uit liefde voor den uitgever wel
bezorgen.

APR 20 1829

APR 30 1928

10000

APR 30 1929

APR 30 1928

